ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩ

ΑΥΓΗ

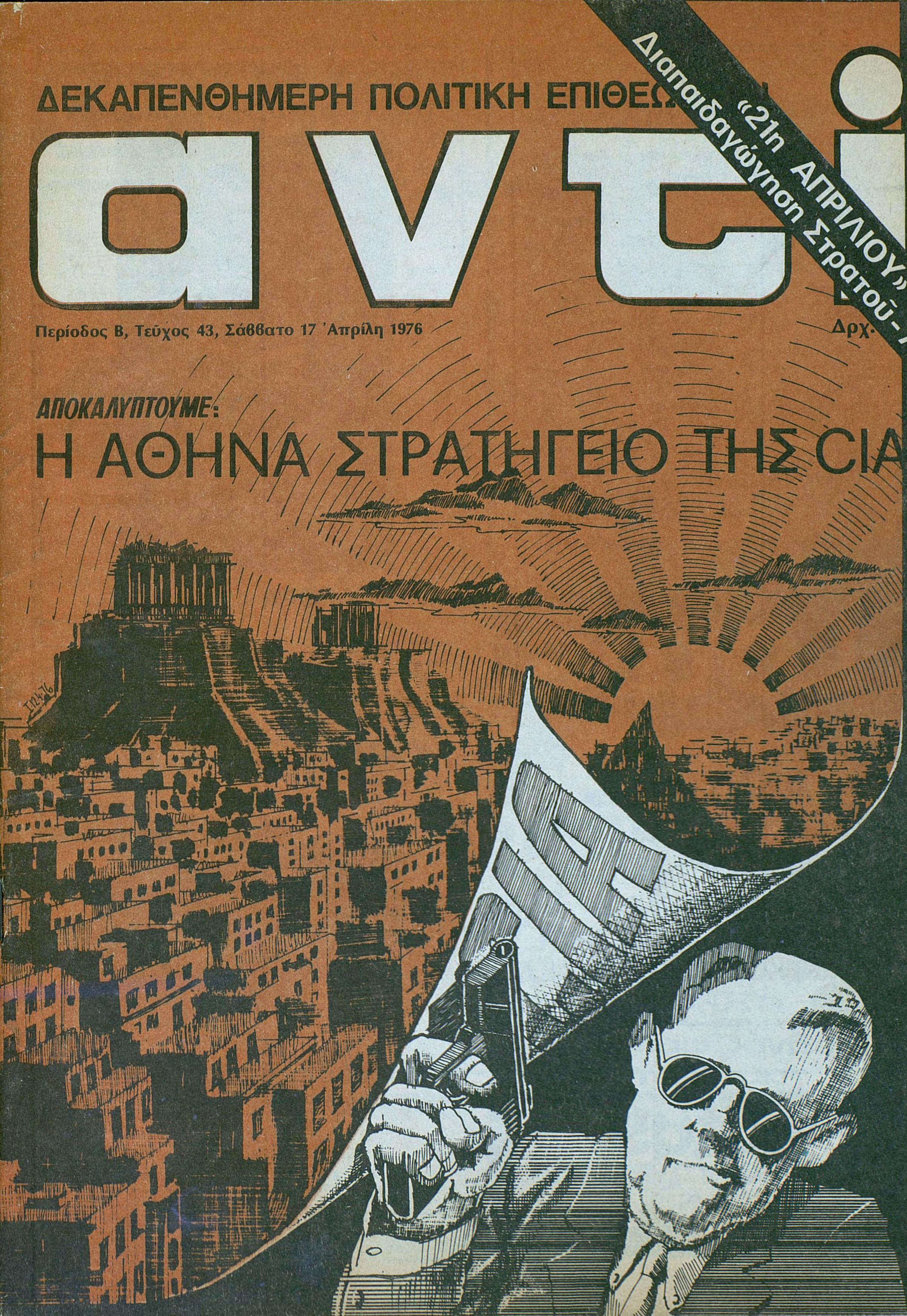
«21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ»
Διαπαιδαγώγηση Στρατού - Λαού

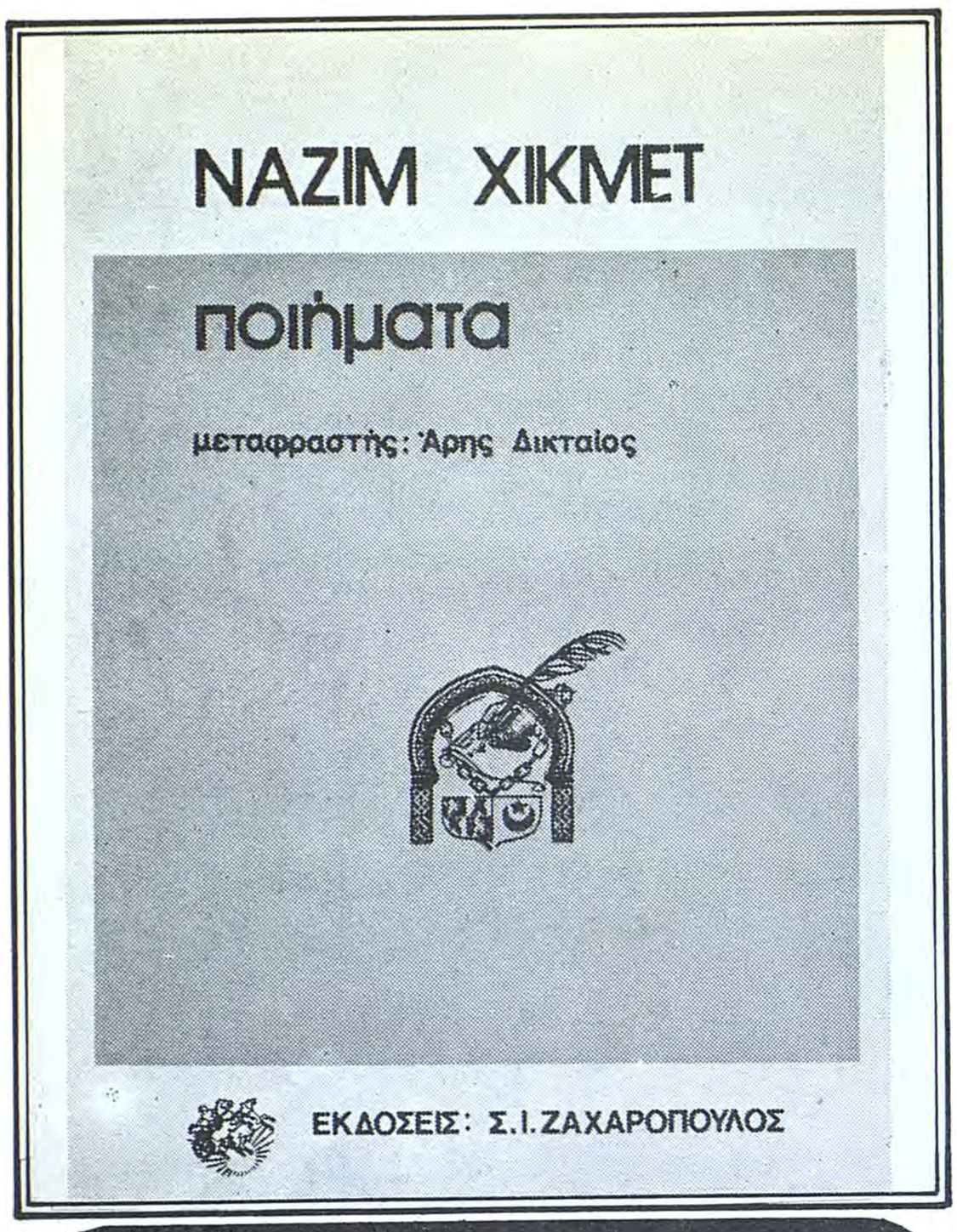
Περίοδος Β, Τεύχος 43, Σάββατο 17 Απρίλη 1976

Δρχ.

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΜΕ:

Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ ΤΗΣ CIA

Lotus

φοιτητής
ή σπουδαστής

ΛΟΝΔΙΝΟ-ΠΑΡΙΣΙ
ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ-ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΜΠΑΝΓΚΟΚ-ΤΟΚΙΟ-ΟΖΑΚΑ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

διεθνής φοιτητική
ταυτότητα

Lotus

ΣΟΛΩΝΟΣ 114, ΤΗΛ.625·770
ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 7
322·5266-322·1680

Λεμπέσης

Τά ἀσημένια κοσμήματα
τῆς Λίνας Διαμαντοπούλου

στήν "ΑΓΟΡΑ 42" Τσακάλωφ 42
Κολωνάκι

καμίνι

χειροποίητα κεραμικά

φτιαγμένα ἀπὸ τὶς γλύπτριες

τ. ἀντωνίου
μ. γεώργα
ε. φιλιππότη

"ΑΓΟΡΑ 42" Τσακάλωφ 42 Κολωνάκι

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β΄, Χρόνος 3ος, τεῦχος 43

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πολιτικὸ ρεπορτὰζ 4
ΑΝΤΙ - θέσεις 5
ΜΠΟΣΤ: ἡ ἀνέβρεσις τῆς Μάλτας 6
Α. ΦΑΚΙΝΟΥ — ΕΥΗΣ ΔΕΜΙΡΗ: "Ενας πράκτορας ἀποκαλύπτει 7

CIA

Π. ΝΕΑΡΧΟΥ: Τὸ «σκάνδαλο» Κληρίδη 12
ΠΛ. ΣΕΡΒΑ: Συζήτηση γιὰ τὴν Κύπρο 14
ΠΩΛΙΝΑ ΛΑΜΨΑ: Σαχάρα 18
«ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ 5»: Λαϊκὴ Ἀγορὰ 21
«21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ»: Ἀφιέρωμα 27
ΚΟΡΔΑΤΟΣ - ΖΕΥΓΟΣ: Πολεμικὴ 33
Ν. ΨΥΡΟΥΚΗ: Ξένη ἐξάρτηση καὶ κηδεμονία 38
ΑΛ. ΠΟΛΙΤΗΣ: Λαϊκὸς Πολιτισμὸς 44
Καλλιτεχνικὲς σελίδες 47
Ἐπιστολὲς 53

Κάθε ἐνυπόγραφο ἄρθρο ἐκφράζει τὴν προσωπικὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα του.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ: Δημοχάρους 60, Ἀθήνα 601. Τηλ: σύντ. 732-819 – διαχ. 732-713. ● Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης - Διευθυντής: ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ, Δεινοκράτους 131. ● Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΝΟΥΣΗΣ, Αἰγαίου 16, Ἄνω Καλαμάκι. ● Διαφημίσεις: ΕΥΑΓ. ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ. ● Ἀτελιέ: Α. Σ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΑΚΗ, Πετσόβου 12 ● Τὸ «ΑΝΤΙ» τυπώνεται ἀπὸ τὴν ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ «Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ» Α.Ε., Φιλαδελφείας 4.

ΖΗΤΩ ΤΑ ΔΟΛΑΡΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΤΑΓΗΣ

"Γιά μιά χούφτα δολλάρια" θά ταίριαζε σάν τίτλος στό θλιβερό σενάριο τῆς ἑλληνικῆς ὑποταγῆς στό ἀφεντικό πού τάζει μπαξίσια καί καγχάζει κυνικά. Συνήθως, μετά τά δολλάρια ἀκολουθεῖ ὁ ἐξευτελισμός, σύμφωνα μέ τήν σταθερή τακτική τοῦ πρωταγωνιστῆ. Οἱ ἀνόητοι-θά σκέφτεται-νομίζουν ὅτι τό πρόβλημα εἶναι ὁ μεταξύ τους καυγᾶς τόν ὁποῖον ἐγώ ὑποκίνησα, ἐνῶ μέ τά δολλάρια ἀγοράζεις καί τούς δυό.

Ἡ ἀμερικανοτουρκική συμφωνία θά εἶναι τό "μοντέλο" πού θά ἐπιδιώξει νά πετύχει ἡ Ἑλλάδα ἀπό τήν Ἀμερική. Ἀναίσχυντη ὁμολογία τοῦ προαποφασισμένου συμβιβασμοῦ καί τῆς ἐθελοδουλίας. Εἶναι γελοία καί φαίνεται φτηνή καί εὐτελής ἡ "ἐθνική ὀργή" ὅταν μπουκώνεται καί καταλαγιάζει μέ λύτρα. Κι' ἀκόμα χειρότερα ὅταν αὐτός πού παίρνει τό μπαξίσι θριαμβολογεῖ μέ ἔπαρση γιά τήν προθυμία τῆς ὑποταγῆς του.

Τό ὑπαρξιακό πρόβλημα τῆς δεξιᾶς ἦταν καί εἶναι ἡ ἐξάρτηση. Μόλις διαφανεῖ κάποια δυνατότητα νά πράξει αὐτό πού δέν ἔκανε ἐπί ἑκατόν πενῆντα χρόνια, τήν πιάνει πανικός, τρέμει καί σπεύδει νά προσφέρει ὁλόκληρη τή χώρα, τόν λαό καί τίς πλουτοπαραγωγικές πηγές της στό ἀφεντικό. Ἀκόμα καί αὐτήν τήν ζωή τοῦ τόπου προσφέροντας στόν ἐχθρό, πού πληρώνει μέ δολλάρια, βάσεις θανάτου. Ἡ ἀδιατίμητη ἐθνική ἀνεξαρτησία καί ἀξιοπρέπεια, ἡ δημοκρατία καί οἱ πολιτικές ἐλευθερίες, οἱ νεκροί καί τά δάκρυα τῆς Κύπρου παραδίδονται ὁλοκληρωτικά, μέ πλαστογραφημένο τιμολόγιο καί μέ ἔκπτωση, στόν ἐκβιαστή "προστάτη", μέ τήν γνωστή χυδαία βαρβαρότητα. Ἀποδεικνύεται, γιά ἄλλη μιά φορά, ὅτι ἡ δεξιά δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρίς νά ἐκποιεῖ στόν "ἐκλεκτό" της ὅ,τι δέν τῆς ἀνήκει. Ὅλα τά ἄλλα, εἶναι "ἠχηρά" καμώματα γιά τούς ἀφελεῖς.

ὁ ἐκδότης

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ἑξάμηνη 260 δρχ. – ἐτήσια 520 δρχ. Ἐτήσια Ὀργανισμῶν, Τραπεζῶν, κ.λπ. 1.000 δρχ.– Γιὰ μαθητές, σπουδαστὲς ἔκπτωση 15%. ● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εὐρώπη - Μεσογ. χῶρες: ἑξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 13 - ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 25– Η.Π.Α. - Καναδὰς - Ἀνατ. Ἀσία: ἑξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 17– ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 34 – Αὐστραλία - Ὠκεανία: ἑξάμηνη: ἁπλὴ δολ. 10, ἀεροπ. δολ. 24-ἐτήσια: ἁπλὴ δολ. 20, ἀεροπ. δολ. 47 ● Ἐμβάσματα, τραπεζικὲς ἐπιταγές: ΧΡΗΣΤΟΝ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΝ, Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601. ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20.

Κεντρικὴ διάθεση τοῦ «ΑΝΤΙ»
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Ἀθήνας:
Στὰ γραφεῖα
τοῦ «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732.713
● γιὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα Β. Ἑλλάδος:
Βιβλιοπωλεῖο **«Ξένος Τύπος»**,
Ν. Κοτζιᾶς καὶ Σία Ο.Ε.
Τσιμισκῆ 78, τηλ. 279-720, Θεσ/νίκη

Ἡ συμφωνία καὶ ὁ Ἔλβας

***Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ** συμφωνία δὲν ἀνέτρεψε μόνο τὸν συχετισμὸ δυνάμεων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας. Προώθησε —καὶ προωθεῖ— τὰ γενικότερα ἀμερικανικὰ στρατηγικὰ συμφέροντα στὴν περιοχή.*

Ἡ διαπίστωση εἶναι κοινή. Καί, βέβαια, δὲν εἶναι καθόλου αὐθαίρετη ἡ ἐπισήμανση ὅτι, πίσω ἀπὸ τὴν ἀμερικανοτουρκικὴ συμφωνία καὶ τὰ γεγονότα λ.χ. τοῦ Λιβάνου, ὑπάρχει ὁ ἴδιος «ἰθύνων νοῦς», ἐλλοχεύουν οἱ ἴδιες δυνάμεις —τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τοῦ πολέμου. «Οἱ Ἀμερικανοὶ ἱμπεριαλιστὲς— ἀναφέρει ἡ τελευταία ἀνακοίνωση τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ— μὲ κυνισμὸ καὶ δίχως προσχήματα, φανερώνουν τὴν προσπάθειά τους νὰ προωθήσουν τὰ ἱμπεριαλιστικά τους σχέδια στὴν κρίσιμη περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, σὲ βάρος τῶν λαῶν της καὶ τῆς εἰρήνης». Πιὸ λεπτομερειακὸ τὸ «μήνυμα πρὸς τὸ ἔθνος» τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΕ Ἐσωτερικοῦ (προηγήθηκε κατὰ μιὰ ἑβδομάδα, περίπου), δίδει ὁλόκληρο τὸ εὖρος τῆς συνωμοσίας: «Ἡ ἀμερικανοτουρκικὴ συνωμοσία —τονίζεται— δὲν στρέφεται μόνο κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κύπρου. Ἀπειλεῖ τὸ ἀντιιμπεριαλιστικὸ κίνημα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μετατρέπει καὶ πάλι τὰ Βαλκάνια σὲ πυριτιδαποθήκη, ὑπονομεύει τὴν ὕφεση στὴν Εὐρώπη».

Πραγματικά. Ὅσοι παρακολουθοῦν τὰ γεγονότα τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ξέρουν ὅτι κύρια ἐπιδίωξη τῶν φαλαγγιτῶν καὶ τῶν συμμάχων τους στὸν Λίβανο, εἶναι ἡ συντριβὴ τοῦ παλαιστινιακοῦ ἀπελευθερωτικοῦ-ἀντιιμπεριαλιστικοῦ κινήματος, ποὺ τὴν ριζοσπαστικότητά του — στὴν ἄρνησή του νὰ δεχθεῖ κηδεμόνες— καταπολεμοῦν εὐρύτατες ἀντιδραστικὲς συμμαχίες. Ἔτσι τὴν συριακὴ ἐπέμβαση στὸν Λίβανο, οὐσιαστικὰ γιὰ τὴν χειραγώγηση τοῦ κινήματος αὐτοῦ, εὐλογοῦν, σήμερα, ἀπροσχημάτιστα, ὁ Χουσεῖν τῆς Ἰορδανίας, ὁ Χαλὶντ τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας καί, φυσικά, ὁ Ἀμερικανὸς πρεσβευτὴς στὴ Βηρυτό, Ντὴν Μπράουν, ποὺ τὸ Σταίητ Ντηπάρτμεντ ἔσπευσε νὰ τὸν ἀνακαλέσει στὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία, ὡς «εἰδικὸ» ἐπὶ τοῦ θέματος. (Ὁ Μπράουν εἶχε ὑπηρετήσει στὸ Ἀμμὰν καὶ εἶχε βοηθήσει τὸν Χουσεῖν στὴν ἐπιχείρηση «σφαγὴ τῶν φενταγὶν» τὸ 1970.)

Τὰ γεγονότα τοῦ Λιβάνου ἀναφέρονται ἁπλῶς ἐνδεικτικά. Γιατί, ἄλλο τόσο, θὰ μποροῦσε νὰ σταθεῖ κανεὶς στὴ «χωροθέτηση» τῆς γραμμῆς Ἀττίλα στὴν Κύπρο ἢ στὴν στρατιωτικὴ σημασία ποὺ ἀποδίδουν οἱ ΗΠΑ στὸν Περσικὸ Κόλπο ἢ στὶς ἀμερικανικὲς «ἀνησυχίες» γιὰ τὴν διαβαλκανικὴ συνεργασία ἢ στὶς δηλώσεις Φὸρντ ὅτι ἡ ὕφεση κατήντησε, πιά, εἶδος ξεπερασμένο! Κάθε ἀνάλυση τῶν στοιχείων αὐτῶν, θὰ ἐπιβεβαίωνε τὸ ἴδιο πράγμα: Ὅτι ἡ ἀμερικανοτουρκικὴ συμφωνία σημαδεύει πολὺ ψηλότερα. Καὶ ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ μὲ τὶς βάσεις ποὺ θέλουν νὰ διατηρήσουν στὴν Τουρκία —καὶ στὴν Ἑλλάδα— δὲν ἔχουν, βέβαια, κατὰ νοῦ τήν... ἄμυνα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ σχέδια καὶ στόχους ποὺ συναρτῶνται μὲ τὴν «ἐπιτήρηση» τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου καὶ τὴν λειτουργικότητα μηχανισμῶν ἐναντίον τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν.

Στὰ δεδομένα αὐτά, θὰ μποροῦσε νὰ προσθέσει κανεὶς καὶ τὸν ρόλο τῶν λογῆς πρακτόρων τῶν μυστικῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ΗΠΑ, στὴν γύρω περιοχή. (Τὸν ρόλο αὐτό, ἀναλύει σὲ ἄλλες σελίδες τοῦ «ΑΝΤΙ», ἕνας πρώην πράκτορας τῆς NSA). Ὡστόσο, οὔτε ἡ ἀμερικανοτουρκικὴ συνωμοσία, οὔτε σύσσωμη ἡ ἀντίδραση τοῦ πολιτικοῦ κόσμου καὶ ἡ λαϊκὴ ὁμοψυχία, στάθηκαν ἱκανὰ νὰ μετακινήσουν τὴν κυβέρνηση ἀπὸ τόν, μέχρι τώρα, μονόπλευρο ἀτλαντικὸ προσανατολισμό της. Ἀποτέλεσμα: Ἡ προσδοκία νὰ ἀντικατασταθεῖ ἡ ἀτλαντικὴ πολιτικὴ μὲ ἕνα σύστημα διεθνῶν σχέσεων, ἀνοικτὸ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, στηριγμένο στὸν πλήρη σεβασμὸ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ κυριαρχίας, νὰ μείνει *μόνον προσδοκία.* Καὶ νὰ ἐπιδιωχθεῖ, ἀντίθετα, ἡ σύναψη ἑλληνοαμερικανικῆς συμφωνίας, ἱκανῆς νὰ «συγκριθεῖ» μὲ τὴν ἀμερικανοτουρκική. Ὡς τὴ στιγμὴ ποὺ γράφονται οἱ γραμμὲς αὐτὲς δὲν δόθηκε καμιὰ ἀνακοίνωση γιὰ τὶς συζητήσεις Μπίτσιου-Κίσσινγκερ στὴν Οὐάσινγκτον. Ὁ τύπος ὅμως μεταφέρει τὸ κλίμα τῶν κυβερνητικῶν διαθέσεων· ὁ ἀτλαντισμὸς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐξάρτησης κρατοῦν δέσμια τὴ βούληση τῆς κυβέρνησης.

Ὅμως, μέσα ἀπὸ διαδικασίες τοῦ εἴδους αὐτοῦ, μέσα ἀπὸ ἕνα ἀβυσσαλέο ἀνταγωνισμὸ ἐξοπλισμῶν ποὺ τὸν προγραμματίζουν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀμερικανοὶ (τὸν ἀποκαλοῦν, μάλιστα, «συνταγὴ Μέσης Ἀνατολῆς»), ἡ μοίρα καὶ τῆς Ἑλλάδας, καὶ τῆς Τουρκίας, εἶναι σαφῶς προκαθορισμένη: Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι, θὰ βυθίζονται ὁλοένα καὶ περισσότερο στὸ τέλμα τῆς ἀμερικανικῆς ἐξάρτησης, μέχρις ὅτου οἱ κυβερνήσεις τῶν δύο χωρῶν αἰσθανθοῦν τὴν ἀνάγκη νὰ παραπέμψουν ὅλες τους τὶς «διαφορὲς» —Κυπριακό, ὑφαλοκρηπίδα, ἐναέριος χῶρος, αἰγιαλίτιδα ζώνη, κλπ.— στὶς ΗΠΑ, γιὰ «διαιτησία» καὶ «λύση». Τότε, καὶ ἡ ἐκμετάλλευση τῶν κοιτασμάτων πετρελαίου στὸ Αἰγαῖο, θὰ πάρει τὴν πρέπουσα μορφή, μὲ κοινὲς ἑλληνοτουρκικὲς —διάβαζε ἀμερικανικὲς— ἑταιρίες πετρελαίου, καὶ ἡ παρουσία τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία, θὰ εἶναι ἄτρωτη ἀπὸ κάθε κοινωνικὸ πυρετό! Ὅσο γιὰ τὴν Κύπρο, μέ μόνιμο πλέον τὸν κοινωνικοπολιτικὸ διχασμό της, θὰ μπορεῖ εὐχερέστερα νὰ ἐνταχθεῖ στὸ ἀτλαντικὸ κύκλωμα...

Οἱ σκέψεις καὶ οἱ ἀνησυχίες αὐτές, ἐδέσποσαν στὴν ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη, ἀφ' ὅτου ἐξαγγέλθηκε ἡ ἀμερικανοτουρκικὴ συμφωνία. Ὡστόσο, ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι, σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀπὸ σοβιετικῆς πλευρᾶς, δὲν ἀκούσθηκε λέξη (σχόλιο, ἐκτίμηση, ἐπίκριση...) γιὰ τὴ συμφωνία. Ἀνάλογη στάση τήρησε καὶ ὁ πρόεδρος Ζίβκωφ, ὅταν τοῦ ζητήθηκε, στὴν πρὸς κόμφερανς ποὺ ἔδωσε στὴ «Μ. Βρεταννία», νὰ ἐκφέρει τὴ γνώμη του γιὰ τὴν συμφωνία: «Γιατί ἐρωτᾶτε ἐμένα —εἶπε— γιὰ μιὰ συμφωνία ποὺ ἀφορᾶ τὶς σχέσεις Ἑλλάδος-ΗΠΑ καὶ Τουρκίας-ΗΠΑ... Ἐγὼ εἶμαι —πρόσθεσε— πρόεδρος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Λ.Δ. τῆς Βουλγαρίας». Ὅμως καὶ ἡ Βουλγαρία, καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση, θὰ ξέρουν, βέβαια, πὼς ἡ κύρια αἰχμὴ τῆς συμφωνίας στρέφεται ἐναντίον τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόσμου. Φρόντισε, ἄλλωστε, νὰ τὸ καταστήσει αὐτὸ σαφές, ἡ «Οὐάσιγκτον Πόστ»: Ἡ ἀμερικανοτουρκικὴ συμφωνία —ἔγραψε— καλύπτει ὅλη τὴ γραμμὴ τοῦ Ἔλβα, τὰ σμήνη τῆς σοβιετικῆς ἀεροπορίας στὴν Ὀδησσό...

Ἡ ἐπισήμανση δὲν ἔχει, βέβαια, τὴν ἔννοια «παραπόνου». Οἱ Ἕλληνες διδάχθηκαν πὼς θὰ πρέπει, προπαντός, νὰ στηρίζονται στὶς δικές τους δυνάμεις. Ὅμως οἱ ἴδιοι αὐτοὶ Ἕλληνες, δὲν ἔπαυσαν νὰ πιστεύουν πώς, μέσα ἀπὸ τὴ διασταύρωση τῶν μεγάλων δυνάμεων, στὴν περιοχή μας, μπορεῖ ν' ἀνοίξει ὁ δρόμος γιὰ μιὰ θαρραλέα ἑλληνικὴ πολιτική, ἱκανὴ νὰ ἀξιοποιεῖ ἢ ν' ἀντιροπεῖ, ἀνάλογα, πρὸς ὄφελος τῆς χώρας, θέσεις καὶ διαθέσεις.

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΔΟΓΜΑ

Κατέπληξε ἡ εὐκολία, ἡ προθυμία, ἀλλὰ καὶ ἡ προχειρότητα τοῦ ὑπουργοῦ Δημοσίας Τάξεως νὰ δικαιολογήσει ἀμέσως, καί μὲ ἔκδηλη τὴ σπουδὴ τῆς πλειοδοσίας, τὶς ἐνέργειες τῆς Χωροφυλακῆς στὴ δίκη τῶν φοιτητῶν στὰ Γιάννενα. Ὁ κ. Σταμάτης ἄξιος διάδοχος τοῦ κ. Γκίκα. «Λευκὰ»καὶ «ἄσπιλα» τὰ ὄργανα ὅταν τραυματίζουν εἴκοσι φοιτητὲς καὶ δύο καθηγητὲς μέσα στὸ δικαστήριο. Θριάμβευσε πάλι τὸ παλιὸ ἐκεῖνο δόγμα: ὅ,τι καὶ νὰ γίνει, ἡ Χωροφυλακὴ ἔχει πάντα δίκιο γιὰ ὅσα πράττει καὶ ὅσα λέει. Ὁποιαδήποτε ἄλλη μαρτυρία ἢ τεκμήρια (αἵματα, τραύματα, ἐπιθέσεις) μηδενίζονται καὶ διαψεύδονται ἀπὸ τὴν παντοδυναμία μιᾶς ἀναφορᾶς τῶν ὀργάνων. Καμμία περίσκεψη μήπως οἱ περίφημες αὐτὲς «ἀναφορὲς» συντάσσονται μὲ τὴν ἴδια στρεψόδικη νοοτροπία, μὲ τὴν ἴδια εὐκολία τῆς εὐθυνόφοβης τερατολογίας καὶ μὲ τὴ βεβαιότητα πὼς ὅ,τι καὶ νὰ ἰσχυριστοῦν αὐτὸ θὰ γίνει καὶ ἡ ἐπίσημη ἐκδοχή. Ἡ σιγουριὰ αὐτὴ καλλιεργεῖται χρόνια. Καὶ ἐπιβεβαιώνεται σταθερὰ μὲ ἐπιβραβεύσεις, ἀπαλλαγὲς καὶ ἐπαίνους. Καὶ τὰ ὄργανα, οἱ διοικήσεις καὶ οἱ ὑπηρεσίες συνεχίζουν τὸν παλιὸ γνωστὸ ὑπερεπαγγελματισμό τους, οἱ προϊστάμενοί τους, ὅμως, ἔχουν ἀκέραια τὴν ἠθικὴ καὶ τὴν πολιτικὴ εὐθύνη γιὰ ὅσα ἀποδέχονται, συγκαλύπτουν ἢ ἐπικροτοῦν. Ἂς μὴ ξεχνοῦν ὅτι ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς ἀναταραχῆς ἦταν ἡ ἀνεπίτρεπτη παρουσία ἑνὸς γνωστοῦ χουντικοῦ στὴν ἐθνικὴ γιορτὴ τοῦ πανεπιστημίου. Μήπως αὐτὸ λέει τίποτα;

ΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Οἱ ἐθνικοὶ κίνδυνοι ὑπάρχουν καὶ προέρχονται ἀπὸ δυνάμεις ποὺ τὶς ξέρουν ὅλοι. Κανένας δὲν τοὺς παραβλέπει οὔτε καὶ ἀγνοεῖ τὴν προέλευση, τὴν ὑποκίνηση καὶ τὴ σοβαρότητά τους. Ἡ ἀδιάκοπη ὅμως ἐπίκληση τῶν ἐθνικῶν κινδύνων, γιὰ νὰ περνοῦν ὁρισμένα ἀντιλαϊκὰ μέτρα, μοιάζει κάπως μὲ ἐκμετάλλευση ἢ τουλάχιστον μὲ ἐπωφελὴ χρησιμοποίησή τους σὲ ἄσχετες περιστάσεις καὶ τομεῖς. Ὅλα τὰ θέματα προσκρούουν σ' αὐτὸ τὸ τεῖχος, ἐπειδὴ εἶναι γνωστὴ ἡ εὐαισθησία τοῦ λαοῦ νὰ ἀποδεχθεῖ πραγματικὰ ἀπεριόριστες θυσίες γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία του καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά του.

ΕΝΑ ΠΙΚΡΟ ΠΟΤΗΡΙ

Ἡ περίφημη «κάθαρση» ἦταν φαίνεται γιὰ τὸ μεταδικτατορικὸ κράτος ἕνα πικρὸ ποτήρι. Δὲν τὸ ἔκρυψε. Πολλὲς φορὲς ἔμεινε ἀδιάφορο, οὐδέτερο, ἢ ἔδειξε ὅτι βιαζόταν! Ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς δὲν ἀπασχόλησε οὔτε ἕναν ἀρχειοφύλακα νὰ βρεῖ δυὸ ἀναγκαῖα ἀποδεικτικὰ ἢ σχετικὰ ἔγγραφα. Τὸ βάρος τῶν ἀποδείξεων σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις τὸ εἶχαν οἱ ἰδιῶτες-μυνητὲς καὶ μάρτυρες. Ἀκόμα καὶ στὴν ἀνωτάτη Παιδεία, στοιχεῖα ὄφειλαν νὰ προσκομίσουν οἱ φοιτητές. Τὸ κράτος προσπάθησε νὰ ἐλαχιστοποιήσει ὅλες τὶς περιπτώσεις καὶ νὰ τὶς παρουσιάσει σὰν προσωπικὲς ἀντιδικίες.

Καμιὰ ἔρευνα, συμμετοχὴ ἢ ἀνταπόκριση στὸ καθολικὸ αἴτημα, καμιὰ εὐαισθησία. Λὲς κι ὅ,τι ἔγινε ἔπρεπε νὰ γίνει. Ἴσως μόνο γιὰ «λαϊκὴ κατανάλωση» καὶ γιὰ «ἐκτόνωση» — ἕνα εἶδος ἐξόφλησης παλιοῦ δυσάρεστου χρέους ποὺ τὸ ἐκμηδένισε στὸ μεταξὺ ὁ πληθωρισμὸς καὶ — καθὼς κομματιάστηκε σὲ πολλὲς μικρὲς δόσεις — τελικὰ ἐξανεμίστηκε. Ἀπὸ κάποιο σημεῖο, μάλιστα, καὶ πέρα, τὸ πράγμα παράγινε, ὅπως π.χ. μὲ τοὺς βασανιστές. Καὶ χρειάζεται νὰ ψάξει κανένας στὰ «ψιλὰ» τῶν ἐφημερίδων γιὰ νὰ διαβάσει τὴν «εἴδηση» ποὺ κατὰ κανόνα ἐξοργίζει... Δυὸ χρόνια μετὰ τὴν «ἀλλαγὴ τοῦ Ἰουλίου» τὸ «παλιὸ δυσάρεστο χρέος» φαίνεται νὰ ἐξοφλεῖται ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος. Κι ἴσως στὸ τέλος ὑπάρξει καὶ «κάτι περισσότερο». Ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ μιὰ πλευρὰ — ἡ ἐπίσημη...

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΟΥ ΕΚΔΙΚΕΙΤΑΙ

Ἡ κρατικὴ ἐπιχείρηση τῶν τρόλλεϋ, σὲ χρόνο μηδὲν ἀπὸ τὴν κήρυξη στάσης ἐργασίας ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους, κήρυξη λὸκ-ἄουτ. Τὰ αἰτήματα τῶν ἐργαζόμενων ἦταν ἡ κατοχύρωση τῆς δουλειᾶς τους καὶ ἡ ἀσφάλεια στὴ διακίνηση τοῦ ἐπιβατικοῦ κοινοῦ· τὴν ἔλλειψή της θὰ τὴν πληρώσουν βέβαια οἱ ἴδιοι (δίκες γιὰ ἀτυχήματα, ποινὲς κ.λ.π.). Τὸ λὸκ-ἄουτ τοῦ ΗΛΠΑΠ εἶναι ἀνοιχτὴ πρόκληση ἀπὸ τὴ μεριὰ τοῦ Κράτους-Ἐργοδότη ἀπέναντι καὶ στὸ ἐπιβατικὸ κοινὸ καὶ στοὺς ἐργαζόμενους. Γιατί στὰ τόσα δίκαια αἰτήματά τους δὲ βρίσκει ἄλλο τρόπο ν' ἀπαντήσει παρὰ μὲ μιὰ ἐνέργεια σκληρὴ ὅσο καὶ ἀδικαιολόγητη; Ἄσχετα ἀπ' τὸ γεγονὸς πὼς ἡ κήρυξη τοῦ λὸκ-ἄουτ εἶναι ἐνέργεια ἀμφίβολης νομιμότητας. Γιατὶ τὸ Σύνταγμα, ἐνῶ κατοχυρώνει τὴν ἀπεργία σὰν δικαίωμα τῶν ἐργαζομένων, δὲν ἀναγνωρίζει ταυτόχρονα δικαίωμα ἀνταπεργίας στοὺς ἐργοδότες. Ἂν τὸ κράτος ἐνεργεῖ ἀπέναντι στὸ λαὸ μὲ τόση σκληρότητα ποὺ δὲν δείχνουν κάποτε οὔτε οἱ ἰδιωτικὲς ἐπιχειρήσεις, γιατί διαμαρτυρόμαστε μόνον ἐνάντια στοὺς βιομηχάνους;

Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

Εἶναι γνωστὲς οἱ ἄθλιες συγκοινωνιακὲς συνθῆκες, ποὺ ἐξ αἰτίας τους καθημερινὰ ταλαιπωρεῖται τὸ ἐπιβατικὸ κοινό. Μῆνες τώρα ἐξαγγέλλονται προγράμματα ἀλλὰ δὲν εἴδαμε κανένα πραχτικὸ ἀποτέλεσμα. Τελευταῖα πάλι ἀποφασίστηκε νὰ κυκλοφορήσουν τὰ τρόλλεϋ — καὶ σὲ συνέχεια τὰ λεωφορεῖα — χωρὶς εἰσπράκτορες. Μιὰ εὐρεία δημοσιότητα παρουσίασε τὸ «μέτρο» σὰν «πρόοδο». Ἀλλὰ δὲν πρόκειται γιὰ σοβαρὴ προσπάθεια ἐξυπηρέτησης τοῦ ἐπιβατικοῦ κοινοῦ ἀλλὰ γιὰ κομπογιαννίτικη ἐφαρμογὴ ἑνὸς μέτρου ποὺ θὰ ἦταν *θετικὸ* μόνο μέσα σ' ἕνα συνολικὸ πλαίσιο ρύθμισης τῶν συγκοινωνιῶν. Χωρὶς πρόγραμμα, χωρὶς προοπτική, χωρὶς μελέτη — χωρὶς τέλος κατοχύρωση τῶν συνθηκῶν ἀσφαλείας τῶν ἐπιβατῶν ἀποφασίστηκε τὸ μέτρο. Ἀδιάφορο ἂν δημιουργεῖται πρόβλημα ἀνεργίας σ' ἕνα μεγάλο κλάδο ἐργαζομένων.

Οἱ οὐρές, οἱ καθυστερήσεις, τὸ στοίβαγμα τῶν ἐπιβατῶν, τὰ σαράβαλα ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶχαν ἀποσυρθεῖ, ὅλα αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ εἶναι τὰ οὐσιαστικὰ προβλήματα ποὺ δὲν φαίνεται ν' ἀπασχολοῦν τοὺς «ἁρμοδίους».

Η ΑΝΕΒΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ

Μαθοῆς.

Ἀνάστατοι εἶναι οἱ Τοῦρκοι ἀκαδημαϊκοί. Ἡ εἴδησις τῆς ἀνεβρέσεος τῆς Μάλτας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κὲ σηνεπὸς ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἰσοροπίας δηνάμεον ἐν τῇ Μεσογεῖο, ἐπέφερεν σεισμὸν εἰς τὰ ἀνότατα ἐκπεδεφτικὰ κὲ ἐπιστιμονεικὰ ἱδρήματα. Βαφκαλιζόμενοι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὅτι Μάλτα δὲν ὑπάρχει, αἱ κορηφέαι κεφαλὲ τῆς γείτονος, προσεπάθουν νὰ ἐμφησήσουν εἰς τὰς μάζας τῶν Ὀθομανῶν πνέβμα ἐσιοδοξίας κὲ νὰ ἀποτινάξουν ἀπὸ τὰς κεφαλὰς κὲ διανοίας των, διάφορα ἐσθήματα κατοτερότητος. Ἀφόσον ἡ Ἑλλὰς ἐβρίσκετο ἐν ἀδηναμία νὰ ἀνακαλήψῃ τὴν χαμένην Ἀτλαντίδα κὲ ἡ Τουρκία τὴν χαμένην ἤπειρον τῆς Μάλτας, ὑπῆρχεν κάποια ὑποτηπόδης ἰσοροπία εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μεσογίου εἰς τὸν τομέα τῶν γνόσεων. Τόρα ἔκπληκτος ἡ κοινὴ γνόμη τῆς Τουρκείας ἐπληροφορήθη ὅτι ὄχι μόνον Μάλτα ὑπάρχει, ἀλλὰ ἔχει κὲ προθυπουργόν. Ποῖον ἠθικὸν ἀντίκτηπον δήνατε τοῦτο τὸ γεγονὸς νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς μορφομένας μάζας, εἶνε περιτὸν νὰ ὑπογραμίσομεν κὲ μηρέος θὰ λάβουν χόραν ὀξήτατε σηζητήσεις εἰς τὸ Κυνοβούλειον. Δὲν ἀποκλείο διόλου νὰ ριφθοῦν ἐφθύναι κὲ εἰς τὸν Κουστώ, ὁ ὁποῖος σταλεὶς ὑπὸ τοῦ φιλέληνος προθυπουργοῦ τῆς Γαλίας κὲ προέδρου ἀφτῆς ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀνεβρέσεος τῆς Ἀτλαντίδος ἔναντι ποσοῦ 80 ἑκατομηρίων δραχμῶν, ἐκινήθη ὡς μὴ ὄφειλεν πρὸς τὴν κατέφθησιν τῆς ἀνεβρέσεως τῆς Μάλτας, μὲ ἀπότερον σκοπὸν τὴν δημιουργείαν ὀξήτητος ἐντὸς μιᾶς κρισίμου λεκάνης ἐκ τῆς μειόσεως ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένων γεογραφικῶν κεφαλῶν. Ἀλὰ τὸ ζήτημα, φοβοῦμε ὅτη δὲν θὰ σταματήσῃ ἐκεῖ. Πιθανὸν νὰ σησταθοῦν ἔκτακτα Ναφτοδικεῖα κὲ νὰ ζητηθοῦν ἐφθύναι ἀπὸ τοὺς πλοιάρχους ποὺ διεκήρητον ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν στὸ Τουρκικὸν Ἔθνος ὅτι Μάλτα γιὸκ κὲ σηνεπὸς ἡ Ἑλλὰς μόνη ἐν τὸ κόσμο, οὐδέποτε θὰ ἠδήνατο νὰ ἠψόσῃ θρασεῖαν τῆν κεφαλήν. Ἤδη ἡ Ἀεροπορία ἐκ τοῦ σκανδάλου Λόκχηντ νοσεῖ ἐπικινδήνος. Ἐὰν δὲ διαληθῇ κὲ ὁ Στόλος ἐκ τῆς καταδίκης ἀνοτάτων Ναφτικῶν τοῦ ἐπιτελείου πὸὺ ἐκράτουν τὴν Τουρκείαν εἰς τὸ σκότος, αἱ Ἑλληνικὲ τορπιλάκατοι θὰ διασχίζουν ἐλεφθέρως τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας κὲ θὰ σκορπίζουν τὸν τρόμον εἰς τὰς ἀνηπερασπίστους ἀφτὰς περιοχάς.

Διὰ νὰ κατεβνάσομεν τὰ πνέβματα κὲ νὰ δείξομαι χηρονομείαν καλῆς θελήσεος, ἕνα πρᾶγμα πρέπει ὡς σόφρονες ἄνθροποι νὰ κάνομαι. Πρότον κὲ ἐπιγόντως, νὰ εἰδοποιήσομαι τὸν κ. Κουστὼ νὰ διακόψῃ τὰς ἀνεβρέσεις, αἱ ὁποῖαι πιθανὸν νὰ δώσουν λαβὴν εἰς παρεξηγήσεις. Λάβε τὰ 80 ἑκατομήρια ποὺ σοῦ ὀφείλομε κὲ σταμάτησε τὰς ἀνακαλήψεις, διότη ἄφτε φέρουν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς πολίτας τῆς Ἀγκήρας. Ἡ περετέρω ἀγκυροβόλισίς Σου ἐδῶ, θὰ ὀξύνῃ τὰ πράγματα περισότερον. Τὸ Καλυψὼ ἤνοιξεν χάσμα δησκόλος καλυπτόμενον κὲ ἡ κάλυψις ἀφτοῦ ἀπετεῖ δησκόλους διπλοματικοὺς χηρισμοῦς. Ὡς μαθητέ, ὡς φίλοι κὲ ὡς συνεταῖροι, ἕνα σοῦ ζητῶμεν Κουστώ, γύρισε σπίτη.

Ἐὰν ὁ Κουστὼ δεχθῇ κὲ ἐπιστρέψῃ, τὸ θέμα τρόπον τινὰ ἐξομαλύνετε. Ἀλ' εἰς περίπτοσιν ἀρνήσεός του, τοῦτο θὰ ἔχῃ κολοσιέας σηνεπείας διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἐὰν οἱ Τοῦρκοι ἐξαγριοθοῦν κὲ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς χώρας μας ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν σηνθήκην Ἑλλάδος-Μάλτας κὲ ὑποτιμοῦντες τὴν φοβερὰν δήναμιν τῶν δύο φίλων ἐθνῶν ποὺ τὰ συνδέουν Κοινοὶ ἀγόνες, ὁλόκληρος ἡ γεογραφικὴ ὄψις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀλάξῃ. Οἱ Τοῦρκοι μὲ ἀποφασιστικότητα τότε θὰ ἐπιβάλουν τὰς θελήσεις των. Γενεαὶ ὁλόκληροι Ἑλλήνων ποὺ εἶχον σηνηθίσει νὰ ἀποκαλοῦν «Μικρολίμανον» τὸν μικρὸν λιμένα τῆς Καστέλας, θὰ ὑποχρεοθοῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν νὰ τὸν ἀποκαλοῦν Τουρκολίμανον. Τὸ ἀφτὸ θὰ συμβῇ κὲ μὲ τοὺς λόφους τῶν Ἀθηνῶν ποὺ ὅλοι θὰ τοὺς ἀποκαλοῦμε Τουρκοβούνια. Ἂς ἀφήσουμε δὲ τὸ Τουρκοχῶρι ποὺ ἐβρίσκεται εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν ἀπὸ τὴν Ἁγυιάν. Κὲ ποιὸς γνορίζει εἰς ποίας βαρητάτας ποινὰς θὰ καταδικασθόμεν ὅλοι ἐμεῖς οἱ σημένοντες ἄνθροποι ποὺ φέρομεν τὸ βάρος Τουρκοφόνων ἐπιθέτων, μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἀλαξοπιστήσαμεν; Πῶς νὰ ἀποδείξω ἐγὼ ὡς Μποσταντζόγλου ὅτη ἐξακολουθὸ νὰ διαβάζο τὸ Κοράνειον κὲ νὰ τὸ ἔχο ἡπὸ τὸ προσκέφαλόν Μου ὡς δεύτερον Ἐβανγκέλιον;

Κὲ καλὰ ἐγὼ μὲ τὴν ἐφστροφίαν ποὺ ἔχω, πιθανὸν νὰ ἀποδείξο ὅτη ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν παρέμεινα φιλότουρκος κὲ Τοῦρκος εἰς τὸ σόμα κὲ εἰς τὴν πσυχῆν. Ἀλὰ θὰ ἔχουν τὴν ἑτοιμότητα κὲ οἱ ἄλλοι συνάδελφοι νὰ ὑποστηρίξουν τὰ ἀφτά; Θὰ ἀκούσουν οἱ Τοῦρκοι ἐκπρόσοποι μὲ τὴν ἀφτὴν ἐβμένειαν τὰς δικεολογείας τῶν κ.κ. Ἰορδάνογλου, Πεσματζόγλου, Δεβλέτογλου, Ἰωσηφόγλου, Σισμάνογλου, Καφταντζόγλου, Σαρόγλου, Καμπούρογλου κὲ ἄλλων; Κὲ πῶς θὰ ἀποδείξῃ ὁ κ. Σαρόγλου τὴν Τουρκοφιλίαν του διὰ νὰ ἀπαλαγῇ ἀπὸ τὸ δικαστήριων δοσιλόγων, ὅταν ὁλόκληρον Σαρόγλειον Μέγαρον ἐδόρησεν διὰ τοὺς Ἕλληνας βαθμοφόρους ὡς Λέσχη; Ποῖος ποινικολόγος θὰ ἀναλάβῃ νὰ ἀπαλάξῃ τὸν κατηγορούμενον ἀπὸ ἀφτὴν τὴν κολοσιέαν ἀντινομίαν ποὺ βοᾶ ποικιλοτρόποος; Τί θὰ ἀντιτάξῃ ὁ κ. Σισμάνογλου ποὺ διέθεσεν τὴν περιουσίαν του διὰ νὰ περιθάλψῃ τοὺς πάσχοντας εἰς τὸ Σισμανόγλειον κὲ ἀδιαφόρησεν διὰ τοὺς φηματικοὺς τῆς Τουρκείας; Τί θὰ εἴπῃ εἰς τὸ Δικαστήριον ὁ κ. Καφταντζόγλου ποὺ ἔκτισεν Στάδιον διὰ νὰ προαγάγῃ τὸν Ἑλληνικὸν ἀθλητισμὸν κὲ νὰ μιόσῃ τοιουτοτρόπος τὰς ἐπιδόσεις κὲ προσπαθίας τῶν γειτονικὸς μοχθούντων;

Ἀφτὰ εἶνε προβλήματα ποὺ θὰ γενηθοῦν εἰς τὸ προσεχὲς μέλον κὲ διὰ τὰ ὁποῖα δηστηχὸς ἡ Ἑλληνικὴ Κηβέρνησις δὲν φένεται νὰ λανβάνῃ θέσιν, ἀφήνων ἀκαλήπτους κὲ προσοπικότητας αἱ ὁποῖαι πλεσιόνουν τὴν Κηβέρνησιν. Κρούω τὸν κόδονα τοῦ κινδήνου. Τὸ ζήτημα εἶνε κεφαλεόδες. Ἐγὼ ὅπος κὲ προηγουμένως ἀπέδηξα ἔχο ἰσχηρὸν ἄλλοθι κὲ ἡ Τουρκοφιλία Μου εἶνε γνοστὴ κὲ παροιμιόδης. Ἀπόδηξις ὅτη ὅταν οἱ φίλοι μας Τοῦρκοι κατέλαβον τὴν Κήπρον πολεμήσαντες ὡς λέοντες μὲ ἀπαράμιλον ἀνδρείαν γράψαντες νέας σελίδας δόξης διὰ τὰ ἀπαράγραπτα δικεόματά των ἐπὶ τῆς νήσου, ἐγὼ ἐφόναζα «Κάτω οἱ Ἀμερικάνοι» ἀποφέβγων ἐπιμελὸς νὰ θίξω ἕνα μεγάλο Ἔθνος μὲ τὸ ὁποῖον οὐδέποτε μᾶς ἐχώριζον διαφορέ. Κὲ τὸ Ἐγαῖον νὰ μᾶς πάρουν οἱ Τοῦρκοι, ἐγὼ ἔχο εἰδοποιήσῃ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Μου νὰ κραβγάζουν «Ἔξο οἱ Ἀμερικάνοι» κὲ οὐδέποτε νὰ θίγουν ἕνα φίλον Ἔθνος μὲ τὸ ὁποῖον μᾶς συνδέουν κοινοὶ ἀγόνες κὲ πατροπαράδοτος φιλία μεταξὴ τῶν δύο χορῶν.

Ἀφτὰ θὰ εἶπο μὲ παρησίαν πρὸς τοὺς ἀφστηροὺς Τούρκους δικαστὰς οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν σηνείδησίν Μου ἐβρίσκονται εἰς μέγα ὕψος κὲ γνορίζουν νὰ ἀπονείμουν ἀληθῇ δικεοσήνην.

ΜΠΟΣΤ

ΜΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Ενας πράκτορας αποκαλύπτει

Τῶν
Ἄρη Φακίνου
Εὔης Δεμίρη

Η ΑΘΗΝΑ ΤΟ ΝΕΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ ΤΗΣ CIA ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

■ Ἡ Ἀθήνα προσφέρει αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὴν καλύτερη δυνατὴ κάλυψη καὶ προστασία στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο τῆς CIA γιὰ τὶς ὑποθέσεις τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου : Μὲ τὴ μεσολάβησή τραπεζῶν πού εἶναι ἐγκατεστημένες στὴν Ἀθήνα, τὸ χρῆμα τῆς CIA ἐνισχύει τὶς δραστηριότητες τῶν φαλαγγιτῶν τοῦ Λιβάνου, ἐνῶ τὸ «σταθμαρχεῖο» τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας ἔχει σὰν κύρια ἀποστολὴ — τὶς μέρες αὐτὲς τουλάχιστο — τὴν ὑποδαύλιση τοῦ πολέμου στὴ Βηρυτό.

■ Ἑκατὸν ἑβδομήντα (ἀπὸ τὶς τρεῖς χιλιάδες!) πράκτορες τῆς CIA δροῦν στὴν Ἑλλάδα σήμερα.

■ Μιὰ ἄλλη μυστικὴ ὑπηρεσία τῶν ΗΠΑ, ἡ National Security Agency (NSA) ἔχει ἐγκαταστήσει 4 «σταθμοὺς» στὴ χώρα μας καὶ τοὺς ἔχει ἐπανδρώσει μὲ μερικὲς ἑκατοντάδες πράκτορες — ἀπὸ τὶς 150.000 πού συνολικὰ διαθέτει.

■ Ὁ Γουέλτς ἦταν ὁ ἄνθρωπος πού εἶχε ἔρθει γιὰ νὰ ὀργανώσει τὸ «μεσανατολικὸ κλιμάκιο» τῆς ὑπηρεσίας του.

■ Γιὰ τὴ CIA, ἡ ἑλληνικὴ πρωτεύουσα ἔχει τὸ κωδικὸ ὄνομα : CONTROL AMERICAN SOURCE - ATHENS ἢ, πιὸ σύντομα, CAS - ATHENS.

■ Ὁ Σαμψών, πού εἶναι ἄνθρωπος τῆς CIA, εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἕνας DEAD MAN (πτῶμα). Τὸν χρηματοδοτοῦσε ἡ CIA (ὅπως καὶ τὴν ΕΟΚΑ Β') «μέσω τῶν συνταγματαρχῶν».

■ Η CIA (καὶ προσωπικὰ ὁ Γουέλτς) βρίσκονταν πίσω ἀπὸ τὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς Κύπρου, τὸ 1964.

■ Τὰ πραξικοπήματα, ἀπὸ τὸ 1970 καὶ μετὰ τὰ ἀναλαμβάνει τὸ Πεντάγωνο. Ὡς τότε ἦταν «ἁρμοδιότης τῆς CIA».

■ ΑΥΤΑ, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς ἀποκλειστικῆς συνέντευξης πού παραχώρησε στὸν Ἄρη Φακίνο καὶ στὴν Εὔη Δεμίρη, στὸ Παρίσι, ὁ Γουΐνσλοου Πέκ, πρώην πράκτορας τῆς ἀμερικανικῆς NSA (National Security Agency) καὶ βασικὸ μέλος τῆς σύνταξης τοῦ ἀμερικάνικου περιοδικοῦ «Κάουντερσπάι», πού εἶναι γνωστὸ γιὰ τὶς ἀποκαλύψεις του γύρω ἀπὸ τὴ δραστηριότητα τῶν Μυστικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ μὲ τὸν Πέκ, ἦταν φυσικὸ ν' ἀρχίσει μὲ ἐρωτήσεις γύρω ἀπὸ τὴν «ὑπόθεση Γουέλτς». Τὸ θέμα αὐτό, κάλυψε περίπου τὸ ἕνα τέταρτο τῆς συνέντευξης, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ δημοσιευθεῖ, μιὰ καὶ ἰσχύει πάντα ἡ δικαστικὴ ἀπαγόρευση ποὺ ἀμέσως μετὰ τὴ δολοφονία ἐκδόθηκε.

Πιὸ κάτω, ὁ Πὲκ ἀναφέρθηκε στὴν πολιτικὴ ἐὐελιξία τῆς ΣΙΑ καὶ τὶς μεθόδους ποὺ χρησιμοποιεῖ.

ΠΕΚ: Θά 'θελα νὰ σᾶς πῶ μερικὰ πράγματα γιὰ μερικὲς συγκεκριμένες δραστηριότητες τῆς ΣΙΑ σὲ γενικὸ ἐπίπεδο. Μόνο τρεῖς χιλιάδες πράκτορες τῆς ΣΙΑ δροῦν αὐτὴ τὴ στιγμὴ σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Καὶ ὅμως, οἱ τρεῖς χιλιάδες αὐτοὶ ἄνθρωποι προκαλοῦν τεράστια προβλήματα. Ἀρχικὰ γιατὶ χρησιμοποιοῦν ἐξαιρετικὰ ἐπεξεργασμένες καὶ σύγχρονες τεχνικὲς μεθόδους. Π.χ. ὅταν ὁ Φίλιπ Αἴητζυ «ὑπηρετοῦσε» στὸν Ἰσημερινό, ὁ «σταθμός» του διέθετε προσωπικὸ πέντε μόνο ἀτόμων. Κι ὅμως, τὰ πέντε αὐτὰ ἄτομα προκάλεσαν ὅλες αὐτὲς τὶς ἀναστατώσεις ποὺ γνωρίζετε σ' αὐτὴ τὴ λατινοαμερικανικὴ χώρα. Ἄλλωστε, δὲν χρειάζονται πολλοὶ ἄνθρωποι γι' αὐτὴ τὴ δουλειά· φτάνει νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν κατάλληλη στιγμὴ τὶς κατάλληλες μεθόδους.

ΔΥΟ ΤΥΠΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

• Στὸ σημεῖο αὐτὸ ζητήσαμε ἀπὸ τὸν Πὲκ νὰ μᾶς μιλήσει γιὰ μερικὲς ἀπὸ τὶς βασικὲς μεθόδους ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ πράκτορες τῆς ΣΙΑ.

ΠΕΚ: Χονδρικά, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ὑπάρχουν δύο βασικοὶ τύποι ἐπιχειρήσεων. Ὁ πρῶτος, ὁ πιὸ γνωστὸς τύπος, περιλαμβάνει μυστικοὺς πολέμους, προσλήψεις μισθοφόρων, δολοφονίες... Ἀλλά, οἱ πιὸ ἀποτελεσματικὲς ἐπιχειρήσεις τῆς ΣΙΑ γίνονται μὲ ἄλλο τύπο ἐνεργειῶν, ὅπως οἱ ψυχολογικὲς ἐνέργειες, οἱ ψυχολογικοὶ πόλεμοι. Οἱ ὁμάδες ποὺ ἀνήκουν στοὺς «σταθμοὺς» ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένοι σὲ διάφορες χῶρες, ἔχουν σὰν ἀποστολή τους τὴ διείσδυση σὲ διάφορους κοινωνικοὺς τομεῖς καὶ τὸν ἔλεγχο τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν αὐτῶν τῶν τομέων. Δημιουργοῦν, ἐπίσης, διάφορες καταστάσεις ἢ γεγονότα ποὺ οἱ ΗΠΑ, στὴ συνέχεια, μποροῦν νὰ ἐκμεταλλευτοῦν. Ἡ ΣΙΑ ὑπονομεύει συστηματικὰ ὅλες τὶς φοιτητικὲς ὀργανώσεις μιᾶς χώρας ὅπου δρᾶ, ἐπιδιώκοντας νὰ ἔχει ἀνθρώπους τῆς ἐμπιστοσύνης της στὰ ἡγετικὰ κλιμάκια αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς γίνεται καὶ μὲ τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα, τὴν ἀστυνομία, τὶς Κρατικὲς Ὑπηρεσίες Πληροφοριῶν καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα. Πέντε πράκτορες, ποὺ ὁ καθένας τους διαθέτει ὑποπράκτορες στὸν δικό του τομέα, φτάνουν γιὰ νὰ δημιουργήσουν φοβερὰ προβλήματα.

CIA

AROUND THE WORLD

Στὸ πλαίσιο τῶν ψυχολογικῶν ἐπιχειρήσεων τῆς ΣΙΑ πρέπει ἐπίσης νὰ τοποθετήσουμε τὴν προπαγάνδα μέσω τοῦ ἐλέγχου μαζικῶν μέσων ἐνημερώσεως: τύπος, ραδιόφωνο, τηλεοπτικὰ δίκτυα κλπ.

• Σὰν παράδειγμα, ὁ Πὲκ ἀνάφερε τὴν περίπτωση τῆς Χιλῆς, ὅπου «πρὶν ἀπὸ τὸ πραξικόπημα, ἡ ΣΙΑ διέθετε δικό της τηλεοπτικὸ κανάλι, τὸ 13, τὸ ὁποῖο, φυσικά, ἐξακολουθεῖ νὰ λειτουργεῖ, ἐπίσημα πιά, γιὰ τὴν προπαγάνδα της. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐφημερίδα τοῦ Σαντιάγκο «Μερκούριο» ἐχρηματοδοτεῖτο ἀπὸ τὴ ΣΙΑ».

ΟΙ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ

ΠΕΚ: Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι ἡ ΣΙΑ εἶναι πολιτικὰ ἐξαιρετικὰ εὐέλικτη. Φτάνει μέχρι τὴ χρηματοδότηση ἀριστερῶν ἢ «ἀριστεριζουσῶν» ὀργανώσεων. Ὑποστηρίζει ἐπίσης, μὲ διάφορα μέσα, σοσιαλδημοκρατικὰ κόμματα καὶ μερικὰ χριστιανοδημοκρατικά. Ἡ ΣΙΑ προτιμάει νὰ «δουλεύει», ὅπως λέμε, μέσα στοὺς κόλπους τοῦ παγκόσμιου σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος, καὶ εἰδικὰ στὴν Ἰταλία. Σχετικὰ μὲ τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα, ἂς ὑπογραμμίσουμε ὅτι τὸ γνωστὸ γαλλικὸ συνδικάτο «Φὸρς Οὐβριέρ», εἶναι δημιούργημα τῆς ΣΙΑ, ἡ ὁποία ἄλλωστε

ΠΕΚ: ΜΙΑ «ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ» ΠΡΑΚΤΟΡΑ

Ὁ Πέκ, ἀνήκει στὴν κατηγορία τῶν Β. Μαρκέττι, Τζ. Μάρκς (ποὺ ἔγραψαν τὸ βιβλίο «Ἡ ΣΙΑ, καὶ ἡ λατρεία τῆς κατασκοπείας»), Φίλιπ Αἴητζυ («Τὸ ἡμερολόγιο τῆς ΣΙΑ») κ.ἄ. μικρῶν ἢ μεγάλων στελεχῶν τῆς ΣΙΑ καὶ τῶν ἄλλων Μυστικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν ΗΠΑ.

Ὁ ἴδιος λέει γιὰ τὴν περίπτωσή του (ποὺ τὴ χαρακτηρίζει «κλασικὴ περίπτωση») τὰ ἑξῆς:

«Ἡ N.S.A., μὲ προσέλαβε ὅταν ἤμουνα 19 ἐτῶν. Ἐπρόκειτο νὰ ὑπηρετήσω, τότε, τὴ στρατιωτική μου θητεία, γι' αὐτὸ καὶ μοῦ πρότειναν νὰ τὴν ἀντικαταστήσω μὲ ὑπηρεσία στὰ πλαίσια τῶν δραστηριοτήτων τῆς N.S.A. Ἡ περίπτωσή μου εἶναι κλασική: δέχθηκα νὰ δουλέψω γιὰ τὴν N.S.A., γιατὶ δὲν θὰ φοροῦσα στολὴ καὶ ἡ δουλειά μου θὰ ἦταν συγκλονιστικὰ ἐνδιαφέρουσα. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν εἶχα καμιὰ πολιτικὴ συνείδηση. Μὲ ἔστειλαν πρῶτα γιὰ ἐκπαίδευση σὲ κάποια βάση στὸ Τέξας, καὶ στὴ συνέχεια γιὰ δύο χρόνια στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὑπηρέτησα μέχρι τὸ 1968. Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μὲ ἔστειλαν στὸ Βιετνάμ, ὅπου ἄρχισα νὰ ἀποκτῶ κάποια πολιτικὴ συνείδηση.

»Ὁ πόλεμος τοῦ Βιετνὰμ ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο γιὰ τοὺς Ἀμερικανούς, γιατὶ δημιούργησε τὴν εὐκαιρία ἀλλαγῆς μερικῶν συνειδήσεων.

»Συνέβησαν, τότε, μὲ μᾶς μερικὰ γεγονότα, ὅπως π.χ. στὴν Ταϋλάνδη, ὅπου μέλη τῆς ὑπηρεσίας μας κατέβηκαν σὲ ἀπεργία, πρᾶγμα ποὺ κατέληξε σὲ ἐκφοβιστικὴ ἀποστολὴ βομβαρδιστικῶν «Β-52» πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἔστελνα στὸ Παρίσι, ὅπου διεξήγοντο οἱ διαπραγματεύσεις γιὰ τὴν εἰρήνη στὸ Βιετνάμ, ἀναφορὲς σχετικὰ μὲ τὴν κατάσταση στὴ χώρα αὐτή. Μετὰ ἀπὸ ἕνα ἀεροπορικὸ δυστύχημα ποὺ εἶχα ἐκεῖ, τὸ τμῆμα ἀεροπορίας τῆς N.S.A. μοῦ ἀνέθεσε τὴν παρακολούθηση διαφόρων κινήσεων μέσα στὸν στρατὸ ξηρᾶς. Συχνὰ ἕνα τμῆμα τῆς N.S.A. κατασκοπεύει κάποιο ἄλλο τμῆμα της...

»Ὅταν ἀποφάσισα ν' ἀποσυρθῶ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία, ἀντιμετώπισα μερικὰ προβλήματα ποὺ ἐξηγοῦνται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖο διάστημα τῆς παραμονῆς μου στὴν N.S.A. εἶχα γίνει ἀπαραίτητος γιὰ τὴ λειτουργία τῆς ὑπηρεσίας μου, παρ' ὅλο ποὺ ὁ βαθμός μου δὲν ἦταν καὶ τόσο σημαντικός. Ἤμουνα staff sergent. Φυσικά, τόσο ἐγὼ ὅσο καὶ ἡ οἰκογένειά μου παρακολουθηθήκαμε γιὰ ἕνα διάστημα καὶ δεχθήκαμε ἐπισκέψεις ἀπὸ τὴ CIA καὶ τὴν FBI.

»Πρέπει νὰ τονίσω ὅτι δὲν μπορῶ νὰ προχωρήσω πολὺ μακριὰ στὶς ἀποκαλύψεις μου. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν Φίλιπ Αἴητζυ, ποὺ δὲν ἀποκαλύπτει ὅλα ὅσα ξέρει. Ὅταν ἔχεις κάτι ν' ἀποκαλύψεις, δὲν τὸ προαναγγέλλεις, ἀλλὰ τὸ δημοσιεύεις κατ' εὐθεῖαν. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἐγγύηση ἀσφαλείας ποὺ ἔχει ἕνας πρώην πράκτορας. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴ γνώμη μου ὁ Σαμψών, ποὺ εἶναι ἄνθρωπος τῆς CIA, εἶναι ἕνας DEAD MAN. Ἐγὼ ἀποκαλύπτω ὅ,τι νομίζω πὼς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζει ὁ κόσμος».

καὶ τὸ χρηματοδοτεῖ. Στὶς ΗΠΑ τὸ συνδικάτο τῆς «FLCIO» εἶναι «ἀπόφυση» τῆς ΣΙΑ. Ὁ Ἴρβιγκ Μπράουν, ποὺ αὐτὴ τὴ στιγμὴ βρίσκεται στὸ Παρίσι, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ὑπονομεύσει ὅλα τὰ ἐργατικὰ κινήματα στὴν Εὐρώπη καὶ μερικὰ στὴν Ἀφρική. Γιὰ ἕνα διάστημα, τουλάχιστο, ἦταν ὁ πιὸ σημαντικὸς πράκτορας τῆς ΣΙΑ σὲ ὅλο τὸν κόσμο! Ὁ Ἴρβιγκ Μπράουν ὀργάνωσε στὴ Γαλλία τὸ συνδικάτο τῆς «Φὸρς Οὐβριέρ»... Στὸν τομέα τῆς πολιτικῆς δράσης θὰ πρέπει νὰ ἐντάξουμε καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ΣΙΑ ἔχει ὑποστηρίξει τὸ Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο τῆς Ἀλγερίας, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου μὲ τὴ Γαλλία. Ἡ ΣΙΑ κάνει πραγματιστικὲς ἀναλύσεις τῶν καταστάσεων ποὺ δημιουργοῦνται, ἀναλύσεις ποὺ τὴν ὁδηγοῦν συχνὰ στὴν ὑποστήριξη κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων.

• Τὸ παράδειγμα ποὺ φέρνει ἐδῶ, ἀφορᾶ τὴ Γαλλία.

«Ὑποθέτω ὅτι σήμερα, στὴ Γαλλία, ἡ ΣΙΑ ἐπιχειρεῖ νὰ «πλευρίσει», ὅπως λέμε, τὸν Φρανσουὰ Μιτεράν, δηλαδὴ τὴ μερίδα τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος, ποὺ ἐλέγχεται ἀπὸ τὸν σοσιαλιστὴ ἡγέτη. Ἡ ΣΙΑ δὲν ἐνδιαφέρεται πιὰ γιὰ τοὺς Ντεγκωλικούς. Γιὰ τὴν ὥρα, ὁ Μιτεράν ἐμφανίζεται σὰν φορέας μιᾶς ἐνδεχόμενης πολιτικῆς λύσης στὴ Γαλλία».

AROUND THE WORLD

• Καὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα τί γίνεται; Ὁ Πὲκ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ χούντα λέγοντας ὅτι «στὸ πραξικόπημα τοῦ 1967 ἔχει ἀναμιχθεῖ ἡ ΣΙΑ καὶ ὄχι τὸ Πεντάγωνο».

ΠΕΚ : Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, τὸ Πεντάγωνο δὲν διέθετε οὔτε τὴν ἀπαραίτητη δύναμη, οὔτε καὶ τὴν ἐπιρροὴ ποὺ χρειάζονται γιὰ τέτοιου εἴδους πρωτοβουλίες καὶ ἐνέργειες. Τὸ Πεντάγωνο ἀρχίζει νὰ συναγωνίζεται τὴ ΣΙΑ στὸν τομέα τῶν πραξικοπημάτων, μονάχα μετὰ τὸ 1970. Τότε ἀκριβῶς, ἡ ΣΙΑ ἄρχισε νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰ ἐθνικιστικὰ αἰσθήματα τόσο τῆς Ἑλλάδας ὅσο καὶ τῆς Τουρκίας σὲ πολλὰ συγχρόνως ἐπίπεδα. Ἡ ταχτικὴ αὐτὴ συνεχίζεται καὶ σήμερα... Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα, ἡ δεξιὰ πτέρυγα τῆς ΣΙΑ ὑποστήριζε τοὺς συνταγματάρχες, ἀλλὰ ὅταν διαπίστωσε τὴ γενικὴ ἀπαίτηση ἀλλαγῆς, συνέβαλε στὴν πτώση τους.

• Λεπτομέρεια χαρακτηριστικὴ καὶ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα :

«Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὑπάρχει μεγάλος ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσα στὸ Πεντάγωνο καὶ τὴ ΣΙΑ. Πιστεύω, ὅτι σήμερα ἡ ΣΙΑ ἔχει μικρότερη ἀνάμιξη σὲ στρατιωτικῆς φύσεως ζητήματα, λόγω μερικῶν ἀποτυχιῶν της στὸ παρελθόν. Τὰ πραξικοπήματα σήμερα τὰ ἀναλαμβάνει τὸ ἀμερικανικὸ Πεντάγωνο».

ΤΟΥΡΚΙΑ, 1967

• Ξαναγυρίζουμε στὴ δικτατορία. Τὸ 1967 ὁ Γουΐνσλοου Πὲκ δὲν ἦταν πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα· ὑπηρετοῦσε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἀνέλυε πληροφορίες καὶ συνέτασσε ἀναφορὲς ἄλλοτε γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ ἄλλοτε γιὰ τοὺς Τούρκους. Κι ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ «πέσει» πάνω σὲ πληροφορίες ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἑλλάδα.

ΠΕΚ : Κύρια εἰδικότητά μου στὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν ἡ ἀνάλυση στρατιωτικῆς φύσεως πληροφοριῶν ποὺ ἀφοροῦσαν τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση. Πληροφοριοδότες μου ἦταν χιλιάδες Ἀμερικανοί, στρατιωτικοὶ καὶ μή, ὅπως ἐπίσης καὶ Τοῦρκοι. Ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς οἱ περισσότεροι ἦταν ραδιοκατάσκοποι, δηλαδὴ ἄνθρωποι ποὺ ἄκουγαν συστηματικὰ ξένους ραδιοφω-

NSA : 4 «σταθμοὶ» καὶ ἑκατοντάδες πράκτορες στὴν Ἑλλάδα

Η CIA δὲν εἶναι, ὅπως φαίνεται, ἡ μόνη μυστικὴ ὑπηρεσία ποὺ δρᾶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ἄλλωστε καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες χῶρες. Ἄλλες μυστικὲς ὀργανώσεις, ἴσως σπουδαιότερες σὲ ἀποτελεσματικότητα ἀπὸ τὴ CIA, δροῦν στὴ χώρα μας, ὅπως ἡ ὀργάνωση τοῦ Γουΐνσλοου Πέκ, ἡ National Security Agency (N.S.A.).

Ο ΠΕΚ, ὑποστηρίζει ὅτι σήμερα στὴν Ἑλλάδα :

1. Δροῦν μερικὲς ἑκατοντάδες πρακτόρων τῆς N.S.A., ποὺ παρακολουθοῦν τὴ διπλωματικὴ δραστηριότητα, στρατιωτικὲς κινήσεις, ἀκόμα καὶ δραστηριότητες στὸν ἐμπορικὸ τομέα.

2. Λειτουργοῦν 4 «σταθμοὶ» στὶς ἑξῆς περιοχές ;

■ Δύο στὴν Ἀθήνα : ὁ ἕνας στὴν ἀμερικανικὴ πρεσβεία καὶ ὁ ἄλλος στὴ Φαληρικὴ Ἀκτή.

■ Ἕνας στὴ Β. Ἑλλάδα.

■ Ἕνας στὴν Κρήτη, ὁ πιὸ σημαντικός. Ἀποστολή τους εἶναι ἡ ἐπιτήρηση τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, καθὼς καὶ ἡ συγκέντρωση καὶ ἀνάλυση ὅλων τῶν σχετικῶν πληροφοριῶν.

ΑΝΑΦΕΡΕΙ ἀκόμη καὶ τὰ ἑξῆς γιὰ τὴν ὀργάνωσή του :

«Ἡ N.S.A. ἔχει ἐγκαταστήσει δύο χιλιάδες σταθμοὺς ραδιοκατασκοπείας, ὅπως στὸ Τσέκσεὺ τῆς Ἀγγλίας, στὸ Πρίντεζι τῆς Ἰταλίας, στὴν Κωνσταντινούπολη (ὅπου ὑπηρετοῦσα), στὸ νησὶ Ντιέγκο Γκαρσία στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό, στὴν Αἰθιοπικὴ Ἰσμαΐλία, στὴ Β. Αὐστραλία, στὶς Φιλιππίνες, στὴν Ἰαπωνία καὶ στὴν Ἀλάσκα.

»Τελείως πρόσφατα ἔχουν ἐγκατασταθεῖ σταθμοὶ τῆς N.S.A. στὴ Νορβηγία, στὴ Δυτικὴ Γερμανία κοντὰ στὴ Φραγκφούρτη, καὶ στὴ Μάλτα. Στὴν Κύπρο, ἡ μεγάλη βρετανικὴ βάση χρησιμοποιεῖται συγχρόνως ἀπὸ τοὺς Βρετανούς, τὴ CIA καὶ τὴν N.S.A. Μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικὲς ἀποστολὲς αὐτῆς τῆς βάσεως εἶναι καὶ ἡ κατασκοπεία πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ Ἰσραήλ... Ὅπως βλέπουμε οἱ σταθμοὶ αὐτοὶ ἔχουν ἐγκατασταθεῖ κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ σχηματίζεται ἕνας κλοιὸς γύρω ἀπὸ τὶς κομμουνιστικὲς χῶρες. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν ἑκατοντάδες σταθμῶν μικρότερης ἰσχύος».

ΚΑΙ καταλήγει :

«Ἡ N.S.A. (Ὑπηρεσία Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας)εἶναι μιὰ κυβερνητικὴ κατασκοπευτικὴ ὀργάνωση ποὺ ἐπίσημα ὑπάγεται στὸ Ἀμερικανικὸ Πεντάγωνο, ἀλλὰ ποὺ οὐσιαστικὰ διαθέτει ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία. Μεταξὺ τῶν δραστηριοτήτων της : παρακολούθηση τηλεφωνικῶν συνδιαλέξεων, ἀκρόαση καὶ ἀνάλυση ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν κλπ. Διαθέτει ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες πράκτορες σὲ ὅλο τὸν κόσμο ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ πάντα, ἀκοῦνε τὰ πάντα καὶ ἀναλύουν τὰ πάντα. Ἴσως νὰ πρόκειται γιὰ τὴν πιὸ ἀποτελεσματικὴ κατασκοπευτικὴ ὀργάνωση σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Οἱ πράκτορες τῆς N.S.A. δροῦν ἀνεξάρτητα ἀλλὰ πάντα ὑπὸ τὸ κάλυμμα κάποιας στρατιωτικῆς ἰδιότητας, συνεργάζονται δὲ σὲ μερικὲς περιπτώσεις μὲ συναδέλφους των τῆς CIA, π.χ. ὅταν πρόκειται νὰ ἐλεγχθεῖ μιὰ πληροφορία ἢ ὅταν πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθοῦν στοιχεῖα ποὺ μεταδίδονται ἀπὸ τὸν μεγάλο ἀμερικανικὸ κατασκοπευτικὸ δορυφόρο. Μιὰ ἄλλη εὐκαιρία συνεργασίας προσφέρεται ὅταν ὑπάρξει ἀνάγκη ἀποκωδικοποιήσεως μηνυμάτων, δουλειὰ γιὰ τὴν ὁποία ἡ N.S.A. δὲν εἶναι καὶ τόσο ἱκανή».

νικούς σταθμούς καὶ ἄλλες ραδιοεκπομπὲς ποὺ προήρχοντο ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση, τὴ Βουλγαρία, τὴ Γιουγκοσλαβία, τὴν Ἑλλάδα κ.λπ.

Στὸ γραφεῖο μου ἐπάνω συγκέντρωνα ἀναφορὲς μὲ διάφορες πληροφορίες τὶς ὁποῖες ἀνέλυα, ἐφ' ὅσον ἤμουν ANALYST, καὶ στὴ συνέχεια συνέτασσα ἔκθεση ποὺ ἔστελνα στοὺς ἀνωτέρους μου στὴν Οὐάσινγκτον. Πολλὲς φορές, οἱ Τοῦρκοι συνέβαινε νὰ μᾶς ζητοῦν πληροφορίες ποὺ ἀφοροῦσαν τοὺς Ἕλληνες. Τὸ ἴδιο ἄλλωστε ἔκαναν καὶ οἱ Ἕλληνες γιὰ τοὺς Τούρκους.

• Ἀπὸ τὸ «πόστο» αὐτό, ὁ Πὲκ ἔχει σχηματισμένη γνώμη γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα γύρω ἀπὸ τὸ Κυπριακό. Λέει :

ΠΕΚ : Ἡ Κύπρος ἀποτελεῖ ἀντιπροσωπευτικὸ παράδειγμα ἐπέμβασης τῆς ΣΙΑ σὲ ξένη χώρα. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, ὅταν λέμε ΣΙΑ πρέπει νὰ συνυπονοοῦμε καὶ Κίσσινγκερ. Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι τὸ σχέδιο τῆς ΣΙΑ γιὰ τὴν Κύπρο ἐπρόβλεπε μὲν ἀνατροπὴ τοῦ Μακαρίου ἀλλὰ ὄχι καὶ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ ποὺ ἀκολούθησε. Μιὰ κυβέρνηση Σαμψὼν στὴν Κύπρο καὶ μιὰ Ἑλλάδα συνταγματαρχῶν θὰ ἔφταναν γιὰ τὴν πλήρη ἐξυπηρέτηση τῶν ἀμερικανικῶν συμφερόντων σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου. Πράγμα ὅμως ποὺ δὲν θὰ συνέβαινε μὲ τὴν παραμονὴ τοῦ Μακαρίου στὴν ἐξουσία... Ἡ σχεδὸν παράλληλη μὲ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ πολιτικὴ ἀλλαγὴ στὴν Ἑλλάδα ἀποτέλεσε μιὰ ἀπρόβλεπτη συνέπεια. Ἂν ἀναλύσουμε τὴν ἱστορία παλαιοτέρων ἐπεμβάσεων τῆς ΣΙΑ σὲ ἄλλες χῶρες, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι, πολλὲς φορές, ἔχουν σημειωθεῖ ἀποτυχίες. Ξέρουμε π.χ. ὅτι ἡ ΣΙΑ δὲν εἶχε ἰδέα γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ ἀριστεροῦ κινήματος τῶν ἐνόπλων δυνάμεων στὴν Πορτογαλία. Προετοίμαζε βέβαια δικό της πραξικόπημα γιὰ τὴν ἴδια περίοδο, χρησιμοποιώντας τὸν στρατηγὸ ντὲ Σπίνολα, ὁ ὁποῖος ἐχρηματοδοτεῖτο ἀπὸ τὴ ΣΙΑ μέσω τῶν τραπεζῶν ποὺ ἡ ΣΙΑ ἐλέγχει στὴν Ἑλβετία καὶ τὴ Δυτικὴ Γερμανία. Σὲ ἄλλες κλασικὲς περιπτώσεις, ὅπως στὴν Ἀγκόλα καὶ στὸ Βιετνάμ, ὅπου ἐφαρμόστηκε τὸ πρόγραμμα «Φοῖνιξ», οἱ ἐπιχειρήσεις φυσικῆς ἐξοντώσεως πολιτικῶν προσώπων καὶ στελεχῶν κατέληξαν σὲ ἐνίσχυση τῶν ἀντίστοιχων ἀπελευθερωτικῶν κινημάτων.

ΣΤΟ ΝΤΑΧΑΟΥ

• Στὸ σημεῖο αὐτό, μᾶς θυμίζει μιὰ ἀνατριχιαστικὴ ἱστορία :

«Τὴν ἐπαύριο τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ νεογέννητη ΣΙΑ ἐξαπέλυσε τὴν ἐπιχείρηση «Ὀχάϊο» ἐγκέφαλος τῆς ὁποίας ἦταν ὁ Στέφαν

Μπεντέρα, ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους πράκτορες, ἐπιχείρηση κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας χρησιμοποιήθηκαν πρώην ναζιστικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, ὅπως τὸ Νταχάου, γιὰ τὴν ταφὴ κομμουνιστικῶν στελεχῶν ποὺ εἶχαν ἀπαχθεῖ καὶ δολοφονηθεῖ ἀπὸ τὴ ΣΙΑ. Ἡ ΣΙΑ ἔθαψε στὰ στρατόπεδα αὐτὰ ἑκατοντάδες ἀνθρώπων!...».

Καὶ συνεχίζει :

ΠΕΚ : Στὸ Βιετνάμ, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος «Φοῖνιξ» στοίχισε τὴ ζωὴ σὲ ἑβδομήντα χιλιάδες ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὸ 1964 μέχρι τὸ 1973 ἡ ΣΙΑ ἔχει ἐκπαραθυρώσει κυβερνήσεις 25 χωρῶν. Μπορεῖ καὶ νὰ πρόκειται γιὰ περισσότερες, ἀλλὰ διαθέτουμε ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα μονάχα γιὰ τὶς 25. Ἡ ΣΙΑ δὲν εἶναι κατασκοπευτικὴ ὀργάνωση, ὅπως πιστεύεται συνήθως, ἀλλὰ μιὰ μυστικὴ ἐγκληματικὴ ἀστυνομικὴ δύναμη.

As Others See Us!

• Κλείνοντας τὸ «κεφάλαιο Κύπρος», ὁ Πὲκ ἀποκαλύπτει :

«Ὁ Σαμψὼν εἶναι ἀπὸ παλιὰ ἄνθρωπος τῆς ΣΙΑ. Τόσο αὐτὸς ὅσο καὶ ἡ «ΕΟΚΑ Β'», ἐχρηματοδοτοῦντο ἀπὸ τὴ ΣΙΑ μέσω τῶν συνταγματαρχῶν. Ὁ Ρίτσαρντ Γουέλτς ἦταν ἀκριβῶς ὁ ἄνθρωπος τῆς ΣΙΑ ποὺ ὑποστήριξε τὸν Σαμψών. Τὸ 1964 ποιὸς νομίζετε ὅτι βρισκόταν πίσω ἀπὸ τὰ γνωστὰ αἱματηρὰ γεγονότα τῆς Κύπρου; Ἡ ΣΙΑ. Θυμᾶμαι συγκεκριμένα ὅτι ὅταν συνάντησα κάποτε τὸν Γουέλτς στὴν Οὐάσινγκτον μᾶς ἔλεγε μὲ ὑπερηφάνεια : «Εἴδατε τὸ '64 τί ἔκανα στὴν Κύπρο;»

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

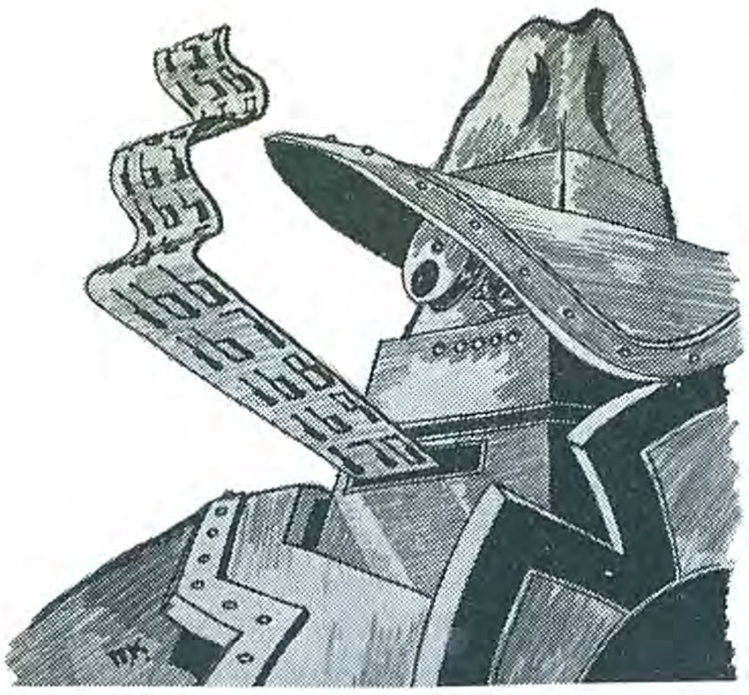
Καὶ φθάνουμε στὴ σημερινὴ Ἑλλάδα.

ΠΕΚ : Ἡ Ἑλλάδα σήμερα δὲν ἔχει πιὰ δικτατορικὸ καθεστώς. Ἡ κυβέρνηση ὅμως εἶναι κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς καὶ ἡ ΣΙΑ συνεχίζει τὶς ἐπεμβάσεις της σὲ μεγάλο βαθμό. Σήμερα τὸ «σταθμαρχεῖο» τῆς Ἀθήνας δὲν διαθέτει πέντε, ἀλλὰ ἑκατὸν ἑβδομήντα ἀκριβῶς πράκτορες! Ἡ Ἀθήνα χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴ ΣΙΑ σὰν κέντρο ἐλέγχου τοῦ χώρου τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου. Γιὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, ἀνάλογο ρόλο ἔχουν παίξει ἡ Βηρυτός, ἡ Κύπρος καὶ τὸ Τὲλ Ἀβίβ. Μόνο, ὅμως, ἡ Ἀθήνα προσφέρει αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀσφάλεια δράσεως στὴ ΣΙΑ. Δὲν ὑπάρχει πολεμικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος ἐκδιώξεως ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυβέρνηση, ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ ΣΙΑ δὲν ἔχει πιθανῶς νὰ φοβᾶται τίποτα. Ἄλλωστε εἶμαι σχεδὸν βέβαιος ὅτι ἔχουν ἤδη σφυγμομετρηθεῖ οἱ κυριότεροι πολιτικοὶ ἡγέτες καὶ οἱ διάφορες πολιτικὲς ὀργανώσεις, ὅπως ἐπίσης εἶμαι βέβαιος ὅτι παρακολουθεῖται στενὰ ὅποιο ἀριστερὸ στοιχεῖο ὑπάρχει στὸ Κέντρο. Ἡ ἀστυνομία ὅπως καὶ ἡ ΚΥΠ ἐλέγχονται πάντα ἀπὸ τὴ ΣΙΑ. Καταλαβαίνω, ὅμως, ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα μὲ τὸ στρατό, κι αὐτὸ γιατὶ ὁ στρατὸς σήμερα προτιμάει νὰ συνεργάζεται μὲ τὸ ἀμερικανικὸ Πεντάγωνο, ὅπως συμβαίνει ἄλλωστε καὶ μὲ τοὺς στρατοὺς ἄλλων χωρῶν.

CAS ΚΑΙ COS

• Μιλώντας πιὸ συγκεκριμένα γιὰ τὸν «σταθμὸ» τῆς Ἀθήνας, ὁ ΠΕΚ λέει :

ΠΕΚ : Ἡ εἰδικὴ κωδικὴ ὀνομασία τοῦ σταθμοῦ τῆς Ἀθήνας εἶναι : CAS - ATHENS, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴ φράση CONTROL AMERICAN SOURCE - ATHENS, δηλαδὴ «ἀμερικανικὴ πηγὴ ἐλέγχου — Ἀθήνα». Σὲ περίπτωση ποὺ πρόκειται γιὰ βάση, ἂς ποῦμε τῆς Κρήτης ἢ τῆς Κύπρου, ἡ εἰδικὴ αὐτὴ κωδικὴ ὀνομασία γίνεται

COB, δηλαδὴ CHIEF OF BASE - CRETE ἢ CYPRUS.Ὁ ἑκάστοτε «σταθμάρχης» (ὅπως ἦταν ὁ Γουὲλτς) ἔχει τὰ εἰδικὰ ἀρχικὰ COS-Chief of Station. Ρόλος τοῦ «σταθμάρχη» τῆς ΣΙΑ στὴν Ἀθήνα, ἦταν καὶ εἶναι, κατὰ κύριο λόγο, ἡ λήψη τῶν τελικῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων. Ἐπίσης, ἡ διείσδυση εἰδικῶν πρακτόρων στοὺς ἡγετικοὺς κύκλους διαφόρων τομέων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ὁ C.O.S. (Chief of Station) παρίσταται σὲ δεξιώσεις διπλωματικῶν ἀποστολῶν, γνωρίζει ὅλους ἀνεξαίρετα τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτες καὶ κυρίως τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως. Ἡ δουλειά του εἶναι τεράστια. Ὁ «σταθμὸς» τῆς Ἀθήνας εἶναι σήμερα ἰδιαίτερα πολυμελής : διαθέτει ἑκατὸν ἑβδομήντα πράκτορες!

• Τὸ γιατί ἔχει τόσο πολὺ δουλειὰ ὁ «σταθμὸς» τῆς Ἀθήνας (καὶ τόσους πολλοὺς πράκτορες) ὁ Πὲκ τὸ ἐξηγεῖ ὡς ἑξῆς, κλείνοντας τὴ συνέντευξη :

ΠΕΚ : Ἡ ἑλληνικὴ πρωτεύουσα φιλοξενεῖ σήμερα τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο τῆς ΣΙΑ γιὰ τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο. Πολλὲς ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τοῦ «σταθμοῦ» τῆς Ἀθήνας σχετίζονται μὲ τὴ Μέση Ἀνατολή. Οἱ πράκτορες τῶν «σταθμῶν» δὲν συμμετέχουν προσωπικὰ σὲ βίαιες ἐνέργειες, ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ χρησιμοποιοῦν ἀνθρώπους σὰν τὸν Σαμψὼν στὴν Κύπρο. Ὁ Ρίτσαρντ Γουὲλτς δὲν εἶχε πιάσει ποτὲ στὸ χέρι του ὅπλο καὶ ἐθεωρεῖτο σὰν ἄνθρωπος πράος. Ἀλλὰ καὶ ὁ Γουΐλλιαμ Κόλμπυ εἶναι κι αὐτὸς ἥσυχος ἄνθρωπος, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ἐμπόδισε τὴ δολοφονία ἀπὸ τὴ ΣΙΑ χιλιάδων Βιετναμέζων. Σήμερα γίνεται πόλεμος στὸ Λίβανο. Ὅταν ὁ Γουὲλτς ἦρθε στὴν Ἀθήνα πέρυσι τὸν Μάρτιο, ἀποστολή του ἦταν ἡ δραστηριοποίηση τῶν φαλαγγιτῶν στὸν Λίβανο, καὶ τῶν δεξιῶν παλαιστινιακῶν ὀργανώσεων, μὲ λίγα λόγια ἡ ὑποδαύλιση τοῦ πολέμου. Μέσω τραπεζῶν τῆς Ἀθήνας τὸ χρῆμα τῆς ΣΙΑ ἐνισχύει σήμερα τοὺς φαλαγγίτες τοῦ Λιβάνου. Τὰ περισσότερα μέλη τοῦ «σταθμαρχείου» τῆς Ἀθήνας ἀσχολοῦνται αὐτὴ τὴ στιγμὴ μὲ τὸν Λίβανο.

Κυκλοφορεῖ

τώρα καὶ στὴν Ἑλλάδα
τὸ πολύκροτο "ἡμερολόγιο" τοῦ Φίλιπ Αἴητζυ
τὸ πιὸ συζητημένο βιβλίο τοῦ καιροῦ μας
ποὺ ἔγινε μπὲστ-σέλλερ σὲ πολλὲς χῶρες.

ΦΙΛΙΠ ΑΙΗΤΖΥ

Τό ἡμερολόγιο τῆς CIA

κυτταρο

Ἐκδόσεις Κύτταρο
Βασ. Ἀλεξάνδρου 2 - Χίλτον
τηλ. 713-604

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ἡ γερμανικὴ «φόρμουλα» καὶ τὸ σκάνδαλο Κληρίδη

Τοῦ Περικλῆ Νεάρχου

ΜΕΤΑ τὴν ἀμερικανο - τουρκικὴ στρατιωτικὴ συμφωνία, τὸ σκάνδαλο Κληρίδη κρατᾶ σὲ ἀναστάτωση τὴν κυπριακὴ κοινὴ γνώμη. Καὶ τὰ δυὸ γεγονότα συσχετίζονται μὲ τὶς πιέσεις καὶ τὰ σχέδια γιὰ ἐπιβολὴ «ρεαλιστικῆς» λύσης στὸ Κυπριακό, ἀνεξάρτητα φυσικὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους εὐρύτερους στόχους τῆς συμφωνίας Κίσσινγκερ - Τσαγλαγιανκίλ.

ΣΑΝ ἐπιβεβαίωση εἶναι μεταξὺ ἄλλων ἡ ὑποβολὴ καὶ προώθηση τῆς λεγόμενης γερμανικῆς φόρμουλας ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπογραφὴ στὴν Οὐάσινγκτον τῆς ἀμερικανο-τουρκικῆς συμφωνίας.

Η ΦΟΡΜΟΥΛΑ αὐτὴ ἐγκαταλείπει τὴν ἀξίωση γιὰ οὐσιαστικὲς ἐδαφικὲς «παραχωρήσεις» ἀπὸ μέρους τῶν Τούρκων σὰν ἀντάλλαγμα γιὰ ἀποδοχὴ τῆς διζωνικῆς ἀπὸ τοὺς Ἑλληνοκυπρίους καὶ προτείνει «οὐδετεροποίηση» τῆς νέας πόλης τῆς Ἀμμοχώστου, μιὰ ζώνη ΟΗΕ μεταξὺ τοῦ νέου καὶ τοῦ παλιοῦ δρόμου Λευκωσίας - Ἀμμοχώστου καὶ μικροδιαρρυθμίσεις στὴ δυτικὴ πλευρὰ τῆς γραμμῆς Ἀττίλα (Μόρφου, Ξερό).

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ μὲ ἄλλα λόγια γιὰ μιὰ νέα ἔκδοση τοῦ παλιοῦ σχεδίου Γκιουνές, ποὺ πρόβλεπε διζωνικὴ ἀλλὰ μὲ δημιουργία στὴ μέση μιᾶς τρίτης «οὐδέτερης» ζώνης ποὺ θὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῆς κεντρικῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβέρνησης. Ἀναμένοντας τὸ σχηματισμό της, ἡ γερμανικὴ φόρμουλα συστήνει τὴν ἐγκαθίδρυση στὴ ζώνη αὐτὴ εἰδικοῦ καθεστῶτος ΟΗΕ.

Η ΦΟΡΜΟΥΛΑ αὐτὴ ἔρχεται μετὰ τὸ «σχέδιο Βαλντχάιμ» γιὰ 10% τουρκικὲς ἐδαφικὲς παραχωρήσεις, μὲ βάση τὸ ὁποῖο ἔγιναν ἰσχυρὲς πιέσεις στὴν ἑλληνοκυπριακὴ πλευρὰ νὰ ὑποβάλει «ρεαλιστικὲς» προτάσεις στὸν 6ο γύρο τῶν διακοινοτικῶν συνομιλιῶν. Ὁ παραμερισμὸς τώρα τοῦ σχεδίου Βαλντχάιμ, ποὺ ὑποτίθεται ὅτι εἶχε καὶ ἀμερικανο-νατοϊκὴ ὑποστήριξη, ἀποδεικνύει γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ χρησιμοποίηση τῶν «ἐδαφικῶν παραχωρήσεων» σὰν δέλεαρ ἁπλῶς γιὰ παγίδευση τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς καὶ ἀποδοχὴ τῆς διζωνικῆς. Εἶναι ἴσως χρήσιμο ν' ἀναφέρουμε στὸ σημεῖο αὐτὸ τὴν πληροφορία τοῦ μεσολαβητῆ τοῦ ΟΗΕ Γκάλο Πλάζα, ὁ ὁποῖος σὲ ἔκθεσή του τὸ 1965, ὅταν ἦταν ἀκόμη στὴν Κύπρο μιὰ μεραρχία ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ οἱ τουρκοκυπριακοὶ θύλακες δὲν κάλυπταν παραπάνω ἀπὸ 4,5% τοῦ ἐδάφους τῆς Κύπρου, ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ τουρκοκυπριακὴ ἡγεσία, μὲ τὴν καθοδήγηση τῆς Ἄγκυρας, διεκδικοῦσε τὸν «ἐδαφικὸ διαχωρισμὸ τῶν δύο κοινοτήτων» καὶ 38% τοῦ ἐδάφους γιὰ τὴν τουρκοκυπριακὴ κοινότητα.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ φόρμουλα εὐθυγραμμίζεται μὲ τὴν ἐκστρατεία γιὰ σχηματισμὸ «μεταβατικῆς» κεντρικῆς κυβέρνησης στὴν Κύπρο καὶ κατάλυση φυσικὰ τοῦ ἑνιαίου κράτους. Μὲ συνέντευξή του στὴν ἀγγλικὴ Ντέϊλι Τέλεγκραφ, στὶς 7.4.76, ὁ Ντενκτὰς ζήτησε τὴν ἀναγνώριση δυὸ χωριστῶν ὁμόσπονδων κρατῶν μὲ ἀσθενὴ κεντρικὴ κυβέρνηση, σὲ πρώτη φάση «μεταβατική».

Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ τοῦ κ. Κληρίδη ὅτι συνῆψε στὴ Βιέννη μυστικὴ συμφωνία μὲ τὸν Ντενκτὰς γιὰ ὑποβολὴ τῶν τουρκικῶν «προτάσεων» δέκα μέρες μετὰ τὴν ὑποβολὴ τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων, ἔπεσε σὰν βόμβα στὴν Κύπρο. Δημόσια εἶχε ἀνακοινωθεῖ ὅτι οἱ προτάσεις τῶν δύο πλευρῶν θὰ ὑποβάλλονταν ταυτόχρονα. Τὸ ἴδιο εἶχε δηλωθεῖ στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο καὶ στὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο. Ὁ Ντενκτὰς ὅμως ἰσχυριζόταν τὸ ἀντίθετο. Ἡ προσκείμενη στὸν Κληρίδη ἐφημερίδα «Ἀγών» ἔγραφε μὲ ὁλοσέλιδους τίτλους στὶς 6 Ἀπριλίου : «Ὁ Κληρίδης ἀνατρέπει ψεύδη τοῦ Ρ. Ντενκτάς. Νέα τουρκικὴ σκευωρία». Στὶς 7 Ἀπριλίου ἡ ἴδια ἐφημερίδα δημοσίευσε τὴν ἐπίσημη δήλωση τοῦ Κληρίδη ὅτι πράγματι εἶχε ὑπογράψει «ἀπόρρητη» συμφωνία μὲ τὸν Ντενκτὰς καὶ ὅτι φυσικὰ ψευδόταν ὅταν ἰσχυριζόταν πρὶν τὸ ἀντίθετο.

> «Ἡ οὐσία δὲν εἶναι ὅτι ἔκαμε συμφωνία, ἀλλὰ ὅτι διέψευδε τὴν ὕπαρξη συμφωνίας μέχρι ποὺ ἡ ἄλλη πλευρὰ ἐπεκαλέσθη μαγνητοταινίες. Ἔτσι ἡ ἑλληνοκυπριακὴ πλευρὰ ἐμφανίστηκε ἀναξιόπιστη χωρὶς νὰ εἶναι, γιατὶ δὲν ἤξερε ὅτι στὴν πραγματικότητα ὑπῆρχε τέτοια συμφωνία».

ΕΤΣΙ σχολίασε κυβερνητικὴ πηγὴ τὴν ὁμολογία Κληρίδη, προσθέτοντας σὲ ἄλλη ἐρώτηση ὅτι «Κύριος οἶδε» ἂν ὑπέγραψε ὁ Κληρίδης καὶ ἄλλες μυστικὲς συμφωνίες.

Ἡ οὐσία ὅμως πάει πιὸ βαθιὰ ἀπὸ τὰ διαδικαστικὰ θέματα πάνω στὰ ὁποῖα ὑποτίθεται ὅτι ἀναφέρεται ἡ μυστικὴ συμφωνία. Ἡ ἐφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», τῆς Κύπρου, ποὺ πρόσκειται στὸ κόμμα τῆς ΕΔΕΚ, ἔθεσε σὲ ὁλοσέλιδο κύριο ἄρθρο μὲ τίτλο «Ἐπαίσχυντη πράξη», 8-4-76, ἕνα καίριο ἐρώτημα :

> «Ἦταν δυνατὸ νὰ παραμείνει μυστικὴ μιὰ τέτοια συμφωνία μιὰ καὶ θά 'πρεπε (ὁ κ. Κληρίδης) νὰ παραδώσει τὶς προτάσεις 10 μέρες πρὶν ἀπὸ τὶς τουρκικές; Ὑπολόγιζε ἄραγε πὼς μιὰ μυστικὴ παράδοση τῶν προτάσεων στὸν Ντενκτὰς θὰ ἔλυε τὸ θέμα...τί ὑπελόγιζε ὁ κ. Κληρίδης ἂν ὁ Ντενκτὰς δὲν θὰ ἱκανοποιεῖτο μὲ τὴ μυστικὴ διοχέτευση τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων; Γιατὶ μυστικὴ διοχέτευση τῶν ἑλληνικῶν προτάσεων θὰ ἄφηνε τὸν κ. Ντενκτὰς ἐκτεθειμένο ὅτι ἐψεύδετο στὴν κοινότητά του, ὅταν ἰσχυριζόταν ὅτι εἶχε πετύχει συμφωνία γιὰ ὑποβολὴ πρῶτα τῶν ἑλληνοκυπριακῶν προτάσεων. Μήπως ὑπῆρχε πρόβλεψη ὅτι θὰ μεσολαβοῦσαν γεγονότα ποὺ θὰ ἐκάλυπταν τὴν προδοτικὴ συμφωνία; Καὶ ποιὰ εἶναι αὐτὰ τὰ γεγονότα; Πολλὰ ἐψιθυρίζοντο ὅτι θὰ συνέβαιναν μέχρι τὸν Μάϊο. Πολλοὶ ἤλπιζαν ὅτι ὁ Μακάριος δὲν θά 'ταν πιὰ Πρόεδρος».

ΓΙΑ τοὺς καλὰ πληροφορημένους παρατηρητὲς τοῦ κυπριακοῦ, ὅπως καὶ γιὰ μιὰ μεγάλη μερίδα τοῦ λαοῦ στὴν Κύπρο, ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Κληρίδη δὲν ἀποτέλεσε ἔκπληξη, ὅσο κι ἂν ἐξόργισε. Εἶχε προηγηθεῖ λίγες μέρες πρωτύτερα ἡ «διαρροὴ» τοῦ σχεδίου προτάσεων, πρὶν τὴ συνεδρίαση τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου ποὺ θὰ συζητοῦσε τὴν ἔγκρισή τους. Πῶς ἔφτασαν οἱ προτάσεις ἐγγράφως στὰ χέρια τοῦ Ντενκτάς; Ὅταν τέθηκε τὸ θέμα στὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο, ὁ κ. Κληρίδης ἀπεχώρησε ἀπὸ τὴ συνεδρίαση γιὰ λόγους «εὐθιξίας» δίνοντας τὴν ἐντύπωση ὅτι ὑπέβαλλε πάλι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὴν «παραίτησή» του. Τὴν ἑπομένη ὅμως ὁ ἴδιος διέψευσε ὅτι παραιτεῖται.

ΕΙΧΑΝ γίνει καὶ ἄλλες παρασπονδίες ποὺ ἐπέσυραν σὲ βάρος του τὶς χειρότερες ὑποψίες γιὰ τὸ ρόλο του. Δὲν εἶχε ὑπογράψει π.χ. χωρὶς καμιὰ ἐξουσιοδότηση στὸν γ' γύρο τῶν διακοινοτικῶν, στὴ Βιέννη, τὴ μεταφορὰ τῶν Τουρκοκυπρίων στὸ Βορρᾶ; Τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο βρέθηκε πρὸ τετελεσμένου γεγονότος καὶ τοῦ ἔδωσε, κατὰ πλειοψηφία, κάλυψη ἐκ τῶν ὑστέρων. Ὁ Ντενκτὰς ἐκβίαζε μὲ δηλώσεις ὅτι δὲν θὰ δεχόταν συνομιλητὴ κανέναν ἄλλον ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Κληδίδη. Δὲν εἶχε δώσει ἐπίσης εὐχαριστίες στὸν Σαμψών, ὅταν τὸν διαδέχτηκε μὲ προτροπὴ τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρέσβυ στὴ Λευκωσία, καὶ δὲν ἔγινε τελικὰ προεδρεύων ἀφοῦ ἀπέτυχαν οἱ προσπάθειες νὰ γίνει Πρόεδρος;

ΣΤΗΝ Πάφο, γενέτειρα καὶ προπύργιο τοῦ Μακαρίου, ἔγιναν διαδηλώσεις, μετὰ τὸ σκάνδαλο, μὲ συνθήματα «Ὁ

Κληρίδης εἶναι πράκτορας τῆς ΣΙΑ», «Κληρίδη ἡ προδοσία δὲν μπορεῖ νὰ ξεχαστεῖ». Τελικά, ἀκάλυπτος τώρα ἀπὸ κάθε πλευρά, ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴ θέση τοῦ συνομιλητῆ, ἡ ὁποία ἔγινε ἀποδεκτή. Στὴ θέση του διορίστηκε ὁ Τάσος Παπαδόπουλος, τοῦ «Ἐνιαίου Κόμματος» (πάλι!), ἐπικεφαλῆς τοῦ ὁποίου παραμένει ὁ κ. Κληρίδης, ὅπως παραμένει καὶ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς. Ἡ παραμονή του στὴν προεδρία τῆς Βουλῆς διασώζει στὴν οὐσία τὸ ρόλο του σὰν «ρεαλιστῆ» διαδόχου. Ἡ ἀποκάλυψή του γέννησε πολλὲς ἐλπίδες ὅτι θὰ ἔδινε τὴν εὐκαιρία γιὰ μιὰ ἀγωνιστικὴ ἀνακατάταξη δυνάμεων. Αὐτό, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν πρόκληση τῆς ἀμερικανο - τουρκικῆς συμφωνίας ποὺ διάψευσε οἰκτρὰ ὅσους πίστευαν εἰλικρινὰ ὅτι ἀσκοῦνταν κάτι παραπάνω ἀπὸ εἰκονικὲς ἀμερικανικὲς πιέσεις πάνω στὴν Ἄγκυρα γιὰ «ἐδαφικὲς παραχωρήσεις» στὴν Κύπρο. Ἡ διατήρησή του ὅμως σὰν παράγοντα τῆς ἑλληνοκυπριακῆς ἡγεσίας καὶ σὰν Προέδρου τῆς Βουλῆς, δὲν θὰ εἶναι μόνο τροχοπέδη γιὰ ὁποιοδήποτε ἀγωνιστικὸ ἀναπροσανατολισμό, ἀλλὰ καὶ «χαρτὶ» σὲ κάθε σχέδιο παραμερισμοῦ τοῦ Μακαρίου καὶ σχηματισμοῦ «μεταβατικῆς κεντρικῆς κυβέρνησης».

ΤΟ φαινόμενο Κληρίδη δὲν εἶναι βέβαια μόνο μιὰ προσωπικὴ περίπτωση. Εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀντιφατικότητας ποὺ χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδας, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἄλλων χωρῶν ποὺ βρίσκονται στὴν ἴδια μοίρα. Ἐνῶ ἀπειλοῦνται ἄμεσα ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλισμό, λόγω τῆς ἐσωτερικῆς δομῆς τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν διεισδύσεων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μὲ τὴ βοήθεια ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς δομῆς, εἶναι ἀνίκανες νὰ χαράξουν μιὰ ξεκάθαρη ἀγωνιστικὴ ἀντιιμπεριαλιστικὴ γραμμή, καὶ νὰ κάνουν πλήρη κινητοποίηση καὶ ἀξιοποίηση τοῦ λαϊκοῦ παράγοντα. Στὴν κυπριακὴ Βουλὴ π.χ. κατατέθηκε, ἐδῶ καὶ πολλοὺς μῆνες, νομοσχέδιο γιὰ σύσταση πολιτοφυλακῆς. Δὲν ἔγινε μέχρι τώρα καμιὰ ἀπολύτως πρόοδος. Καμιὰ οὐσιαστικὴ πρόοδος στὸ θέμα τῆς ἀμυντικῆς θωράκισης. Ἡ δίκη γιὰ τὴν πρωτοφανὴ προδοσία τῆς Κύπρου θεωρεῖται στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση σὰν «ἀντίθετη πρὸς τὸ ἐθνικὸ συμφέρον» καὶ ἡ τάση γενικὰ εἶναι πρὸς τὸ «συμβιβασμό» καὶ τὶς «ρεαλιστικὲς λύσεις». Δὲν παραβλέπονται οἱ δυσκολίες, ἀλλὰ αὐτὲς δὲν ξεπερνοῦνται μὲ τὶς συνεχεῖς ὑποχωρήσεις καὶ τελικὰ τὴ συνθηκολόγηση.

ΣΤΙΣ νέες προτάσεις ἔγινε πάλι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πλευρὰ μιὰ ἀκόμη σημαντικὴ ὑποχώρηση. Ἔγινε ἀποδεκτὸ τὸ λεγόμενο σχέδιο Βαλντχάιμ σὰν ἀφετηρία συζήτησης τῆς «ἐδαφικῆς πτυχῆς» τοῦ Κυπριακοῦ. Ἡ ξένη εἰσβολὴ καὶ ἡ κατοχὴ ποὺ καταγγείλαμε στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἔγινε σιγὰ-σιγὰ «ἐδαφικὴ πτυχὴ» τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος. Τὸ σχέδιο Βαλντχάιμ πρότεινε, ὅπως εἶναι γνωστό, σὰν ἀφετηρία συζήτησης, τὴ δημιουργία τριῶν καντονιῶν στὸν κατεχόμενο Βορρᾶ. Ἡ ἑλληνικὴ πλευρὰ στὶς προτάσεις της διευκρινίζει ὅτι αὐτὰ τὰ καντόνια ἢ ἄλλα, ἡ δημιουργία τῶν ὁποίων μπορεῖ νὰ συμφωνηθεῖ στὶς διαπραγματεύσεις, δὲν θὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τουρκικὴ διοίκηση, στὴν ὁποία ἀναγνωρίζεται ὁ ἔλεγχος τοῦ 20% τοῦ ἐδάφους τῆς Κύπρου.

ΣΕ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴ συνταγματικὴ πτυχή, ἀποφεύγεται ἡ σαφὴς διατύπωση (διζωνικὴ ἢ πολυπεριφερειακὴ ὁμοσπονδία) καὶ προτείνεται σὰν ἀντιστάθμισμα ἡ κατοχύρωση τῆς ἐλεύθερης ἐγκατάστασης καὶ διακίνησης σ' ὅλη τὴν Κύπρο μὲ δικαίωμα κατοχῆς καὶ νομῆς περιουσίας.

ΚΑΙ οἱ νέες προτάσεις ἀπορρίφθηκαν προκαταβολικὰ ἀπὸ τὸν Ντενκτάς, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μὲ τὴ μυστικὴ συμφωνία του μὲ τὸν Κληρίδη στὴ Βιέννη, δὲν θὰ κάνει προτάσεις, ἀλλὰ ἀντιπροτάσεις, 10 μέρες μετὰ τὴν ὑποβολὴ τοῦ ἑλληνοκυπριακοῦ σχεδίου. Τὸ Ἐθνικὸ Συμβούλιο ἀποφάσισε νὰ σεβαστεῖ τὴ μυστικὴ συμφωνία τῆς Βιέννης καὶ νὰ μὴν ἐπιμείνει σὲ ταυτόχρονη ἀνταλλαγὴ προτάσεων. Ἡ ἀπόρριψη πάντως καὶ τῶν νέων προτάσεων καὶ ὁ ἐπιχειρούμενος ὑποβιβασμὸς τῶν διακοινοτικῶν, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἀποχώρηση τοῦ Κληρίδη, δὲν ἀφήνει στὴν ἑλληνικὴ πλευρὰ κανένα ἐπιχείρημα ἢ πρόσχημα γιὰ ἐμμονὴ σὲ μιὰ πορεία ποὺ ὁδηγεῖ σκαλὶ καὶ σκαλοπάτι στὴν πλήρη συνθηκολόγηση. Χρειάζεται προετοιμασία μακροχρόνιου ἀγώνα καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα ἀμυντικὴ θωράκιση τῆς Κύπρου.

ΕΞΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στὴ συνέντευξη αὐτή, ὁ Τοῦρκος ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν, δήλωνε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα: «Ὅπως εἶναι γνωστό, στὴ Βιέννη ἀποφασίστηκε νὰ ὑποβληθοῦν ἐντὸς ἕξη ἑβδομάδων, ἐγγράφως, οἱ προτάσεις τοῦ κ. Κληρίδη, καὶ ἐντὸς δεκαημέρου, νὰ γνωρίσει ὁ κ. Ντενκτὰς τὶς ἐπ' αὐτῶν ἀντιδράσεις του στὸν κ. Κληρίδη».

● *Πῶς, ὕστερα ἀπὸ τὴ δημοσίευση τοῦ τηλεγραφήματος αὐτοῦ, ἡ κυπριακὴ κυβέρνηση δὲν «ψιλιάστηκε», πῶς δὲν ἔθεσε θέμα παραμονῆς τοῦ κ. Κληρίδη στὴ θέση τοῦ συνομιλητῆ; Αὐτὸ εἶναι τὸ τρίτο ἐρώτημα. Θὰ ἀντιλεχθεῖ ἴσως πὼς ἡ κυβέρνηση τῆς Λευκωσίας μπορεῖ καὶ νὰ «ψιλιάστηκε», πὼς ρώτησε σχετικὰ τὸν κ. Κληρίδη, πῆρε κατηγορηματικὲς διαβεβαιώσεις καὶ ἡσύχασε... Ὅμως, ὅταν στὴν κοινὴ συνεδρία τοῦ ὑπουργικοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, τῆς 30ης Μαρτίου, ὁ ὑπουργὸς Συγκοινωνιῶν καὶ Ἔργων (καὶ πρώην ἀρχηγὸς τῆς κυπριακῆς ΚΥΠ) κ. Τομπάζος, ἔθεσε θέμα διαρροῆς τοῦ κειμένου τῶν ἑλληνοκυπριακῶν προτάσεων στὴν τουρκικὴ πλευρὰ — κατὰ τὴ συνεδρία αὐτή, ὁ κ. Κληρίδης ἀπεχώρησε γιὰ «λόγους εὐαισθησίας», ὅπως εἶπε... — καὶ πάλι «θέμα συνομιλητῆ», θέμα, δηλαδή, Κληρίδη, δὲν τέθηκε. Τὸ γιατί δὲν τέθηκε, εἶναι τὸ τέταρτο, κατὰ σειρά, ἐρώτημα.*

● *Ἀλλὰ οἱ πληροφορίες ἀπ' τὴ Λευκωσία ἀναφέρουν ὅτι, στὴν ἴδια αὐτὴ συνεδρία, ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, κ. Τριανταφυλλίδης, ἔδωσε τὸ «κλειδὶ» τῆς διαρροῆς: Προφανῶς — εἶπε — ὁ κ. Κληρίδης προσπαθεῖ νὰ καλύψει τὸ «δεκαήμερο τῆς Βιέννης», στέλνοντας ἐκ προοιμίου τὶς προτάσεις μας (προτοῦ δηλαδή, καθαρογραφοῦν καὶ διατυπωθοῦν στὴν τελική τους μορφὴ) στὸν κ. Ραούφ... Ἔτσι ὅμως συνάγεται ὅτι ὁ κ. Τριανταφυλλίδης, ποὺ ἦταν μέλος τῆς κυπριακῆς ἀντιπροσωπείας στὴ Βιέννη, ἤξερε ἢ, τουλάχιστον, ἔπρεπε νὰ ἤξερε, τὴ συμφωνία Κληρίδη-Ντενκτάς. Καὶ τὸ ἐρώτημα — πέμπτο κατὰ σειρὰ — εἶναι: Ἐὰν τὴν ἤξερε, πῶς καὶ γιατί δὲν ἐνημέρωσε σχετικὰ τὴν κυπριακὴ κυβέρνηση;*

Καὶ τὸ ἕκτο ἐρώτημα: Ποιὸς ἐπίσημος Κύπριος, θὰ ἀπαντήσει στὰ προηγούμενα πέντε; Κατὰ τὰ ἄλλα, ἐὰν ὁ κ. Ντενκτὰς ἀποφάσισε, σὲ κάποια στιγμή, νὰ πουλήσει τὸν «φίλο» του κ. Κληρίδη — παρὰ τὰ ὡραῖα ἀγγλικὰ ποὺ μιλοῦσαν καὶ οἱ δυό, τὰ ὁμοιόμορφα τσιμπούκια, τὰ χαμόγελα καὶ τὶς ἀνθοδέσμες — αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρει, βασικά, παρὰ μόνον τοὺς ἴδιους.

Λ. ΜΕΝΙΚΟΣ

ΜΙΑ ΤΡΙΗΜΕΡΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τοῦ Πλουτῆ Σέρβα

Ἡ «Λέσχη Γραμμάτων καί Τεχνῶν» τῆς Β. Ἑλλάδας ἔκανε μιά ἀξιόλογη παρουσίαση τοῦ Κυπριακοῦ Θέματος. Ὀργάνωσε μιά τριήμερη «Συνάντηση γιά τήν Κύπρο» μέ σκοπό μιά ἀνάλυση καί συζήτηση τοῦ θέματος ἀπ' ὅλες τίς πτυχές του. Ὁμιλητές ἦταν:

1. Ὁ Κύπριος πολιτικός Τάκης Χατζηδημητρίου, Γεν. Γραμματεύς τῆς ΕΔΕΚ. Θέμα: «Ἐξέλιξη καί προοπτική τοῦ Κυπριακοῦ Προβλήματος».

2. Ἡ οἰκονομολόγος Οὐρανία Λαμψίδου, συνεργάτις τοῦ «Οἰκονομικοῦ Ταχυδρόμου» καί τοῦ «ΑΝΤΙ». Θέμα: «Ἡ οἰκονομική διάρθρωση τῆς Κύπρου».

3. Ὁ ἀρχιτέκτονας, διδάκτωρ τοῦ Προγραμματισμοῦ καί τῆς Πολεοδομίας, Ἀντώνης Τρίτσης. Θέμα: «Ἡ οἰκονομική μεθόδευση τῆς εἰσβολῆς».

4. Ὁ δημοσιογράφος καί συγγραφέας Γιάννης Κάτρης. Θέμα: «Γιατί ὁ Μακάριος εἶναι στόχος τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ».

5. Ὁ νομικός καί διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελβέργης Γιῶργος Παπαδημητρίου. Θέμα: «Τό ἐσωτερικό καί διεθνές καθεστώς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας».

6. Ὁ δημοσιογράφος καί συγγραφέας Κώστας Χατζηαργύρης. Θέμα: «Ἡ Κύπρος, ἡ Ἑλλάδα καί ἡ κρίση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ».

Τό «ΑΝΤΙ» δέν εἶχε τήν εὐκαιρία νά παρακολουθήσει αὐτή τή συνάντηση. Ἔχει ὅμως στή διάθεσή του τά πλήρη πρακτικά τῶν εἰσηγήσεων καί συζητήσεων. Γι' αὐτό, νόμιζα, ὅτι ὀφείλεται μιά συνοπτική κριτική παρουσίαση αὐτῆς τῆς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐκδήλωσης, πού ἰδιαίτερα τιμᾶ τούς ὀργανωτές της.

Ὁ κ. Τάκης Χατζηδημητρίου, ἐκφράζοντας τίς ἀπόψεις τοῦ κόμματος πού ἐκπροσωποῦσε – τῆς ΕΔΕΚ – ἀνάμεσα σ' ἄλλα εἶπε:

«Ἡ ἀναζήτηση τῆς πορείας τοῦ Κυπριακοῦ φωτίζει καί τίς δυνάμεις καί τίς ἀδυναμίες τοῦ ἑλληνισμοῦ καί μᾶς ὑποχρεώνει ν' ἀναζητήσουμε χρήσιμα συμπεράσματα. Μιά πρώτη προσπάθεια εἶναι ἡ ἀναζήτηση τοῦ χαρακτήρα του.

»Κατά τή διαδρομή του ὑπῆρξε ἡ εὐχέρεια ἐπιλογῆς λύσεων. Ὅμως, αὐτές εἶχαν ἕνα κοινό χαρακτηριστικό – τήν ἄρνηση οὐσιαστικῆς ἐλευθερίας στόν κυπριακό λαό. Ἄλλωστε καί ὁ δρόμος πού ἀκολουθήθηκε τελικά μέ τήν ἀποδοχή τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης ἦταν μία τῶν ἐπιλογῶν, πού δέν διέφερε κατά πολύ τῶν προηγουμένων. Ἡ σκέψη αὐτή εἶναι δυνατόν νά ὁδηγήσει στό συμπέρασμα: ἦταν, λοιπόν, μοιραία ἡ κατάληξη τοῦ Κυπριακοῦ; Τότε ποιός ὁ λόγος τῆς μάχης καί τοῦ ἀγώνα; Τό ἀποτέλεσμα, ὅμως, εἶναι πού ἰσοπεδώνει τίς καταστάσεις καί ὄχι τό ἴδιο τό πρόβλημα. Ἡ προοπτική τῆς νίκης εἶναι πού ἀνοίγει τό ζήτημα, πού τοῦ ἀνοίγει ἄλλες προοπτικές.

»Ἔλειψε, στό κυπριακό, ὁ σωστός ἀγώνας καί ὄχι ἡ σωστή ἐπιλογή. Δέν ὑπῆρξαν χαμένες εὐκαιρίες. Ὑπῆρξαν μισοί ἀγῶνες.

»... Στό σταυροδρόμι, λοιπόν, ἕνας λαός πάντοτε ἐπιλέγει τόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία καί παλεύει. Εἴτε θά νικήσει, εἴτε θά νικηθεῖ. Ἐμεῖς ὅμως μείναμε μεσοστρατίς, ἀναζητώντας ψεύτικες ἤ μεσοβέζικες λύσεις. Τώρα τό πρόβλημα ἔχει πάρει ἄλλες διαστάσεις. Ἔχουμε ἀντιληφθεῖ πώς δέν ἔχουμε ἄλλη διέξοδο ἀπό τή νίκη καί πρέπει νά δημιουργήσουμε τίς δυνατότητες τῆς νίκης. Κι ἐδῶ πρέπει νά δοῦμε μέ θάρρος τό ἐσωτερικό μας μέτωπο – τό κυπριακό, τό ἑλληνικό – τό μεσανατολικό, τό ἀντιιμπεριαλιστικό, κι ἀκόμη, ἄν θέλουμε τό γενικότερο, τό προοδευτικό. Νά στρατεύσουμε ὅλες μας τίς δυνάμεις καί νά μεθοδεύσουμε τήν τακτική μας.

»Τό Κυπριακό κινήθηκε μέσα σ' ἕνα συγκερασμό κληρονομικῶν καί ἐπίκτητων ἀδυναμιῶν, πού δέν μᾶς ἔχουν φωτίσει ἀρκετά γιά νά τίς ἀντιμετωπίσουμε σωστά. Δίνουμε γιά 22 χρόνια γιά δύο – τρεῖς μῆνες τή μάχη μας στόν ΟΗΕ καί τόν ὑπόλοιπο χρόνο ἐξαντλούμαστε στό πῶς νά ἀνατρέψουμε καί νά ἀχρηστεύσουμε τά ἀποτελέσματα πού κερδίσαμε, μέσα στό ΝΑΤΟ.

»Ἡ διεθνοποίηση καί ἡ ἀποδιεθνοποίηση ἦταν δύο ἀλλεπάλληλες ἔννοιες πού συνόδευαν τόν ἀγώνα. Τόν ΟΗΕ διαδεχόταν τό ΝΑΤΟ. Τήν ἀντιιμπεριαλιστική μάχη ἡ ὑποταγή μας στό ΝΑΤΟ... Ὑπῆρξαν λάθη, λάθη ἔναντι τῶν Τούρκων, λάθη ἔναντι τῶν Βρετανῶν. Ὑπῆρξαν λάθη στήν ἡγεσία τοῦ κυπριακοῦ ἀγώνα, μέ τήν ἀντίληψη ὅτι μέ λίγους πυροβολισμούς θά ἔφευγαν οἱ Ἄγγλοι. Οἱ Ἄγγλοι δέν ἔφυγαν. Ἐκμεταλλεύτηκαν τίς δικές μας ἀδυναμίες καί ἔφθειραν τόν ἀγώνα μας.

»Ἡ κυπριακή ἡγεσία ὄφειλε νά δεῖ τήν ἑλληνική ἀδυναμία καί νά προχωρήσει μόνη σέ συνεργασία μέ τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἀντιιμπεριαλιστικοῦ ἀγώνα».

Παραπέρα, ὁ Τάκης Χατζηδημητρίου προχώρησε σέ ἀναλύσεις πού συνδυάζουν τόν ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ μέ τόν ἀγώνα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί ὅλων τῶν ἀντιιμπεριαλιστικῶν κινημάτων, στόν ἐπαίσχυντο ρόλο τῶν Ἀμερικανῶν μ' ὅλες τίς μηχανορραφίες τους. Σταμάτησε στό ρόλο τῆς ἀμερικανόπνευστης χούντας καί ὑπογράμμισε πώς ἄν ἡ κυπριακή ἡγεσία ἔκανε ἀπέναντι στή χούντα κεῖνο «πού ἐμεῖς ζητούσαμε γιά ἑφτά ὁλόκληρα χρόνια, τότε δέν θά φτάναμε στήν καταστροφή».

Διεξοδικά ἐπίσης σταμάτησε στό πραξικόπημα καί τά σφάλματα πού ἐπακολούθησαν καί πού ὡς σήμερα ἐξακολουθοῦν νά γίνονται. Ἀκόμη ὑπογράμμισε τό καθῆκον τῆς μετατροπῆς τοῦ ἀγώνα γιά πραγματική ἀνεξαρτησία σέ κοινό ἀγώνα Ἑλλήνων καί Τούρκων, ἐφ' ὅσον «μαζί τό ἴδιο ὑποφέρουμε ἀπ' τήν ἰμπεριαλιστική τακτική».

Δέν παράλειψε ὁ κ. Τάκης Χατζηδημητρίου νά ἀναφερθεῖ στή θρυλική μορφή τοῦ Μακάριου, πού, ὄντας ἐκπρόσωπος τῆς δεξιᾶς, δέν δίστασε νά ἐνστερνισθεῖ τούς παλμούς τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα τῶν ἀφρικανοασιατικῶν λαῶν.

Ὅμως, τά καυτά θέματα τῶν μεγάλων ἀντιφάσεων τῆς κυπριακῆς πολιτικῆς (καί πρίν καί μετά ἀπ' τήν ἀνακήρυξη τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας) δέν θέλησε νά τ' ἀγγίξει ὁ Τάκης Χατζηδημητρίου. Τέτοιες ἦταν: οἱ θεμελιακές ἀδυναμίες στήν προσέγγιση τοῦ τουρκικοῦ στοιχείου, πού 'χε ἀφεθεῖ νά σέρνεται ἔρμαιο στίς πλεχτάνες τῆς Ἄγκυρας καί τῆς Οὐάσινγκτον· ἡ ἀντιφατικότητα τῆς ἱεραρχικῆς ἡγεσίας, πού κολυμποῦσε στά ἀντίνομα ρεύματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν φεουδαρχικῶν καί μεγαλοκεφαλαιοκρατικῶν συμφερόντων ἀπό τή μιά καί τῶν ὑποχρεώσεων (τῶν κοινωνικο–οἰκονομικῶν) ἔναντι τοῦ ἀγωνιζόμενου λαοῦ.

Τό θέμα τοῦ ποιά θά 'πρεπε νά 'ταν ἡ πολιτική ἡγεσία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα, δέν τό ἔθιξε ὁ Κύπριος ὁμιλητής. Καί τό θέμα τῆς μελλοντικῆς ἡγεσίας, χωρίς, δυστυχῶς, νά τό θίξει στό βάθος του, τό κάλυψε μόνο μέ τήν ἀπαίτηση τοῦ κόμματος γιά ἄμεση διενέργεια γενικῶν ἐκλογῶν.

Παρ' ὅλα αὐτά τό θέμα ἀνακινήθηκε, τόσο ἀπό τούς ἄλλους ὁμιλητές, ὅσο καί πάνω στή συζήτηση πού ἐπακολούθησε πάνω σ' ὅλα τά θέματα.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Ἔτσι, ἡ Οὐρανία Λαμψίδου, ἀναλύοντας τήν «οἰκονομική διάρθρωση τῆς Κύπρου» ὑπογράμμισε:

«Γιατί, μήν ξεχνᾶμε, ὅσο καί ἄν ὁ πρόεδρος Μακάριος ἀναγκάστηκε ἀπό τίς συνθῆκες νά ριζοσπαστικοποιήσει προοδευτικά τίς θέσεις του, εἶναι ἐκφραστής μιᾶς συγκεκριμένης κοινωνικῆς τάξης στήν Κύπρο καί μιᾶς συγκεκριμένης τάξης πραγμάτων καί μ' αὐτή τήν ἔννοια θά δεσμευτεῖ σέ παρόμοιες ἀποφάσεις. Νομίζω, λοιπόν, ὅτι στόχος αὐτή τή στιγμή εἶναι νά προωθηθεῖ ἡ οἰκονομική ἀνάκαμψη τοῦ νησιοῦ, διότι δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά –ὑπάρχει τό μεγάλο θέμα τῆς ἐπιβίωσης – ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη νά γίνει μιά ἔντονη προσπάθεια νά διατηρηθεῖ σ' ἔνταση τό πολιτικό πρόβλημα. Μόνο ἔτσι, σέ παράλληλη πορεία, μποροῦμε νά συμφωνήσουμε γιά τούς προσανατολισμούς πού δίνονται στό ἐσωτερικό τοῦ Κυπριακοῦ Νησιοῦ...»

Πιό κάτω ἡ Λαμψίδου, ἀπαντώντας στίς παρατηρήσεις τοῦ Κώστα Χατζηαργύρη, ὅτι μέ τήν ὁμιλία της φάνηκε ὅτι παραγνωρίστηκαν οἱ ρυθμιστικοί ἐξωτερικοί παράγοντες (ὅπου, ὅπως κατοπινά ἀποδείχτηκε στήν, κύρια ὁμιλία του, ὁ Κώστας Χατζηαργύρης ἀποδίνει τό ὅλο βάρος γιά τίς κατοπινές ἐξελίξεις) εἶπε:

«Ἐπειδή ὑπάρχει ἕνα αὐτόνομο ὑπόβαθρο ἀγώνα στήν Κύπρο, πιστεύω ὅτι οἱ ἐσωτερικοί παράγοντες, οἱ προοδευτικοί φορεῖς τῆς Κύπρου θά μπορέσουν νά παίξουν ἕνα σημαντικό ρόλο, γιατί, μήν ξεχνᾶμε, σ' ἕνα μεγάλο βαθμό οἱ ἐξελίξεις θά ἐξαρτηθοῦνε ἀπό τίς ἐσωτερικές ἀνακατατάξεις πού θά ὑπάρξουν. Βεβαίως ὁ καθοριστικός παράγοντας δέν θά γίνει ἐκεῖ, ἀλλά ὁπωσδήποτε πάνω σ' ἕνα ἐσωτερικό ὑπόβαθρο θά στηριχτεῖ ἡ μεθόδευση τῶν δυνάμεων γιά τό Κυπριακό πρόβλημα».

Καί πιό κάτω, σ' ἄλλη παρατήρηση γιά τό ρόλο τῆς ὀλιγαρχίας στήν Κύπρο, εἶπε:

«Πρόκειται, βέβαια, ἀναμφισβήτητα γιά μιά μεταπρατική τάξη, καί κυρίως δέν ἔχουμε νά κάνουμε μέ κεφαλαιοκρατική τάξη. Εἶναι μιά ἐπιχειρηματική τάξη πού παίζει μεταπρατικό ρόλο στήν Κύπρο, διότι, ὅπως εἶπα, δέν μποροῦσε ἡ ἐπένδυση μεγάλων κεφαλαίων νά εἶναι χρήσιμη στόν κυπριακό χῶρο... Δέν θά 'πρεπε ἴσως νά μιλοῦμε ἀφοριστικά γιά τό ρόλο πού ἔπαιξε καί φιλοδοξεῖ νά παίξει ἡ τάξη αὐτή. Θά σᾶς ἔλεγα μόνο ὅτι δέν θά διέφερε ὁ ρόλος της ἀπό τόν ρόλο πού παίζει σέ κάθε χώρα. Καί ἴσως, ἄν θέλετε τό εἶπα ἔμμεσα, θεωρεῖ τά χαμένα στό παθητικό μιᾶς ἐπιχείρησης καί εἶναι ἕτοιμη νά ξαναδημιουργήσει. Καί νά ξαναδημιουργήσει ὄχι στόν κυπριακό χῶρο, ἀλλά σέ χώρους πού θά τῆς ἐξασφαλίζουνε μεγαλύτερη ἀσφάλεια. Δέν εἶμαι ἐγώ πού θά 'πρεπε νά πῶ ἄν πρέπει νά ἀπομονωθεῖ στή φάση αὐτή καί νά δοθεῖ ἡ πρωτοπορία στίς ἄλλες τάξεις τῆς Κύπρου, διότι ὑπάρχει τώρα μιά κατάσταση πού ἄν στεγανοποιηθεῖ μπορεῖ νά ἀποδώσει πολιτικά...

»... Γίνεται μιά προσπάθεια τό ἰσχυρό Συνεργατικό Κίνημα νά πάρει μιά ἀπολιτική γραμμή καί νά τεθεῖ στήν ὑπηρεσία τῆς δεξιᾶς, τῆς ὁποίας τίς γραμμές χαράσσει τό ἐπίσημο κυπριακό κράτος. Βέβαια ὑπάρχουν ἀκόμη δυνάμεις μέσα στό συνεργατισμό καί περισσότερο ἀκόμη μέσα στό συνδικαλισμό, μέ σαφή προοδευτικό χαρακτήρα, τά ὁποῖα ὅμως πρέπει νά ἀποδεσμευτοῦνε ἀπό τήν ἡγεμονία πού ἐξασκεῖ ἡ δεξιά πάνω τους, γιά ν' ἀποτελέσουνε (συνεργατισμός καί συνδικαλισμός) παράγοντες γιά δομικές ἀλλαγές...»

ΜΙΑ ΜΕΘΟΔΕΥΜΕΝΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ὁ κ. Ἀντώνης Τρίτσης, σάν εἰδικός σέ προβλήματα προγραμματισμοῦ καί χωροταξίας καί μέλος μιᾶς ἐπιτροπῆς τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος πού ἐπισκέφτηκε πρόσφατα τήν Κύπρο, προέβη σέ μιά εἰδική θεώρηση τῆς χωροταξίας. Ἄρχισε τήν ὁμιλία του μέ τά πιό κάτω:

«Ἡ Κύπρος μετά τήν τουρκική εἰσβολή ἔπαυσε νά εἶναι ἕνα συγκεχυμένο πρόβλημα ὑπό τόν τίτλο τό Κυπριακό καί ἔχει γίνει τραγωδία ἑνός λαοῦ καί μαζί ὁ ἀγώνας του γιά φυσική καί κοινωνική ἐπιβίωση. Ἡ πρωταρχική ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα ἀπαιτεῖ κατανόηση τοῦ ἐχθροῦ, τῶν ἐπιδιώξεών του καί προπαντός τῶν μεθόδων του. Ἄν αὐτό τό πράγμα δέ γίνει, ὁ ἀγώνας δέν θά βγεῖ σέ καλό, ἡ Κύπρος δέν θά ξαναδεῖ ἄσπρη μέρα καί μάλιστα μπορεῖ νά βαθαίνει ἡ σκλαβιά της ἀκόμη καί σέ στιγμές πού θά μπορεῖ νά νομίζει κανείς ὅτι νικᾶ. Αὐτό ἄλλωστε εἶναι καί ἡ ἐμπειρία ἀπό τήν ἀνεξαρτησία τῆς Κύπρου καί πού τή γιόρτασε πραγματικά ὁλόκληρος ὁ κυπριακός λαός, ἐνῶ ἡ πραγματικότητα ἀπόδειξε ὅτι αὐτή ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ 1960 ἦταν τό βάθαιμα τοῦ ζυγοῦ τῆς κατοχῆς τῆς κυπριακῆς κοινωνίας.

»Δέν εἶναι εὔκολη αὐτή ἡ κατανόηση τοῦ ἐχθροῦ, εἶναι τό πιό σύνθετο σύστημα πού ἔχει γνωρίσει τοῦτος ὁ τόπος σέ παγκόσμια κλίμακα...

»Ἡ εἰσήγηση αὐτή προσπαθεῖ ν' ἀποβεῖ μιά συμβολή σ' αὐτή τήν κατανόηση τοῦ ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Αὐτή ἡ εἰσήγηση εἶναι μία τεχνική, ἀπό τή σκοπιά αὐτοῦ πού λέγεται χωροταξία. Καί ἐμεῖς πού ἔχουμε μιά εἰδική κατάρτιση προσπαθοῦμε νά τή θέτουμε στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ πού ἀντιμετωπίζει αὐτό τό σοβαρό πρόβλημα.

»Ἡ ἐπικρατέστερη ἄποψη ἐξηγεῖ τήν εἰσβολή σάν τήν ντέφακτο διχοτόμηση τῆς Κύπρου γιά νά ἱκανοποιηθεῖ ὁ μόνιμος ἀτλαντικός στόχος σάν προχωρημένο φυλάκιο στήν ἀνατολική Μεσόγειο καί πού ὁδήγησε στήν τεράστια ἀναστάτωση πού ἔφερε καί μέσα σ' αὐτόν ἀκόμη τόν ἀτλαντικό χῶρο...»

Πιό κάτω τοποθετεῖ τά συμπεράσματα ἀπ' αὐτή τήν ἀνάλυση ἀπαριθμώντας τα. Ἡ εἰσβολή:

«1. Κατάστρεψε ἀπότομα τήν ὀργανική σχέση μεταξύ τῆς δημογραφικῆς καί κοινωνικῆς δομῆς τοῦ νησιοῦ καί τοῦ παραγωγικοῦ συστήματος...

2. Μετάτρεψε τό 50% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ σ' ἄνεργα ἐργατικά χέρια.

3. Διαμέλισε τούς φυσικούς πόρους, ἐδάφη, νερά, ὀρυκτό πλοῦτο κτλ. Οἱ πιό παραγωγικοί τομεῖς πέρασαν στούς Τούρκους.

4. Ἀποδιοργάνωσε τήν τεχνική καί οἰκονομική ὑποδομή τῆς Κύπρου, τό συγκοινωνιακό δίχτυ, τή συνεταιριστική ὀργάνωση, τήν τουριστική ὑποδομή κ.τ.λ.

5. Διαίρεσε γεωγραφικά τήν κυπριακή οἰκονομία πάνω σέ ἐθνικο–θρησκευτική βάση καί κατάστρεψε τόν κοινωνικό ἱστό τοῦ νησιοῦ».

Περνᾶ, κατόπιν, στίς ἐπιπτώσεις: Οἰκονομική ἀνασφάλεια, προσφορά τοῦ 50% στή διάθεση τοῦ ὁποιουδήποτε οἰκονομικοῦ ἐπενδυτῆ, σημαντικός περιορισμός καί ἐξαφάνιση τῆς οἰκονομικῆς δομῆς τῆς κοινωνίας – μόνιμος διαχωρισμός τῆς κοινωνίας, διαμόρφωση καταστάσεων πού ἐπιτρέπουν στούς ἀτλαντικούς νά δροῦν ὅπως θέλουν κ.τ.λ.

Καί προχωρεῖ στίς ἐπεκτατικές μηχανορραφίες τῶν ἀτλαντικῶν, συσχετίζοντας τήν κατάσταση πού δημιούργησαν στό Λίβανο (κατά τήν ἔκφραση τῶν Λιβανέζων, τή «μετατροπή τοῦ Λίβανου σέ οἰκονομικό μπορντέλο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς»), μέ βλέψεις νά μεταφέρουν αὐτή τήν κατάσταση στήν Κύπρο καί τήν Ἑλλάδα. Καί ὁ συσχετισμός προχωρεῖ πρός τά ἐνδότερα, πρός τόν περσικό κόλπο.

Καί, ἀφοῦ ἀνάλυσε σέ βάθος ὅλους αὐτούς τούς συσχετισμούς κατάληξε:

«Ἔτσι, ἡ εἰσβολή κατάστρεψε τό παραγωγικό καί οἰκονομικό ὑπόβαθρο τοῦ νησιοῦ. Μετάτρεψε τήν ἐργατική τάξη σέ ἄνεργους προλετάριους μέσα σέ ἀπελπιστικές συνθῆκες διαβίωσης. Ἡ μόνη ἐλπίδα σήμερα αὐτῆς τῆς ἀνερμάτιστης προλεταριακῆς μάζας εἶναι, ἐφόσον διατηρηθεῖ τό καθεστώς τῆς λεγόμενης ἐλευθέρας οἰκονομίας, ἡ εἰσαγωγή ξένου κεφαλαίου καί ἡ ἐγκατάσταση ξένων, προφανῶς πολυεθνικῶν, ἑταιριῶν. Ἔτσι καταχτιέται μέ τήν εἰσβολή ἕνας διπλός στόχος: ἡ δημιουργία τεράστιων δυνατοτήτων μονοπωλιακῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ νησιοῦ καί τό

βαθύτερο ρίζωμα τῆς ἀτλαντικῆς κατοχῆς, ἤ, μ' ἄλλα λόγια, ἡ διασφάλιση τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Γιατί ἡ μετατροπή τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μιᾶς χώρας σέ μισθωτούς πολυεθνικῶν ἑταιριῶν μιᾶς χώρας ἀλλοιώνει τό περιεχόμενο τῶν συνδικαλιστικῶν ἀγώνων σέ βαθμό πού οἱ προοπτικές σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν νά ἀπομακρύνονται ἀπό τόν ὁρίζοντα πού ' ναι γνωστός σάν παγκόσμια ἐπανάσταση. Αὐτός εἶναι πιό σίγουρος προσανατολισμός ἀπό τή μετατροπή τῆς Κύπρου σέ ξερή νατοϊκή βάση. Ἀνάλογος, ἄλλωστε, δέν εἶναι ὁ στόχος πού ἐπιδιώκεται μέ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν Κοινή Ἀγορά;

»Ὅλα αὐτά δείχνουν ὅτι ἡ τουρκική εἰσβολή δέν ἦταν μιά ἁπλή στρατιωτική ἐπιχείρηση πού ἔγινε μέσα στήν ἀντάρα τοῦ ἀντιμακαριακοῦ πραξικοπήματος, ἀλλά ἦταν μιά πολύ περιεχτική καί πολύ μεθοδευμένη γεωπολιτική ἐνέργεια. Οἱ ἐπιτελεῖς τῆς εἰσβολῆς γνώριζαν πολύ καλά τήν κατάσταση καί χάραξαν τή γραμμή Ἀττίλα».

Καί συμπεραίνει:

«Ἄν οἱ προϋποθέσεις πού προγραμματίζουν τά πιό πάνω εἶναι σωστές, τότε μιά λύση ὑπάρχει γιά τό Κυπριακό, ὅπως γιά τό Ἑλληνικό καί τό Τουρκικό, ἡ πλήρης ἀπαγκίστρωση ἀπ' ὅλες τίς δομές τοῦ ἀτλαντικοῦ ἱστοῦ, στρατιωτικές, πολιτικές, οἰκονομικές, ἐκπολιτιστικές, πού ἡ κάθε μιά ἀπ' αὐτές εἶναι συμπλήρωμα τῆς ἄλλης... Ἄν θέλουμε αὐτή τήν ἀπαγκίστρωση πρέπει νά ταυτίσουμε τόν ἀγώνα τῆς Κύπρου καί τῆς Ἑλλάδας, καί τῆς Τουρκίας φυσικά, μέ τόν ἀγώνα τῶν ἄλλων λαῶν πού παλεύουν ἐνάντια στόν ἰμπεριαλισμό».

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Ὁ Γιάννης Κάτρης, φώτισε τό ρόλο τοῦ Μακαρίου καί ἄρχισε μέ τά ἀκόλουθα:

«Ὁ Μακάριος, ἄν καί εἶναι μιά ἀμφιλεγόμενη προσωπικότητα, γιατί ἔχει καί τούς θαυμαστές καί τούς λάτρεις του, ἔχει καί τούς ἐχθρούς του, πού ἀμφισβητοῦν τήν προσωπικότητά του, ἀντικειμενικά μποροῦμε νά ποῦμε ἀνήκει στίς σπάνιες περιπτώσεις πού ἕνα πρόσωπο συνέβαλε ἀποφασιστικά στήν κίνηση ἑνός λαοῦ. Δέν ξέρω πολλές παρόμοιες περιπτώσεις πού μιά προσωπικότητα νά εἶναι στό στερέωμα 25 ὁλόκληρα χρόνια καί νά μήν ἔχει χάσει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ. Ἄν θέλουμε νά κάνουμε συγκρίσεις, κι ἄν μποροῦμε νά κάνουμε συγκρίσεις, γιατί εἶναι κάπως ἀνόμοιες οἱ καταστάσεις, ἀπό ἑλληνική πλευρά, μποροῦμε νά τόν συγκρίνουμε μέ τό Χαρίλαο Τρικούπη,μέ τόν Ἐλευθέριο Βενιζέλο. Δέν ξέρω ἄλλες προσωπικότητες πού νά μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ τό Μακάριο. Ἀλλά κι αὐτές οἱ προσωπικότητες ἦταν προσωπικότητες πού κυριάρχησαν στό μισό ἑλληνικό πληθυσμό, δέν ἦταν μορφές ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνισμοῦ, γιατί οἱ ἀντίπαλες δυνάμεις εἶχανε, κι αὐτές, τίς ἀκτινοβολίες τους, ὅπως ὁ Κων/νος ὁ βασιλιάς πού 'ταν ὁ φυσικός ἀντίπαλος τοῦ Βενιζέλου. Ἐνῶ ὁ Μακάριος, σ' ὅλη αὐτή τήν εἰκοσιπενταετία δέν ἄφησε καμιά ἄλλη προσωπικότητα, ἡ ὁποία νά τοῦ ἀμφισβήτησε τόν κυριαρχικό ρόλο πάνω στήν Κύπρο. Ἀπ' αὐτή τήν πλευρά εἶναι, πραγματικά, μιά ἀπ' τίς σπάνιες περιπτώσεις. Καί ἡ συμβολή του εἶναι τόσο μεγάλη, κατά τήν προσωπική μου ἐκτίμηση πάντοτε, ὥστε νά μποροῦσα νά πῶ ὅτι δέν ξέρω ποιά θά ἦταν ἡ κατάσταση, σήμερα, χωρίς τήν προσωπικότητα τοῦ Μακαρίου. Ἡ προσωπική μου γνώμη εἶναι ὅτι οἱ προοπτικές, ἄν εἶναι σήμερα ζοφερές, θά ἦταν πιό ζοφερές, ἤ μᾶλλον τά δεινά πού ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ Κύπρος θά εἶχαν ἐπέλθει πολλά χρόνια πρίν. Αὐτό πού κάνω, δηλαδή ἡ προβολή τῆς προσωπικότητας τοῦ Μακαρίου, δέ σημαίνει καμιά ὑποτίμηση τοῦ λαοῦ, Θά μποροῦσα μᾶλλον νά πῶ πώς χωρίς ἕνα τέτοιο λαό, σάν τόν κυπριακό, δέν θά ἀχτινοβολοῦσε ἡ μορφή τοῦ Μακαρίου.

»Ὁ Μακάριος εἶναι ἀναμφισβήτητα στόχος τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ. Τό 'χουν πεῖ οἱ ἴδιοι οἱ Ἀμερικανοί ἀπό τίς δηλώσεις τους, ἀπό τά βιβλία τους. Καί εἶναι στόχος ὄχι μόνο τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ, ἀλλά τοῦ ΝΑΤΟ, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Τουρκίας καί, θά προσθέσω, στόχος τῆς ἑλληνικῆς δεξιᾶς».

Πιό κάτω ὁ κ. Κάτρης ἀνάλυσε ἕνα πρός ἕνα τούς ἐξωτερικούς ἀντιπάλους τοῦ Μακαρίου καί κατηγόρησε, μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα, τόν Εὐάγγελο Ἀβέρωφ ὅτι αὐτός ἔριψε πρῶτος τήν ἰδέα τῆς διχοτόμησης. Καί τίς ἑλληνικές κυβερνήσεις πού καταψήφισαν στόν ΟΗΕ τό αἴτημα τῆς Κύπρου γιά αὐτοδιάθεση.

Μά ὁ κ. Γιάννης Κάτρης, πού εἶχε ἀνεβάσει τό Μακάριο στά μεσούρανα τοῦ ἑλληνικοῦ στερεώματος, προχωρεῖ στό παραπέρα σκεφτικό του κατά τρόπο πού φαντάζει ἀντιφατικά. Ἔτσι λέει:

«Ἀπό ὅλα πού εἴπαμε δέ θά 'θελα νά βγεῖ τό συμπέρασμα, τό ὁποῖο δέν εἶναι καί δικό μου συμπέρασμα, ὅτι ὁ Μακάριος εἶχε τό ἀλάθητο, ὅτι ὁ Μακάριος ἦταν μιά προσωπικότητα ὑπεράνω ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καί λαθῶν. Τό ἀντίθετο συμβαίνει, ὁ Μακάριος εἶχε διαπράξει φοβερά λάθη καί εἶχε φοβερές ἀδυναμίες. Καί εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν κατάσταση πού ὑπάρχει σήμερα. Ὁ Μακάριος εἶναι ἕνα περίεργο κοινωνικό ὄν, ἄν τό ποῦμε ἔτσι. Δέν εἶναι κομμουνιστής, ἀλλά δέν εἶναι καί ἀντικομμουνιστής. Κι αὐτό εἶναι καθοριστικό σημεῖο γιά ἕνα φωτισμένο ἀστό. Ὁ Μακάριος ἀνήκει σ' αὐτή τήν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων μέ ἀνοιχτό μάτι, μέ κάπως εὐρύτερο μυαλό. Τό ὅτι κυριαρχεῖται ἀπό θεοκρατικές ἀντιλήψεις, εἶναι ἐπίσης μία πραγματικότητα. Καί αὐτές τόν ἐπηρεάζουν σέ ὁρισμένες αἰτίες πού ἤτανε αἰτίες νά ὁδηγηθεῖ ἡ κατάσταση ἐκεῖ πού ὁδηγήθηκε... Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἄν ὁ Μακάριος ἀκολουθοῦσε τήν πολιτική τῆς ξένης ἐξάρτησης καί τήν πολιτική τῆς κηδεμονίας, τά πράγματα θά εἶχανε μιά ἄλλη ἐξέλιξη. Κι αὐτό εἶναι ἀπό τά πιό θετικά στοιχεῖα τοῦ Μακαρίου. Ἀπό τά λάθη τοῦ Μακαρίου, ἀναφέρουμε μερικά, ἐκεῖνα τουλάχιστον πού ξέρω ἐγώ».

Καί πιό πέρα ὁ κ. Γιάννης Κάτρης ἀναφέρεται σέ τέτοια λάθη καί ἀδυναμίες, αἰτιολογώντας τις κατά κάποιον τρόπο, τή μή ἀποδοχή τοῦ Σχεδίου Χάρτινγκ, τήν ὑπέρμετρη χριστιανική ἀνεκτικότητα τοῦ Μακαρίου ἔναντι τῶν ἐχθρῶν του (περίπτωση Σαμψών), τήν ἀνυπαρξία κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων, τήν ἀποδοχή τῶν Συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης, πού τίς ὑπόγραψε κάτω ἀπό πίεση, τήν ἀνοχή τῆς χούντας στήν Ἐθνοφρουρά (αὐτό τό ὑπογραμμίζει σάν τραγικό λάθος). Καί συνεχίζει:

«Αὐτή ἡ ἀνοχή ἐξακολουθεῖ καί σήμερα. Σήμερα ξέρω προσωπικά ὅτι ὑπάρχουν ἀξιωματικοί πού πηγαίνουν στήν Κύπρο, ταχτικά, καί συνωμοτοῦν προετοιμάζοντας ἀκόμα καί μιά νέα δολοφονία... Πίστευε ἀκόμη πώς δέν μποροῦσε νά γίνει τό πραξικόπημα, πού τόν βρῆκε ξαφνικά... Ἔχει, ὁ Μακάριος, μέσα του ἕνα σωρό τελείως ἀντιφατικά στοιχεῖα».

Καί καταλήγοντας ἔθεσε μία προσωπική του σκέψη:

«Τί θά ἤτανε ἡ Ἑλλάδα ἐάν εἶχε ἕνα Μακάριο; Καί τί θά ἤτανε ἡ Κύπρος ἄν δέν εἶχε ἕνα Μακάριο;»

Ἀλλά σ' αὐτή τή σκέψη δέν ἀπάντησε. Ἄφησε τήν Ἱστορία ν' ἀπαντήσει.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΖΥΡΙΧΗ

Ὁ Γιῶργος Παπαδημητρίου, προτίμησε ν' ἀλλάξει τό προκαθορισμένο θέμα του γιά νά δώσει πλάτος καί στήν εἰσήγηση καί στή συζήτηση. Ἔτσι, ἀντί γιά τή διεθνοποίηση τοῦ Κυπριακοῦ, μίλησε γιά τό «ἐσωτερικό καί διεθνές καθεστώς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ἀπό τήν ἵδρυσή της ὡς σήμερα».

Ὕστερα ἀπό μιά ἀναφορά στό καθεστώς πού δημιουργήθηκε στήν Κύπρο, ὕστερα ἀπό τίς συμφωνίες τῆς Ζυρίχης, συμπέρανε:

«Τό παράδοξο, ἀπό πρώτη ὄψη, στήν κυπριακή ὑπόθεση, εἶναι ὅτι ὁ φορέας τῆς νεοαποικιακῆς ἐξάρτησης δέν ἀποτελεῖται ἀπό μιά ἤ καί περισσότερες ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις. Στό φορέα συμμετέχουν ἄμεσα ἡ Μεγ. Βρετανία, ἡ Ἑλλάδα καί ἡ Τουρκία, ἀπό τίς ὁποῖες οἱ τελευταῖες εἶ-

ναι ἐξαρτημένες ἀπό τόν ἰμπεριαλισμό. Ἡ ἀξιοπρόσεχτη αὐτή ἰδιαιτερότητα – πού ἄλλωστε ἐκφράζεται ὄχι μόνο στό πολιτικό, ἀλλά καί στό οἰκονομικό καί ἐκπολιτιστικό ἐπίπεδο – ἐξηγεῖται ἀπό τήν ἰδιόρρυθμη ἐθνική καί κοινωνική κυπριακή πραγματικότητα καί τήν προσπάθεια γιά τή διαιώνιση τῆς ἐξάρτησης τῆς Κύπρου μετά τήν κήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας».

Πιό κάτω ὑπογράμμισε ὅτι αὐτό τό καθεστώς ἀμφισβητήθηκε ἀπό τούς ἴδιους τούς Ἕλληνες, πρᾶγμα πού ἐπέτρεψε τήν ἐκμετάλλευσή του ἀπό τό ἀμερικανοκρατούμενο ΝΑΤΟ, γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν συμφερόντων του στήν κρίσιμη περιοχή τῆς νοτιοανατολικῆς Μεσογείου.

Μέ τήν κρίση πού ξέσπασε μέ τά 13 σημεῖα τοῦ Μακαρίου γιά τή βελτίωση τοῦ Συντάγματος καί πού τράβηξε σέ μάκρος τήν ἐσωτερική διένεξη.

«Οἱ Ἕλληνες στίς διακοινοτικές (πού ἐπακολούθησαν) ζητᾶνε ἑνιαῖο κράτος, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι ἀξιώνουν τήν ἐπιβολή ἑνός λειτουργικοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος. Κάτω ἀπ' αὐτές τίς ἀσυμβίβαστες θέσεις οἱ συνομιλίες καταδικάστηκαν σέ ἀποτυχία. Σέ συνδυασμό μέ τή διεθνή ἀπομόνωση τῆς χούντας καί τή βοήθεια τῶν ΕΠΑ ἐνισχύονται οἱ τουρκικές θέσεις. Ὅμως ἡ κυπριακή κυβέρνηση δέν καταφέρνει νά ἀκολουθήσει μιά ἀδέσμευτη πολιτική καί ἐμπλέκεται ἀκόμα στό ἰμπεριαλιστικό ἅρμα».

Περνᾶ, κατόπιν, ὁ κ. Παπαδημητρίου στά προβλήματα πού δημιουργήθηκαν μέ τήν εἰσβολή, ὅπου οἱ Τοῦρκοι ἀπό συνεχῶς καί πιό προχωρημένες θέσεις, ἐδραιώθηκαν στίς ἐμετακίνητες διζωνικές τους θέσεις, πρᾶγμα πού στήν οὐσία σημαίνει τήν κατάργηση τοῦ ἀνεξάρτητου κυπριακοῦ κράτους.

Κεῖνο πού προκάλεσε ἀρκετή συζήτηση εἶναι ἡ καθαρή θέση τοῦ εἰσηγητῆ, πού ἔντονα ὑποστήριξε πώς ἕνα, ἄν ὄχι τό πιό βασικό μειονέχτημα τοῦ κυπριακοῦ ἀγώνα, ἦταν ὅτι αὐτός εἶχε ἀρχίσει σάν ἐθνικιστικός ἀγώνας, χωρίς οἱ προοδευτικές δυνάμεις νά κατορθώσουν νά τοῦ προσδώσουν ἐθνικοαπελευθερωτικό περιεχόμενο. Τό περίεργο ἦταν ὅτι βρέθηκαν ὁμιλητές πού ἀμφισβήτησαν τόν διαχωρισμό μεταξύ ἐθνικιστικοῦ καί ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα. Τελειώνοντας ὁ κ. Παπαδημητρίου ὑπογράμμισε:

«Γιά τήν ὑλοποίηση τῶν ἑλληνοκυπριακῶν ἀπόψεων πρόσφορο εἶναι μόνο τό διαπραγματευτικό πλαίσιο τῆς ὁλοκληρωμένης διεθνοποιήσεως, δηλαδή οἱ διαδικασίες πού προσφέρει ὁ καταστατικός χάρτης τοῦ ΟΗΕ. Χωρίς ἀμφιβολία τό πλαίσιο αὐτό παρουσιάζει ἐγγενεῖς δυσκολίες, πού ἀναφέρονται στήν ἐφαρμογή καί τήν ὑλοποίηση τῶν ἀποφάσεων τοῦ παγκοσμίου ὀργανισμοῦ. Οἱ δυσκολίες αὐτές μποροῦν νά ξεπεραστοῦν, σέ μεγάλο βαθμό, μέ τή χάραξη καί τή σταδιακή ἐφαρμογή μιᾶς συνεποῦς καί ἀντιμπεριαλιστικῆς ἀνεξαρτησιακῆς πολιτικῆς ἀπό τήν Κυπριακή Δημοκρατία ἀλλά καί ἀπό τήν Ἑλλάδα. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση γι' αὐτό ἀποτελεῖ ἡ ἀποδέσμευση τῆς Ἑλλάδας ἀλλά καί τῆς Κύπρου ἀπό τόν ἀμερικανοκρατούμενο νατοϊκό συνασπισμό καί ὁ παραμερισμός κάθε μονόπλευρης νατοϊκῆς παρεμβάσεως μέ τήν ἐπίλυση τοῦ κυπριακοῦ προβλήματος».

Ὁ Κώστας Χατζηαργύρης, ἀνάλυσε τό θέμα του μέσα στά πλαίσια τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἡ εἰσβολή στήν Κύπρο ἔγινε πάνω στίς βάσεις τῆς γενικῆς στρατηγικῆς τῶν Ἀμερικανῶν. Συγκεκριμένα εἶπε:

«Ὑπάρχει μιά στρατηγική τῶν ΕΠΑ σ' αὐτή τήν περιοχή τῆς Μεσογείου καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς πού πρέπει νά ὁριοθετηθεῖ. Στά πλαίσια τῆς στρατηγικῆς αὐτῆς μπαίνει ἡ κατάργηση τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καί ὁ νατοϊκός ἔλεγχος τοῦ νησιοῦ. Παράλληλα, ὅμως, ἡ τοπική αὐτή κυπριακή κρίση ἐπεκτείνεται καί ὀξύνεται καί ἔχει τήν τάση νά γίνει περιφερειακή, περιλαμβάνοντας τήν Ἑλλάδα καί ὅλη τή γύρω περιοχή.

»Μέ βάση αὐτό, ἡ βοήθεια πού πρέπει νά δοθεῖ ἀπό τήν Ἑλλάδα στήν Κύπρο δέν θά δοθεῖ ἀπό ἀγάπη καί μόνο, ἀλλά ἐπειδή τά προβλήματα τῆς Κύπρου καί τῆς Ἑλλάδας εἶναι ἀλληλένδετα».

Καί συνέχισε:

«Ἡ γενική κρίση τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ συστήματος ἐντείνεται ἀδιάκοπα. Ὁ συσχετισμός τῶν δυνάμεων ἀλλάζει πάντα ὑπέρ τῶν δυνάμεων πού ζητᾶνε τό σοσιαλισμό. Τό καπιταλιστικό σύστημα συρρικνώνεται γεωγραφικά καί πολιτικά ἐνῶ ταυτόχρονα πιέζει τό μέσο ποσοστό τοῦ κέρδους. Ἔτσι ἡ κρίση τείνει νά παγκοσμιοποιηθεῖ. Ὁ ρόλος τῆς Μεσογείου καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι ξεχωριστός στή στρατηγική καί τήν ταχτική τῶν μεγάλων δυνάμεων. Ἐνῶ ἡ κατάσταση στήν Τουρκία χειροτερεύει οἱ ΕΠΑ ἐπιδιώκουν νά βρίσκονται σέ τεταμένες σχέσεις ἡ Ἑλλάδα μέ τήν Τουρκία καί νά ζητάει ἡ καθεμιά τους τή βοήθειά της. Μέ δεδομένη τήν κοινωνική δομή τῆς Τουρκίας οἱ Ἀμερικανοί πάντοτε θά ἀκολουθοῦν φιλοτουρκική πολιτική. Ὑπάρχει ἐπίσης τό μεγάλο θέμα τῶν πετρελαίων τοῦ Αἰγαίου καί οἱ Ἀμερικανοί τό φυλᾶνε γιά νά τό ἐμφανίσουν τή στιγμή πού θά ἐξασφαλίσουν τήν πλήρη ταυτόχρονη ἐξάρτηση τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Τουρκίας».

Καί σάν μόνη προοπτική, πού διανοίγει τό δρόμο πρός τή λύση τοῦ Κυπριακοῦ, ὁ Κ. Χατζηαργύρης ἔθεσε:

«τή συνεργασία (τῆς Κύπρου) μέ τίς ἀντιμπεριαλιστικές δυνάμεις πού βρίσκονται στό ἀντιμπεριαλιστικό – ἀντιμονοπωλιακό κίνημα τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, στίς χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου καί στό σοσιαλιστικό στρατόπεδο».

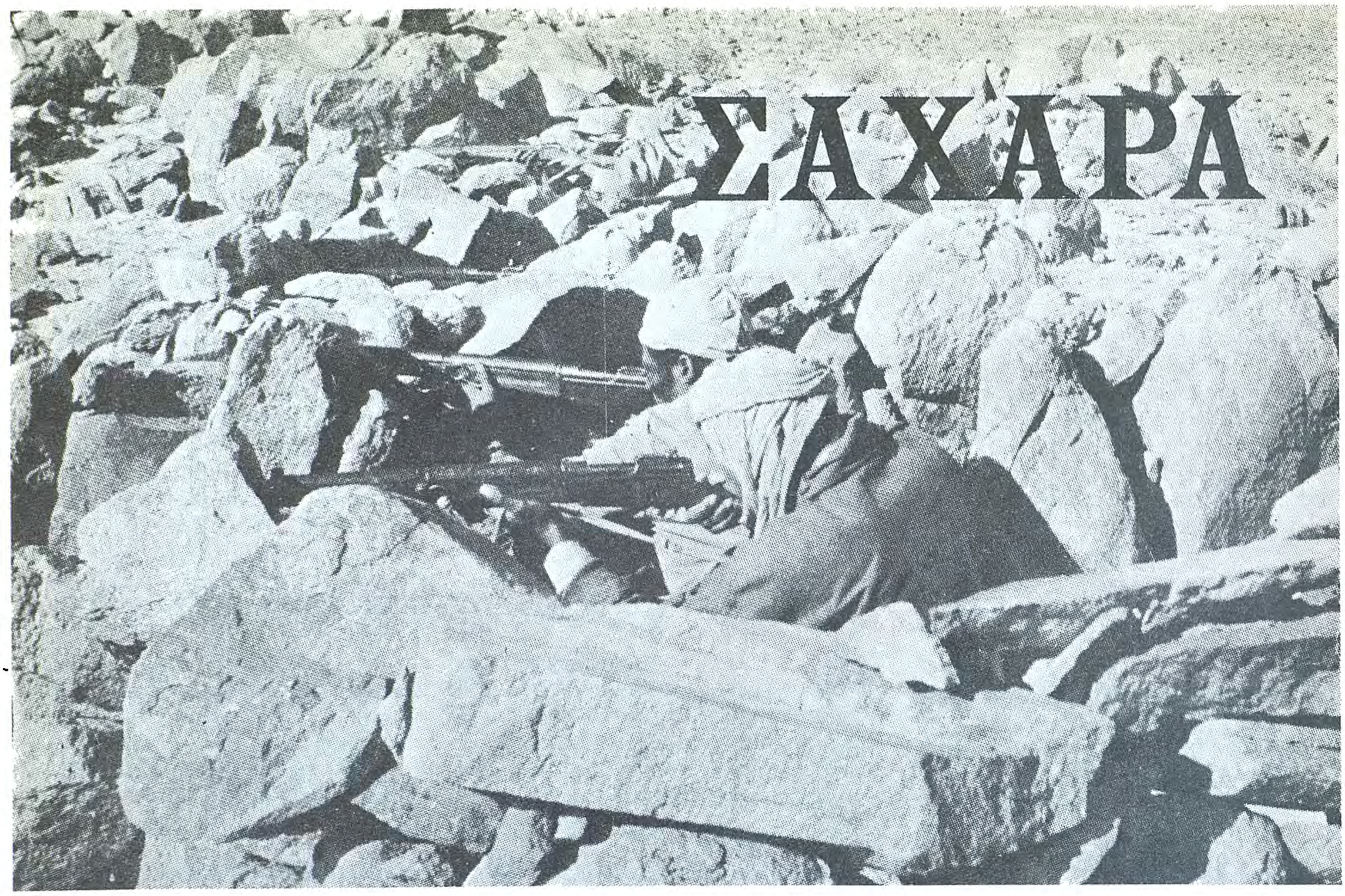
Ἀναμφισβήτητα, ἡ «Λέσχη Γραμμάτων καί Τεχνῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδας» μέ τήν ὀργάνωση τῆς «Συνάντησης γιά τήν Κύπρο» ἔκαμε μιά πολύ καλή δουλειά. Παρουσίασε ἕξι ἀξιόλογους ὁμιλητές, μέσα σ' ἕνα ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἀκροατήριο, πού μέ τή συμβολή του ὑποβοήθησε μιά τριήμερη συζήτηση στό νά ἐμβαθύνει καί νά κάμει τολμηρές τομές πάνω στό πιό καυτό πρόβλημα τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Κύπρου.

Φυσικά, ἡ «συνάντηση», σάν πρώτη ἐμφάνιση, εἶχε τίς ἀδυναμίες της. Ἄλλες πού δέν ἦταν δυνατό νά προβλεφτοῦν καί βρίσκονταν πέρα ἀπό τίς δυνατότητες αὐτοῦ τοῦ φορέα καί ἄλλες πού ἀπαρχῆς θά μποροῦσαν νά παραμεριστοῦν, ὅπως εἶναι ἡ μή παρουσίαση στό σῶμα τῶν εἰσηγητῶν καί ἄλλων ἐκπροσώπων, πού θά μποροῦσαν νά θέσουν καί νά ὑποστηρίξουν τίς ΑΚΕΛικές θέσεις, καθώς καί τίς θέσεις ἄλλων κοινωνικῶν στρωμάτων. Αὐτό δέν μειώνει τήν προσφορά τοῦ σωματείου πού ἀνέλαβε αὐτή τήν ἀξιέπαινη πρωτοβουλία, πού θά ἦταν ὠφέλιμο νά βρεῖ μιμητές.

στὶς ἐπάλξεις τῆς Δημοκρατίας

ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ἡ ἀπογευματινή σου ἐφημερίδα

ΣΑΧΑΡΑ

ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Στὶς 28 Φεβρουαρίου τοῦ 1976, δηλαδὴ τὴν ἡμερομηνία ποὺ ἡ 'Ισπανία εἶχε ὁρίσει γιὰ τὴν τελικὴ ἀποχώρησή της ἀπ' τὴ Σαχάρα, τὸ Μέτωπο Πολισάριο ἀνακήρυξε τὴν 'Αραβικὴ Δημοκρατία τῆς Σαχάρας. 'Η νέα σαχαρινὴ δημοκρατία ἔχει κατορθώσει νὰ κερδίσει πολλὲς διπλωματικὲς νίκες καὶ νὰ περάσει ἐντυπωσιακὰ τὶς θέσεις της μέσα στὴν "Ενωση τῶν 'Αραβικῶν Κρατῶν.

Τῆς Πωλίνας Λάμψα

Η ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ τῆς 'Ισπανίας στὴ Δυτικὴ Σαχάρα ἄρχισε ὅταν, τὸ 1881, μιὰ ἰδιωτικὴ ἱσπανικὴ ἐπιχείρηση, ποὺ ὀνομαζόταν Pesquerias Canario - Africanas, κατόρθωσε νὰ πάρει ἀπ' τοὺς ντόπιους φύλαρχους μιὰ ἄδεια ἐγκατάστασης ἐργοστασίων. Τὸ 1884 ἄρχισαν νὰ καταφτάνουν 'Ισπανοὶ στρατιῶτες γιὰ νὰ προστατεύσουν τὰ συμφέροντα τῶν συμπατριωτῶν τους.

"Ετσι, ὅταν τὸ 1885 ὁ λαὸς τῆς Σαχάρας προσπαθεῖ ν' ἀντιδράσει, εἶναι πιὰ πολὺ ἀργά. 'Η 'Ισπανία ἔχει ἀποκτήσει σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ τῆς 'Αφρικῆς, δικαιώματα ποὺ δὲν μένει παρὰ νὰ ἀναγνωριστοῦν καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς δυνάμεις. Κι αὐτὸ κατορθώνεται τὸ 1900 καὶ τὸ 1912 μὲ συμφωνίες ποὺ ὑπογράφονται μὲ τὴ Γαλλία.

Στὴν ἀρχὴ ἡ 'Ισπανία ἔδειχνε ἕνα χλιαρὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὴ τὴν ἀποικία της, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ περιοχὴ δὲν τῆς πρόσφερε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἀκτὲς ὅπου γινόταν καλὸ ψάρεμα. Πράγματι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ φανταστεῖ κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπέραντη ἔρημος ἔκρυβε θησαυρούς. Τὸ 1947 ὅμως γίνεται μιὰ μεγάλη ἀνακάλυψη : στὸ ὑπέδαφος τῆς Σαχάρας ὑπάρχουν μεγάλες ποσότητες φώσφορου. Γιὰ νὰ προστατεύσει αὐτὸ τὸ φώσφορο ἡ ἱσπανικὴ κυβέρνηση στέλνει συνέχεια στρατὸ στὴ Σαχάρα, κι ἔτσι τὸ 1958 οἱ ξένοι στρατιῶτες (οἱ περισσότεροι ἀνήκουν στὴ Λεγεώνα τῶν Ξένων) φτάνουν τὶς 15 περίπου χιλιάδες, ἀριθμὸς ποὺ κάνει ν' ἀντιστοιχεῖ ἕνας 'Ισπανὸς στρατιώτης μὲ πέντε ντόπιους.

'Ο πληθυσμὸς τῆς Δυτικῆς Σαχάρας χωρίζεται βασικὰ σὲ τέσσερις κατηγορίες :

- Τοὺς 'Ισπανούς.
- Τοὺς Κανάριους.
- Τοὺς Σαχαρινούς.
- Τοὺς Μαύρους.

Κάθε μιὰ κατηγορία κατεῖχε μέχρι τώρα καὶ ἕνα συγκεκριμένο κοινωνικὸ στρῶμα στὴ σαχαρινὴ κοινωνία. Τὰ 90% τῶν 'Ισπανῶν εἶναι στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι συνήθως δημόσιοι ὑπάλληλοι. 'Υπάρχει κι ἕνας μικρὸς ἀριθμὸς τεχνικῶν ποὺ δουλεύουν στὶς ἑταιρίες τοῦ φωσφόρου.

Οἱ Κανάριοι εἶναι μέτοικοι, ποὺ ἔφυγαν ἀπ' τὶς Κανάριες νήσους γιὰ νὰ γλιτώσουν ἀπ' τὴν ἀνεργία. Εἶναι οἱ ἀστοὶ τῆς περιοχῆς, συνήθως ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἔμποροι.

Οἱ περισσότεροι Σαχαρινοὶ ζοῦνε χωρισμένοι σὲ φυλές, σὰν νομάδες, κι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφία. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ὅμως, ἕνας σχετικὰ μεγάλος ἀριθμὸς ξεφεύγει ἀπ' τὸν παραδοσιακὸ τρόπο ζωῆς καὶ καταπιάνεται μὲ τὸ ἐμπόριο. Πολλοὶ γίνονται καὶ ἐργάτες, διερμηνεῖς ἢ ὁδηγοί. Οἱ 'Ισπανοὶ ἀπέφυγαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τοὺς προλεταριοποιήσουν ξέροντας ὅτι αὐτὸ

θὰ τοὺς ἔδινε μιὰ δύναμη ποὺ θὰ μποροῦσαν ἀργότερα νὰ χρησιμοποιήσουν ἐναντίον τους δημιουργώντας φασαρίες.

Ὑπάρχουν τέλος οἱ μαῦροι. Αὐτοὶ ἦταν συνήθως μέχρι σήμερα σκλάβοι τῶν Σαχαρινῶν. Γιατὶ ἡ Σαχάρα ἦταν μιὰ ἀπ' τὶς τελευταῖες χῶρες ὅπου ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπάρχει τὸ δουλεμπόριο.

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τοποθετήσει κανεὶς χρονικὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ἄρχισε νὰ ὀργανώνεται τὸ σαχαρινὸ ἐθνικιστικὸ κίνημα. Στὰ τελευταῖα 60 χρόνια ἕνα σημαντικὸ ἐθνικιστικὸ κίνημα ἀναπτύχθηκε στὴν «ἱσπανικὴ» Σαχάρα. Οἱ ἐπιδιώξεις του βρῆκαν ἐπιτέλους μιὰ ἀπήχηση ὅταν τὸ 1967 ἡ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ ΟΗΕ κάλεσε τὴν Ἱσπανία ν' ἀναγνωρίσει στὸ σαχαρινὸ λαὸ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης, ἀφοῦ κάνει πρῶτα ἕνα δημοψήφισμα.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

Ὁ σαχαρινὸς λαὸς συγκρούστηκε γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τοὺς Ἱσπανοὺς ἀποικιοκράτες τὸ 1970, ὅταν οἱ τρεῖς χῶρες ποὺ συνορεύουν μὲ τὴ Σαχάρα (Μαυριτανία, Μαρόκο καὶ Ἀλγερία) ὑπέγραψαν μιὰ συμφωνία σχετικὰ μὲ τὸ μέλλον αὐτῆς τῆς περιοχῆς. Ἡ Ἱσπανία ὀργάνωσε τότε στὸ El Aioun μιὰ διαδήλωση μὲ κύριο σύνθημα : «Ὄχι στὴν ἀνάμιξη τῶν ξένων στὶς σαχαρινὲς ὑποθέσεις». Οἱ ἐθνικιστὲς ἐπωφελήθηκαν ἀπ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ περάσουν στὶς λαϊκὲς μάζες συνθήματα ποὺ στρέφονταν ἐνάντια στοὺς ἀποικιοκράτες. Ἡ Λεγεώνα τῶν Ξένων σκότωσε 21 διαδηλωτὲς καὶ ἐξαπέλυσε ἕνα τρομερὸ κύμα συλλήψεων. Ἔτσι χύθηκε τὸ πρῶτο αἷμα τῶν Σαχαρινῶν στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία.

Τὸ Μέτωπο Πολισάριο ἱδρύθηκε στὶς 10 Μαΐου τοῦ 1973. Δέκα μέρες ἀργότερα ἐπιτέθηκε στὸ στρατιωτικὸ φυλάκιο τῆς Khanga. Ἀπὸ τότε τὸ ἀκολούθησαν πολλοὶ Σαχαρινοὶ στρατιῶτικοὶ ποὺ ὑπηρετοῦσαν στὸν ἱσπανικὸ στρατό.

Τὸ Πολισάριο ἔχει σὰν στρατηγικοὺς στόχους τὴν ἀνεξαρτησία, τὴν ἀδέσμευτη πολιτικὴ καὶ τὴν ἐθνικοποίηση τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου τῆς Σαχάρας. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσει ὅτι εἶναι τὸ μόνο κίνημα ποὺ ἔχει ἀπήχηση στὸ λαό.

Οἱ ἄλλες ὀργανώσεις, τὸ Morehol, ποὺ κατέληξε νὰ συμμαχήσει μὲ τὸ Μαρόκο, τὸ «Front de Liberation Unitaire» (Μέτωπο Ἑνιαίας Ἀπελευθέρωσης) καὶ τὸ «Molisa» (Κίνηση γιὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Σαχάρας), ποὺ ὑποστηρίζει τὶς μαροκινὲς θέσεις, εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτες. Ὅσα μέλη τους ἤθελαν νὰ πολεμήσουν γιὰ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδας τους, διασπάστηκαν καὶ πῆγαν στὸ Πολισάριο.

Ἕνας γέρος ἀντάρτης.

Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη ὀργάνωση, τὸ PUNS (Κόμμα τῆς Ἐθνικῆς Σαχαρινῆς Ἕνωσης), ποὺ φτιάχτηκε ἀπ' τοὺς Ἱσπανοὺς γιὰ νὰ γίνει τὸ ντόπιο ὄργανό τους ποὺ θὰ τοὺς χρειαζόταν σὲ μιὰ φάση ποὺ ἡ Σαχάρα θὰ ἔπαυε, τουλάχιστο τυπικά, νὰ εἶναι ἀποικία τους.

ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἡ Ἱσπανία ἔχει ἀρχίσει ν' ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ διατήρηση μιᾶς ἀποικίας, γίνεται ἐξαιρετικὰ ἀσύμφορη οἰκονομικά. Πολὺ πιὸ ἐπικερδὲς θὰ ἦταν νὰ περνοῦσε ἡ Σαχάρα ἀπ' τὴν ξεπερασμένη μορφὴ τῆς ἀποικίας στὴν καθαρὰ οἰκονομικὴ σχέση ἐκμετάλλευσης τοῦ νεοαποικισμοῦ. Ἔτσι ἀποφασίζει νὰ δώσει στὴ Σαχάρα μιὰ εἰκονικὴ ἀνεξαρτησία.

Μόλις γίνεται γνωστὴ ἡ ἱσπανικὴ ἀπόφαση, τὸ Μαρόκο καὶ ἡ Μαυριτανία, ξεσπαθώνουν διεκδικώντας τὴν πλούσια αὐτὴ ἔρημο. Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς χῶρες, ἔχουν ἐκδηλώσει ἀπὸ πολὺ παλαιότερα τὶς ἰμπεριαλιστικές τους βλέψεις γιὰ τὴ Σαχάρα.

Τὸ Μαρόκο εἶχε ἀρχικὰ ἐπιχειρήσει νὰ θέσει ἕνα ἀνάλογο ζήτημα τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 1963 μὲ τὴν Ἀλγερία. Συγκεκριμένα ἐπιτέθηκε στὴ νεοσύστατη καὶ ἐπικίνδυνα προοδευτικὴ Ἀλγερία, μὲ πρόσχημα διάφορες συνοριακὲς διαφορές. Ἀπ' αὐτὸ τὸν πρῶτο πόλεμο καμιὰ ἀπ' τὶς δυὸ χῶρες δὲν βγῆκε κερδισμένη. Καὶ οἱ δυὸ πλευρὲς προσπάθησαν ἔκτοτε νὰ λύσουν τὶς διαφορές τους μὲ τὴ διπλωματία. Ἡ Ἀλγερία, ποὺ ἤθελε ν' ἀποφύγει μὲ κάθε τρόπο ἐπεισόδια μὲ τὶς γειτονικὲς χῶρες ποὺ θὰ μποροῦσαν ν' ἀποτελέσουν ἐμπόδια στὴν ἐσωτερική της ἀνάπτυξη, προσπάθησε νὰ σταθεροποιήσει τὶς σχέσεις της μὲ τὸ Μαρόκο. Αὐτὸ δυσαρέστησε πολὺ τὴ μαροκινὴ ἀριστερά, ποὺ θὰ περίμενε μιὰ πιὸ ἐνεργητικὴ συμπαράσταση ἀπ' τὴν ἀλγερινὴ πλευρά.

Τὸ Μαρόκο ἔθεσε τὸ πρόβλημα τῆς Σαχάρας ἀπ' τὸ 1958, λίγο καιρὸ μετὰ τὴν ἀνακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας του, ὅταν ἄρχισε νὰ διεκδικεῖ τὶς περιοχὲς ποὺ βρίσκονταν ἀνατολικά. Ὁ Στρατὸς γιὰ τὴν Ἀπελευθέρωση τοῦ Μαρόκου ἐπιτέθηκε στὰ ἱσπανικὰ στρατιωτικὰ φυλάκια καὶ κατέκτησε ἕνα μέρος αὐτῶν τῶν περιοχῶν.

ΤΟ ΦΩΣΦΟΡΟ

Ἡ πραγματικὴ αἰτία τῆς ἔντασης ποὺ δημιουργήθηκε μεταξὺ Ἱσπανίας καὶ Μαρόκου εἶναι φυσικὰ τὸ φώσφορο. Τὸ Μαρόκο εἶναι πρώτη χώρα μαζὶ μὲ τὶς ΗΠΑ στὴν ἐξαγωγὴ φώσφορου. Ἡ παρουσία λοιπὸν ἑνὸς τρίτου μεγάλου παραγωγοῦ, τῆς Ἱσπανίας, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ πουλάει φθηνότερο καὶ καλύτερης ποιότητας φώσφορο, θὰ ἀποτελοῦσε ἕνα φοβερὸ πλῆγμα γιὰ τὴ μαροκινὴ οἰκονομία. Πίσω ἀπ' αὐτὲς τὶς διαφορὲς κρύβονται ὅμως μεγαλύτερα συμφέροντα κι ἀνταγωνισμοί. Πίσω ἀπ' τὸ μαροκινὸ φώσφορο κρύβονται οἱ ΗΠΑ καὶ πίσω ἀπ' τὸ σαχαρινό, ἡ Ἱσπανία, ἡ Δυτ. Γερμανία καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὶς ἐπιδιώξεις του τὸ Μαρόκο ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν Sanguia El-Hamra καὶ Rio de Oro ἔχουν τὴν ἴδια ἐθνοπολιτιστικὴ καταγωγὴ μὲ τοὺς μαροκινοὺς πληθυσμοὺς τῶν περιοχῶν Tarfaya καὶ Ifni. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῆς Σαχάρας καὶ τὸ Μαρόκο ὑπῆρχαν ἀνέκαθεν ἐμπορικὲς σχέσεις. Ἡ μαροκινὴ κυβέρνηση ἰσχυρίζεται ἐπίσης ὅτι παλιοὶ χάρτες ἔδειχναν τὴ Σαχάρα σὰ μέρος τοῦ Μαρόκου.

Ἡ Μαυριτανία εἶναι μιὰ χώρα μὲ ἀνάλογα γεωγραφικὰ χαρακτηριστικὰ μὲ τὴ Σαχάρα, καὶ κατοικημένη ἀπ' τὶς ἴδιες φυλές. Ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Σαχάρα εἶναι φυσικὴ ἐπέκταση τοῦ ἐδάφους της. Παλαιότερα ἡ σαχαρινὴ περιοχὴ Rio de Oro καὶ ἡ γαλλικὴ Μαυριτανία ἀνῆκαν στὸ ἴδιο σύνολο ποὺ μοιράστηκε ἀργότερα ἡ Γαλλία μὲ τὴν Ἱσπανία. Τὸ 1767 κάτι συμφωνίες ποὺ εἶχαν γίνει μεταξὺ Μαρόκου καὶ Ἱσπανίας ἀναφέρουν τὴ Σαχάρα σὰν ἕνα σύνολο μὲ τὴ Μαυριτανία.

Ἀκόμα καὶ στὴ λεγόμενη «Λευκὴ Βίβλο» ποὺ δημοσίευσε τὸ 1960 τὸ Μαρόκο γιὰ τὸ σαχαρινὸ πρόβλημα

ἀναγνωρίζονται τὰ δικαιώματα τῆς Μαυριτανίας.

ΚΡΥΦΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Παρ' ὅλες ὅμως τὶς διεκδικήσεις της ἡ Μαυριτανία δὲν εἶναι ἄκαμπτη στὶς θέσεις της. Εἶναι σχεδὸν σίγουρο ὅτι τὸ 1974 ἔγινε στὸ Rabat μιὰ κρυφὴ συμφωνία μεταξὺ Μαρόκου καὶ Μαυριτανίας. Τώρα ἡ Μαυριτανία βοηθάει στρατιωτικὰ τὸ Μαρόκο κι εὐθυγραμμίζεται μὲ τὴ μαροκινὴ πολιτική.

'Απ' τὴν ἄλλη μεριά, ἡ 'Αλγερία, πού, ἀντίθετα ἀπὸ τοὺς γειτόνους της, δὲν εἶχε ποτὲ διεκδικήσεις γιὰ τὴ Σαχάρα, θὰ ἐνδιαφερόταν νὰ βρεῖ ἕνα ἄνοιγμα πού θὰ τῆς ἐπέτρεπε νὰ μεταφέρει στὸν 'Ατλαντικὸ τὸ σίδερο τῆς Gara Djebilet, ἑνὸς πολὺ σημαντικοῦ κοιτάσματος πού βρίσκεται στὸ νότο τῆς χώρας. Ἔτσι ἦταν ζωτικὸ γι' αὐτὴν νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ αὐτοδιάθεση τῆς Σαχάρας.

Παρ' ὅλες ὅμως τὶς προκλήσεις τοῦ Μαρόκου, πού θέλησε νὰ τὴν μπλέξει σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, κράτησε μιὰ ψύχραιμη κι ἔξυπνη πολιτική. Ὁ πρόεδρος Μπουμεντιὲν ἐξηγεῖ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ 'Αλγερία δὲν ἀναμίχτηκε σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση ὡς ἑξῆς: «Δὲν εἶναι λόγω ἀδυναμίας, μὰ γιατὶ δὲν ταυτίζουμε τὸν πόλεμο μὲ μιὰ παρτίδα γκόλφ, καὶ γιατὶ σεβόμαστε τὸν μαροκινὸ λαὸ καὶ θεωροῦμε τὴν τύχη του δεμένη μ' αὐτὴ τοῦ λαοῦ μας καὶ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς περιοχῆς».

Τὸ Μέτωπο Πολισάριο ὑποστηρίζει ὅτι ὁ λαὸς τῆς Σαχάρας ἔχει δικά του ἐθνικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ γι' αὐτὸ ἡ μόνη λύση εἶναι ἡ αὐτοδιάθεση. Σὲ μιὰ ἐργασία του γιὰ τὰ προβλήματα τῆς Σαχάρας τονίζει μάλιστα ὅτι ὁ σαχαρινὸς λαὸς δὲν ἀναμίχτηκε ποτὲ μὲ γειτονικοὺς λαοὺς καὶ δὲν πλήρωσε ποτὲ φόρο σὲ ξένη διοίκηση.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΡΕΙΑ

Ὁ βασιλιὰς Χασὰν τοῦ Μαρόκου, γιὰ νὰ πιέσει τὴν κατάσταση, ἀποφάσισε νὰ στείλει 350.000 μαροκινοὺς σὲ μιὰ εἰρηνικὴ πορεία, τὴ γνωστὴ «πράσινη πορεία», πού θὰ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν κατάληψη τῆς Σαχάρας. Σκοπός του ἦταν ν' ἀναγκάσει τὴν 'Ισπανία νὰ διαπραγματευτεῖ μαζί του. Θὰ πρότεινε νὰ πάρει δύο στρατιωτικὲς βάσεις στὴ Σαχάρα γιὰ εἴκοσι χρόνια, τὰ μισὰ κέρδη τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ φώσφορου τοῦ Bou Crâa καὶ τὸ δικαίωμα ἁλιείας στὶς σαχαρινὲς ἀκτές.

Σὲ ἀντάλλαγμα θὰ ἔπαιζε πιστὰ τὸ ρόλο τοῦ χωροφύλακα τῶν συμφερόντων τοῦ ἐλεύθερου κόσμου ἀπέναντι στὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς περιοχῆς.

Τὸ Μαρόκο ἄρχισε νὰ ἐλευθερώνει τὴ Σαχάρα σκοτώνοντας τὸ λαό της καὶ καταστρέφοντας τὰ λίγα ἀγαθά του. Ὁ βασιλιὰς Χασὰν ἔφτασε νὰ πεῖ ὅτι στάλθηκαν 350.000 ἄτομα στὴ Σαχάρα γιατὶ αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς ἀντιστοιχεῖ στὴν ἐτήσια αὔξηση τοῦ μαροκινοῦ πληθυσμοῦ.

Ἔτσι, ἐνῶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου ἦταν στραμμένο στὴν ἀθώα «πράσινη πορεία» καὶ στὰ πλήθη πού εἶχαν μαζευτεῖ στὸ φυλάκιο τοῦ Tah, τὰ μαροκινὰ τεθωρακισμένα εἶχαν τὴ διαταγὴ νὰ προχωρήσουν βορειο-ανατολικὰ καὶ εἰσβάλλουν στὰ σύνορα μὲ τὴ Μαυριτανία. Μὰ τὸ Πολισάριο ἀντιστάθηκε μ' ὅλες του τὶς δυνάμεις σ' αὐτὴ τὴν ἔφοδο. Χρειάστηκε νὰ πολεμήσουν πολὺ σκληρὰ οἱ Μαροκινοὶ γιὰ νὰ κατακτήσουν τὶς θέσεις Hausa καὶ Farsia. Ἡ πόλη Smara ἔπεσε μόνο ἐπειδὴ ἡ ἱσπανικὴ φρουρὰ τὴν παρέδωσε στοὺς Μαροκινούς.

Ὅπου περνοῦσαν τὰ μαροκινὰ στρατεύματα, οἱ πόλεις ἐρήμωναν, ὁ λαὸς ἔφευγε καὶ πήγαινε στὶς περιοχὲς πού ἔλεγχε τὸ Πολισάριο.

Οἱ στρατιωτικὲς δυνάμεις τοῦ Μαρόκου ἐξαπέλυσαν μιὰ πραγματικὴ γενοκτονία ἀπέναντι στὸ λαὸ τῆς Σαχάρας. Ἡ Smara ἄδειασε ἀπ' τοὺς κατοίκους της. Πρὶν ἀπ' τὴν ἄφιξη τῶν Μαροκινῶν εἶχε 18.000. Οἱ 15.000 τὴν ἐγκατέλειψαν. Ἔτσι τὸ μίσος τῶν στρατιωτῶν ξέσπασε στοὺς γέρους καὶ στὰ παιδιὰ πού ἀπέμειναν στὶς πόλεις. Περίπου 35.000 Σαχαρινοὶ περιπλανοῦνται μέσα στὴ φοβερὴ ἔρημο. Ἡ μόνη τους ἐλπίδα εἶναι νὰ κατορθώσουν νὰ φτάσουν στὴν 'Αλγερία μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐξοντωτικὴ πορεία ἑκατοντάδων χιλιομέτρων κάτω ἀπ' τὸν καυτὸ ἥλιο. 'Απέναντι σ' αὐτὴ τὴν καταπίεση τὸ Πολισάριο ὀργανώνεται, προσαρμόζεται στὴ νέα κατάσταση καὶ ἀλλάζει τὴν τακτική του ἀνάλογα μὲ τὰ φτωχὰ στρατιωτικὰ μέσα πού διαθέτει. Στηρίζεται στὶς ξαφνικὲς καὶ γρήγορες ἐπιθέσεις πού βρίσκουν τὸν ἐχθρὸ ἀπροετοίμαστο καὶ προκαλοῦν πολλὰ θύματα. Ἕνα ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ Πολισάριο δήλωσε ὅτι τὸ κίνημά του δὲν ἔχει κανένα μίσος γιὰ τὸν μαροκινὸ λαό, κι ὅτι ἀκόμα κι ὁ μαροκινὸς στρατὸς δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ στὸ σύνολό του σὰν συνεργὸς τῆς ἀντίδρασης. «Γιὰ μᾶς, εἶπε, ὑπάρχει ὁ στρατὸς πού πολέμησε δίπλα στὸ συριακὸ λαὸ ἐνάντια στὸν σιωνιστικὸ στρατὸ κι αὐτὸς πού πολέμησε ἐνάντια στοὺς ἀγρότες, τοὺς ἐργαζόμενους, τοὺς ἄνεργους καὶ τοὺς φοιτητές.

» 'Εμεῖς λέμε στοὺς μαροκινοὺς στρατιῶτες:

» " 'Αντὶ νὰ μᾶς πολεμᾶτε, μὴ χάσετε τὴν εὐκαιρία νὰ ἑνωθεῖτε μαζί μας γιὰ νὰ ἐλευθερώσετε τὴ χώρα μας ὅπως καὶ τὴ δική σας ἀπ' τὸν ἱσπανικὸ ἱμπεριαλισμὸ καὶ τὴν ἀπολυταρχία τοῦ Χασὰν τοῦ Β'"».

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, ἐνῶ μιὰ μερίδα τῆς μαροκινῆς ἀριστερᾶς ὑπεστήριξε τὰ σχέδια τοῦ βασιλιᾶ Χασάν, ὅλοι οἱ προοδευτικοὶ ἄνθρωποι τοῦ Μαρόκου, τῆς Μαυριτανίας καὶ τῆς 'Ισπανίας διακήρυξαν τὴν πλήρη ὑποστήριξή τους στὸ Πολισάριο.

Ὁ μαροκινὸς στρατὸς πού βρίσκεται στὴ Σαχάρα ἐφοδιάζεται μὲ ἀμερικάνικο καὶ γαλλικὸ πολεμικὸ ὑλικό. Γιατὶ ἡ Σαχάρα ἀποτελεῖ καὶ στρατηγικὰ μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα περιοχὴ γιὰ τὶς ΗΠΑ. Οἱ 'Αμερικάνοι ἔχουν τρεῖς βάσεις στὸ Μαρόκο καὶ σημαντικὲς βάσεις στὶς Κανάριους νήσους, ἀπ' ὅπου ἐπιβλέπουν ὅλα τὰ μέρη ὅπου ὑπάρχει πετρέλαιο. Μιὰ βάση στὴ Σαχάρα θὰ ἔβαζε ἀπόλυτα κάτω ἀπ' τὸν ἀμερικάνικο ἔλεγχο αὐτὴ τὴ μεριὰ τῆς 'Αφρικῆς.

Στὴ 18 Φεβρουαρίου, ὁ Κίσσινγκερ ἀνακοίνωσε στὸ Κονγκρέσσο ὅτι ἡ ἀμερικάνικη κυβέρνηση σκοπεύει νὰ στείλει στὸ Μαρόκο ἀεροπλάνα NORTHARD F-25. Ἡ Οὐάσινγκτον βέβαια δὲν πῆρε μέχρι τώρα μιὰ ἐπίσημη θέση γιὰ τὴ Σαχάρα. Ὑποστηρίζει ὅμως φανερὰ τὸ Μαρόκο καὶ τὴ Μαυριτανία. Ὁ Κίσσινγκερ πασχίζει μὲ κάθε τρόπο νὰ σώσει τὸ θρόνο τοῦ Χασάν. Παραλληλίζει μάλιστα τὰ γεγονότα τῆς Σαχάρας μ' αὐτὰ τῆς 'Ανγκόλας λέγοντας ὅτι μιὰ ἥττα τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Μαρόκου θὰ ἦταν τὸ ἴδιο σοβαρὴ μὲ μιὰ ἥττα τοῦ FNLA καὶ τῆς UNITA, γιατὶ θ' ἀνοίξουν ἔτσι οἱ πόρτες τῆς 'Αφρικῆς γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση καὶ τὴν Κούβα. Ὁ 'Αμερικανὸς ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν, δήλωσε, ἐπίσης:

«'Ανάμεσα στὴν 'Αλγερία καὶ στὸ Μαρόκο ἡ ἐκλογή μας ἔχει γίνει».

ΜΙΑ ΝΙΚΗ ΑΚΟΜΑ...

Ἡ ἀνακήρυξη τῆς 'Αραβικῆς Δημοκρατίας τῆς Σαχάρας σημαίνει μιὰ δεύτερη μεγάλη νίκη τῶν λαῶν τῆς 'Αφρικῆς. Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ἡ ἵδρυση τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς 'Ανγκόλας ἦταν ἕνα μεγάλο χτύπημα γιὰ τὸν ἀμερικάνικο ἱμπεριαλισμό. Καὶ οἱ νίκες αὐτὲς εἶναι ἰδιαίτερα σημαντικὲς αὐτὴ τὴ στιγμὴ πού ὁλόκληρη ἡ 'Αφρικὴ βράζει. Γιατὶ οἱ λαοὶ τῆς Ροδεσίας καὶ τῆς Νότιας 'Αφρικῆς, βλέποντας ὅτι τὰ ἐθνικιστικὰ κινήματα τῆς Σαχάρας καὶ τῆς 'Ανγκόλας μπόρεσαν νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς στόχους τους, θὰ συνεχίσουν τὸν ἀγώνα τους μὲ διπλάσια ὁρμή. Εἶναι σχεδὸν σίγουρο ὅτι πολὺ σύντομα ἡ 'Αμερικὴ θὰ δεῖ τὰ ὀχυρά της στὴν 'Αφρικὴ νὰ γκρεμίζονται ἕνα - ἕνα.

λαϊκή ἀγορά καί σοῦπερ μάρκετ

Τῆς «Ὁμάδας τῶν 5» (Σ. Κουκόπουλος, Α. Παπαγεωργίου, Γ. Παρμενίδης, Ι. Πετρίδης, Α. Πούπη)

ΜΙΑ προσπάθεια νά διαλευκανθοῦν οἱ ἱστορικές διαδικασίες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες δημιουργήθηκαν καί λειτουργοῦν οἱ λαϊκές ἀγορές καί τά σοῦπερ – μάρκετ στή χώρα μας, καθώς καί ὁ τρόπος πού σέ σχέση μέ τούς καταναλωτές παρουσιάζονται, ἀποτελεῖ τό βιβλίο «Λαϊκή ἀγορά καί σοῦπερ μάρκετ στίς ἑλληνικές συνθῆκες» πού κυκλοφόρησε πρόσφατα στή Θεσσαλονίκη ἀπό τήν «Ὁμάδα τῶν πέντε». Τήν ἀποτελοῦν οἱ Σ. Κουκόπουλος, Α. Παπαγεωργίου, Γ. Παρμενίδης, Ι. Πετρίδου, Α. Πούπη–ὅλοι νέοι ἀρχιτέκτονες σπουδαστές τῆς Πολιτεχνικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ εἶναι παρμένο ἀπό τό βιβλίο αὐτό, πού ἀποτελεῖ σπουδαστική ἐργασία.

«Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ οἰκονομία, σέ ἀντίθεση μέ τίς οἰκονομίες τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, χαρακτηρίζεται ἀπό τήν ἔλλειψη ὑποδομῆς καί ἀπό τήν κυριαρχία τοῦ ντόπιου τραπεζιτικοῦ κεφαλαίου, πού ἐλέγχει τό μεγαλύτερο μέρος τῶν παραδοσιακῶν οἰκονομικῶν λειτουργιῶν.Τρόπους ἐπηρεασμοῦ τῶν ἑκάστοτε κυβερνήσεων ἀποτελοῦν οἱ πιέσεις τῶν διαφόρων ἐθνικῶν ἐπιχειρηματικῶν ὁμίλων. Ζητοῦν ἀπό τίς κυβερνήσεις ἐγγυήσεις ἤ πλεονεκτήματα, πού συγκεντρώνονται κάτω ἀπό δύο ὑποτίτλους: πολιτική καί κοινωνική ἀσφάλεια, οἰκονομικές καί φορολογικές διευκολύνσεις. Καί στούς δύο τομεῖς ἔγιναν εὐρύτατες παραχωρήσεις.

Ἡ πολιτική τῆς οἰκονομικῆς ἐξάρτησης ἔχει τόν κίνδυνο, γι' αὐτόν πού δέχεται βοήθεια, νά χάση τήν αὐτοτέλεια καί τήν ἐθνική του ἀνεξαρτησία. Ἡ οἰκονομική βοήθεια, πού παραχώρησαν οἱ Η.Π.Α. στήν Ἑλλάδα, στό μέτρο πού χρησιμοποιήθηκε γιά δημόσια ἔργα, πάει καλά. Ἐπέτρεψε ὅμως στήν Ἑλλάδα ἕνα βιοτικό ἐπίπεδο ἀνώτερο ἀπ' ἐκεῖνο πού προσδιορίζονταν ἀπό τίς πραγματικές δυνατότητες τῆς χώρας. Σύγχρονα διευκόλυνε τίς εὐπορώτερες τάξεις, μέ τό σύστημα τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς, ν' ἀποκτήσουν καταναλωτικές συνήθειες ἀσυμβίβαστες μέ τίς δυνατότητες τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας, ἄν ἀφήνονταν μέ τούς δικούς της πόρους. Διάφοροι ἐμπειρογνώμονες θεωροῦν πώς, ἄν διατηρηθοῦν οἱ καταναλωτικές συνήθειες πού ἐπικράτησαν, ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου χρέους θ' ἀποτελέση ἕνα σημεῖο μέ αὐξανόμενη σημασία, ἀπό τή σκοπιά τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καί τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν. Θά ἐμφανισθῆ τό φαινόμενο ἡ κυβέρνηση νά εἶναι ὑποχρεωμένη νά συνάπτη νέα χρέη, γιά νά ἐξασφαλίση τήν ὑπηρεσία τῶν παλιῶν.

Στήν Ἀθήνα, τή μεγαλοκέφαλη πρωτεύουσα μιᾶς φτωχῆς χώρας, οἱ στατιστικές ἀπόδειξαν πώς ἡ ροπή γιά ἀποταμίευση εἶναι αἰσθητά κατώτερη ἀπ' ὅ,τι σέ ἄλλες λιγότερο εὐνοούμενες περιοχές τῆς χώρας, αἰτία: ἡ ὑπερκατανάλωση. Φαίνεται σαφέστατα τό κακό πού μπορεῖ νά προκαλέση στήν ἐθνική ἀνάπτυξη ἡ παρότρυνση γιά ὑπέρμετρη κατανάλωση στίς οἰκονομικά καθυστερημένες χῶρες. Κι' αὐτό, γιατί οἱ προσπάθειες πού καταβάλλουν οἱ βιομηχανικές χῶρες νά ἐπεκτείνουν τίς ἀγορές τους, ἔχουν σχέση μέ τίς καταναλωτικές ἕξεις μιᾶς κοινωνίας τῆς ἀφθονίας. Ἐπιβάλλουν ἀναγκαστικά τήν πραγματοποίηση σημαντικῶν εἰσαγωγῶν μοντέρνων εἰδῶν γιά συνεχή κατανάλωση ἀπό τό ἐξωτερικό. Γι' αὐτό οἱ ξένες κεφαλαιοκρατικές ἐπιχειρήσεις, πού ἀπό τήν ἀνάπτυξή τους προσδοκοῦν μιά περαιτέρω αὔξηση τῶν πωλήσεων πού πραγματοποιοῦν στήν Ἑλλάδα, ἐνθαρρύνουν μέ ἐπίμονες διαφημιστικές ἐκστρατεῖες αὐτή τή ροπή. Ἔχουν τή βοήθεια μιᾶς πολυάνθρωπης κατηγορίας ἑλλήνων εἰσαγωγέων, πού μέ τή σειρά τους ἐξασφαλίζουν παχυλές προμήθειες ἀπό τίς μεσολαβητικές ἐμπορικές ὑπηρεσίες τους πρός τά ξένα μονοπώλια.

Θά ἀναφέρουμε μερικά βασικά στοιχεῖα γιά τούς κυριότερους συντελεστές, πού ἐκφράζουν τό ἐπίπεδο ζωῆς καί ἐργασίας καί γενικά τό βιοτικό καί ἐκπολιτιστικό ἐπίπεδο τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τά τελευταῖα 15 χρόνια, οἱ τιμές αὐξήθηκαν στήν Ἑλλάδα κατά 73% περίπου καί ἡ πραγματική ἀξία τῆς δραχμῆς ἔπεσε τό 1973 στά 58% τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ 1958.

Στήν κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς Ἑλλάδας, ὑπάρχει μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στίς διάφορες περιοχές τῆς χώρας, κοινωνικές τάξεις, ὁμάδες καί στρώματα, ἄνδρες, γυναῖκες κ.λ.π.

Οἱ πραγματικοί μισθοί καί τά ἡμερομίσθια μειώνονται ἀκόμη περισσότερο, μέ τά φορολογικά βάρη πού ὑπάρχουν καί εἰδικότερα τά βάρη τῆς ἔμμεσης φορολογίας.

Ἡ κατανάλωση διαφέρει ἀνάμεσα στά διάφορα κοινωνικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ.

Ὁ βαθμός ἐκμετάλλευσης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀπό τά ντόπια καί ξένα μονοπώλια συνεχῶς ἐντείνεται καί παίρνει τίς πιό ποικίλες μορφές.

Ἡ εἰσβολή τῶν ξένων κεφαλαίων σέ ἐπιχειρήσεις κάθε εἴδους χρειάζεται εὐρεία ἀγορά καί μεγάλη κατανάλωση. Κύρια προσπάθεια τῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι νά ἐκμεταλλευτοῦν μέ κάθε τρόπο τά στρώματα τῶν ἐργαζομένων πού δημιουργήθηκαν μέ τή διόγκωση τῶν ὑπηρεσιῶν, τήν κρατική γραφειοκρατία καί τήν προσφορά ὑπηρεσιῶν ἀπό ἰδιῶτες. Τά στρώματα αὐτά, εἶναι ἀπόρροια τῆς ἐπένδυσης τῶν ξένων δανείων καί κεφαλαίων σέ μή παραγωγικές, παρασιτικές ἐπιχειρήσεις. Δημιουργεῖται τεχνητά συσσώρευση ἐργαζομένων στίς μεγαλουπόλεις, μέ σύγχρονη ἀραίωση τῆς ὑπαίθρου. Ὅλοι αὐτοί μετατρέπονται σέ καταναλωτές. Συγκροτοῦν μιά καταναλωτική κοινωνία τελείως πλασματική καί μπαίνουν στό καταναλωτικό κύκλωμα, τροφοδοτώντας τά μεγάλα μονοπώλια. Τό καταναλωτικό κύκλωμα, πού δημιουργεῖται, εἶναι τό γνωστό ἀπ' τίς βιομηχανικά ἀναπτυγμένες χῶρες».

«ΚΑΝΟΝΤΑΣ τή διαπίστωση, ὅτι οἱ σύγ-

χρονες καπιταλιστικές ἐπιχειρήσεις ἔχουν τέτοια ὀργάνωση, ὥστε νά λειτουργοῦν σάν αὐτορρυθμιζόμενα συστήματα, μποροῦμε νά κατανοήσουμε καλύτερα τόν ρόλο πού ἔχει ἀναλάβει ἡ τεχνοδομή μέσα στή μονοπωλιακή καπιταλιστική κοινωνία. Ὅλος ὁ μηχανισμός λειτουργίας μιᾶς ἐπιχείρησης βασίζεται σέ μιά διαδικασία ρύθμισης, πού τήν κάνει ἱκανή νά τείνη πρός τό στόχο της, δηλ. τή συσσώρευση τοῦ κεφαλαίου. Σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἰδιότητα τοῦ αὐτορρυθμιζόμενου μηχανισμοῦ ὀφείλει ὁ κεφαλαιοκράτης τήν ἐπιβίωσή του.

Στό πρῶτο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ τά δεδομένα τῆς ἀγορᾶς ἦταν σχετικά ἁπλά, καί ἕνας ἱκανός ἄνθρωπος ἦταν σέ θέση νά διευθύνη μιά ἐπιχείρηση. Σήμερα ὅμως, μέ τήν ὁλοένα αὐξανόμενη τάση τοῦ καπιταλισμοῦ γιά στασιμότητα, ὁ κεφαλαιοκράτης, γιά νά μείνη τέτοιος, ἔχει ἀνάγκη τῆς τεχνοδομῆς. Δίνοντας στήν ἐπιχείρησή του τή λειτουργία ἑνός αὐτορρυθμιζόμενου μηχανισμοῦ, τό μόνο πού ἔχει νά κάνη, εἶναι νά καθορίση τό στόχο πού πρέπει νά ἐπιτευχθῆ, δηλ. τό κέρδος καί τή διατήρηση τῆς ἐξουσίας του. Ὁ ρόλος διεύθυνσης καί ἀνίχνευσης ἀνήκει στήν τεχνοδομή, ἐνῶ τόν κινητήριο ρόλο τόν ἔχουν στά χέρια τους οἱ ἐργάτες. Ἐπειδή τά ὄργανα τοῦ μηχανισμοῦ ἀποτελοῦνται ἀπό ἀνθρώπους, ὑπάρχει πάντα ἡ πιθανότητα νά μήν πειθαρχήσουν στίς ἐντολές πού τά κινοῦν. Ἡ ἀπειθαρχία αὐτή μπορεῖ νά ἐκδηλωθῆ στούς ἐργάτες, ἐπειδή χρησιμοποιοῦνται γιά τήν ἐπίτευξη στόχων διαφορετικῶν ἀπό τούς δικούς τους. Ὁ μηχανισμός σάν αὐτορρυθμιζόμενος ἔχει θέβαια πάντα μιάν ἱκανότητα προσαρμογῆς στίς ἑκάστοτε παρουσιαζόμενες συνθῆκες. Ἄν ὅμως οἱ ἐργάτες ἀρνηθοῦν ὁριστικά νά παίξουν τόν κινητήριο ρόλο σ' ἕνα τέτοιο σύστημα, αὐτό θά πάψη νά λειτουργεῖ.»

«ΣΤΗ φάση πού ὁ ἔλεγχος τῶν ἐπιχειρήσεων ἀφορᾶ μόνο στήν προσφορά δέν μποροῦμε νά μιλᾶμε γιά κατάργηση τῆς καταναλωτικῆς ἐλευθερίας, μιά καί ὁ καταναλωτής, ὁ ἴδιος ἐλέγχει τά προϊόντα πού θ' ἀγοράση. Ἡ ἐλευθερία πού τοῦ λείπει, ἐδῶ εἶναι τό δικαίωμα νά ἀντλῆ συστηματική ἐνημέρωση γι' αὐτό πού τοῦ προσφέρεται, νά γνωρίζη τίς ἀληθινές ἰδιότητες τῶν ἐμπορευμάτων. Σήμερα ὅμως, πού τά μονοπώλια πῆραν στά χέρια τους ἀκόμη καί τή ζήτηση, τό κοινό ὑποβάλλεται μέ τή βοήθεια τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας σέ συνεχή ἐκπαίδευση καί σιγά–σιγά μετατρέπεται σ' ἕνα καλά ὀργανωμένο στράτευμα καταναλωτῶν.

Ἔτσι ἄρχισε νά δαπανᾶ ὁλοένα καί περισσότερα χρήματα, πολλές φορές μάλιστα περισσότερα ἀπό τά εἰσοδήματά του. Τό φαινόμενο ὀνομάστηκε «καταναλωτῖτις» καί ἡ μετατροπή τοῦ καταναλωτῆ σέ καταναλωτική μηχανή, τόν κάνει παιχνίδι στά χέρια τοῦ MARKETING.»

«ΑΠΟ τόν Μάϊο τοῦ 1929, μέ κρατική παρέμβαση (εἰσήγηση τοῦ διευθυντῆ τῆς ἀγορανομίας) καί ἐποπτεία, ὀργανώθηκαν 30 θδομαδιάτικες λαϊκές ἀγορές, μόνο στήν Ἀθήνα καί τόν Πειραιά, καί στά ἄλλα ἀστικά κέντρα, γιά νά ἱκανοποιήσουν τίς ἀνάγκες διατροφῆς τοῦ αὐξανόμενου πληθυσμοῦ (πρόσφυγες καί ντόπιοι).

Μέ τίς λαϊκές ἀγορές κατορθώθηκε:

1) Ἡ μεταφορά σέ ἀπόκεντρα σημεῖα τῆς πόλης τῶν καλῶν τιμῶν στά εἴδη πρώτης ἀνάγκης πού σημειώνονταν στό κέντρο τῆς πόλης,

2) Ἡ ἐλάττωση τοῦ ποσοστοῦ κέρδους ἀπό τά διάφορα συνοικιακά καταστήματα,

3) Ἡ κατάργηση τῶν διατιμήσεων μέ συνέπεια τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου,

4) Ἡ ἐλάττωση τῶν κάθε εἴδους μεσολαβητῶν καί ἡ προσέγγιση παραγωγοῦ–καταναλωτῆ χωρίς ἐνδιάμεσους,

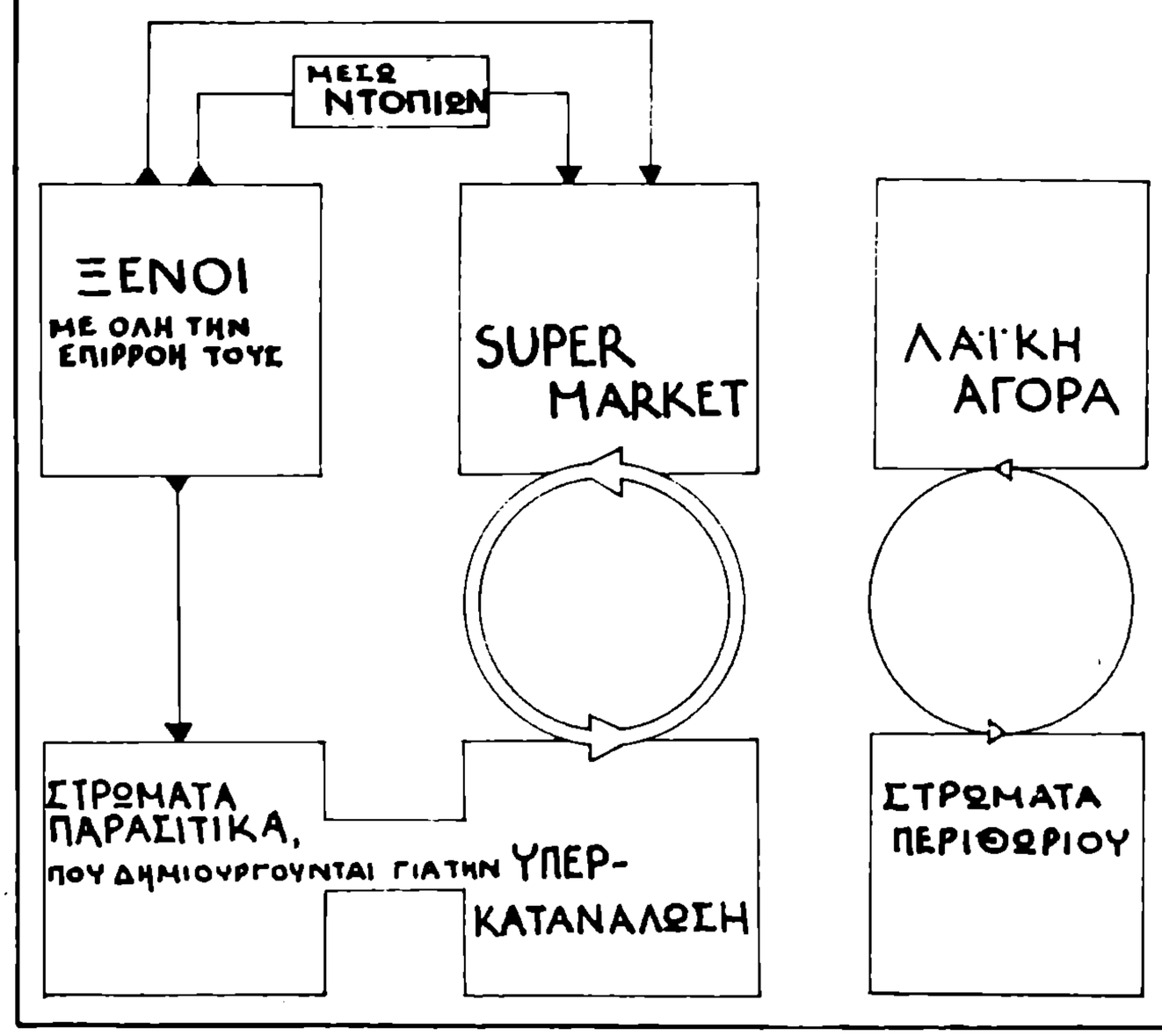
5) Ἡ ὑποβίβαση τοῦ τιμάριθμου,

6) Ἡ τόνωση τοῦ ἐμπορίου στήν περιφέρεια.

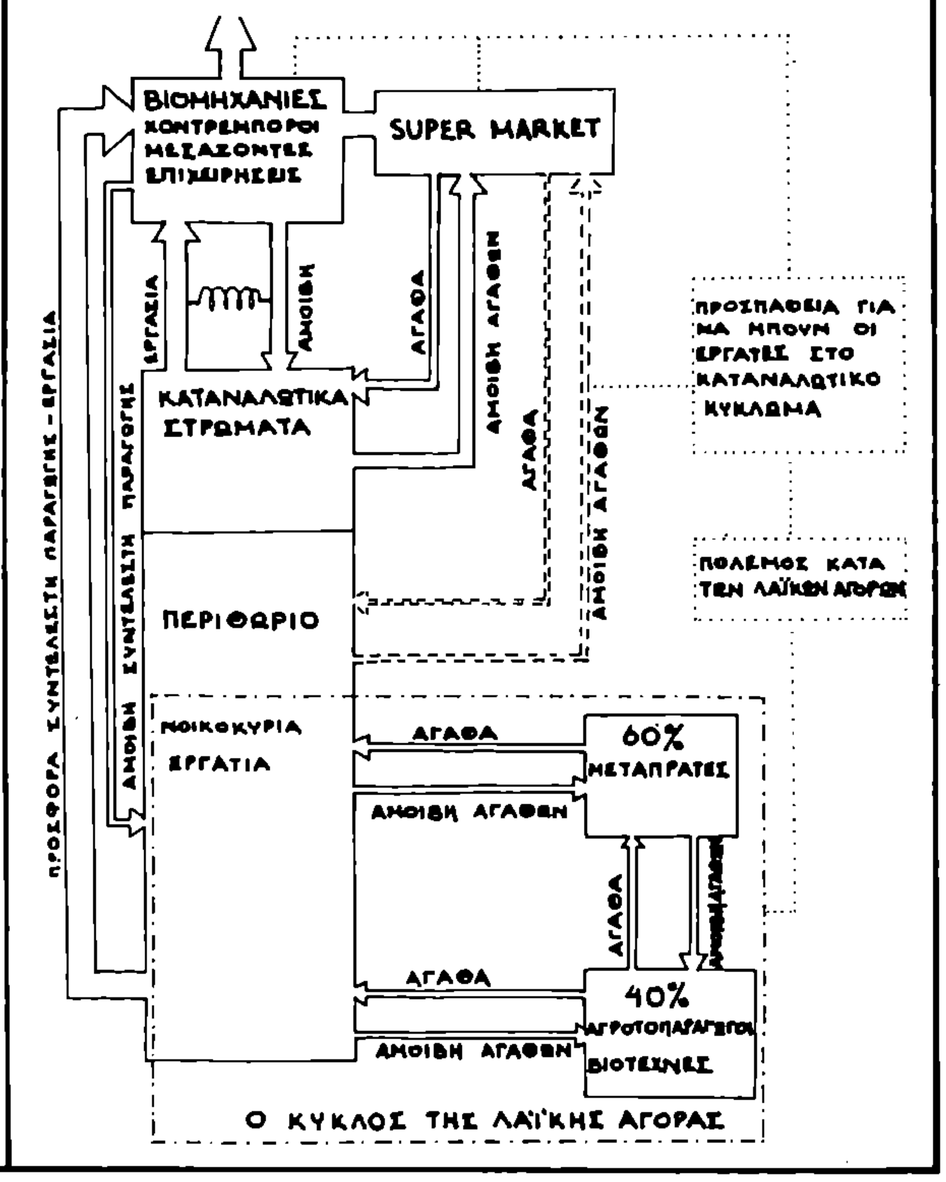
Οἱ λαϊκές ἀγορές, ὅσο ἀφορᾶ στήν ἵδρυσή τους, ὑπήχθηκαν στό Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν καί στό Ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν, ὅσο ἀφορᾶ στή λειτουργία καί τήν ἐποπτεία τους, στήν ἀγορανομία. Οἱ ἐπαγγελματικές ὀργανώσεις διαμαρτυρήθηκαν γιατί ζημίωναν ἀπό τίς λαϊκές ἀγορές, πού διεκδικοῦσαν τό κοινό τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων, ἀλλά, ὅπως ὑποστήριξε τό ἐμπορικό ἐπιμελητήριο, σέ συνέδριο, οἱ λαϊκές ἀγορές ὄχι μόνο δέν πίεζαν τό ἐμπόριο ἀλλά κι' ἀνακούφιζαν τόν πληθωρισμό, εἴτε σέ ἀποθέματα ἐμπορευμάτων, εἴτε σέ ἐμπορικό ὑπερπληθυσμό. Ἔτσι, μέ τή σύμπτωση τῶν συμφερόντων τῶν λαϊκῶν πωλητῶν καί τῆς κεφαλαιοκρατίας οἱ λαϊκές ἀγορές ἔγιναν ἀποδεκτές.»

«ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ἀπ' τή διαπίστωση πώς τά χαμηλά εἰσοδηματικά στρώματα κατοικοῦν στίς περιφέρειες τῶν πόλεων καί ἐξετάζοντας τίς περιοχές πού γίνονται κάθε θδομάδα οἱ 15 λαϊκές ἀγορές τῆς Θεσσαλονίκης, γίνεται φανερό πώς οἱ λαϊκές ἀγορές ἀπηχοῦν αὐτά τά χαμηλά εἰσοδηματικά στρώματα καλύπτοντας τίς θδομαδιάτικες ἀνάγκες τους, στά εἴδη διατροφῆς καί πρώτης ἀνάγκης. Οἱ καταναλωτές τῶν περιοχῶν αὐτῶν δέν μποροῦν ν' ἀνταπεξέλθουν στίς σχετικά ψηλές τιμές τῶν σταθερῶν μαγαζιῶν, εἴτε αὐτά βρίσκονται στό κέντρο–ἕνας λόγος παραπάνω νά μήν τά ἐπισκέπτωνται–εἴτε βρίσκονται στήν περιφέρεια. Σέ πολεοδομική κλίμακα, πιά, τό εἶδος τῶν μαγαζιῶν καί οἱ τιμές τους μοιράζονται στίς περιοχές ἀνάλογα μέ τά εἰσοδηματικά στρώματα πού τίς κατοικοῦν. Δέν θλέπουμε ἁπλά τοπολογικά μιά ἀραίωση τῶν μαγαζιῶν ἀπό τό κέντρο πρός τήν περιφέρεια, ἀλλά ἐπειδή τό κέντρο καί οἱ κοντινές περιοχές κατοικοῦνται ἀπό ψηλά εἰσοδήματα, πάει νά πῆ πώς μποροῦν

ΣΧΗΜΑ 1

ΣΧΗΜΑ 2

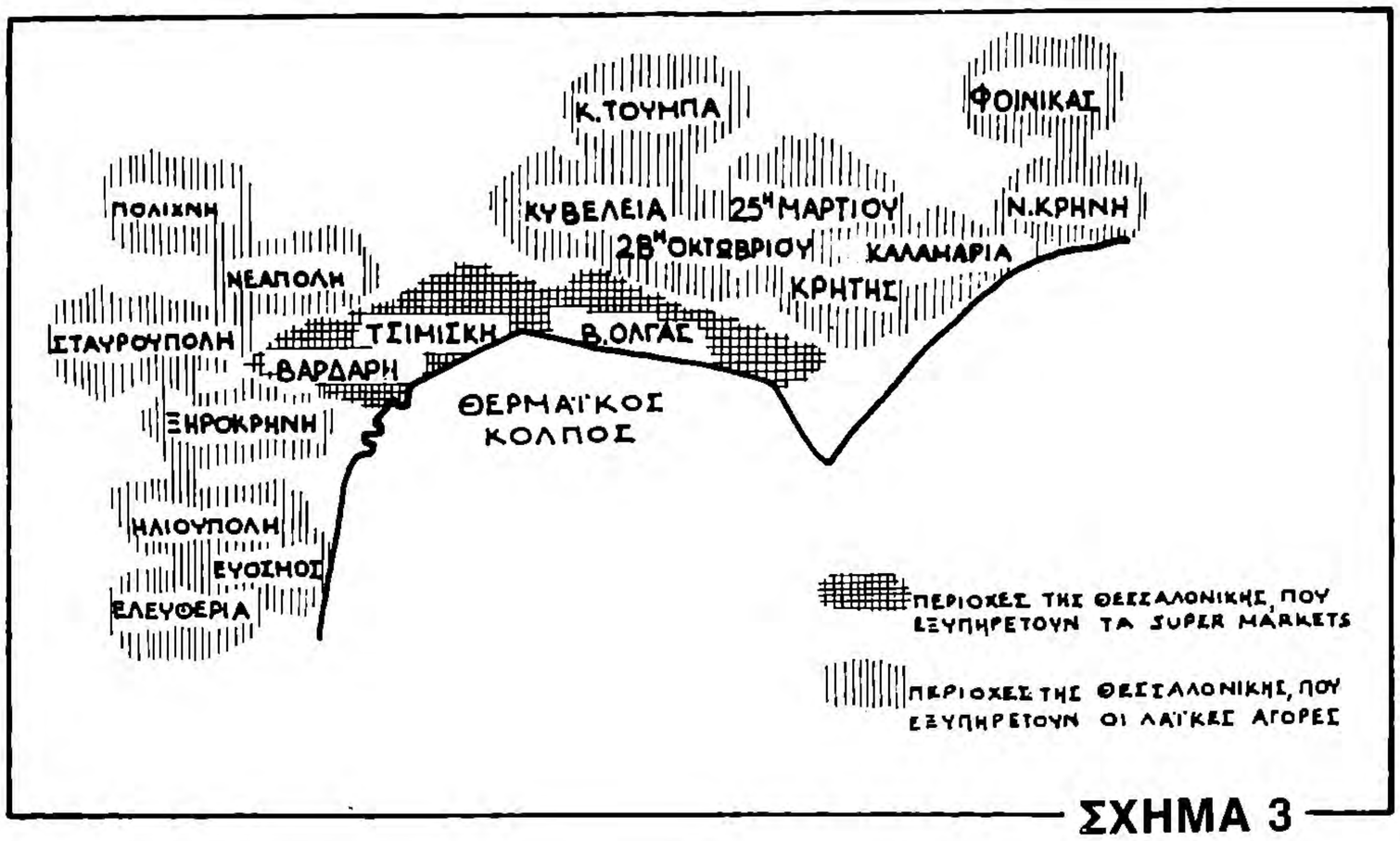

νά σηκώσουν πολλά καί μέ ψηλές τιμές μαγαζιά.

Ἕνας σπουδαῖος παράγοντας πού ἐξασφαλίζει τή ζήτηση τοῦ εἴδους «λαϊκή ἀγορά» εἶναι τό ὅτι πουλιοῦνται σέ χαμηλές τιμές (κατοχυρωμένες βασικά ἀπό τήν ἀγορανομία), εἴδη πρώτης ἀνάγκης. Πουλιοῦνται κύρια φροῦτα – λαχανικά καί γενικά τρόφιμα, ρουχισμός καί παπούτσια, κουζινικά, ψιλικά καί παιχνίδια· ἐξ ἄλλου ἡ λαϊκή ἀγορά εἶναι ὁ κατεξοχήν τρόπος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νά κάνη ἀγοραπωλησίες, μ' ἄλλα λόγια νά παζαρεύη. Ἔτσι οἱ φτηνές τιμές, τά εἴδη πρώτης ἀνάγκης καί ἡ γνωστή ἔκφραση τοῦ ἐμπορίου, εἶναι οἱ τρεῖς βασικοί λόγοι πού διατήρησαν τή λαϊκή ἀγορά μέχρι σήμερα.»

«1. Οἱ ΞΕΝΟΙ μ' ὅλη τήν ἐπιρροή καί τό κεφάλαιό τους ἀνοίγουν στά ἀστικά κέντρα SUPER MARKETS, εἴτε ἀπ' εὐθείας μέ δικές τους ἐπιχειρήσεις, εἴτε μέσω ντόπιων ἐπιχειρηματιῶν. Σύγχρονα δημιουργοῦν τά παρασιτικά στρώματα, καθώς τούς παρέχουν ἕνα ψηλό ἐπίπεδο ζωῆς, πού δέν ἀνταποκρίνεται στίς πραγματικές δυνατότητες τῆς χώρας, γιά νά τά ὠθήσουν στήν ὑπερκατανάλωση τῶν προϊόντων τῶν βιομηχανιῶν μέσω τῶν SUPER MARKETS. Παράλληλα μ' αὐτήν τήν κατανάλωση ὑπάρχουν καί τά στρώματα τοῦ περιθωρίου. Ἡ περιθωριακότητά τους ἐκφράζει τήν κατάσταση στήν ὁποία τά στρώματα αὐτά βρίσκονται στό περιθώριο τῶν ἐμπορευματικῶν σχέσεων καί δέν συμμετέχουν στήν κατανάλωση τῶν ἀγαθῶν πού παράγονται μέσα στά πλαίσια τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας. Τά στρώματα αὐτά ἱκανοποιοῦν τίς ἀνάγκες τους στή λαϊκή ἀγορά. (Σχῆμα 1).

2. Τίς σχέσεις τῶν στρωμάτων – ἀγορῶν – βιομηχανιῶν μποροῦμε νά τίς δοῦμε στό σχετικό σχεδιάγραμμα, ὅπου τά βέλη, μέ τό πάχος τους, μετροῦν ἀξίες σέ χρῆμα. (Σχῆμα 2).

ΣΧΗΜΑ 3

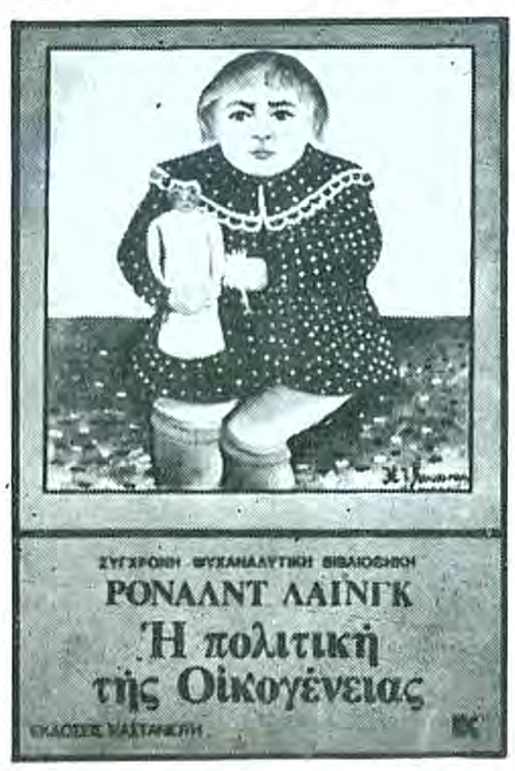
Τά καταναλωτικά καί περιθωριακά στρώματα προσφέρουν στίς βιομηχανίες, στούς ἐμπόρους, στούς μεσάζοντες, στίς ἐπιχειρήσεις, τό συντελεστή παραγωγῆς – τήν ἐργασία – καί ἀμείβονται γι' αὐτό. Ὑπάρχουν ὅμως διαφορές:

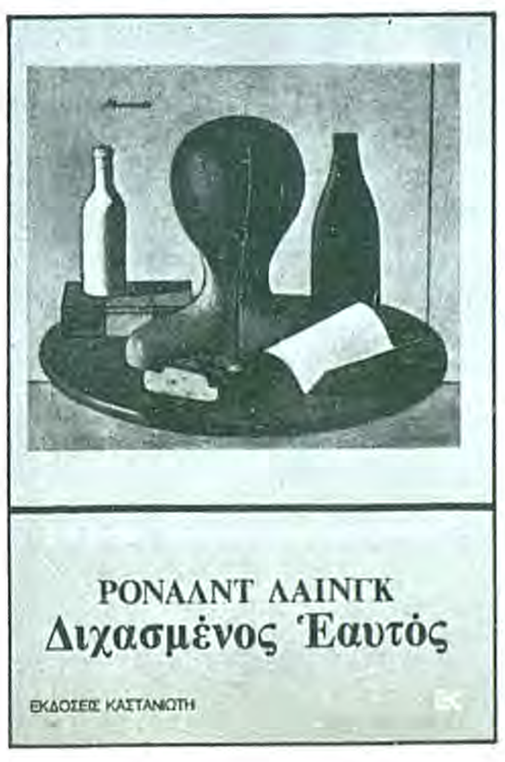
α) Ἡ ἀμοιβή τῶν καταναλωτικῶν στρωμάτων εἶναι μεγαλύτερη ἀπό τήν ἀμοιβή τῶν περιθωριακῶν.

β) Μεταξύ τῆς προσφερόμενης ἐργασίας καί τῆς ἀμοιβῆς της, στά καταναλωτικά στρώματα, ὑπάρχει ρύθμιση ὥστε ἡ ἀμοιβή νά μήν εἶναι πολύ μικρότερη τῆς προσφορᾶς ἐργασίας (ἔτσι θά χανόταν τό ἐνδιαφέρον γιά προσφορά), ἀλλά καί οὔτε ἡ ἀμοιβή νά μεγαλώνη πολύ, ὁπότε θά δημιουργοῦνταν πληθωρισμός. Αὐτή ἡ ρύθμιση δέν ὑπάρχει γιά τήν προσφορά ἐργασίας, καί τήν ἀμοιβή της στούς ἐργάτες, καθώς ἀναγκαστικά ἡ προσφορά εἶναι συνεχής, ὁπότε καί ἡ ἀμοιβή καθορίζεται ἀνάλογα, δηλαδή μικραίνει.

Τά καταναλωτικά στρώματα δίνουν ὅσα χρήματα παίρνουν στό SUPER MARKET καί ἀγοράζουν ἀγαθά μέ μικρότερη ἀξία ἀπ' αὐτήν πού πλήρωσαν, ὁπότε θγαίνει κέρδος γιά τό κύκλωμα τῶν βιομηχανιῶν, τῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν ἐμπόρων, τῶν μεσαζόντων τῶν SUPER MARKETS. Σύγχρονα ὅμως ἡ προσφορά ἐργασίας τους καί ἡ ἀμοιβή τους καθορίζουν τό ρυθμό κατανάλωσης, ἐπομένως καί τό ρυθμό παραγωγῆς (δηλαδή αὔξηση ποσότητας ἐργασίας κύρια τῆς ἐργατιᾶς καί ἐξαγωγή ὑπεραξίας ἀπό τή μή ἀμειβόμενη ἐργασία της).

Ἡ ἐργατιά πάλι, σά στρῶμα περιθωρίου, μέ τήν ἀμοιβή γιά τήν ἐργασία της ἱκανοποιεῖ τίς ἀνάγκες της ἀπό τή λαϊκή ἀγορά, ἄν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 39 * ΤΗΛ. 324.6633
κυκλοφορούν
νέα σειρά * ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ * νέα σειρά

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ
Ἡ πολιτική τῆς Οἰκογένειας
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΡΙΚ ΕΡΙΚΣΟΝ
Ἡ Παιδική ἡλικία καί ἡ Κοινωνία

ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ
Διχασμένος Ἑαυτός
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΡΟΝΑΛΝΤ ΛΑΙΝΓΚ
Ὁ Ἑαυτός καί οἱ Ἄλλοι
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

καί γίνεται προσπάθεια νά μποῦν καί οἱ ἐργάτες στό καταναλωτικό κύκλωμα. Ἄν κοιτάξουμε τό κύκλωμα τῆς λαϊκῆς ἀγορᾶς, βλέπουμε νά σχηματίζεται ἕνας κλειστός, αὐτάρκης κύκλος μεταξύ τῶν νοικοκυριῶν καί τῶν ἀγροτοπαραγωγῶν, τῶν βιοτεχνῶν καί τῶν μεταπρατῶν τῆς λαϊκῆς ἀγορᾶς. Ἀπό τή στιγμή ὅμως πού τά νοικοκυριά κόβουν τίς σχέσεις τους μέ τή γῆ, καί γίνονται ἐργάτες, ὁ αὐτάρκης κύκλος ἐντάσσεται καί ἐξαρτᾶται ἀπό τήν καπιταλιστική διαδικασία παραγωγῆς.

3. Στή λαϊκή ἀγορά τά προϊόντα ἔρχονται ἀπό τόν τόπο παραγωγῆς καί πουλιοῦνται σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες καί μέ τό νόμο προσφορᾶς – ζήτησης, ἐνῶ τό SUPER MARKET ἐνσωματώνεται στή βιομηχανική παραγωγή καί ἐμφανίζεται σά συσκευασία τῶν προϊόντων, γιά νά διατεθοῦν γιά κατανάλωση ἀπό πρίν καθορισμένη. Δηλαδή, μεταξύ τῆς λαϊκῆς ἀγορᾶς, πού βασίζεται στόν ἐμπειρισμό, καί τοῦ SUPER MARKET πού βασίζεται στή μεθοδευμένη ἔρευνα, ὑπάρχει ἡ διαφορά ὅτι ἀπό τή μιά τό ἐμπόριο συλλαμβάνεται σάν προέκταση τῆς παραγωγῆς, ἐνῶ ἀπ' τήν ἄλλη σά διανομή, πού προέρχεται ἀπό τή μελέτη τῆς κατανάλωσης ὥστε νά δημιουργηθοῦν συνθῆκες γιά τήν παραγωγή.

4. Στήν Ἑλλάδα ἡ βδομαδιάτικη λαϊκή ἀγορά δημιουργήθηκε γιά νά ἱκανοποιήση τίς ἀνάγκες τοῦ πληθυσμοῦ, πού ἦρθε στίς πόλεις γιά νά πλαισιώση τήν ἀστική τάξη, γιά τόν ἴδιο λόγο δηλαδή πού στή Δύση δημιουργήθηκαν τά λαϊκά μεγαλομάγαζα καί SUPER MARKETS. Ἑπομένως οἱ ἀνάγκες τῆς μερίδας αὐτῆς τοῦ λαοῦ στήν Ἑλλάδα ἦταν καί εἶναι καλυμμένες ἀπό τή λαϊκή ἀγορά. Ἄρα ἡ ἐμφάνιση ἤ μᾶλλον ἡ ἐπιβολή τοῦ SUPER MARKET δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνάγκης ἀλλά γίνεται γιά νά μπῆ καί ὁ ἑλληνικός λαός στό καταναλωτικό κύκλωμα τῶν δυτικῶν χωρῶν. Δηλαδή, μιά καί δοκιμάστηκε ἔξω αὐτό τό εἶδος ἐμπορίου καί εἶδαν ὅτι θρίσκει ἀνταπόκριση, τό μεταφύτεψαν στήν Ἑλλάδα, σέ μιά τελική μορφή, χωρίς νά ὑπάρχη γιά μᾶς ὅλη ἡ προηγούμενη ἐξέλιξη, ἀλλ' ἁπλά ὑπῆρχε ἕνα καθεστώς συνθηκῶν ἐπιβεθλημένο ἀπ' ἔξω. Τελικά, παρ' ὅλο πού προσπαθοῦν νά προσαρμοστοῦν στήν ἑλληνική πραγματικότητα τά SUPER MARKETS καί νά διεκδικήσουν τόν κόσμο τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν, δέν κατόρθωσαν νά πείσουν τά λαϊκά στρώματα ὅτι τά ἀγαθά τους εἶναι πρώτης ἀνάγκης.

5. Τελικά τά SUPER MARKETS ἔχουν καταναλωτικό κοινό μᾶλλον ἀπό τά ψηλότερα, μεσαῖα καί μικροαστικά στρώματα, πού καταλαμβάνουν καί τό μέρος τῆς πόλης μέ τήν ψηλότερη ἀξία γῆς. Ἔτσι σ' αὐτήν τήν περιοχή τῆς πόλης παρουσιάζονται καί ἐξυπηρετοῦν τά SUPER MARKETS ἐνῶ οἱ λαϊκές ἀγορές ἐξυπηρετοῦν τίς περιοχές χαμηλῶν εἰσοδημάτων, πού εἶναι περιφερειακές τῆς πρώτης. Ἑπομένως, ἡ θέση τῶν λαϊκῶν ἀγορῶν καί τῶν SUPER MARKETS μέσα στήν πόλη ὑπακούει στό νόμο τῆς θέσης τῶν εἰσοδηματικά διαφορετικῶν στρωμάτων μέσα σ' αὐτήν (Σχῆμα 3).

6. Στή λαϊκή ἀγορά δουλεύουν γιά νά ζήσουν πολλοί ἀνεξάρτητοι πωλητές, ἐνῶ τό SUPER MARKET εἶναι μιά κερδοσκοπική ἐπιχείρηση μέ κεντρική διεύθυνση.

7. Ὁ διαφορετικός τρόπος διάθεσης τῶν ἐμπορευμάτων ἀπό τή λαϊκή ἀγορά καί τό SUPER MARKET ἔχει διαφορετικές ἐπιπτώσεις στή ζωή μας. Ἡ βιομηχανική παραγωγή, πού χρειάζεται συνεχή κατανάλωση προϊόντων, συνθλίβει τήν προσωπικότητα καί ὀντότητα τοῦ καταναλωτῆ, ἐντάσσοντάς τον σέ μιά καταναλωτική μάζα, πού ἔχει συνολικότητα στή συμπεριφορά, ἀναγκαία γιά τήν ὑπερκατανάλωση. Στό SUPER MARKET, ὅπου πουλιοῦνται βιομηχανικά προϊόντα, ἡ διαδικασία τῆς ἀπρόσωπης παραγωγῆς συνεχίζεται μέ τήν ἀπρόσωπη διάθεση τῶν προϊόντων. Ὁ καταναλωτής γίνεται πιόνι μέ ἐλεγχόμενες κινήσεις, πού τόν ὁδηγοῦν στήν κατανάλωση προϊόντων χωρίς διάκριση (δέν ἐνδιαφέρει σέ ποιόν θά καταναλωθῆ, ἀλλά νά καταναλωθῆ τό προϊόν πού πουλιέται). Ὁ καταναλωτής θρίσκεται ἀντιμέτωπος μέ τά καταναλώσιμα προϊόντα, αὐτός κι' ἐκεῖνα, κανένας ἐνδιάμεσα, ἡ ἀντίδρασή του εἶναι σταθερή: γεμίζει τσάντες χωρίς ἐκλογή καί ἔλεγχο.

Τό ἀντίθετο συμβαίνει στίς λαϊκές ἀγορές. Ἐκεῖ δέν ὑπάρχει καταναλωτική μάζα, ἀλλά ὁ ἀγοραστής, πού εἶναι ὀντότητα καί μετράει ἡ προσωπικότητά του. Ὁ πωλητής εἶναι γνώστης τοῦ προϊόντος, τό πουλάει ὁ ἴδιος προσωπικά καί ἀπευθύνεται στόν καθένα ἀγοραστή σάν ἄτομο ξεχωριστό, γιά νά τόν πείση. Αὐτόματα ἐμφανίζεται ἀμεσότητα στίς σχέσεις. Ὁ ἀγοραστής ἐκλέγει, ἐλέγχει, συζητάει, πείθεται, παζαρεύει, φεύγει. Μεταξύ ἀγοραστῆ καί προϊόντος ἐνδιάμεσο καί καθοριστικό ρόλο παίζει ὁ πωλητής. Ὁ ἀγοραστής δέν εἶναι τό τυχαῖο γεμάτο πορτοφόλι, πού θ' ἀγοράση ὁπωσδήποτε, ἀλλά ὁ πελάτης πού θά πεισθῆ προσωπικά. Ἔτσι ἡ λαϊκή ἀγορά, σ' ἀντίθεση μέ τό ψυχρό καί ἀπρόσωπο SUPER MARKET, ἐμφανίζεται σάν ἕνας ζωντανός καί ἀνθρώπινος τόπος ζωῆς, πού μιλᾶς γιά ν' ἀγοράσης καί δέν γεμίζεις μηχανικά τό καροτσάκι.

8. Κατά συνέπεια τό SUPER MARKET ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς ἐπιβολῆς τῆς τεχνικῆς στή ζωή μας καί ἀποτέλεσμα τοῦ τεχνικοῦ καί τεχνητοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἄν συγκριθοῦν οἱ εἰδικές συνθῆκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες γίνεται ἡ ἀγοραπωλησία στά δύο, φαίνεται καθαρά ἡ διαφορά:

Στό SUPER MARKET συνθῆκες κλιματισμοῦ, φωτισμοῦ, θέρμανσης, προστασίας, ὅλα ἐλεγχόμενα. Ὑπάρχει ἡ ἀκατάμαχητη τάση γιά ἔλεγχο καί ὄχι προσαρμογή στό περιβάλλον, μέ συνέπεια νά ξεκόψουμε ἀπό τή φύση καί νά δυσκολευόμαστε νά προσαρμοστοῦμε ξανά σ' αὐτήν. Ἀγοράζουμε μέ φῶς τό πρωΐ, ἀκούγοντας μουσική, ἐνῶ κατεθήκαμε ἀπό τόν θο ὄροφο μέ ἀσανσέρ κάτω ἀπό τέλειο κλιματισμό.

Στίς λαϊκές ἀγορές, κάτω ἀπό τόν ἥλιο καί τόν ἀέρα τό χειμώνα, ἀγοραστές καί πωλητές ζοῦνε τάχα σέ ἄλλη ἐποχή, πού ἄνθρωπος καί περιβάλλον ἦταν δεμένα· περισσότερη ἐπαφή μέ τή φύση, περισσότερη φυσικότητα στίς σχέσεις.»

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ "ΑΛΦΑ - ΩΜΕΓΑ,, ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΓΡΑΜΜΗ,,

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 (ΣΤΟΑ ΟΠΕΡΑ) ΤΗΛ. 638.435 - ΑΘΗΝΑΙ

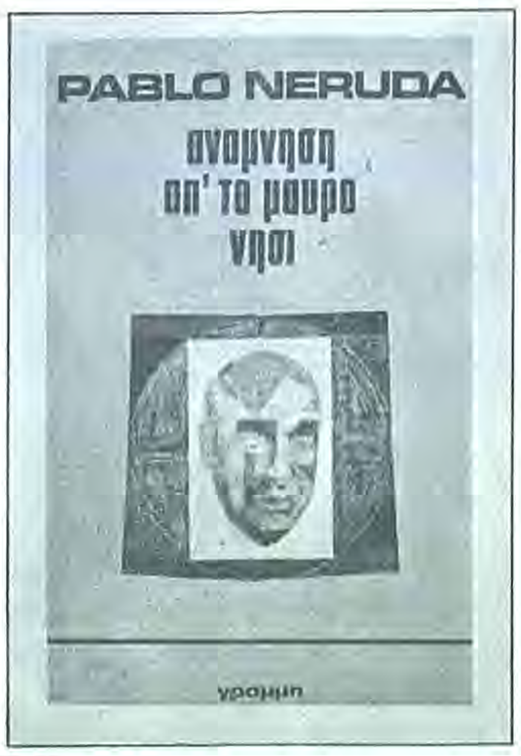
Δρχ. 250

150

90

130

Μωσαϊ.
όρέα δόρα

Όμήρου 21 - τηλ. 635-394

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Σ.Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ & Σια Ο.Ε.

Μαυρομιχάλη 7, Ἀθῆναι, τηλ. 605.501
Πραξιτέλους 141, Πειραιεύς, τηλ. 41.16.530

πλέθρον

μια
εκθεση βιβλιου
πισω απ το
πολυτεχνειο
τοσιτσα 1

βιβλια

Κυκλοφορεῖ

ὁ **σύγχρονος κινηματογράφος '76**

Ἀφιέρωμα στὸν Πιὲρ Πάολο Παζολίνι

Ἀκόμα:

- **Νίκος Παπατάκης, ὁ σκηνοθέτης τῆς κραυγῆς**
- **Μ. Ἀντονιόνι, ἀπὸ τὴν «Κίνα» στὸν «Ρεπόρτερ»**
- **Ἑλληνικὸς κινηματογράφος («Θίασος», «Βιογραφία», «Κελλὶ 0», «Τὸ χρονικὸ μιᾶς Κυριακῆς»)**
- **Φεστιβὰλ 8/16 χιλ. τοῦ Τονὸν - λὲ - Μπαὶν**
- **Εἰδήσεις καὶ σχόλια, Κριτικὴ ταινιῶν, Βιβλιοκριτικὴ**

τεύχος 8

120 σελ. - 50 δρχ.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

● Ἔργα γνωστῶν καλλιτεχνῶν, σὲ περιορισμένο ἀριθμὸ ἀντιτύπων, μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ δημιουργοῦ τους, θὰ προσφέρουμε στοὺς ἀναγνῶστες μας ποὺ θὰ γραφτοῦν συνδρομητὲς γιὰ ἕνα χρόνο.

● Οἱ ζωγράφοι Λ. Κανακάκης, Ν. Κεσανλῆς, Δ. Κοκκινίδης, Π. Μοσχίδης, Χρύσα Ρωμανοῦ μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρία αὐτῆς τῆς προσφορᾶς.

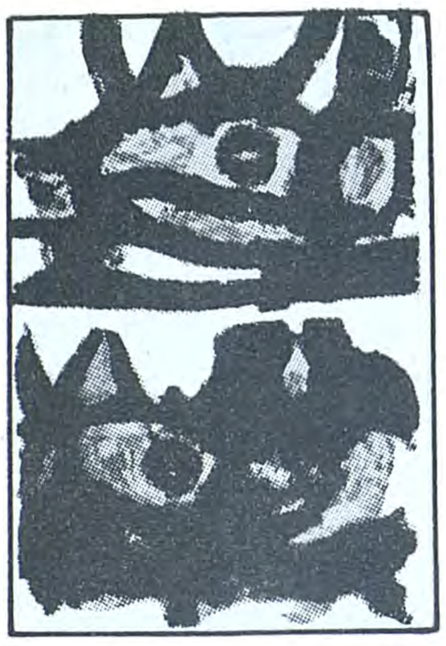
1

Π. Μοσχίδη
Λιθογραφία (57×37)

2

Π. Μοσχίδη
Λιθογραφία (45×62)

3

Χρύσας Ρωμανοῦ
Μεταξοτυπία (40×60)

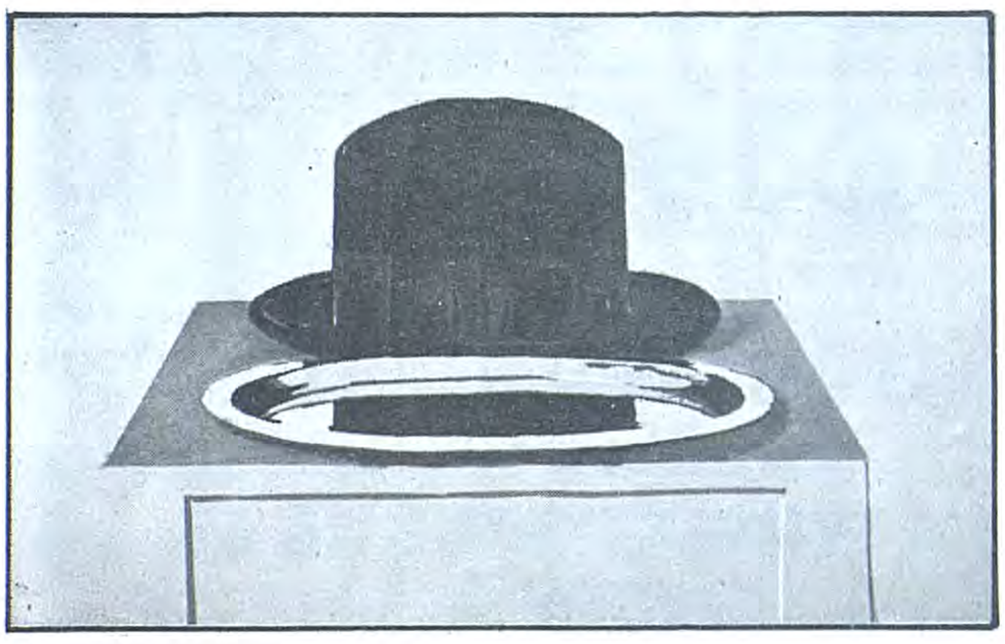
4

Δ. Κοκκινίδη
Μεταξοτυπία (37×46)

5

Ν. Κεσανλῆ
Μεταξοτυπία (50×60)

6

Λ. Κανακάκη
Ξυλογραφία (75×49)

● Στὴ συνολικὴ τιμὴ τῶν 1.050 δρχ. μπορεῖτε ν' ἀποκτήσετε ἕνα ἀπὸ τὰ παραπάνω ἔργα, ἔχοντας ταυτόχρονα καὶ τὴ συνδρομή σας γιὰ ἕνα χρόνο στὸ «ΑΝΤΙ». Συμπληρῶστε λοιπὸν τὸ σχετικὸ κουπόνι καὶ ταχυδρομῆστε το στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ (ἐμβάζοντας συγχρόνως καὶ τὸ ἀντίστοιχο ποσό): Δημοχάρους 60, Τ.Τ. 601.

ΚΟΨΤΕ ΕΔΩ

ΕΠΩΝΥΜΟ.....

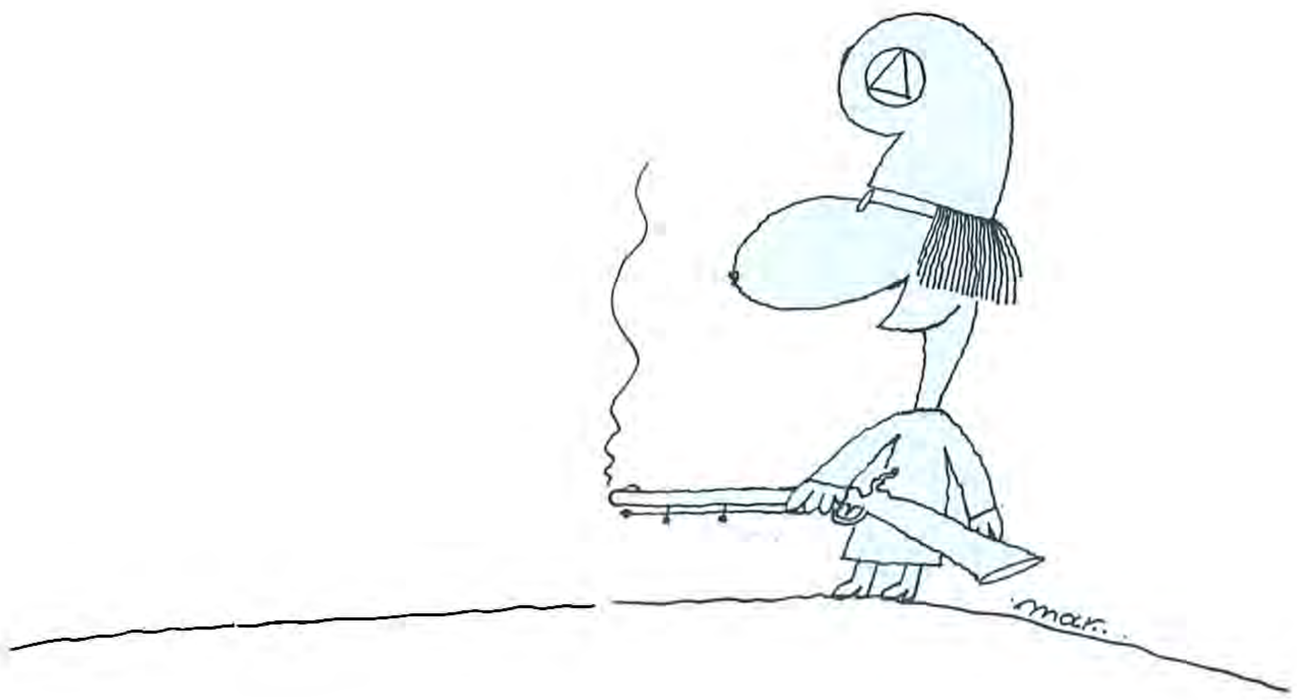
ΟΝΟΜΑ.....

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ.....

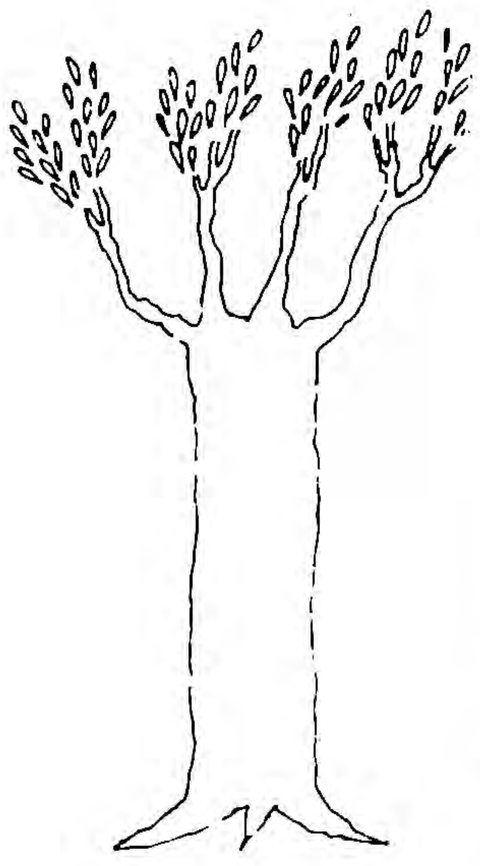
ΠΟΛΗ..... Τ.Τ.....

Θὰ ἤθελα μαζὶ μὲ τὴ συνδρομή μου γιὰ ἕνα χρόνο στὸ «ΑΝΤΙ», τὸ ἔργο.....
Ἐμβάζω τὸ ποσὸν τῶν 1.050 δρχ. γιὰ τὴ συνδρομή μου καὶ γιὰ τὸ ἔργο ποὺ διάλεξα.

«Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 21ης Ἀπριλίου»

ΜΕ τὴν «εὐκαιρία» τῆς «ἐπετείου» τῆς «ἐθνοσωτηρίου Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967» δημοσιεύουμε δυὸ ἐρωτηματολόγια πού ἡ χούντα ἔδινε στούς νεοσύλλεκτους — δεῖγμα τοῦ πῶς ἔβλεπε ΚΑΙ τὸ Στρατό.

■ Τὸ ἕνα, εἶναι τῆς πρώτης περιόδου (1967) καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ ἕναν στρατηγό, πού ἀργότερα στράφηκε κατὰ τῆς χούντας: τὸν Γ. Περίδη.

■ Τὸ ἄλλο, εἶναι τῆς τελευταίας Παπαδοπουλικῆς περιόδου (Αὔγουστος 1973) καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸ 3ο Ε.Γ.

ΚΑΙ τὰ δύο ἔχουν σὰ στόχο:

■ Νὰ διαπαιδαγωγήσουν «ἐθνικὰ καὶ ἠθικὰ» τούς νεοσύλλεκτους.

■ Νὰ τούς μάθουν ποιὸς εἶναι ὁ μόνιμος ἐχθρὸς (ὁ Κομμουνισμὸς) καὶ ποιὸς «τὸ σύμβολο τοῦ Ἔθνους». (Ἐδῶ, τὰ χαλᾶμε λίγο: τὸ 1967 ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος, τὸ 1973 ἦταν ὁ Γ. Παπαδόπουλος. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειες...).

■ Νὰ τούς πείσουν ὅτι ἡ 21η Ἀπριλίου 1967, δὲν ἔσωσε, μόνο, τὴ χώρα ἀπὸ τὴν καταστροφή, ἀλλὰ ἀποτελεῖ «ἄλλη μιὰ προσφορὰ τῶν Νεοελλήνων πρὸς τὸν ἐλεύθερον κόσμον».

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ: τὸ δεύτερο (καὶ πιὸ πρόσφατο) κείμενο, «ξεχασμένο», προφανῶς, σὲ μερικὲς μονάδες, κυκλοφορεῖ ΚΑΙ σήμερα, ἀκόμα! Π.χ. σὲ κάποιο Κέντρο Ἐκπαιδεύσεως, μοιράζονταν μέχρι πρὶν λίγους μῆνες τουλάχιστον στούς νεοσύλλεκτους...

Ὁ βασιλιὰς - σύμβολο τῆς ἑνότητος, ἡ Σλαυικὴ Ἀρκούδα, καὶ ὁ... πράσινος ἐχθρός!

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ, 1967. Πρῶτος καιρὸς δικτατορίας. Ὁ στρατὸς πρέπει νὰ διαπαιδαγωγηθεῖ κατάλληλα. Τὸ «πλαίσιο» ὑπάρχει. Οἱ «ἐχθροὶ» —ἐσωτερικοὶ κι' ἐξωτερικοὶ— εἶναι, πάντα, οἱ ἴδιοι. Ἡ «Σλαύικη Ἀρκούδα» περιμένει νά μᾶς καταβροχθίσει. Κι' οἱ κομμουνιστές, ποὺ «ἐμφανίζονται μὲ τὴν μάσκα τῶν ἀρνιῶν», εἶναι στὴν πραγματικότητα «λύκοι-προπομποὶ τῆς Σλαυικῆς Ἀρκούδας». Ὁ βασιλεὺς εἶναι ἀκόμα «σύμβολο τοῦ Ἔθνους, τῆς κυριαρχίας του καὶ τῆς Ἑνότητος τῶν Πανελλήνων». Ὑπάρχει μιὰ προσθήκη βέβαια: ἡ «21η Ἀπριλίου 1967», ἡ... «Ἐθνικὴ Πυξίδα», ποὺ ἔγινε:

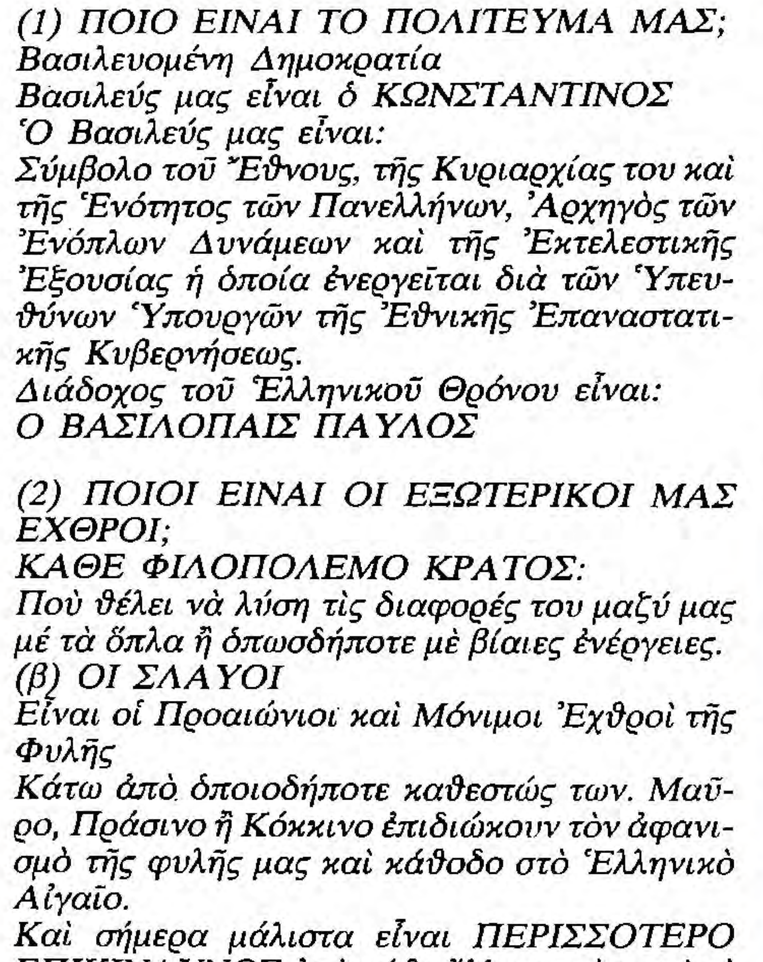
● Γιὰ «νὰ ἐξυγιάνη καὶ ἐκσυγχρονίση τὸν Δημόσιον βίον» καὶ «νὰ θεμελιώση τὸ Μέλλον τοῦ Ἔθνους στὴν εὐημερία καὶ προπαντὸς πάνω σὲ ὑγιεῖς καὶ γνήσιες Ἑλληνοχριστιανικὲς βάσεις».

● Γιὰ «νὰ δημιουργήση τὰς προϋποθέσεις, ὥστε ὅπως κάθε ἐχθρὸς ἔτσι καὶ ὁ Σλαυοκομμουνισμὸς νὰ καταστῆ μιὰ γιὰ πάντα ἀνίκανος νὰ βλάψη τὸ Ἔθνος μας».

Αὐτὰ ὅλα, καὶ ἄλλα πολλὰ πρέπει «νὰ γίνουν ΚΤΗΜΑ-ΒΙΩΜΑ τῶν ἀνδρῶν καὶ ὄχι ἁπλῶς νὰ παπαγαλισθοῦν ὑπὸ τούτων»... Ἰδού:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

«1. ΕΡΩΤΗΣΙΣ:
α. ΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΕΣΑΙ;
π.χ. Εἰς (τάδε) π.χ. Πόλιν ἢ Χωρίον... τοῦ Νομοῦ Ἔβρου, τῆς Δ. ΘΡΑΚΗΣ. Ἔναντι τῆς Α. ΘΡΑΚΗΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ.
Σύνορα μεταξὺ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ: Ὁ ποταμὸς Ἔβρος
Ἐγγυτέρα πόλις: Ἑλληνικὴ Ἡ ΟΡΕΣΤΙΑΣ Τουρκικὴ Ἡ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ, Βουλγαρικὴ Ἡ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ
β. ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΕΙΣ;
π.χ. Εἰς
2αν ὁμάδα
3ης Δ/ρίας
1ου Λόχου
562 Τ.Π.
16 Σ.Π.
Ἢ ἰσοδυνάμων-ὑπαγομένων εἰς...ΜΕΡΑΡΧΙΑΝ
γ. ΠΟΥ ΥΠΑΓΕΤΑΙ Η ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΣΟΥ;
π.χ. Εἰς Γ'ΣΣ, Ι ΣΤΡΑΤΙΑ, ΓΕΣ, ΥΕΘΑ, Α.Μ. ΒΑΣΙΛΕΑ
δ. ΠΟΙΑ Η ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΣΑΣ;
π.χ. Ὡς ἡ ἀνωτέρω 1β-1γ
ε. ΠΑΠ ΥΠΗΡΕΤΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ;
Διὰ νὰ ὑπερασπίζωμαι τὴν Πατρίδα καὶ τὸ Πολίτευμα ἐναντίον οἱουδήποτε ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΧΘΡΟΥ μέχρι τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματός μου.

(1) ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΜΑΣ;
Βασιλευομένη Δημοκρατία
Βασιλεύς μας εἶναι ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Ὁ Βασιλεύς μας εἶναι:
Σύμβολο τοῦ Ἔθνους, τῆς Κυριαρχίας του καὶ τῆς Ἑνότητος τῶν Πανελλήνων, Ἀρχηγὸς τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας ἡ ὁποία ἐνεργεῖται διὰ τῶν Ὑπευθύνων Ὑπουργῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως.
Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου εἶναι:
Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΠΑΥΛΟΣ

(2) ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΜΑΣ ΕΧΘΡΟΙ;
ΚΑΘΕ ΦΙΛΟΠΟΛΕΜΟ ΚΡΑΤΟΣ:
Ποὺ θέλει νὰ λύση τὶς διαφορές του μαζύ μας μέ τὰ ὅπλα ἢ ὁπωσδήποτε μὲ βίαιες ἐνέργειες.
(β) ΟΙ ΣΛΑΥΟΙ
Εἶναι οἱ Προαιώνιοι καὶ Μόνιμοι Ἐχθροὶ τῆς Φυλῆς
Κάτω ἀπὸ ὁποιοδήποτε καθεστώς των. Μαῦρο, Πράσινο ἢ Κόκκινο ἐπιδιώκουν τὸν ἀφανισμὸ τῆς φυλῆς μας καὶ κάθοδο στὸ Ἑλληνικὸ Αἰγαῖο.
Καὶ σήμερα μάλιστα εἶναι ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ γιατὶ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἀπατηλῆς Ἰδεολογίας τοῦ ψευτοκομμουνισμοῦ των, ἔχουν διεισδύσει στὸν Ἐθνικό μας Κορμό.
(γ) ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ (Εἰδικῶς διὰ Μονάδας Ἔβρου)

Εἶναι προσωρινοὶ ἀνόητοι ἐχθροί μας, ἐνῶ ἔχουν πάγιο συμφέρον νὰ εἶναι φίλοι μας κι ἐμεῖς ἰδικοί των.
Ἀρνοῦνται νὰ δοθῆ τὸ Δικαίωμα τῆς Αὐτοδιαθέσεως στὴν ΚΥΠΡΟ μας καὶ ἀπειλοῦν ΠΟΛΕΜΟ. Τοὺς ἀπαντοῦμε
«ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ»
Γι' αὐτὸ εἴμαστε ἄλλωστε κι ἐδῶ.
Γιὰ νὰ τοὺς τσακίσωμε ἂν τολμήσουν καὶ νὰ τοὺς ἀποθαρύνωμε ὥστε νὰ μὴ τολμήσουν ποτέ.
Κι αὐτὸν τὸν διπλὸ σκοπὸ τὸν πετύχαμε ὡς τώρα καὶ γι' αὐτὸ εἴμεθα ὑπερήφανοι.

(3) ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΜΑΣ ΕΧΘΡΟΙ;

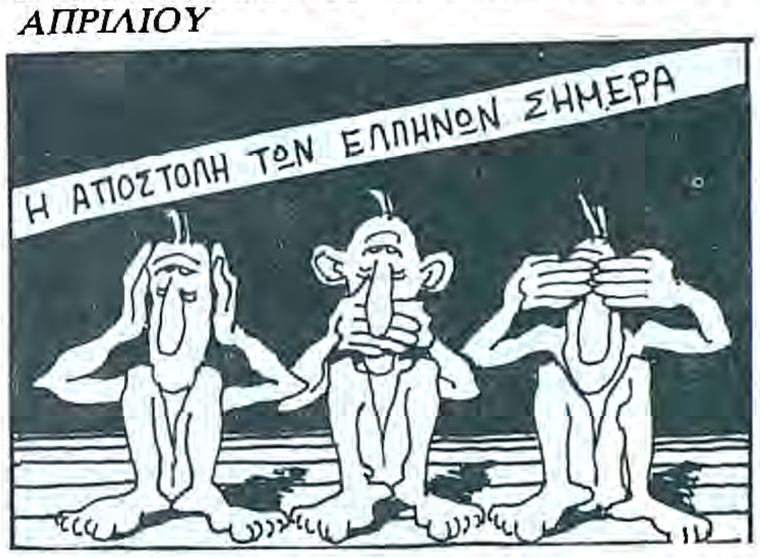
(α) ΟΙΟΣΔΗΠΟΤΕ
ποὺ θέλει νὰ καταργήση τὸ Πολίτευμα καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους μας. Καὶ οἱ δεδηλωμένοι, οἱ φοβερώτεροι Ἐχθροὶ τοῦ Κράτους μας εἶναι οἱ Ἐγχώριοι Πράκτορες τοῦ Σλαυισμοῦ. Οἱ Κομμουνισταί, ποὺ ἐπιδιώκουν μὲ κάθε τρόπο μὰ κυρίως μὲ τὴν ἀπάτη τὴν κατάργησίν του.
Ἐμφανίζονται μὲ Μάσκα Ἀρνιῶν, σὰν δῆθεν Δημοκράτες ποὺ ἀγωνίζονται «γιὰ τὰ δίκαια τοῦ Λαοῦ», ὅμως εἶναι Λύκοι-Προπομποὶ τῆς Σλαυικῆς Ἀρκούδας ποὺ ἀποβλέπουν νὰ ξεγελάσουν τοὺς Δημοκράτες καὶ νὰ «φᾶνε τὴν Δημοκρατία τους», νὰ ἐγκαταστήσουν ἀμέσως τὴν κόκκινη Δικτατορία τοῦ Κ.Κ. τους, νὰ μεταβάλουν τὴ χώρα μας σὲ Ρωσσικὸ προγεφύρωμα καὶ νὰ ἀφανίσουν, τελικὰ ἔτσι τὴ φυλή μας κάτω ἀπ' τὴ Μπότα τῶν Σλαύων.

(β) ΟΙ ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΥ:
Κι' αὐτοί, πρὸ παντὸς ἀπὸ μυωπία, καιροσκοπισμό, βλακεία ἢ ἰδιοτέλεια καὶ συγκεκριμένα γιατὶ δὲν ἔχουν τόσο μυαλὸ γιὰ νὰ καταλάβουν τοὺς τόσο φανεροὺς πλέον σκοποὺς τῶν Σλαυοκομμουνιστῶν.

(γ) ΟΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ, ψεῦτες, ρουσφετολόγοι καὶ Φαυλοκράτες ποὺ μετατρέπουν τὸν Λαόν μας σὲ Ὄχλο ἀνελεύθερο καὶ ἄβουλο.

στ. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΣ;
Εἶναι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὅπου κι ἂν εὑρίσκονται καὶ οἱ ὁποῖοι συνδέονται μεταξύ τους. Μὲ τὴν ἴδια Ἡρωϊκὴ Φυλετικὴ Καταγωγή.
Μὲ τὴν ὁμορφότερη Γλῶσσα τῶν Φιλοσόφων καὶ Ἡρώων
Μὲ τὴν 3χιλιόχρονη τρισένδοξη Ἱστορία τῶν ΟΧΙ σ' ὅλους τοὺς Τυράννους
Μὲ τὴν Ὀρθόδοξο τοῦ Θεοῦ τῆς Ἀγάπης
Μὲ τὰ ἤθη Ἔθιμα καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Λεβεντιᾶς.
Μὲ τὶς Ὑψηλὲς Ἰδέες τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ καὶ τέλος
Μὲ τὴν ἀπαρασάλευτη θέληση τῆς Ἑνότητος μεταξύ τους, ἤτοι μὲ μιὰ καὶ μόνη φλογερὴ Ἐθνικὴ Συνείδηση.
ζ. ΔΙΑΤΙ ΛΕΓΕΣΑΙ ΕΛΛΗΝ;
Διότι εἶμαι ἀπόγονος τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν Βυζαντινῶν Προγόνων, κατάγομαι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τοῦ Γαλάξιου οὐρανοῦ καὶ τοῦ Λαμπροῦ Ἡλίου καὶ γεννήθηκα ἀπὸ Ἑλληνικὴ Οἰκογένεια-Ἡρωϊσμοῦ καὶ Λεβεντιᾶς ποὺ μόνη αὐτὴ στὸν κόσμο δίδαξε στὸ παλληκάρι της τὸ «Τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς».
ΤΙ ΠΡΟΣΕΦΕΡΕ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ
Ἔπλασε τὸν καλύτερο, πάνω στὴ Γῆ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ καὶ μετὰ τὸν ΕΛΛΗΝΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ. Καὶ δὲν τὸν κράτησε μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό της μὰ τὸν παρέδωσε στὴν Ἀνθρωπότητα μ' αὐτὸν τὴν φώτισεν καὶ τὴν ἔβγαλε ἀπ' τὰ σκοτάδια μ' αὐτὸν τὴν ἀνέπτυξε καὶ τὴν ἔβαλε ἀκόμα καὶ στὸ δρόμο γιὰ τ' ἄστρα.
Ὅμως δὲν τὸν ἔπλασε καὶ τὸν παρέδωσε μόνο, αὐτὸν τὸν πολιτισμὸ τὸν ὑπερήσπισε κι ὅλας ἀπ' τοὺς Βαρβάρους γιὰ χάρη ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος μὲ ἀπόλυτη περιφρόνηση, πρὸς τὸν θάνατο καὶ μάλιστα ἀπ' τὸν Μαραθῶνα ὣς τὸν ΓΡΑΜΜΟ-ΒΙΤΣΙ.
Ἡ 21 Ἀπριλίου 1967 εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Πυξίδα γιὰ νὰ συνεχίσουν μ' αὐτὴ τὴ Μεγάλη Κληρονομιὰ τὴν Πορεία τους πρὸς τὸ Μέλλον καὶ οἱ ἄλλες Γενιὲς τῶν Ἑλλήνων.
Νά γιατί καὶ ἡ 21 Ἀπριλίου εἶναι ἄλλη μία προσφορὰ τῶν Νεοελλήνων πρὸς τὸν ἐλεύθερον κόσμον.
θ. ΠΟΙΟΙ ΗΡΩΕΣ ΔΙΕΚΡΙΘΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ;
Οἱ Μαραθώνιοι (Μιλτιάδης)
Ὁ Λεωνίδας μὲ τοὺς 300 στὶς Θερμοπύλες.
Οἱ Σαλαμινομάχοι (ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ)
Ὁ Μέγας ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲ τὴ μικρὴ σὲ ἀριθμό, μὰ μεγάλη σὲ ποιὸν στρατιά του.
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ, Ο ΤΣΙΜΙΣΚΗΣ καὶ Ο ΜΑΡΜΑΡΩΜΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ
Οἱ Ἀθάνατοι τοῦ 21
Οἱ Ἥρωες τοῦ 12-22
Ἡ θρυλικὴ Γενεὰ τῶν ΟΧΙ καὶ οἱ θριαμβευταὶ τοῦ ΓΡΑΜΜΟΥ-ΒΙΤΣΙ
(Νὰ γνωρίζουν τὴν περιληπτικὴ Ἱστορία ὅλων τῶν ἀνωτέρω Σταθμῶν καὶ ἰδίως τὴν Ἱστορία τῶν Ἡρωϊκῶν μορφῶν τοῦ 1821 ἰδίως δίδοντες ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐπὶ μέρους Ἐρωτήσεις εἰδικῶς ἐπ' αὐτῶν ΠΟΙΟΣ-ΠΟΥ ΚΑΙ ΤΙ ΕΚΑΝΕ)
ι. ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

(1)Νὰ δημιουργήση τὶς προϋποθέσεις ὥστε, ὅπως κάθε ἐχθρὸς ἔτσι καὶ ὁ Σλαυοκομμουνισμὸς νὰ καταστῆ μιὰ γιὰ πάντα ἀνίκανος νὰ βλάψη τὸ Ἔθνος μας.
(2) Νὰ ἐξυγιάνη καὶ νὰ ἐκσυγχρονίση τὸν Δημόσιον Βίον τῆς Χώρας εἰς τρόπον ὥστε νὰ θεμελιώση τὸ Μέλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους στὴν Εὐημερία καὶ πρὸ παντὸς πάνω σὲ ὑγιεῖς καὶ γνήσιες Ἑλληνοχριστιανικὲς Βάσεις.
κ. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΗΜΕΡΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ;
Νὰ συμβάλλουν μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ κάθε τρόπο στὴν ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τῆς Κυβερνήσεως γιὰ νὰ μείνη στὴ Γενιά μας τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967- ἡ Μεγάλη Ἱστορικὴ Τιμὴ ὅτι κάναμε τὴν Πατρίδα μας καύχημα καὶ πάλιν ὅλων τῶν Λαῶν τῆς Γῆς.
2. Τὰ ἀνωτέρω εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν, δέον ὅπως γίνουν ΚΤΗΜΑ-ΒΙΩΜΑ τῶν Ἀνδρῶν καὶ ὄχι ἁπλῶς νὰ παπαγαλισθοῦν ὑπὸ τούτων.
Νὰ ἐπαναλαμβάνονται συχνάκις πρὸ πάσης ἄλλης προσπαθείας ὥστε νὰ παραμείνουν ὡς βάσις ἐφ' ἧς θὰ θεμελιοῦται ἡ περαιτέρω διαφώτισις τῶν Μονάδων κατὰ τὸ Πρόγραμμα.
3. Ὁλόκληρος ἡ Ἱεραρχία νὰ ἐλέγχη τὴν ἐκμάθησιν τῶν ἀνωτέρω ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, οἱ Δ/ταὶ τῶν Μ.Μ. καὶ ὅπλων ὡς καὶ οἱ Δ/νταὶ Σωμάτων καὶ Ὑπηρεσιῶν νὰ ἐλέγχουν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης, κατὰ τὰς ἐπισκέψεις καὶ Ἐπιθεωρήσεις των εἰς τὰς Μονάδας.
Ἀντίγραφα ταύτης νὰ κοινοποιοῦνται καὶ παραδίδωνται κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀντικαταστάσεις μικρῶν βαθμοφόρων μέχρι Διμοιρίας.

Γ. ΠΕΡΙΔΗΣ
Ἀντιστράτηγος-Διοικητὴς

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ
Λοχαγὸς Πεζικοῦ»

«Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΝΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΙ».

ΜΕ τὸν παραπάνω τίτλο, ἐκδόθηκε λίγο μετὰ τὴν ἀπόπειρα τοῦ Ἀλέκου Παναγούλη κατὰ τοῦ δικτάτορα (Αὔγουστος 1968), ἡ πιὸ κάτω μνημειώδης διαταγὴ τοῦ Β. Τσούμπα, τότε ἀντιστράτηγου καὶ μετὰ «ὑπουργοῦ» τῆς δικτατορίας.

ΤΗ δημοσιεύουμε ἀσχολίαστη - τὸ γιατί θὰ τὸ καταλάβετε διαβάζοντάς την. Δὲν εἶναι μόνο «σκληρὸν πρὸς Παπαδόπουλον λακτίζειν...»

«Οἱ Ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑπῆρξαν πάντοτε Κοινοὶ Δολοφόνοι. Κι ἀπεδείχθησαν καὶ πάλιν σήμερα ΒΑΡΒΑΡΟΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ.

Μὲ δολοφονίαν — στημένη μάλιστα στὸ σκοτάδι - προσπάθησαν νὰ πλήξουν τὸ «Παλληκάρι τῆς Ἐπαναστάσεως» τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὅμως οἱ σύγχρονοι δολοφόνοι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν εἶναι ἁπλῶς «κοινοὶ καὶ βάρβαροι δολοφόνοι», ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι ἀκόμη καὶ πολὺ «ἠλίθιοι δολοφόνοι». Καὶ εἶναι «ἠλίθιοι δολοφόνοι» διότι ἐπὶ 16 μῆνας τώρα δὲν κατώρθωσαν νὰ κατανοήσουν ὅτι ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου δὲν εἶναι ἁπλῶς ἔργο ἑνὸς μόνον ἥρωος ἢ καὶ ὀλίγων ἔστω ἡρώων. Δὲν κατώρθωσαν νὰ συλλάβουν οἱ ἀνόητοι Δολοφόνοι ὅτι ἡ Ἐπανάστασις τῆς 21ης Ἀπριλίου εἶναι ΕΝΑ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΘΝΙΚΗΣ ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΕΩΣ τὸ ὁποῖον — ἁπλῶς καὶ στὴν τελευταία ὥρα — ὡρισμένα πράγματι ἐκλεκτὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ΓΕΩΡΓΙΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ ἐπυροδότησαν μὲ τὴν ἄσβεστη φλόγα τῆς δυναμικῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Καὶ τὸ πυροδότησαν ὄχι γιὰ καταστροφὴ οἱουδήποτε — ἔστω καὶ ἀντιπάλου — ἀλλὰ γιὰ Ἐθνικὴ Ἀγάπη, γιὰ Ἐθνικὴ συμφιλίωσι καὶ λύτρωσι, γιὰ πανελλήνιο εὐημερία, γιὰ Πανεθνικὸ Μεγαλεῖο.

Ἀλλὰ ἀκόμη — οἱ ἀκατανόητοι ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους — δὲν κατώρθωσαν νὰ κατανοήσουν ὅτι ἀφ' ἧς πλέον αὐτὸ τὸ ΠΑΝΕΘΝΙΚΟ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ ἐξερράγη κανεὶς — καὶ καμμιὰ πλέον ἀντιδραστικὴ πρᾶξι — δὲν μπορεῖ νὰ σταματήση τὴν λάβα τῶν Πανελλήνων γιὰ πραγματοποίησι τῶν Ἁγίων Ἑλληνοχριστιανικῶν σκοπῶν τῆς ΕΚΡΗΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ.

Κρῖμα, οἱ Δολοφόνοι τοῦ Ἔθνους δὲν κατανόησαν αὐτὸ τὸ ἁπλοῦν γεγονός. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀργά. Ἔστω καὶ τώρα, μετὰ τὴν ἀποτυχοῦσα καὶ πάλιν ἀπόπειραν δολοφονίας κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, οἱ ἀνόητοι Δολοφόνοι του θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσουν νὰ μάθουν τὸ μάθημα Δολοφονίας ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ».

1ον «Σκληρὸν πρὸς ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ λακτίζειν»

Ἡ ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἐφούσκωσε περισσότερο τὸ ποτάμι τῆς λάβας τῶν Πανελλήνων γιὰ τὴν ὑλοποίησι ὁπωσδήποτε τῶν ἱερῶν Σκοπῶν τῆς Λυτρωτικῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου.

2ον Ἡ Ἐπανάστασις δὲν ἔχει ἕνα μόνον ΑΤΡΩΤΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ, ἀλλὰ εἶναι ὁλόκληρος ΑΤΡΩΤΟΣ. Εἶναι ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΣ ΑΤΡΩΤΟΣ πού, σὰν ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ, ποτέ της δὲν πεθαίνει, ἢ δὲν πεθαίνει διότι φέρει στὰ στήθη της «Τὸ Τίμιο Ξύλο τοῦ Σταυροῦ» τὸ ὁποῖον προσκυνοῦν καὶ ὑπερασπίζονται ὁ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ καὶ ἡ Ἐπανάστασις.

3ον Πολλοὶ Ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ἐπεχείρησαν νὰ δολοφονήσουν τὴν Ἑλλάδα μὰ τελικῶς, ἡ ἴδια ἡ Δολοφονία, ἔσπασε τὰ ἴδια τὰ κεφάλια τῶν Δολοφόνων.Μάρτυρες: π.χ.:

Ὁ Μουσσολίνι - ποὺ καταξεσχίσθηκε ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς Δολοφόνους τῆς ΕΛΛΑΔΟΣ μας.

Ὁ Χίτλερ, ποὺ ἐξηφανίσθη κι ἀναζητεῖται ἀκόμη καὶ ἡ σκόνη του, ἢ καὶ

Ὁ Στάλιν ποὺ ἀναθεματίσθη καὶ ρίχτηκαν τὰ Κόκκαλα του ἔξω ἀπὸ τὸ Μαυσωλεῖο του, ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ τὸν φώναζαν «Πατερούλη» καὶ ποὺ δὲν κατώρθωσαν ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΚΑΤΟΡΘΩΣΟΥΝ ΠΟΤΕ ΝΑ ΔΟΛΟΦΟΝΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Τ.Σ.Υ.

Α. ΠΕΡΔΙΚΗΣ
Λοχαγὸς 2ου ΕΓ

Β. ΤΣΟΥΜΠΑΣ
Ἀντιστράτηγος-Διοικητής»

Ὁ βασιλιὰς-σύμβολο τοῦ δικασμοῦ, οἱ Σλαῦοι, οἱ διαβόλοι καὶ οἱ... τριβόλοι

Ὁ ΚΑΙΡΟΣ περνᾶ... Αὔγουστος 1973. Ἡ «πολιτειακὴ ἀλλαγὴ» εἶναι ἀρκετὰ πρόσφατη. Τώρα, βασιλιάς... τέλος. Οἱ στρατιῶτες πρέπει νὰ μάθουν:

● ΟΤΙ «ὁ τέως Βασιλεὺς διὰ σειρᾶς ἐνεργειῶν του προσεπάθησε κατ' ἐπανάληψιν νὰ ὁδηγήση τὴν χώραν εἰς τὴν αἱματοχυσίαν καὶ τὸ χάος τῆς καταστροφῆς, λόγω προσωπικῶν φιλοδοξιῶν. Τραναὶ ἀποδείξεις τούτου εἶναι αἱ ἀπόπειραι τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1967 καὶ ἐσχάτως τῆς 24ης Μαΐου 1973, γενόμενος οὕτω ἀπὸ Σύμβολον Ἐθνικῆς Ἑνότητος, σύμβολον διχασμοῦ».

● ΟΤΙ «ἐκτὸς τούτου, ὁ βασιλικὸς θεσμὸς ἀποτελεῖ θεσμὸν ἀπηρχαιωμένον καὶ πεπερασμένον».

● ΟΤΙ «πρόεδρος τοῦ νέου πολιτεύματος» ποὺ «ἄρχει τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς χώρας» εἶναι «ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως κ. Γ. Παπαδόπουλος».

● ΟΤΙ «ὁ πρόεδρος ἐκλέγεται διὰ καθολικῆς μυστικῆς ψηφοφορίας» καὶ «ἡ θητεία του εἶναι ἑπταετής, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπανεκλογῆς του».

● ΟΤΙ «τὸ μέλλον τῆς χώρας διανοίγεται εὐοίωνον, ἄνευ διαβόλων καὶ τριβόλων»!

ΚΑΤΑ τὰ ἄλλα, ὁ κομμουνισμὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι «ὁ ὑπ' ἀριθμ. 1 κίνδυνος διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸ Ἔθνος» (καὶ πρέπει «νὰ τὸν κτυπᾶμε ἀλύπητα (...) ὁπουδήποτε ἤθελεν ἐμφανισθῆ»— ἀκόμα καὶ στὸ... καφενεῖο) καὶ οἱ «σκοποὶ τῆς Ἐπαναστάσεως» οἱ... ἴδιοι!

ΟΛΑ αὐτά, περιλαμβάνονται στὸ «Ἐρωτηματολόγιον ἐπὶ διδασκομένων ἀντικειμένων Βασικῆς Ἐκπαιδεύσεως» ποὺ ἐξέδωσε, τὸν Αὔγουστο τοῦ 1973, τὸ 6ον Σ. Π./3ον Ε. Γ.

ΣΤΟΝ πρόλογο διαβάζουμε:

«Τὸ παρὸν ἐρωτηματολόγιον ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ 6ου Σ.Π./3ον Ε.Γ., ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ βοηθήση τὸν ἐκπαιδευτὴν καὶ ἰδίᾳ τὸν ἐκπαιδευόμενον νεοσύλλεκτον εἰς τὴν καλλιτέραν ἐκμάθησιν-ἀφομοίωσιν τῶν διδασκομένων ἐνταῦθα ἀντικειμένων αἱ κύκλου ἐκπαιδεύσεως».

ΜΗ βιασθεῖτε νὰ ρωτήσετε γιὰ «τί βοήθεια» πρόκειται. Γυρίστε σελίδα! Μετὰ τὶς πρῶτες 4, θὰ βρεῖτε γιὰ τὸν ὁπλισμό, τὸν ναρκοπόλεμο, τὴ στρατιωτικὴ ἀγωγή... Κάπως ἔτσι, ἀπάντησε καὶ κάποιος ἀξιωματικὸς στὴν Κόρινθο, σὲ νεοσύλλεκτο ποὺ ἐπέμενε ὅτι οὔτε βασιλιὰ ἀλλὰ οὔτε καί... Παπαδόπουλο ἔχουμε πιά! Γυρίστε, σελίδα, λοιπόν...

Γ΄ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
2ον ΕΠΤΓ.ΓΡΑΦ/ΙΠΙ

ΠΙΝΑΞ
ΔΙΑΦΩΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΟΣ
ΜΗΝΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
1967

α/α	ΓΕΓΟΝΟΣ	Γ Ρ Α Μ Μ Η (Σημεῖα πρὸς Τονισμόν)	Χρησιμοποιηθησόμενα Μ Ε Σ Α	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
2	3-9-1967 Ἑορτὴ τῆς Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ συντριβῆς Κ/Σ εἰς ΓΡΑΜΜΟΝ-ΒΙΤΣΙ. (Ὅρα ἐν συνδυασμῷ: α. 3402/00/133/31-5-67/ΥΕΘΑ/ΓΕΣ (κοινοποιηθείσης καὶ εἰς 87 ΣΔΙ διὰ τῆς 403/27/110862/8-7-67/Γ΄ΣΣ/3ονΕΓ) β. 281.3/77/488768/11-4-67/ΓΕΣ/7 (σελ.33 καὶ 34)	- Τὸ ΚΚΕ = ΣΛΑΥΟΚΙΝΗΤΟΝ = ὁ φοβερώτερος Ἐχθρὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἀπόδειξις: α. Μὲ βάσιν τὴν θέσιν τούτου ἔναντι: (1) Τὴν Ἐθνικῶν μας Διεκδικήσεων καὶ (2) Τῶν Ἀγώνων τοῦ Ἔθνους καὶ β. Τῶν Πολεμικῶν του Ἀγώνων ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. - Αὐτὸν τὸν Ἐχθρὸν κατενίκησε ὁ ΕΣ εἰς ΓΡΑΜΜΟΝ-ΒΙΤΣΙ - Καὶ τὴν Νίκην ἐκείνην θὰ ἀξιοποιήση, ὁπωσδήποτε, ἡ 21η Ἀπριλίου. * -Ἡ Πολεμικὴ Ἀρετὴ τῶν Ἑλλήνων. Τί εἶναι καὶ ποῦ εὑρίσκεται.	-Ὅρα τὴν 212.5/188/307952/12-8-67/Γ΄ΣΣ/2ονΕΓ/ΙΙΙ. - Νὰ κλιμακωθοῦν αἱ διὰ τῆς ἀνωτέρω Ἐκδηλώσεις ἀπὸ 29/8-3.9.67(σ) - Διὰ τὸ Ἀρχεῖον τῶν Μονάδων: Νὰ ἐπισυναφθοῦν εἰς τὸν παρόντα Πίνακα (ἐκ τῶν ἀποσταλέντων διὰ τῆς ἀνωτέρω Δ/γῆς ΣΣ): 1.Ἓν ἀντίτυπον τοῦ Ρ/Φ Σχολίου 2.Ἓν "Φυλλάδιον Τσέπης" 3.Ἓν ἀντίτυπον τοῦ Κειμένου περὶ Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων.	(α) Εἰδικώτερον διὰ τὴν 3-9-67 (1) Μνημόσυνα (2) Ὁμιλίαι (3) Μετάδοσις ἀπὸ ΡΣ καὶ Μ/Φ ἰσχυραφημένου Κειμένου περὶ Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΣΤΡΑΤΟΥ
Ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Γ.ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
Λοχαγὸς 2ου ΕΓ
ΚΑ

Γ. ΠΕΡΙΔΗΣ
Ἀντιστράτηγος-Διοικητής

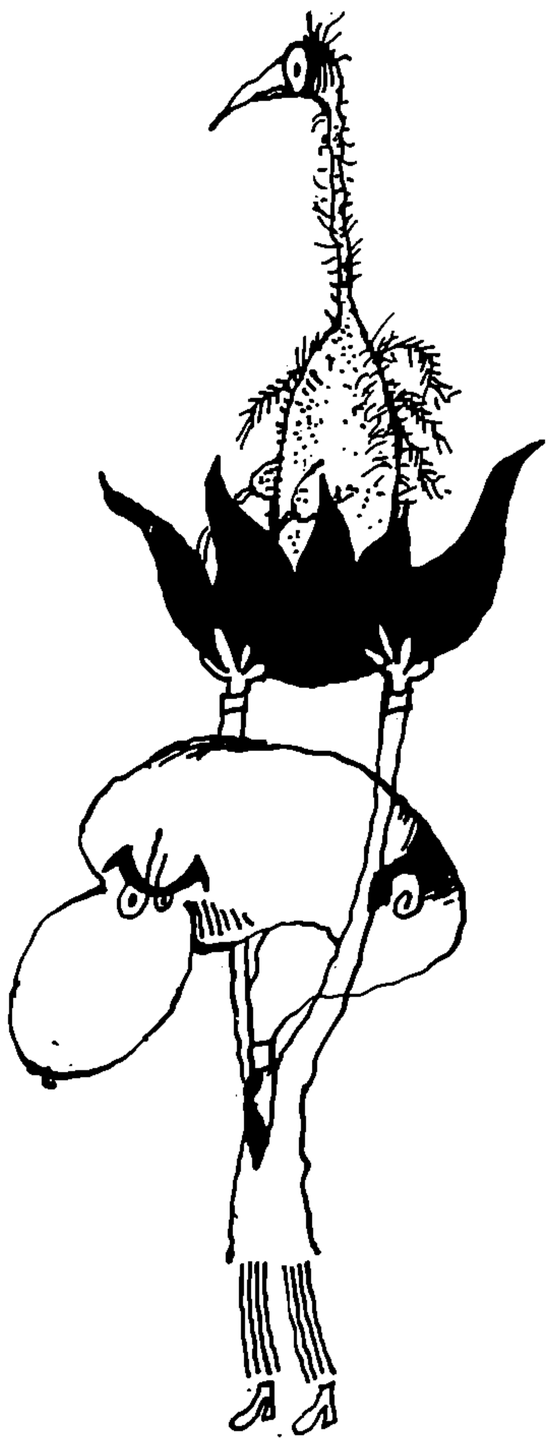
Διαφωτιστικὴ δραστηριότητα στὸ στρατὸ ἀπὸ τὸν στρατηγὸ Γ. Περίδη, τὸν Σεπτέμβρη τοῦ 1967. Εὐκαιρία, ὁ ἑορτασμὸς τῆς «Πολεμικῆς Ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων». Βασικὸ σλόγκαν: «Τὸ ΚΚΕ = Σλαυοκίνητον = ὁ φοβερώτερος ἐχθρὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ». Καὶ μιά... πρόβλεψη — προτροπή: «ἡ 21η Ἀπριλίου θὰ ἀξιοποιήση ὁπωσδήποτε τὴν Νίκην τοῦ Γράμμου — Βίτσι»! Μετὰ τὴ 13η Δεκεμβρίου 1967, ὁ Περίδης διώχτηκε ἀπὸ τὴ χούντα. Σήμερα, ἀπόστρατος, πιά, ζητᾶ μὲ ἄρθρο του στὴν «Καθημερινὴ» νὰ μετατραπεῖ ἡ ΥΕΝΕΔ «σὲ Ὑπηρεσία Ἐκπαιδεύσεως — Ἐπιμορφώσεως Ἐνόπλων Δυνάμεων» καὶ «νὰ παρέχη (ἔτσι) κατὰ 70 - 80% ΥΠΕΥΘΥΝΗ ἐκπαίδευση — εἰδική, γενική, στρατιωτική, ἠθική, κοινωνικὴ καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς, εἰδικὴ ἐνημέρωση κλπ. — σὲ ἄνδρες καὶ στελέχη καὶ μόνο κατὰ 20 - 30% ψυχαγωγία, «ποιότητος ὅμως». Τὸ ἄρθρο καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Τέλος, εἶναι περιττὸ νὰ τονισθῆ πόσο χρήσιμος μπορεῖ νὰ εἶναι γενικώτερα ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ ὑπεύθυνα εἰδικὰ μὴ στρατιωτικὰ θέματα μαθήματα γιὰ τὶς Ἔνοπλες Δυνάμεις μας (ἠθικά, κοινωνικά, ἐγκυκλοπαιδικά, πολιτιστικά, ἐνημερωτικὰ κ.λπ.) στὴν ἐπιμόρφωσι τοῦ λαοῦ καὶ εἰδικώτερα — γιατὶ ὄχι — στὴν σπουδάζουσα — προτοῦ στρατευθῆ — νεολαία μας». Ἴσως, εἶναι περιττὸ νὰ λεχθεῖ καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν ἐκπομπῶν ποὺ προτείνει ὁ στρατηγός.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

1. *ΕΡΩΤ. Ποῖος εἶναι σήμερον ὁ ὑπ' ἀριθμ. 1. κίνδυνος διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸ Ἔθνος.*
   ΑΠΑΝ. Εἶναι ὁ Κομμουνισμός. Παρουσιάζεται καμουφλαρισμένος καὶ πρέπει νὰ φροντίζομεν νὰ τὸν ἀποκαλύπτομεν καὶ νὰ τὸν κτυπᾶμε ἀλύπητα.
2. *ΕΡΩΤ. Διὰ ποίων τρόπων ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποφύγη νέαν περιπέτειαν τὴν ὁποίαν ἐπιδιώκει νὰ δημιουργήση ὁ Κομμουνισμός.*
   ΑΠΑΝ. Διὰ τῆς διαρκοῦς ἐπαγρυπνήσεως, τῆς ἀπομονώσεως τῶν Κομμουνιστῶν, τῆς Ἐθνικῆς Διαφωτίσεως καὶ τῆς πατάξεως κάθε κομμουνιστικῆς ἐκδηλώσεως ὁπουδήποτε ἤθελεν ἐμφανισθῆ αὕτη, εἴτε στὸ σχολεῖο, εἴτε στὸ καφενεῖο, εἴτε στὸ ἐργοστάσιο καὶ γενικῶς εἰς οἱονδήποτε τομέα τῆς Ἐθν. δραστηριότητος καὶ ἰδία εἰς τὴν νεολαίαν.
3. *ΕΡΩΤ. Διατί ἡ στρατιωτικὴ θητεία ἀποτελεῖ καθῆκον καὶ δικαίωμα ὅλων τῶν πολιτῶν.*
   ΑΠΑΝ. Διότι ἔτσι καθορίζουν τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ Νόμοι τῆς Χώρας μας καὶ διότι ἅπαντες οἱ Ἕλληνες πολῖτες τυγχάνουν ἐξ ἴσου ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος.
4. *ΕΡΩΤ. Δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν θητείαν ἱερὸν καθῆκον καὶ διατί.*
   ΑΠΑΝ. Μάλιστα διότι ἀντιμετωπίζωμεν τὸν Κομμουνισμὸν ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ νὰ ἐξαφανίση ὄχι μόνον τὴν Χώραν μας ἀπὸ τὸν Κομμουνισμὸν ἀλλὰ καὶ τὴν φυλήν μας ὁλόκληρον καὶ γιὰ νὰ μᾶς παραδώση εἰς τοὺς Σλάβους.
5. *ΕΡΩΤ. Τί ἐπιβάλλει ὁ ὅρκος;*
   ΑΠΑΝ. Ἐπιβάλλει πίστιν εἰς τὴν πατρίδα, Ὑποταγὴν εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ τὸ Σύνταγμα τῆς Χώρας, Ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ Ψηφίσματα τοῦ Κράτους.
6. *ΕΡΩΤ. Ποῖοι οἱ βασικοὶ σκοποὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967.*
   ΑΠΑΝ. α) Ἡ ἀποσόβησις τῆς καταστροφῆς πρὸς τὴν ὁποίαν ὁλίσθαινεν ἡ Χώρα, ὁδηγουμένη πρὸς τὸν Ἐθνικὸν διχασμόν, τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τὸ χάος β) Ἡ ἀποκατάστασις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης, τοῦ αἰσθήματος ἀσφαλείας. Ἡ γενικὴ ἐξυγίανσις τοῦ Ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἡ ἀνάρωσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ἐπεσσώρευσεν ἡ Κομματικὴ διαμάχη καὶ τέλος ἡ γενικὴ ἀνόρθωσις καὶ ἐξασφάλισις ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος δι' ὅλους τοὺς Ἕλληνας.
7. *ΕΡΩΤ. Ποῖαι αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐπαναστάσεως.*
   ΑΠΑΝ. Αἱ ἀρχαὶ τῆς Ἐπαναστάσεως τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 εἶναι Ἔθνος — Ἐλευθερία — Χριστιανισμὸς — Πρόοδος — Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη — Εἰρήνη.

Β' ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

1. ΕΡΩΤ. Ποῖον τὸ νέον πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1ης Ἰουνίου 1973.

«Ποῖον τὸ νέον σύμβολον τῆς Δημοκρατίας;
« Ὁ ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννώμενος ΦΟΙΝΙΞ».

«(...) Ἡ κίνησις λυχνίας ὡδήγησε τὸν Γαλιλαῖον εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ὡρολογίου, ὁ δὲ πεινα λέος μοναχὸς ὡδηγήθη ὑπὸ λευκῆς ἄρκτου εἰς ἀνεύρεσιν νέου πόρου ζωῆς. Ἰδὼν μίαν τῶν πολυμάλλων τούτων θυγατέρων τοῦ πόλου ὀρχουμένην ἐν πανηγύρει καὶ τὸν αὐθέντην αὐτῆς ἀργυρολογοῦντα τοὺς θεατάς, ἐσκέφθη νὰ μεταχειρισθῆ τὴν πρόωρον σοφίαν τῆς Ἰωάννας ὡς ὁ θηριοτρόφος τὴν ὄρχησιν τῆς ἄρκτου, ἵνα πορίζηται δι' αὐτῆς τὸν ἐπιούσιον ἄρτον καὶ ζῦθον. Δικαίως ἄρα ἰσχυρίσθη ὁ σοφὸς Ἔρασμος ὅτι πᾶς φρόνιμος δύναται καὶ παρ' ἄρκτου πολλὰ χρήσιμα νὰ μάθῃ. Ἤρξατο λοιπὸν νὰ ἑτοιμάζῃ τὴν θυγατέρα εἰς τὸ νέον ἐπάγγελμα, στοιβάζων εἰς τὴν δεκαετῆ τῆς κορασίδος κεφαλὴν τὰς φλυαρίας, ὅσας οἱ τότε σοφοὶ ὠνόμαζον Δογματικήν, Δαιμονολογίαν, Σχολαστικὴν ἢ ἄλλως πως καὶ ἐνέγραφον ἐπὶ μεμβράνης, ἀφ' ἧς ἀπέξεον ὁμηρικοὺς στίχους ἢ ἐπιγράμματα τοῦ Ἰουβενάλη. Ὅτε δὲ ἐνόμισεν αὐτὴν ἱκανῶς προηλειμμένην εἰς τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα, ἤρχισε νὰ περιέρχηται τοὺς πύργους καὶ τὰ Μοναστήρια τῆς παχυχλόου Βεσταλίας. Εἰσερχόμενος προσεκύνει ἐδαφιαίως τὸν ἄρχοντα, ηὐλόγει τὴν οἰκοδέσποιναν, ἔτεινε τὰς χεῖρας ἢ τὴν ζώνην πρὸς ἀσπασμὸν τοῖς ὑπηρέταις, εἶτα δὲ ἐτοποθέτει τὴν Ἰωάνναν ἐπὶ τραπέζης καὶ ἤρχιζεν ἡ παράστασις:

— Θύγατερ, τί εἶναι γλῶσσα;
— Ἡ μάστιξ τοῦ ἀέρος.
— Τί εἶναι ἀήρ;
— Τὸ στοιχεῖον τῆς ζωῆς
— Τί εἶναι ζωή;
— Ἡδονὴ τοῖς εὐτυχοῦσι, βάσανον τοῖς πτωχοῖς, θανάτου προσδοκία.
— Τί εἶναι θάνατος;
— Ἀποδημία εἰς ἀγνώστους ὄχθας.
— Τί εἶναι ὄχθη;
— Τὸ ὅριον τῆς θαλάσσης.
— Τί εἶναι θάλασσα;
— Ἡ κατοικία τῶν ἰχθύων.
— Τί εἶναι οἱ ἰχθύες;
— Τῆς τραπέζης ἀρτύματα.
— Τί εἶναι ἄρτυμα;
— Κατόρθωμα μαγείρου.

Ἀφοῦ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ἐξηκολούθει ἡ κατ' ἐρωταπόκρισιν ἐπίδειξις γνώσεων παντοδαπῶν, περί τε τὴν θεολογίαν καὶ τὴν μαγειρικήν, προσεκάλει ὁ πατὴρ τὸν πνευματικὸν τοῦ φρουρίου ν' ἀποτείνῃ εἰς τὴν παιδίσκην δυσκόλους ἐρωτήσεις περὶ οἱουδήποτε κλάδου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων, ἡ δὲ Ἰωάννα ρίπτουσα τὸ ἄγκιστρον εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς μνήμης της ἀνεῖλκε πάντοτε τὴν κατάλληλον ἀπάντησιν, ἣν ὑπεστήριζε δι' ἐδαφίου τῆς Γραφῆς ἢ τοῦ Ἁγίου Βονιφατίου. Μετὰ τὸ τέλος τῆς συζητήσεως ἐπήδα ἐλαφρῶς ἀπὸ τῆς τραπέζης καὶ λαμβάνουσα τὰς ἄκρας τῆς ποδεᾶς της μεταξὺ τῶν δακτύλων ἐπαρουσίαζεν αὐτὴν ἐν εἴδει δίσκου εἰς ἕκαστον τῶν παρεστώτων, ἐπικαλουμένη διὰ γλυκεροῦ μειδιάματος τὴν μεγαλοδωρίαν των. Οἱ μὲν ἔρριπτον ἐντὸς αὐτῆς χαλκοῦν νόμισμα, οἱ δὲ ἀργυροῦν, ἄλλοι ὠὰ καὶ ἕτεροι μῆλα· ὅσοι δὲ δὲν εἶχον τί νὰ δώσωσιν ἀπέθετον φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ξανθῆς ἱεροδιδασκάλου.

Οὕτω ἔζησαν πέντε ἀκόμη ἔτη. τρώγοντες καθ' ἡμέραν καὶ πολλάκις δὶς τῆς ἡμέρας (...) Μετὰ τοσαύτας περιπλανήσεις ἀπεδήμησε τέλος πάντων ὁ πολυπαθὴς γέρων εἰς τὰς ἀγνώστους ἐκείνας ὄχθας. ἀφ' ὧν δὲν ὑπάρχει ἐπιστροφή».

('Απὸ τὴν «Πάπισσα Ἰωάννα» τοῦ Ἐμμανουὴλ Ροΐδη, σελ. 75-78, Ἐκδ. Τολίδης, Ἀθήνα 1971).

ΑΠΑΝ. Προεδρικὴ Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

2. *ΕΡΩΤ. Ποῖοι οἱ λόγοι οἵτινες ὥθησαν τὴν Ἐπανάστασιν τῆς 21ης Ἀπριλίου εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ Βασιλικοῦ Θεσμοῦ.*
   ΑΠΑΝ. Ὁ τέως βασιλεὺς διὰ σειρᾶς ἐνεργειῶν προσεπάθησε κατ' ἐπανάληψιν νὰ ὁδηγήσῃ τὴν Χώραν εἰς τὴν αἱματοχυσίαν καὶ τὸ χάος τῆς καταστροφῆς λόγω προσωπικῶν φιλοδοξιῶν. Τραναὶ ἀποδείξεις τούτου εἶναι αἱ ἀπόπειραι τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1967 καὶ ἐσχάτως τῆς 23ης Μαΐου 1973, γενόμενος οὕτω ἀπὸ Σύμβολον Ἐθνικῆς Ἑνότητος, σύμβολον διχασμοῦ. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ βασιλικὸς θεσμὸς ἀποτελεῖ θεσμὸν ἀπηρχαιομένον καὶ πεπερασμένον.
3. *ΕΡΩΤ. Ποῖος ὁ πρῶτος Πρόεδρος τοῦ νέου μας Πολιτεύματος.*
   ΑΠΑΝ. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐπαναστάσεως κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος.

Κῆρυξ παγκοσμίου ἀναρχίας, δυστυχίας, ἐξαθλιώσεως καὶ τυραννίας εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ Διεθνοῦς Κομμουνισμοῦ - Πανσλαυϊσμοῦ.

ΑΝΩΤΑΤΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

(Προκηρύξεις ποὺ κυκλοφόρησαν στὴν Ἐπαρχία, στὶς 25 Μαρτίου φέτος).

4. *ΕΡΩΤ. Ποῖος ἄρχει τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Χώρας.*
   ΑΠΑΝ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.
5. *ΕΡΩΤ. Πῶς ἐκλέγεται ὁ ἑκάστοτε Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ ποία ἡ θητεία τούτου.*
   ΑΠΑΝ. Διὰ καθολικῆς μυστικῆς ψηφοφορίας. Ἡ θητεία τοῦ Προέδρου εἶναι ἑπταετὴς μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπανεκλογῆς του.
6. *Πῶς διανοίγεται πλέον τὸ μέλλον τῆς χώρας μας μετὰ τὴν πολιτειακὴν μεταβολήν.*

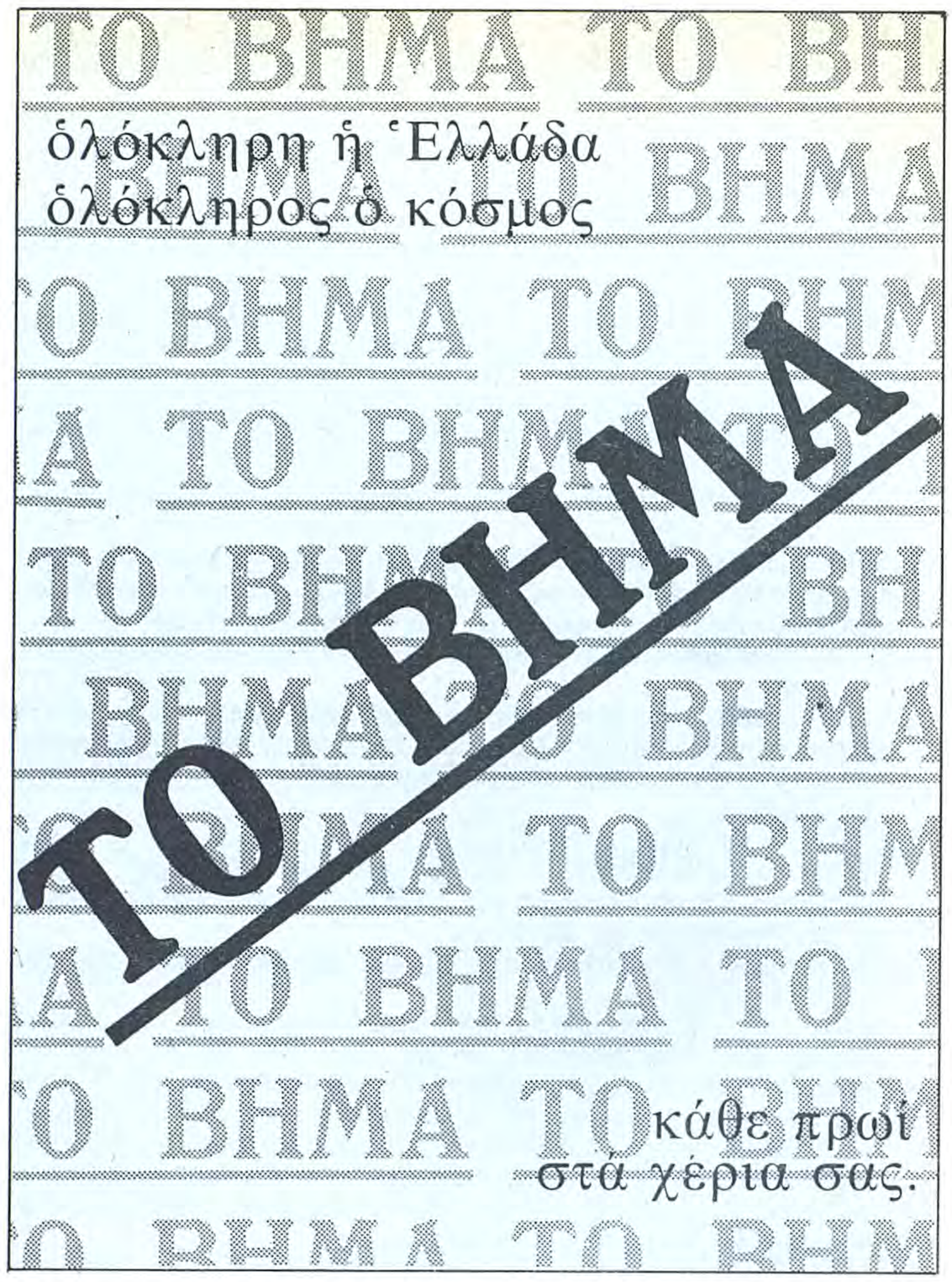

ΑΠΑΝ. Εὐοίωνον, ἄνευ διαβόλων καὶ τριβόλων, προερχομένων ἐκ τῶν σατανικῶν διαβουλεύσεων τῶν ἀνακτόρων.

7. *ΕΡΩΤ. Ποῖον τὸ νέον Σύμβολον τῆς Δημοκρατίας.*
   ΑΠΑΝ. Ὁ ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννώμενος ΦΟΙΝΙΞ.

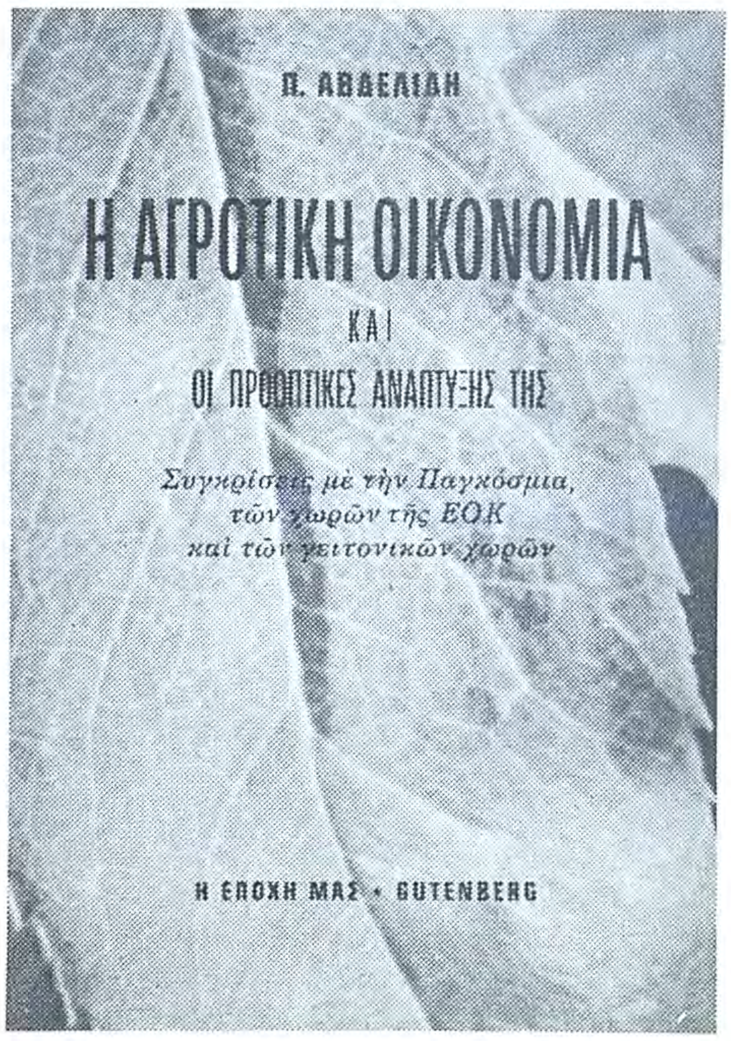
Κομμουνισμός. Ὁ κομμουνισμὸς ἐξ ἄλλου στρέφεται φανερὰ ἐναντίον τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Οἰκογενείας καὶ τῆς ἰδέας τῆς Πατρίδος. Κατὰ τοὺς κομμουνιστὰς παντογνώστης καὶ παντοδύναμος καὶ πανάγαθος Θεὸς Πατὴρ δὲν ὑπάρχει οὔτε καὶ Θεία Πρόνοια. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη (1943 - 1949) οἱ κομμουνισταὶ ἐπροξένησαν μέγα κακὸν εἰς τὴν Πατρίδα μας μὲ τὴν ἀνταρσίαν των καὶ τὰς καταστροφὰς ποὺ προεκάλεσαν.

('Απὸ τὸ βιβλίο Θρησκευτικῶν τῆς Δ' Γυμνασίου. Συγγραφέας: Β. Πετρούνιας).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ GUTENBERG

κυκλοφορεῖ

Σόλωνος 103 Ἀθήνα, τηλ. 626.684.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821

Παρουσίαση: Φίλιππος Ἠλιού

Τὰ δύο κείμενα τοῦ Γιάννη Ζεύγου καὶ τοῦ Γιάννη Κορδάτου ποὺ δημοσιεύονται στὶς ἑπόμενες σελίδες· βρίσκονται στὴν ἀφετηρία μιᾶς ὀξύτατης συζήτησης (ποὺ συχνὰ πῆρε τὴ μορφὴ βιαιότατου ὑβρεολόγιου) ἀνάμεσα στοὺς δύο ἕλληνες μαρξιστὲς γιὰ τὸ χαρακτήρα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821.

Στὴν πραγματικότητα, τὰ πλαίσια τῆς συζήτησης εἶναι πολὺ εὐρύτερα: στὰ 1933, ὅταν ἄρχισε ἡ πολεμική, στόχος τοῦ Γιάννη Ζεύγου, στὸν ὁποῖο ὀφείλεται τὸ ἐναρκτήριο λάκτισμα, εἶναι τὸ σύνολο τῆς ὡς τότε συγγραφικῆς παραγωγῆς (καὶ ἔμμεσα: τῶν πολιτικῶν ἐπιλογῶν) τοῦ Γιάννη Κορδάτου· καὶ τὸ πρῶτο του ἄρθρο, δημοσιευμένο στὴν «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση» τοῦ 1933, ἔχει τὸν χαρακτηριστικὸ τίτλο: *Ὁ «μαρξιστὴς» Γιάννης Κορδάτος ἱστορικὸς τῆς μπουρζουαζίας.*

Ὡστόσο, τὸ τμῆμα τῆς συζήτησης ποὺ ἀφορᾶ τὸν χαρακτήρα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 εἶναι ἐκεῖνο ποὺ παρουσιάζει τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον: δίνει τὴν εὐκαιρία — πράγμα ποὺ δὲν συμβαίνει μὲ τὰ ὑπόλοιπα θέματα — νὰ ὁλοκληρωθοῦν, μέσα ἀπὸ τὴν ἀντιπαράθεσή τους, δύο συνολικὲς ἀπόψεις γιὰ ἕνα «γεγονὸς» ποὺ στάθηκε, πάντα, στὸ ἐπίκεντρο τῆς προβληματικῆς τῆς ἑλληνικῆς μαρξιστικῆς σκέψης.

Ἡ πολεμικὴ Ζεύγου-Κορδάτου γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἄρχισε, οὐσιαστικά, στὰ 1933 καὶ (ἀπὸ τὶς στῆλες, κυρίως, τῶν περιοδικῶν «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση», «Νέα Ἐποχή», «Νέοι Πρωτοπόροι» καί, δευτερευόντως, τοῦ «Ριζοσπάστη») διάρκεσε λίγο περισσότερο ἀπὸ δυὸ χρόνια. Διαρκεῖ ἀκόμα, μὲ ἠπιότερη, εὐτυχῶς, μορφὴ στὴν ἑλληνικὴ μαρξιστικὴ ἱστοριογραφία, στὸ μέτρο ποὺ ὡς σήμερα οἱ τρέχουσες μαρξιστικὲς «ἑρμηνεῖες» τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 ἀναπαράγουν, μὲ ἐλαφρὲς παραλλαγές, τὶς προτάσεις τῶν συζητητῶν τοῦ 1933: *ἀστικοεθνική, ἀντιφεουδαρχικὴ ἐπανάσταση,* σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψη τοῦ Κορδάτου, ὅπως κυρίως διατυπώθηκε στὸ προδρομικό του ἔργο «Ἡ Κοινωνικὴ Σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821» (πρώτη ἔκδοση: Ἀθήνα 1924)· *λαϊκοδημοκρατικὴ ἐπανάσταση,* τὴν ὁποία φοβοῦνται καὶ προδίδουν οἱ ἀστοί, ποὺ συμμαχοῦν μὲ τοὺς κοτζαμπάσηδες, σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψη ποὺ ὑποστήριζε ὁ Γιάννης Ζεῦγος καὶ ποὺ γιὰ ἕνα μεγάλο διάστημα ἀποτέλεσε τὴν «ἐπίσημη» θέση τοῦ ΚΚΕ.

Στὴν οὐσία ἔχουμε νὰ κάνουμε, καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις, πολὺ λιγότερο μὲ ἱστορικὲς ἀναλύσεις ποὺ θὰ ἐπέτρεπαν νὰ φωτιστοῦν οἱ προϋποθέσεις καὶ οἱ ὅροι ποὺ συνθέτουν, πραγματικά, τὸ φαινόμενο τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 καὶ πολὺ περισσότερο μὲ μιὰ ἰδεολογικὴ χρήση τῆς ἱστορίας ποὺ κυρίως ἐπέτρεψε νὰ φορτισθοῦν μὲ τὴν παιδαγωγικὴ αἴγλη τοῦ παρελθόντος, οἱ σύγχρονοι μὲ τὴ συζήτηση ἀγῶνες. Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ γίνει ἐκτενέστερα λόγος ἀφοῦ πρῶτα παρουσιαστοῦν, ἐδῶ, τὰ ἴδια τὰ κείμενα τῆς πολεμικῆς.

Ἴσως ξενίσει τὸ σημερινὸ ἀναγνώστη ἡ βιαιότητα καὶ μερικὲς φορὲς ἡ χυδαιότητα τῶν ἐκφράσεων καὶ τῶν χαρακτηρισμῶν ποὺ ἀνταλλάχθηκαν στὴ διάρκεια τῆς συζήτησης. Ἂς ἔχει στὸ νοῦ του πὼς δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἐξαίρεση ἀλλὰ μὲ κανονικὴ ἐκδήλωση στὸ χῶρο τῶν ἀριστερῶν δημοσιευμάτων τῆς ἐποχῆς.

Φ.Η.

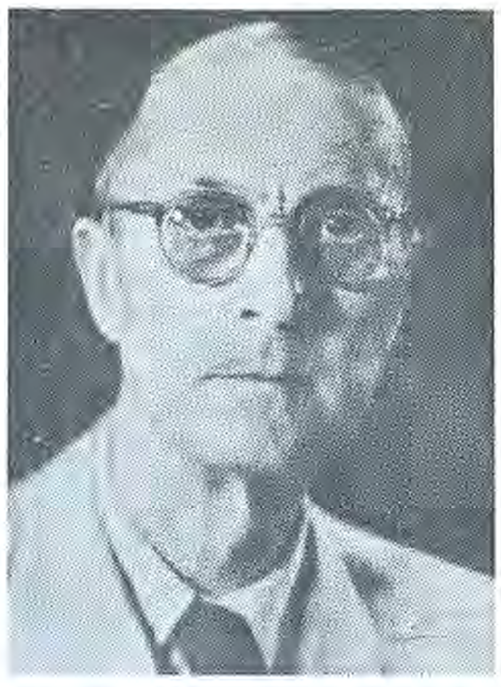
Ὁ Γ. Κορδάτος σάν ἱστορικός τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821

Ὁ Γιάννης Κορδάτος βλέποντας μόνο στά ἐργαλεῖα τήν κινητήρια δύναμη τῆς ἱστορίας καί παραγνωρίζοντας τό ρόλο τῆς πάλης τῶν τάξεων, βλέπει, ὅπως ὅλοι οἱ ὀππορτουνιστές, σχηματικά τήν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας, πράμα πού ἦναι ὁλότελα πρός τό συμφέρον τῆς μπουρζουαζίας. Ἄς πάρουμε ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα. Μές τή φεουδαρχική κοινωνία ἀναπτύχθηκαν οἱ καπιταλιστικές παραγωγικές δυνάμεις, πού ἦρθαν σέ σύγκρουση μέ τίς φεουδαρχικές παραγωγικές σχέσεις καί μπῆκε ἔτσι ζήτημα μπουρζουαζικῆς ἐπανάστασης. Σύμφωνα μέ τήν οἰκονομική, ἀντικειμενιστική μεθοδολογία τοῦ Γ. Κορδάτου, μά πού πρόκειται γιά μπουρζουαζική ἐπανάσταση, *ἀναγκαστικά, ἀπαραίτητα,* πρέπει νἆναι ἡγεμόνας ἡ μπουρζουαζία. Οἱ ἄλλες τάξεις, τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά, πρέπει ν' ἀκολουθοῦν καί νά βοηθᾶν τή μπουρζουαζία στήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας καί μόνο ὅταν ἐπικρατήσει ἡ μπουρζουαζία, περάσουν κάμποσοι αἰῶνες, τελειοποιηθοῦν τά ἐργαλεῖα ὅπως θέλει ὁ Γ. Κορδάτος, τότε «στό ἀπώτερο μέλλον», «ὅταν ἔλθει τό πλήρωμα τοῦ χρόνου» ὅπως βεβαίωνε ὁ Γ. Σκληρός, τότε μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά πέρασμα στό σοσιαλισμό κι' αὐτό εἰρηνικό βέβαια.

. . . . . .

Σύμφωνα μέ τό Γ. Κορδάτο ἡ μπουρζουαζία εἶναι *ὑποχρεωτικά* ἡ μοναδική ἐπαναστατική καί προοδευτική τάξη ὡς τή στιγμή τῆς νίκης της καί μόνο ὕστερα ἀπ' αὐτό «ὁ ἐπαναστατικός καί προοδευτικός ρόλος» περνάει στό προλεταριάτο, πού, ὅπως φαίνεται, ὡς τή στιγμή ἐκείνη ἄβουλο, ἀνήξερο κι' ἄπραγο ἀκολουθοῦσε τυφλά τή μπουρζουαζία, σάν πιστό της σκυλί. Ἡ ἱστορία ὅμως μόνο νά σαρκάσει μπορεῖ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τούς «ἱστορικούς» καί ἡ Μαρξιστική σκέψη νά τούς στιγματίσει σάν ὀππορτουνιστές.

Ὁλότελα διαφορετικά ἀπ' τή φαταλιστική αὐτή ἀντίληψη ὁ μαρξισμός – λενινισμός κηρύχνει πώς πλάϊ στίς ἀντιθέσεις φεουδαρχῶν καί μπουρζουαζίας ἀναπτύχνονται καί οἱ ἀντιθέσεις μπουρζουαζίας καί προλεταριάτου. Γιά νά ξετυλιχτεῖ ἐλεύθερα ἡ ταξική πάλη καί ν' ἀνοίξει ὁ δρόμος γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, τό προλεταριάτο ἔχει συμφέρον νά συμπληρωθεῖ ἡ μπουρζουαζική ἐπανάσταση, νά λυθοῦν τά προβλήματά της, νά ἐκμηδενιστοῦν τά φεουδαρχικά ὑπολείμματα. Καί ἐδῶ ἡ πάλη τῶν τάξεων παίζει τό ρόλο της καί δέν ἐπιτρέπει στήν ἱστορία νά ξετυλίγεται σχηματικά. Ἡ μπουρζουαζία, ὄντας τάξη ἰδιοχτήτρια, καί ἐκμεταλλεύτρια, φοβᾶται τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ὑποχωρεῖ, εἶναι συμβιβαστική ἀπέναντι στά φεουδαρχικά στοιχεῖα, συμβιβάζεται

Παραχαράκτες κειμένων καί κομπογιαννίτες τοῦ μαρξισμοῦ

Στά φύλλα τῆς «Κομμουνιστικῆς Ἐπιθεώρησης» (Νο 20/93, 21/94, 22/95 καί 23/96 τοῦ 1933) μέ τούς τίτλους: *Ὁ «μαρξιστής» Γ. Κορδάτος ἱστορικός τῆς μπουρζουαζίας, Ὁ Κορδάτος σάν ἱστορικός τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821, Ὁ Κορδάτος σάν οἰκονομολόγος στίς πρῶτες γραμμές τῆς ἀντεπανάστασης,* δημοσιεύθηκαν τέσσερις «κριτικές» γιά τά βιβλία μου: «*Ἡ κοινωνική σημασία τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821*», «*Νεοελληνική πολιτική ἱστορία*», «*Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος*», καί «*Εἰσαγωγή στήν ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς κεφαλαιοκρατίας*».

Ὁ κριτικός μας εἶναι κάποιος *Ζευγός,* πού ὅπως φαίνεται μέ τή σειρά του αὐτορεκλαμαρίζεται γιά καινούργια «αὐθεντία» τοῦ μαρξισμοῦ στήν Ἑλλάδα. Πρέπει νά σημειώσω προκαταβολικά, πώς, ἄν οἱ «κριτικές» αὐτές δέν δημοσιεύονταν στό ἐπίσημο θεωρητικό ὄργανο τοῦ ΚΚΕ, καμμιά ὑποχρέωση δέν εἶχα νά ἀπαντήσω, γιατί, ὁ ψευδώνυμος λιβελλογράφος, ὄχι μοναχά δέν ξέρει τό μαρξισμό, μά εἶναι ξεσκολισμένος παραποιητής κειμένων καί πλαστογράφος ξένων γνωμῶν, ὅπως θ' ἀποδειχτεῖ παρακάτω μέ ντοκουμέντα καί χειροπιαστές ἀποδείξεις.

Μά πρίν μποῦμε στήν «οὐσία» τῆς κριτικῆς τοῦ κομπογιαννίτη καί παραχαράκτη Ζευγοῦ θά κάνουμε μιά ἐρώτηση στά μέλη τοῦ ΚΚΕ. Ὁ ὑποφαινόμενος τό πρῶτο του βιβλίο, πού προκάλεσε τόν πόλεμο καί τή λύσσα ὅλων τῶν διανοουμένων τῆς ἄρχουσας τάξης καί πού ἔκανε τόσο θόρυβο, ὅσο κανένα ἄλλο ἑλληνικό βιβλίο στήν τελευταία περίοδο, τό ἔγραψε πρίν ἀπό δέκα χρόνια. Στό ἀναμεταξύ αὐτό διάστημα θεωρούντανε ἕνας ἐπαναστάτης συγγραφέας, καί ὁ ἴδιος πολιτικός ὀργανισμός πού σήμερα λυσσομανᾶ ἐναντίον του, συνιστοῦσε τά βιβλία του γιά τή μορφωτική διαπαιδαγώγηση τῶν μελῶν του. Κι' ἀκόμα τά ἄρθρα του καί οἱ μελέτες του ἦταν ὄχι μόνο εὐπρόσδεχτα μά καί περιζήτητα σ' ὅλα τά περιοδικά καί ὄργανα τοῦ κινήματός μας («Κομ. Ἐπιθεώρηση», «Νέα Ἀγωγή», «Νέα Ἐπιθεώρηση» (Α΄ περίοδο), «Πρωτοπόροι», «Φίλοι τῆς ΕΣΣΔ» καί «Νέοι Πρωτοπόροι»). Πῶς συμβαίνει τώρα στό τέλος τοῦ 1933, ν' ἀνακαλυφτεῖ ὅτι ὁ Κορδάτος εἶναι ἕνας ἱστορικός τῆς μπουρζουαζίας ἕνας ἐχθρός τοῦ προλεταριάτου καί διαστρεβλωτής καί εὐνουχιστής τοῦ μαρξισμοῦ; Πῶς συμβαίνει νά περάσουν τόσα χρόνια καί ὁ ἐπίσημος πολιτικός ὀργανισμός τῆς ἐργατικῆς μας τάξης ν' ἀφίσει ἀπαρατήρητο τό ἀντεπαναστατικό περιεχόμενο τῶν βιβλίων τοῦ ὑποφαινόμενου; Ἤ πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς ὁ πολι-

μαζί τους, καί ποτέ δέν λύνει ὡς τό τέλος τά προβλήματα τῆς ἐπανάστασής της. Ἀπεναντίας, τό προλεταριάτο, ἡ πιό ἐπαναστατική τάξη, ὄντας πάντα στίς πρῶτες γραμμές τῆς μπουρζουαζοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, συνειδητοποιῶντας τόν ἱστορικό του ρόλο σ' εὐνοϊκές ἱστορικές συνθῆκες *παίρνει ἐκεῖνο τήν ἡγεμονία στή μπουρζουαζοδημοκρατική ἐπανάσταση, τσακίζει τήν ἑνωμένη φεουδαρχο-μπουρζουαζική ἀντίδραση, καί λύνοντας ἐπαναστατικά τά προβλήματα τῆς μπουρζουαζικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τήν ἀναπτύχνει σέ σοσιαλιστική καί ἀρχίζει τό χτίσιμο τοῦ σοσιαλισμοῦ.*

Ἡ ἱστορική κίνηση ἔτσι δέν εἶναι μηχανική, σχηματική, μά διαλεχτική. Ἔτσι εἶδαν οἱ Μάρξ-Ἔνγκελς τίς ἐπαναστάσεις τοῦ 1848-49, ὅπου προσπάθησαν νά ὀργανώσουν τό προλεταριάτο καί νά συνεχίσουν τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης.

Ἄς δοῦμε τώρα τό βασικό ἔργο τοῦ Γ. Κορδάτου, τήν ἱστορική του μελέτη γιά τήν ἑλληνική ἐπανάσταση τοῦ 1821, πού ἦταν μπουρζουαζική ἐπανάσταση κι' ἐκδηλώθηκε σέ ἐθνικοαπελευθερωτική φόρμα.

Ὁ Γ. Κορδάτος ξαίρει φυσικά πώς ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἦταν ἐπανάσταση μπουρζουαζική κι' ἀκολουθῶντας τή μηχανιστική του μεθοδολογία βρίσκει «δυό κόμματα», πού ἀντιπροσωπεύουν τούς ἀστούς καί τούς κοτσαμπάσηδες», «τό κόμμα τό ἀστικό», πού ἔχει δεξιά, κέντρο, ἀριστερά καί «τό κόμμα τῶν φεουδαρχῶν, πού χωριζότανε πάλι σέ δυό μεγάλες φατρίες» *(Νεοελληνική πολιτική ἱστορία σελ. 265–6)*. Εἶναι ἡ βασική θέση τοῦ Γ. Κορδάτου. Ὅλο του τό ἔργο στρέφεται γύρω ἀπ' αὐτή τή θέση, πού ἡ κοινωνική της ἔννοια ἔγκειται στό νά ἐξυμνήσει, νά ἡρωοποιήσει, μέ τή διαστρέβλωση τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τήν ἑλληνική μπουρζουαζία καί νά τήν παραστήσει σάν κύρια κινητήρια δύναμη τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπανάσταση εἶναι μπουρζουαζική καί στρέφεται ἐνάντια στή φεουδαρχία. Συνεχῶς ὑπάρχει μπουρζουαζία ἐπαναστατική καί φεουδάρχες ἀντεπαναστάτες, ἀντίδραση. Τό σχῆμα, τό καλοῦπι ἕτοιμο. Καί σ' αὐτό τό σχῆμα, ποὖναι ἀπόλυτα πρός τό συμφέρο τῆς μπουρζουαζίας, σά στό κρεββάτι τοῦ Προκρούστη, προσαρμόζονται, ἀκρωτηριασμένα, τά ἱστορικά γεγονότα ἀπ' τό «Μαρξιστή» μας ἱστορικό. Σύμφωνα μ' αὐτό τό μενσεβίκικο σχῆμα, πού δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τή ζωντανή διαλεχτική μέθοδο τοῦ Μάρξ, ὁ Γ. Κορδάτος ἐξετάζει τήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 καί τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν τάξεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καί τή θέση κάθε μιᾶς ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση. Θ' ἀναλύσουμε σύντομα τίς ἀντιμαρξιστικές αὐτές ἀνακαλύψεις τοῦ Γ. Κορδάτου.

Καί πρῶτα – πρῶτα. Γιά τίς κινητήριες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης. Σύμφωνα μέ τό σχῆμα του καί τά συμφέροντα τῆς μπουρζουαζίας ὁ Γ. Κορδάτος σ' ὅλο του τό ἔργο, προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει πώς ἡ ὀργάνωση, διεξαγωγή καί καθοδήγηση τῆς ἐπανάστασης ὀφείλεται στήν ἐπαναστατική μπουρζουαζία.

Ὁ Γ. Κορδάτος ἀκόμα στήν εἰσαγωγή του μᾶς λέει πώς «ἡ ἑλληνική μπουρζουαζία, πού ὁλοένα μεγάλωνε καί κυριαρχοῦσε ἀπό οἰκονομική ἄποψη μιά πού εἶχε μαζί της τά λαϊκά στρώματα, ἀπεφάσισε νά ἐπαναστατίσει ἐνάντια στόν ξένο ζυγό καί νά πάρει τήν πολιτική ἐξουσία στά χέρια της» *(Γ. Κορδάτος: Νεοελληνική πολιτική ἱστορία, τ. Ι. σελ. 23)*. Ὁ «μαρξιστής» μας ἀνακαλύφτηκε καί ἡ ἑλληνική μπουρζουαζία σά νά ἦταν ἕνας (ἀριθ. 1) ἔμπορας «ἀποφάσισε νά ἐπαναστατήσει». Ὁ Γ. Κορδάτος γελοιοποιεῖ τόν μαρξισμό. Γιά νά καθοριστεῖ ἡ θέση τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση συγκεκριμένα κι' ὄχι σύμφωνα μέ νεκρά καλούπια, ὁ μαρξισμός ἀπαιτεῖ νά ἐξεταστοῦν τά διάφορα στρώματά της ξεχωριστά καί στό σύνολό τους. Κι' αὐτά ἦταν ἁπλωμένα καί δούλευαν σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς ἀπέραντης τουρκικῆς αὐτοκρατορίας καί τῆς Εὐρώπης, εἶχαν διαφορετικά καί πολλές τικός ὀργανισμός (καί τά σημερινά ἀκόμα *ἀφεντικά* τοῦ κινήματος δέν μποροῦν νά βγάλουν τήν οὐρά τους, γιατί, κι' αὐτοί ἄμεσα καί ἔμμεσα ἦρθαν σ' ἐπαφή μαζί μου) συνθηκολογοῦσαν μέ τόν «ἀντεπαναστάτη» Κορδάτο, ἤ, ὅτι κάποια ἄλλα ἐλατήρια τούς κινοῦν στήν πολεμική τους, τά ἴδια, πού καί κάπου ἀλλοῦ, τά ἔργα τοῦ Πλεχάνωφ, Τρότσκυ, Ραζιάνωφ, Μπουχάριν, Ντεμπόριν καί τόσων ἄλλων *ἐκ τῶν ὑστέρων* ἀνακαλύφτηκε πώς... δέν ἦταν μαρξιστικά λενινιστικά. Συνεπῶς ἔπρεπε νά ριχτοῦν στό πῦρ τό ἐξώτερο καί νά στραπατσαριστεῖ τό κῦρος τῶν συγγραφέων τους μιά πού αὐτοί, εἴτε ἄμεσα, εἴτε ἔμμεσα, διαφώνησαν ἤ διαφωνοῦν μέ τήν πολιτική τῆς διευθύνουσας κλίκας ἤ – ὅπως τά ἔργα τοῦ Πλεχάνωφ, Ντεμπόριν κ. ἄλ. – δέν εὐνοοῦν τήν ἀναθεώρηση καί παραχάραξη τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ (μαρξισμοῦ).

Ἔτσι καί ὁ Ζ., σπουδασμένος στή σχολή τῶν ἐπιγόνων τοῦ μαρξισμοῦ καί λακές τῶν λακέδων τοῦ σιτιζόμενου «μπολσεβικισμοῦ» γράφει:

«Ἡ μπουρζουαζία συντονίζει τίς προσπάθειές της γιά ν' ἀμβλύνει τό ἐπαναστατικό λεπίδι τοῦ μαρξισμοῦ λενινισμοῦ, νά κάνει τήν ἐπαναστατική θεωρία τοῦ Μάρξ – Λένιν ἀκίνδυνη στά χέρια τοῦ προλεταριάτου. Καί σ' αὐτό τό ἐπίπεδο «πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς μπουρζουαζίας» εἶναι ὁ τροτσκισμός. Ὁ τροτσκισμός χρησιμεύει σά σημαία, πού συγκεντρώνει τά παληά ὀππορτουνιστικά, χρεωκοπημένα στοιχεῖα καί... προσπαθεῖ νά εὐνουχίσει τό μαρξισμό λενινισμό...» («Κομ. Ἐπιθ.» ἀριθ. 20 σελ. 19).

Καί παρακάτω ὁ ἴδιος μᾶς σερβίρει τό χορτοζοῦμι τῆς «κριτικῆς» του κουζίνας πιό ξετσίπωτα ἀκόμα:

« Μά ὁ Κορδάτος – γράφει – δέν περιορίζεται ὡς ἐδῶ. Ἐξίσου καλά καί «μαρξιστικά» βέβαια, ξέρει καί τήν ἱστορία τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος καί μέ θρασύτητα νεοέλληνα ἀντιδραστικοῦ φιλισταίου γράφει γιά τόν Τρότσκυ καί τόν τροτσκισμό... καί ἀρνιέται ὄχι μόνο στό ἐπαναστατικό κόμμα τοῦ ἑλληνικοῦ προλεταριάτου, τό ΚΚΕ, μά καί τό ἐπιτελεῖο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, τήν Κομμουνιστική Διεθνῆ, τήν ἱκανότητα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ μαρξισμοῦ λενινισμοῦ καί τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τῶν ἐπαναστατικῶν ἀγώνων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου» («Κομ. Ἐπιθ.» σελ. 21 – 24).

Ὅπερ ἔδει δεῖξαι. Μά ποῦ τά γράφω αὐτά; Σέ κανένα ἀπό τά βιβλία μου δέν γράφω, οὔτε ἔμμεσα, οὔτε ἄμεσα τέτοια πράματα.

Καί τώρα περνᾶμε στήν «οὐσία» τῆς κριτικῆς. Ὁ Ζ. ἔχοντας ὑπ' ὄψει του πώς ἔπρεπε νά βγάλει τόν Κορδάτο «ἀντεπαναστάτη καί ἱστορικό τῆς μπουρζουαζίας» δέ χρειάστηκε νά διαβάσει τά βιβλία μου. Ἔβγαλε ἀπό πρίν τό φετφά του καί γιά νά τόνε δικαιολογήσει τοῦ χρειάζονταν μόνο διάφορες φράσεις καί λέξεις παρμένες στά πεταχτά, ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ, χωρίς κανένα εἰρμό, μά τό ἀντίθετο ψαλλιδισμένες τεχνικά ἀπ' τό κείμενο γιά νά προκαλοῦν ἐντύπωση. Σάν καλός, μάλιστα καί ξεσκολισμένος μάγειρας τῶν καλπονοθεύσεων βάζει γιά σάλτσα μερικές *φορμάτσιες* καί μερικά ἀποσιωπητικά καί οἱ χάρτινοι «κριτικοί» κεραυνοί του εἶναι ἕτοιμοι.

Καί τώρα θά μοῦ ἐπιτρέψουν οἱ ἀναγνῶστες μου, καί οἱ ἀναγνῶστες τῆς «Κομ. Ἐπιθεώρησης» νά τούς θυμίσω κάτι. ποῦ μᾶς χρειάζεται γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἀχαλίνωτη κακοπιστία τοῦ «κριτικοῦ» μου. Στά δύο πρῶτα βιβλία μου (*Κοινωνική σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, καί Νεοελ. Πολιτική Ἱστορία)* στό περιεχόμενο τῶν ὁποίων κυρίως στηρίζει ὁ Ζ. τό πρῶτο μέρος τῆς κριτικῆς του ἀσυναρτησιολογίας, βάζω μιά *κεντρική θέση:* Πώς: *ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἦταν ἕνα ἐθνικοαστικό κίνημα.* Ἐπίσης στήν εἰσαγωγή τοῦ πρώτου μου βιβλίου προσπαθῶ νά ἐκλαϊκεύσω τόν

φορές ἀλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα γιατί συνδέονταν ἀλλονῶν μέ τήν ὕπαρξη τῆς Πύλης, κι' ἀλλονῶν μέ τίς ἀντιμαχόμενες εὐρωπαϊκές δυνάμεις, ἀλλονῶν ἦταν δεμένα μέ τήν ὕπαρξη τοπικῶν φεουδαρχῶν, τοῦ κλήρου κλπ. κλπ.

Μά ἄν ὁ Γ. Κορδάτος σκέφτονταν καί δούλευε μαρξιστικά, πράμα ἀρκετά βαρύ, δέ θά μποροῦσε ποτέ νά βάλει γραμμή διαχωριστική ἀνάμεσα στούς ἕλληνες ἀστούς καί τούς ἕλληνες κοτσαμπάσηδες καί νά βρεῖ μπουρζουαζία ἐπαναστατική καί φεουδάρχες ἀντεπαναστάτες. Θάβρισκε ἐξ ἴσου πώς τά διάφορα φεουδαρχικά στρώματα εἶχαν ἐξ ἴσου διαφορετικά συμφέροντα ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση. Πώς ἡ ἐπανάσταση σάν ἐθνικοαπελευθερωτική παρουσίαζε ἀρκετά πλαίσια γιά τή συμμετοχή κι' αὐτονῶν συνολικά ἤ μερικά σέ τούτη ἤ στήν ἄλλη περίοδο τῆς μακρόχρονης πάλης στόν ἀγῶνα κι' ὅτι ἡ μαρξιστική μεθοδολογία καθόλου δέν ἀποκλείει τή συμμετοχή τῶν φεουδαρχικῶν στοιχείων στήν ἐθνικοαπελευθερωτική ἐπανάσταση.

Σχετικά μέ τίς μάζες, τή δράση τους, καί τό ρόλο τους στήν ἐπανάσταση, *πράμα πού ἔπρεπε νἆναι τό κεντρικό σημεῖο καί ν' ἀποτελεῖ τόν ἄξονα γιά τίς ἔρευνες ἑνός μαρξιστῆ συγγραφέα, ὁ ἱστορικός μας ἁπλούστατα τίς ἀγνοεῖ ὁλότελα.* Ἄν ὁ Γ. Κορδάτος δοκίμαζε νά ἐρευνήσει καί νά μιλήσει γιά τό ρόλο τῶν μαζῶν, τά ἀδιάψευστα ἱστορικά γεγονότα, πού μιλᾶν γιά τήν ἀνεξάντλητη ἐπαναστατική τους πρωτοβουλία καί δραστηριότητα, γιά τόν ἄφταστο ἡρωϊσμό καί τήν αὐτοθυσία τους, πού βάσταξαν τήν ἐπανάσταση τόσα χρόνια, θά τόν ἔφερναν σέ ἀδυναμία γιά ν' ἀποδείξει τή θέση του καί νά ἐγκωμιάσει τή μπουρζουαζία, πού σαμπόταρε τήν πάλη τῶν μαζῶν.

Σ' ὁλόκληρο τόμο 400 σελίδων ἀναπτύχνονται δυό πράματα: «Οἱ προδοσίες τῶν ἁρματωλῶν καί τῶν κοτσαμπάσηδων... πού ἦταν γενικό κακό, ὁ κανόνας κι' οἱ ἐξαιρέσεις. Γιατί ἡ δική τους ἱστορική ἀποστολή ἦταν ἄλλη κι' ἄλλη τῶν ἀστῶν πού ἔκαναν τήν ἐπανάσταση» (στό ἴδιο σελ. 250) καί β) κι' ὅτι οἱ ἀστοί ἔκαναν τήν ἐπανάσταση, κι' ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἦταν «κίνημα τῆς ἀστικῆς τάξης πού τράβηξε μαζί της καί τά λαϊκά στοιχεῖα» (στό ἴδιο σελ. 235). Ξεφυλλεῖστε ὁλόκληρο τό ἔργο τοῦ Γ. Κορδάτου, δέ θά βρεῖτε παρά ἀνάπτυξη αὐτῆς τῆς θέσης. Στή διεξαγωγή τῆς ἐθνικῆς πάλης, πού βάσταξε ἑφτά χρόνια, καί ἔδωκε δείγματα ἀνυπέρβλητου ἡρωϊσμοῦ, ἡ μάζα ἀγνοεῖται καί οἱ ἐπιτυχίες τῆς ἐπανάστασης ἀποδίδονται στή μπουρζουαζία. Ἀδυνατῶντας φυσικά μέσα στά πλαίσια ἑνός ἄρθρου νά γράψουμε ἱστορία, σημειώνουμε λίγα πράματα σχετικά μέ τή δράση τῶν ναυτῶν καί τῆς ἀγροτιᾶς. Καί ἔχουμε: α) Οἱ ναῦτες τῶν νησιῶν καί συγκεκριμμένα τῆς Ὕδρας, πού ἔπαιξε τόν κυριώτερο ρόλο στήν ἐπανάσταση, ἦταν κεῖνοι πού ὄχι μόνο τράβηξαν ἀναγκαστικά τούς ἐμπόρους τῆς Ὕδρας στόν ἀγῶνα (αὐτό ἐξ' ἴσου ἀναγκαστικά τό ἀναφέρει κι' ὁ Γ. Κορδάτος) μά καί τούς συγκρατοῦσαν στόν ἀγῶνα σ' ὅλη του τή διάρκεια.

Στόν ἀπεριόριστο ἐπαναστατικό ἡρωϊσμό τῶν ναυτῶν, τῶν διάφορων Κανάρηδων, ὀφείλουνται οἱ θρίαμβοι τῆς θάλασσας, μά ἡ ἐμπορική μπουρζουαζία φροντίζοντας μόνο γιά τά ἀτομικά της συμφέροντα, *ἄφηκε νά παραλύσει τό ναυτικό, γιά νά παραδώσει τή διοίκησή του στόν Ἐγγλέζο Κόχραν καί νά τσακίσει ἀλύπητα τούς ναῦτες*, πού ἀναγκάστηκαν ἀπ' τήν πεῖνα νά γίνουν πειρατές, *ἀφήνοντας ἔτσι τήν ὑπεροχή στή θάλασσα στόν Ἰμβραήμ.* Ὁ Γ. Κορδάτος μή μπορῶντας νά παρασιωπήσει τήν ἐξέγερση τῶν ναυτῶν τῆς Ὕδρας, πού τήν ἔβγαλε στήν ἐπανάσταση, παρασιωπάει ὁλότελα τή *δράση τῶν ἐμπόρων καί τῶν ναυτῶν* στήν πορεία τῆς ἐθνικῆς πάλης.

πολύκροτο πρόλογο τοῦ Μάρξ στήν *Κριτική του τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας* καί νά ἐξηγήσω *τί εἶναι καί τί δέν εἶναι* ἱστορικός ὑλισμός. Καί ξεκινώντας ἀπό τίς καθιερωμένες καί γνωστές ἀντιλήψεις πώς ἡ ἱστορία εἶναι δημιούργημα ἤ *τῆς θείας Πρόνοιας* ἤ τῶν *ἡρώων* (μεγάλων ἀνδρῶν) ἤ τῶν *Ἰδεῶν*, καταπολεμῶ τίς τέτοιες ἀντιλήψεις καί παραδέχουμε ὡς μόνη ἀσφαλῆ μέθοδο μελέτης τῆς ἱστορίας τόν ἱστορικό ὑλισμό τοῦ Μάρξ καί Ἔνγκελς. Γι' αὐτό καταλήγω συμπερασματικά πώς:

« Ὁ οἰκονομικός παράγων (κατά τή μαρξιστική μέθοδο) εἶναι ὁ παράγων ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ καί ρυθμίζει τήν κοινωνική ἐξέλιξη. Ἡ κατάσταση μιᾶς κοινωνίας εἶναι πάντοτε τό ἀποτέλεσμα ὡρισμένων κοινωνικῶν σχέσεων, αἱ ὁποῖαι πάλιν εἶναι ἡ ἔκφραση τῶν ὑφισταμένων ὑλικῶν συνθηκῶν» (σελ. 19).

Σέ ὑποσημείωση ὅμως, τό *τονίζω* πώς οἱ μαρξιστές δέ θεωροῦν κι' οὔτε διδάσκουν πώς ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία ἐξελίσσεται *μηχανικά* (σελ. 18).

Δέν τό κρύβω πώς ὑπάρχουν στή διατύπωση τῶν γνωμῶν μου, πολλές ἐκφραστικές ἀτέλειες, κάι πολλά κενά, ὡστόσο, ἡ βασική, ἡ κεντρική γραμμή τῶν βιβλίων μου παραμένει μεθοδολογικά καί ἱστορικοϋλιστικά ἀκλόνητη. Ἐπίσης τονίζω πώς δέν ἔγραψα ποτές μου καμμιά εἰσαγωγή στό μαρξισμό ὥστε νά εἶμαι ὑποχρεωμένος νά θίξω ὅλες τίς πλευρές τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας. Ἄρα πρέπει νά κριθῶ ἀπ' ἐκεῖνα πού ἔγραψα κι' ὄχι ἀπ' ὅσα *δέν ἔγραψα* ἤ πού κατά τόν «κριτικό» του θά *ἔπρεπε νά γράψω.*

* * *

Ξαναρωτῶ λοιπόν ποῦ στηρίζει ὁ Ζ. τήν «κριτική» του γιά τό χυδαῖο οἰκονομισμό καί τεχνικισμό τοῦ ὑποφαινομένου; *Πουθενά.* Λέει μονάχα ὁλότελα ἀδέσποτα, χωρίς νά σημειώσει καί κείμενα κι' ὄχι λέξεις καί ἀπομονωμένες φράσεις μέ ἀποσιωπητικά πώς ὁ Κορδάτος διδάσκει ὅτι: «Τήν ἐπανάσταση τήν φέρνει ἡ αὐτόματη τελειοποίηση τῶν ἐργαλείων» (σελ. 23).

Καί ὅτι ὁ Κορδάτος: «Διαστρέφει ὁλότελα τό μαρξισμό καί ταυτοποιεῖ τίς παραγωγικές δυνάμεις μέ τά ἐργαλεῖα» (σελ. 22).

Στήν «κατηγορία» αὐτή θά ἐπιμείνω κάπως περισσότερο, γιατί οἱ διάφοροι Ζευγοί πρέπει νά ξεσκεπαστοῦν καί νά μάθουν πώς δέν εἶναι ἀσύδοτοι νά γράφουν ὅ,τι τούς κατέβει εἰς βάρος τῶν ἀντιπάλων τους. Καί ξαναρωτῶ: Σέ ποιό μέρος *ταυτοποιῶ* τίς παραγωγικές δυνάμεις μέ τά ἐργαλεῖα; Ὁ Ζ. μή βρίσκοντας σέ κανένα ἀπό τά βιβλία μου *κείμενα*, πού νά πιστοποιοῦν τούς ἀπό τά πρίν κατασκευασμένους ἰσχυρισμούς του, ἀφίνει τά βιβλία πού κρίνει καί καταφεύγει σ' ἕνα τέχνασμα. Ἁρπάχνεται ἀπό μιά ὑποσημείωση τῆς δικῆς μου μετάφρασης τοῦ *Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου* (σελ. 59) κι' ἔτσι γίνεται ἡ δουλειά του!

Ἄν καί θά μποροῦσα νά ἀποδείξω πώς ἡ ὑποσημείωση αὐτή δέν εἶναι δική μου, γιατί, οἱ δικές μου ὑποσημειώσεις *ὅλες* φέρνουν τό διακριτικό «*σημ. Μεταφρ.*» ὡστόσο, γιά νά μή φανεῖ πώς θέλω νά ξεφύγω καί νά ρίξω τό βάρος στόν ἐκδότη μου, παίρνω τήν εὐθύνη ἐπάνω μου. Θά ἤθελα ὅμως νά μοῦ ὑποδειχθεῖ μέ αὐτούσια τά κείμενα, σέ ποιό βιβλίο μου ὑποστηρίζω πώς «ἡ αὐτόματη ἐξέλιξη τῶν ἐργαλείων φέρνει τήν ἐπανάσταση». Ὄχι ἀόριστες ὑπεκφυγές καί λαθροχειρίες καί ἀποσιωπητικά, ἀλλά κείμενα, σελίδες, ἀποδείξεις. Ὅσο

β) Ὁ Γ. Κορδάτος δέν μπορεῖ νά ἐχτιμήσει τή σημασία τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος, πού ἀποτελοῦσε τήν οὐσία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821 καί τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς, πού μαζί μέ τούς ναῦτες ἀποτελοῦσε τήν κύρια κινητήρια δύναμη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Γ. Κορδάτος παρασιωπάει ὁλότελα τούς ἡρωϊσμούς τῆς ἀγροτιᾶς, πού παλεύοντας γιά τή γῆ, κράτησε τήν ἐπανάσταση τόσα χρόνια. Ἀγνοεῖ τό ὁλοκαύτωμα τῆς ἀγροτιᾶς στό Μεσολόγγι, ἀγνοεῖ τούς ἀγῶνες τῶν ἀγροτῶν τῆς Πελοποννήσου, τή μαζική τους ἐξέγερση στήν ἀρχή, ὁπότε γιά λίγες μέρες ξεκαθάρισαν τήν ὕπαιθρο ἀπ' τούς Τούρκους, ἀγνοεῖ τήν τελευταία περίοδο, ἐνάντια στόν Ἰμβραήμ, ἀγνοεῖ τό αὐτοδημιουργημένο ἀπ' τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τῆς ἀγροτιᾶς στρατόπεδο τοῦ Καραϊσκάκη, πού ἀνάστησε τήν ἐπανάσταση στή Ρούμελη, γιά νά διαλυθεῖ χάρη στίς ἐνέργειες τῆς ἐμποροκοτσαμπασίδικης κυβέρνησης, πού τό παρέδοσε στή διάθεση τῶν ξένων στρατηγῶν καί ναυάρχων.

Ἡ μεθοδολογία τοῦ Γ. Κορδάτου ἀνήκει στίς «... προηγούμενες θεωρίες – πού ὅπως λέει ὁ Λένιν – δέν ἀγκάλιαζαν *ἀκριβῶς τή δράση τῶν μαζῶν τοῦ πληθυσμοῦ...*» καί βλέπει μονάχα ἥρωες. Βλέπει μόνο τούς διάφορους καπεταναίους. Ὁ Γ. Κορδάτος ἀγνοεῖ τήν ἐπαναστατική δράση τῶν μαζῶν στήν ἐπανάσταση τοῦ 1821, πού ἀνήκει σέ μᾶς, ποὖναι κληρονομιά τοῦ ἐπαναστατικοῦ μας κινήματος, γιατί μόνο ἔτσι μπορεῖ νά παραστήσει τήν ἐπανάσταση σάν ἔργο τῆς μπουρζουαζίας, πού σύγχρονα διεκδικεῖ καί τούς ἡρωϊσμούς τῶν μαζῶν, τῆς ἀγροτιᾶς καί τῶν ναυτῶν στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης. Τά ἱστορικά γεγονότα ποὖναι ἀδύνατο φυσικά νά τά ἀναπτύξουμε ἐδῶ, τονίζουν πώς ἡ ἑλληνική μπουρζουαζία στά 1821, παίρνοντας τήν ἡγεμονία τῆς ἐπανάστασης, λόγω τῆς ἔλλειψης διαμορφωμένης συνεποῦς ἐπαναστατικῆς τάξης, στηρίχτηκε στήν ἀντίδραση, ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά, ἀνάθεσε τήν τύχη τῆς ἐπανάστασης στά χέρια τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἱερῆς Συμμαχίας καί τῆς Ἀγγλίας καί ὄχι μόνο στάθηκε ἀνίκανη νά ὀργανώσει τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις ποὖταν ὑπεραρκετές γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης, μά ἐπανειλημμένα ματαίωσε τίς ἡρωϊκές τους προσπάθειες καί διάλυε ὅ,τι δημιουργοῦσε ἡ ἐπαναστατική τους πρωτοβουλία, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ Καραϊσκάκη. Νά τί γράφει σχετικά ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ἐμπορικοῦ κεφαλαίου ἱστορικός Κ. Παπαρηγόπουλος στήν «Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (Τ. 6 σελ. 35 ἔκδ. Ἐλευθ.): «*Ἐν γένει ὅμως δυνάμεθα... νά εἴπωμεν ὅτι οἱ μαχηταί τῆς ἐπαναστάσεως ἐξεπλήρωσαν κατά ξηράν καί κατά θάλασσαν τό καθῆκον αὐτῶν, ἐπαξίως τοῦ ἐπιδιωχθέντος μεγάλου σκοποῦ. Εἶναι δέ τούτου ἕνεκα μᾶλλον ἀξιάγαστοι ὅσω δι' ὅλου τοῦ ἀγῶνος οὐδέποτε ἐκτησάμεθα κυβέρνησιν πράγματι χειραγωγήσασαν τά κοινά τοῦ ἔθνους συμφέροντα καί τελεσφόρως προνοήσασαν περί ὀργανισμοῦ καί συντηρήσεως τῶν στρατιωτικῶν τοῦ ἔθνους δυνάμεων...*» (ὑπογράμ. δική μας). Ὅταν ἔγραφε ὁ Παπαρηγόπουλος ἡ ταξική πάλη δέν εἶχε τόσο ὀξυνθεῖ καί ὁ μή μαρξιστής ἱστορικός τῆς μπουρζουαζίας ἐξέθετε τά ἱστορικά γεγονότα πιό σύμφωνα μέ τήν πραγματικότητα. Σήμερα, ἡ ὄξυνση τῆς ταξικῆς πάλης δέν ἐπιτρέπει στό «μαρξιστή» ἱστορικό τῆς μπουρζουαζίας νά μιλάει γιά μάζες. Τό ταξικό περιεχόμενο τοῦ ἔργου τοῦ Γ. Κορδάτου, σάν ἱστορικοῦ τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821, ἔγκειται στό νά λαμπρύνει τήν ἑλληνική μπουρζουαζία μέ τήν ἱστορική αἴγλη τοῦ πρωταθλητῆ τῆς ἐθνικῆς ἐπανάστασης καί τῆς αἱματηρῆς πάλης ἐνάντια στόν τουρκικό φεουδαρχισμό, πλαστογραφῶντας τά ἱστορικά γεγονότα καί σβύνοντας τό ρόλο τῶν μαζῶν.

Ἡ συνέχεια στό ἑπόμενο.

γιά τό ρόλο τοῦ ἀνθρώπου μέσα στήν ἱστορία, ὅποιος διαβάσει μέ λίγη προσοχή τούς προλόγους μου στά βιβλία μου *Κοινωνική σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 καί στή Νεοελλ. Πολιτ. Ἱστορία* θά ἰδεῖ πώς δέν παραδέχουμαι *καμμιά φαταλιστική ἤ μηχανιστική ἐξέλιξη.* Νά καθήσω νά ἀντιγράψω ἐδῶ σελίδες ὁλόκληρες εἶναι δύσκολο, γιατί, οὔτε χῶρος ὑπάρχει, οὔτε καί καιρό ἔχω. Ὅποιος θέλει νά διαπιστώσει μέ τά μάτια του τό τί γράφω καί τό τί ὑποστηρίζω δέν ἔχει παρά νά διαβάσει τούς παραπάνω προλόγους πού ἀναφέρω. Ὡστόσο ἐδῶ γιά τόν κάθε καλόπιστο ἀναγνώστη τῆς «Κομμουνιστικῆς Ἐπιθεώρησης» ἀντιγράφω ἕνα κομμάτι ἀπό μιά μου κριτική (ἀντίκρουση στόν κ. Κανελλόπουλο πού ἀπόδιδε φαταλιστικές καί μηχανιστικές ἀντιλήψεις στό Μάρξ σέ μιά του διάλεξη-κριτική τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ). Στήν κριτική μου λοιπόν αὐτή λέω καθαρά:

«Κανένας μαρξιστής, δέ λέει πώς (ὅπως γράφει ὁ Κανελλόπουλος) «ὁ Μάρξ δέν ἀνεγνώριζε εἰς τόν ἄνθρωπον κατ' ἀρχήν ὑποκειμενικήν ὑπόστασιν» δηλαδή, *πώς ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία ἐξελίσσεται χωρίς τή θέληση τῶν ἀνθρώπων.* Ὁ Μάρξ στίς θέσεις του γιά τό Λουδοβῖκο Φόϋγερμπαχ λέει: «οἱ φιλόσοφοι ὡς τά τώρα ἐξηγοῦσαν μονάχα τόν κόσμο ἔτσι ἤ ἀλλοιῶς, μά τό ζήτημα εἶναι νά τόν μεταβάλεις». Ἄρα ὁ Μάρξ δέν ἐδίδαξε κανένα «μοιρολατρισμό». Ὅλοι οἱ μαρξιστές – καί φυσικά πρῶτα ὁ Μάρξ καί Ἔνγκελς – διδάσκουν πώς τά κοινωνικά φαινόμενα δέν ὑπάρχουν χωρίς τούς ἀνθρώπους δηλαδή τά κοινωνικά φαινόμενα ὑπάρχουν γιατί ὑπάρχει *κοινωνία*». (*Ἀναγέννηση.* 1928. (No 11 – 12) σελ. 528).

Σημειώνω ἀκόμα πώς στήν *εἰσαγωγή μου* στή μετάφραση τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου» (σελ. 12) μαζί μέ ἄλλα γράφω:

«... ὁ μαρξισμός κάνει ἕνα γιγάντιο βῆμα πρός τά ἐμπρός. Δέν *ἐξηγάει* μόνο τόν κόσμο μά κάνει καί κάτι παραπάνω: δείχνει τά μέσα πού θ' *ἀλλάξουνε* τή σημερινή μορφή τοῦ κόσμου».

Εἶναι κι' αὐτά «ὀππορτουνισμός», «ταυτισμός τῆς ἐπανάστασης μέ τήν ἐξέλιξη τῶν ἐργαλείων»; Ἤ μήπως οἱ ἀντιλήψεις αὐτές εἶναι ἀντιμαρξιστικές καί ἀντιλενινιστικές; Ἤ πάλι ὅλα αὐτά «ἀνταποκρίνονται πλέρια στά ταξικά συμφέροντα τῆς μπουρζουαζίας»;

Καί τώρα ἦρθε ἡ σειρά τῆς ἄλλης «κατηγορίας», τό ὅτι «ταυτοποιῶ τίς παραγωγικές δυνάμεις μέ τά ἐργαλεῖα». Ὅπως εἴπαμε τά κείμενα δέν τόν βοηθοῦν γιά νά *πιστοποιήσει* τό αὐθαίρετο καί κακόπιστο συμπέρασμά του καί γι' αὐτό ἁρπάχνεται ἀπό μιά ὑποσημείωση τῆς μετάφρασής μου τοῦ «Κομ. Μανιφέστου». Ὁ Ζ. ἐδῶ ἤ κάνει τόν «πολυμαθῆ» ἤ εἶναι κουτοπόνηρος. Δέν εἶναι ἀνάγκη νά εἶναι κανένας προφέσσορας τοῦ μαρξισμοῦ γιά νά ξέρει πώς οἱ παραγωγικές δυνάμεις ἀποτελοῦνται ἀπό τούς ἐργάτες, τά ἀντικείμενα τῆς ἐργασίας καί τά μέσα τῆς παραγωγῆς. Ὡστόσο μιά τέτοια ἀνάλυση, χρειάζεται μόνο ὅταν γίνεται *εἰδικός λόγος* καί ἀναλύεται ὁ μαρξικός ὅρος *παραγωγικές δυνάμεις.* Ὁ Μπουχάριν, πού ὅσο κι' ἄν σήμερα πέρασε στό ράφι, θά ξέρει ἀσφαλῶς τό μαρξισμό πολύ καλύτερα ἀπό τούς, διαφόρων ποιοτήτων καί προελεύσεων, Ζεύγους, στό βιβλίο του *Θεωρία τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ* πού ἴσαμε τό 1928 ἦταν τό *ἐπίσημο ἐγχειρίδιο* τῆς μαρξιστικῆς κοινωνιολογίας στήν ΕΣΣΔ καί στά Κόμματα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς «ταυτοποιεῖ» καί αὐτός τίς παραγωγικές δυνάμεις μέ τήν τεχνική (ἐργαλεῖα).

Ἡ συνέχεια στό ἑπόμενο

Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΤΗΣ ΞΕΝΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΙΑΣ

Γ΄ ΜΕΡΟΣ

Τοῦ Νίκου Ψυρούκη

ΣΗΜΕΡΑ ἡ ἑλληνικὴ ἀστικὴ τάξη ἀμφισβητεῖ τὴν ἀμερικανοκρατία. Ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἀμφισβήτησης τῆς ἀγγλοκρατίας, ἡ διαδικασία τῆς ἀμφισβήτησης τῆς ἀμερικανοκρατίας ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ κεφάλαιο καὶ τοὺς φορεῖς του εἶναι διαδικασία ἀντιφατική, περίπλοκη καὶ χρονικὰ παρατεταμένη. Εἶναι διαδικασία ποὺ ἐξελίσσεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση σύνθετων, ἀλληλοαποκλειόμενων καὶ συνάμα ἀλληλοσυμπληρούμενων φαινομένων.

Ποιοί εἶναι οἱ παράγοντες πού γέννησαν τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας; Τό ἀδυνάτισμα τῆς ἀπόλυτης οἰκονομικῆς, πολιτικῆς καί στρατιωτικῆς παγκόσμιας ἡγεμονίας τοῦ βορειοαμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ, τό δυνάμωμα τῶν ἑταίρων-ἀνταγωνιστῶν του (ἀνάμεσα σ᾽ αὐτούς εἶναι καί τό ἑλληνικό κεφάλαιο), ἡ τόνωση τῆς τάσης γιά τήν ἀποδιοργάνωση τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας στήν Ἑλλάδα, χάρη στήν ἄμεση ἐπίδραση πού εἶχε ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στήν Κύπρο – ἡ πτώση τοῦ ἐπιπέδου τῆς ταξικῆς πάλης μέσα στήν ἑλληνική κοινωνία– χάρη στήν ὕφεση πού παρουσιάζει ἡ ἀνεξάρτητη πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου.. Οἱ πιό πάνω παράγοντες δυνάμωσαν τίς ἐσωιμπεριαλιστικές ἀντιθέσεις στό στρατόπεδο τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ στήν Ἑλλάδα. Τελικά γέννησαν καί τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας.

Ὅμως τί σημαίνει αὐτή καθεαυτή ἡ ἀμφισβήτηση; δέν σημαίνει κατηγορηματική ἀπάρνηση τῆς ἀμερικανοκρατίας. Ἀκόμα περισσότερο δέν σημαίνει ἄρνηση ἀπό τήν ἀστική τάξη τῆς ἑτεροβαροῦς συμμαχίας ντόπιου καί ξένου κεφαλαίου. Δηλαδή δέν σημαίνει ἀπόρριψη τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Ἄν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ἄν ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη ἀπαρνιότανε τή συμμαχία της μέ τό ξένο κεφάλαιο, θά σήμαινε πώς ἄλλαξε ἡ ταξική της φύση, πώς ἔπαψε πιά νά εἶναι ἀστική τάξη, γεγονός πού ἀνήκει στή σφαίρα τῶν ὀνείρων καί τῶν παραμυθιῶν. Ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας, ἀπό τή μεριά τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξης, καθόλου δέν σημαίνει ἄρνηση τοῦ ταξικοῦ της ρόλου, τοῦ ἀντιδραστικοῦ-ἀντεπαναστατικοῦ ρόλου της. Καί τοῦτο γιατί ἡ ἀμφισβήτηση ἔχει γιά στόχο της τήν κατοχύρωση τοῦ ἑλληνικοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Τίποτα ἄλλο.

Ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας, ἀπό τή μεριά τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξης, ἀποσκοπεῖ στό νά ἐπιφέρει ἀλλαγές στή δομή τῆς συμμαχίας ντόπιου καί ξένου κεφαλαίου, τέτοιες ἀλλαγές πού νά ἀνταποκρίνονται στό σημερινό συσχετισμό δυνάμεων ἀνάμεσα στά διάφορα τμήματα τοῦ κεφαλαίου, ἐκείνων πού ἄμεσα ἤ ἔμμεσα σχετίζονται μέ τό ἑλληνικό κεφάλαιο. Κοντολογίς, ἡ ἀμφισβήτηση ἐπιδιώκει τροποποιήσεις στή δομή τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας στήν Ἑλλάδα, τροποποιήσεις πού νά δυναμώνουν τοπικά καί διεθνικά τόν ἑλληνικό κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό καί τήν ἀντεπανάσταση.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ὅπως γνωρίζουμε, ἀπό τήν ἴδια τήν πλούσια πείρα τῆς ζωῆς, στό σύγχρονο κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό ἡ ἀλλαγή τοῦ συσχετισμοῦ δυνάμεων ἀνάμεσα στά διάφορα τμήματα τοῦ κεφαλαίου ἔχει σάν συνέπεια νά μήν μποροῦν νά λυθοῦν οἱ ἀντιθέσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν παρά μονάχα μέτήδία (1). Δέν εἶναι, λοιπόν, καθόλου παράξενο γιατί ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας ὑποχρεωτικά τερμάτισε τή λιγόχρονη «εἰρηνική» περίοδο πού γνώρισε ἡ Ἑλλάδα στή δεκαετία τοῦ 1950.

Εἴδαμε ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀγγλοκρατίας, ἀπό τήν ἑλληνική ἀστική τάξη, καί ἡ ἐπιβολή τῆς ἀμερικανοκρατίας συντελέστηκαν μέσα σέ κλίμα ἐθνικοῦ διχασμοῦ καί ἐμφυλίου σπαραγμοῦ. Σέ συνέχεια ἦλθε ἡ «χρυσή ἐποχή» τῆς ἀμερικανοκρατίας. Ἡ ἐποχή αὐτή χαρακτηρίζεται ἀπό τή σχετική σταθεροποίηση τοῦ ἑλληνικοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, ἀπό τή γρήγορη ἐπέκτασή του, ἀπό τίς ἀλλαγές πού σημειώθηκαν στίς παραγωγικές δυνάμεις τοῦ τόπου καί στή δομή τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀπό τήν ἀμερικανοποίηση τοῦ τρόπου ζωῆς (2). Ἡ θαλάσσια βιομηχανία προπορεύτηκε καί πάλι. Γνώρισε γρήγορη ἄνοδο (ἰδιαίτερα ἀπό τήν ἐποχή τοῦ πολέμου στήν Κορέα καί ὕστερα). Ὁ ἑλληνικός ἐμπορικός στόλος, πού ἄρχιζε τήν ἐξόρμησή του στά 1946, μέ τά 100 Λίμπερτυ, τό 1953 ξεπερνοῦσε τούς 7,5 ἑκατ. τόννους. Δηλαδή εἶχε τετραπλασιαστεῖ σέ σύγκριση μέ τό 1939. Στά 1957 ἡ δύναμη τῆς ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἦταν πάνω ἀπό 12 ἑκατομμύρια τόννους (τό 86% μέ ξένη σημαία καί τό 14% μέ ἑλληνική σημαία). Μέ ἄλλα λόγια, μέσα σέ μιά πενταετία αὐξήθηκε πάνω ἀπό 66% (3). Τό ναυτιλιακό συνάλλαγμα, ἀπό 9 ἑκατομμύρια δολλάρια πού ἦταν τό 1939, ἔφτασε σέ 100 ἑκατομμύρια δολλάρια τό 1959. Δηλαδή ἐντεκαπλασιάστηκε (4). Καί ἡ ἀνοδική πορεία τῆς ἑλληνικῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας συνεχίστηκε μέ ἅλματα. Τελικά, στά 1975, ξεπέρασε τούς 45 ἑκατομμύρια τόννους (σχεδόν τετραπλασιάστηκε ἀνάμεσα στά 1960 καί στά 1975). Εἶναι ἡ πρώτη στόν κόσμο. Προπορεύεται κατά 10 ἑκατομμύρια τόννους ἀπό τή γιαπωνέζικη ναυτιλία πού κατέχει τή δεύτερη θέση (5). Τό ναυτιλιακό συνάλλαγμα πού μπαίνει στήν Ἑλλάδα ἔφτασε τά 900 ἑκατομμύρια δολλάρια (αὐξήθηκε κατά 900% ἀνάμεσα στά 1959 καί στά 1975).

Οἱ καιροί ἄλλαξαν, μᾶς λέει ὁ ἐφοπλιστής Α. Λαιμός. «Ὑποχρεώνουν τίς ἐμπορικές ναυτιλίες σέ γερότερο δέσιμο μέ τίς κοιτίδες τους, γιά νά μπορέσουν ν ά ἐ π ι ζ ή σ ο υ ν στίς νέες συνθῆκες πού διαμορφώνονται στόν παγκόσμιο ναυτεμπορικό στίβο...» (6). Τό ἐφοπλιστικό κεφάλαιο φτιάχνει τή δική του ὑποδομή στήν Ἑλλάδα (ναυπηγεῖα, χαλυβδουργεῖα, ναυτασφαλίσεις κ.λ.π.). Οἱ ἐπενδύσεις τῶν ἐφοπλιστῶν στούς νευραλγικούς κλάδους τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας γιγάντωσαν (στή βιομηχανία, στόν ὑπόγειο πλοῦτο, στή γεωργία, στό ἐμπόριο, στόν τουρισμό).

Σά συνέπεια τῆς ἐπέχτασης τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ στήν Ἑλλάδα, καί τῆς καλυτέρεψης τῆς θέσης τοῦ ἑλληνικοῦ κεφαλαίου στήν παγκόσμια καπιταλιστική ἀγορά, τό ἐγχώριο χρονιάτικο ἐθνικό εἰσόδημα αὐξήθηκε σημαντικά (κατά 7% καί πάνω τό χρόνο). Τό χρονιάτικο κατά κεφαλή ἐθνικό εἰσόδημα παρουσίασε θεαματική ἄνοδο. Τό 1950 ἦταν 178 δολλάρια. Τό 1963 ἦταν 353 δολλάρια. Τό 1975 ἔφτασε τά 2.120 δολλάρια (τρέχουσες τιμές) (ἀνάμεσα στά 1963 καί στά 1975 ἐξαπλασιάστηκε) (7). Οἱ ὑλικές συνθῆκες, λοιπόν, ἄλλαξαν γιά τήν ἀμερικανοκρατία..

Ἡ ἀμερικανοκρατία, παρ' ὅλα τά σκανδαλώδικα προνόμια πού παραχωροῦσε στό βορειοαμερικάνικο κεφάλαιο, γιά ὅσο καιρό στηριζότανε στήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ βορειοαμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ στήν παγκόσμια ἀγορά καί στίς θάλασσες, ἦ τ α ν κ α ρ π ο φ ό ρ α γιά τό σύνολο τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξης. Γι' αὐτό καί ἀποτελοῦσε τό ἴνδαλμα τῶν ἀστῶν καί τῶν μικροαστῶν ἰδεολόγων. Ἄρχισε νά γίνεται ἀντιπαραγωγική γιά τόν ἑλληνικό κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό ἀπό τή στιγμή πού ὁ βορειοαμερικάνικος ἰμπεριαλισμός, ἐνῶ ἐξακολουθοῦσε νά ἀπολαμβάνει ὅλα τά οἰκονομικά, πολιτικά, στρατιωτικά κ.λ.π. προνόμιά του στήν Ἑλλάδα, δέν μποροῦσε νά εἶναι σίγουρη ἐγγύηση γιά τήν κανονική λειτουργία καί τήν παραπέρα ἐπέχταση τοῦ ἑλληνικοῦ κεφαλαίου. Γι' αὐτό καί ἡ ἀμερικανοκρατία ἄρχισε νά εἶναι «ἀντιπαθητική» καί ν' ἀντιμετωπίζεται μέ σκεπτικισμό καί ἐχθρικά ἀπό τήν ἑλληνική ἀστική τάξη. Ἔτσι, ἐνῶ τό 1950 ὅλοι οἱ ἰδεολόγοι τῆς ἀστικῆς τάξης ἦταν θερμοί κήρυκες τῆς ἀμερικανοκρατίας, στή δεκαετία τοῦ 1960 γίνονται σκεπτικιστές καί φτάνουν νά προτείνουν ἐ π α ν ε ξ έ τ α σ η τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς. Λόγου χάρη, στά 1965, ὁ Γ. Θεοτοκᾶς ἔγραφε: «Καί ἄν μιά μέρα ἡ Ἀμερική κρίνει πώς δέν τῆς συμφέρει πιά νά κρατᾶ τή Μεσόγειο κάτω ἀπό τόν ἔλεγχό της; Ποιά θά εἶναι τότε ἡ ἐθνική μας γραμμή; Ποιός καί μέ ποιό τρόπο θά φροντίσει γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καί τοῦ πολιτισμοῦ του; Τά σκέπτεται κανείς αὐτά; Τά μελετᾶ κανείς;...» (8).

Στά χρόνια τῆς χουντοκρατίας ἀνοιχτά καταγγελλόντουσαν οἱ Η.Π.Α. σάν οἱ ἐμπνευστές τοῦ τυραννικοῦ καθεστῶτος. Τόν σκεπτικισμό τόν διαδεχότανε ἡ πολεμική, πού ἀποκορυφώθηκε μέ τήν ἀποκατάσταση τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ στή χώρα. Σχεδόν ὁλόκληρος ὁ ἑλληνικός Τύπος δέν ἔπαψε νά ἀναφέρεται στίς συνωμοσίες τῆς C.I.A. στήν Ἑλλάδα. Ἀκόμα δίνονται στοιχεῖα γιά τή βαθιά κρίση τοῦ ΝΑΤΟ, γιά τήν ἀπομόνωση τῶν Η.Π.Α., γιά τήν πτώση τοῦ οἰκονομικοῦ δυναμικοῦ τῆς Δύσης, κ.λ.π., κ.λ.π. Ὁ ἑλληνικός Τύπος δέν σταμάτησε νά ἐπαναλαμβάνει καί νά ὑπογραμμίζει τήν τάση «γιά ἐπιθετικότητα καί ἐπέμβαση στά ἐσωτερικά τῶν ἄλλων χωρῶν πού διακρίνει τήν πολιτική τῶν Η.Π.Α.» (9). Πρόσφατα, τό Βῆμα κατηγόρησε τίς Η.Π.Α. ὅτι «ἀγωνιοῦν νά ἐπαναφέρουν τήν Ἑλλάδα σέ κατάσταση φ ό ρ ο υ ὑ π ο τ ε λ ε ί α ς, ὅπως κατά τήν ἑπταετῆ περίοδο, νά τήν καταστήσουν καί πάλι ἄ β ο υ λ ο ὄργανο τῶν ἐντολῶν τους...» (10). Μά ταυτόχρονα προβάλλονται καί οἱ ὅροι τῆς συνδιαλλαγῆς: «Ἂν ἡ Ἀμερική ἐπιδιώκει τήν ἠρεμία στόν γεωγραφικό αὐτό χῶρο, ἄν ἐκτιμᾶ τή σημασία τῆς ἑλληνικῆς φιλίας καί ἄν σέβεται τήν ἐθνική κυριαρχία τῶν λαῶν, δέν ἔχει παρά νά παράσχει ἔμπρακτα τήν ἐ γ γ ύ η σ ή τ η ς γιά τήν ὑφισταμένη κατάσταση πραγμάτων στή Μεσόγειο καί γιά τήν πλήρη ἀνεξαρτησία τῶν μεσογειακῶν χωρῶν. Τότε καί οἱ Η.Π.Α. καί τό Ν.Α.Τ.Ο. θά μποροῦν νά συνεργάζονται μ' αὐτές ἰσότιμα καί μέ ἀμοιβαῖο ὄφελος καί θά ἔχουν ἀποδείξει ὅτι σέβονται τίς ἀρχές πού πρεσβεύουν. Καί τότε μιά νέα περίοδος μπορεῖ νά ἀρχίσει στίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν» (δηλαδή Ἑλλάδας – Η.Π.Α. σημ. δικ.) (11).

Ὅπως, λοιπόν, βλέπουμε ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀμερικανοκρατίας δέ σημαίνει καί ἀπάρνησή της ἀπό τή μεριά τῆς ἑλληνικῆς ἀστικῆς τάξης. Μιά κι ὁ βορειοαμερικάνικος ἰμπεριαλισμός ἐξασθένισε, δέν μπορεῖ νά ἔχει ἄβουλο ὄργανο τῶν ἐντολῶν του τόν ἑλληνικό κρατικομονοπωλιακό καπιταλισμό. Τό καθεστώς τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας μπορεῖ νά «γνωρίσει μιά νέα περίοδο», ἀρκεῖ οἱ Η.Π.Α. νά προσαρμοστοῦν στά νέα δεδομένα πού δημιούργησε ὁ καινούργιος συσχετισμός δυνάμεων.

Καί σ' αὐτό τό ὁλότελα αἰτιολογημένο αἴτημα μέ ποιό τρόπο ἀντιδροῦν οἱ Η.Π.Α.; Χωρίς νά σέβονται «τήν ὑφισταμένη κατάσταση πραγμάτων στή Μεσόγειο», χωρίς νά σέβονται «τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία τῶν μεσογειακῶν χωρῶν». Ἀκόμα εἶναι «ὑποστηρικτές τῶν ἐπιτιθεμένων» (12). Δηλαδή δέν τά βάζουν κάτω. Δέν συμβιβάζονται μέ τήν καινούργια κατάσταση καί προσπαθοῦν νά ἀλλάξουν τήν πραγματικότητα μέ τή βία. Οἱ δυνατότητες ὑπάρχουν. Ὄχι μονάχα γιατί κάθε ἰμπεριαλισμός εἶναι ἐπιθετικός ἀπό τή φύση του (ποτέ δέν ἀμύνεται κι ὅταν πεθαίνει ἐπιτίθεται)μά καί γιατί ἡ συμμαχία ἑλληνικοῦ καί διεθνοῦς κεφαλαίου (τό καθεστώς τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας) ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τήν ὕπαρξη τοῦ ἑλληνικοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Ἄρα ἡ ὑλική βάση πού γέννησε τήν ἀμερικανοκρατία δέν παύει νά ὑπάρχει. Μάλιστα δίνει τή δυνατότητα γιά τήν παράταση τῆς ζωῆς τῆς ἀμερικανοκρατίας.

Ἡ ταξική πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τό ἀντιιμπεριαλιστικό κίνημά της εἶναι οἱ σταθεροί παράγοντες πού ἀποδιοργανώνουν τό καθεστώς τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Παράλληλα ἀποτελοῦν τό συντελεστικό μέσο ἐκεῖνο πού ἐπιτρέπει στήν ἀστική τάξη ν' ἀμφισβητεῖ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή τῆς ξενοκρατίας (λ.χ. τήν ἀγγλοκρατία, τήν ἀμερικανοκρατία). Ὅπως ὑπογραμμίσαμε, στήν περίπτωση τῆς ἀγγλοκρατίας καθοριστικό καταλυτικό ρόλο γιά τήν ἀμφισβήτησή της ἀπό τήν ἑλληνική ἀστική τάξη ἔπαιξε ἡ Ἐθνική Ἀντίσταση (ἡ ἀντιιμπεριαλιστική ἐπανάσταση τῶν ἐργαζομένων τῆς Ἑλλάδας). Στήν περίπτωση τῆς ἀμερικανοκρατίας, ὁ καταλυτικός παράγοντας τῆς ἀμφισβήτησής της ἦταν ἡ ἐθνικοαπελευθερωτική πάλη γιά τήν Κύπρο. Ὁ Α. Ἀντωνακάκης (δημοσιογράφος – δημοσιολόγος), στά 1966, μέ σαφήνεια διαπίστωνε ὅτι «τό κυπριακόν κυβερνᾶ τήν Ἑλλάδα καί ὄχι ἡ Ἑλλάς τό Κυπριακόν...» (13). Καί ὅλοι οἱ εἰδικοί τῶν Η.Π.Α. ποτέ δέν ἔκρυψαν πώς τό κυπριακό ὑπῆρξε πηγή ἀντιαμερικανισμοῦ στήν Ἑλλάδα. Μά ἄν τό ἀντιιμπεριαλιστικό-ἐθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τῶν ἐργαζομένων ἔφερνε τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἀγγλοκρατίας καί τῆς ἀμερικανοκρατίας ἀπό τή μεριά τῆς ἀστικῆς τάξης, ἡ διατήρηση τῆς ἀμφισβήτησης αὐτῆς καί ἡ ὁλοκλήρωσή της μέ τήν ἀλλαγή τῆς μορφῆς τῆς ξενοκρατίας, ἀπαιτοῦσε καί ἀπαιτεῖ τό χτύπημα τῆς ταξικῆς πάλης τῶν ἐργαζομένων, τό θάψιμο τοῦ λαϊκοῦ ἀντιιμπεριαλιστικοῦ κινήματος. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε αὐτό πού ὑπογραμμίσαμε, πώς δηλαδή ἡ ἀμφισβήτηση ἀποσκοπεῖ στό δυνάμωμα τῆς ἑτεροβαροῦς συμμαχίας ντόπιου καί ξένου κεφαλαίου κι ὄχι στήν ἐξασθένισή της. Δηλαδή ἀποσκοπεῖ στή στερέωση κι ὄχι στή διάλυση τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Αὐτό ἔγινε μέ τήν προδοσία καί τή συντριβή τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης, αὐτό ἔγινε μέ τό χαντάκωμα τοῦ κυπριακοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα.

Αὐτή, ὅμως, ἡ ἀντίφαση ὄχι μονάχα κάνει τήν ἀστική τάξη ἀνίκανη νά ἡγηθεῖ τοῦ ἔθνους, μά δίνει καί τή δυνατότητα στήν «προστάτιδα δύναμη» νά ἀντεπιτίθεται μέ βία. Ἔτσι ἡ ἀμφισβήτηση τοῦ ἡγεμονικοῦ ρόλου τῆς «προστάτιδας δύναμης» μετατρέπεται σέ ἀπαρχή καινούργιων δεινῶν γιά τόν τόπο καί τή μάζα τοῦ ἔθνους. Ἡ ἀντεπίθεση τῆς Οὐάσιγκτον ἄρχισε κιόλας ἀπό τήν ἐποχή τῶν συνθηκῶν τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Λονδίνου, πέρασε ἀπό τό στάδιο τῆς χουντοκρατίας στήν Ἑλλάδα, ἔγινε ἀκόμα πιό ἀπροκάλυπτη μέ τήν τουρκική εἰσβολή στήν Κύπρο.

Στά μέσα τοῦ 1975, τό Βῆμα, σ' ἀνταπόκρισή του ἀπό τήν Οὐάσιγκτον, ἔγραφε: «... τό ἀμερικανικό σχέδιο τείνει νά εὐνοήση, στήν ὑπόθεση τῆς Κύπρου, τήν πολιτική τῆς Ἄγκυρας εἰς βάρος τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀθηνῶν, μέ τρόπο ὥστε νά μπορέση νά ἐπιτύχη, τήν κατάλληλη στιγμή, τή διχοτόμηση τῆς νήσου καί τήν «Νατοποίηση» τόσο τοῦ τουρκικοῦ ὅσο καί τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος» (14).

Ἡ ἑλληνοτουρκική διένεξη, πού ἄρχισε ἀπό τό 1955 μ' ἀφορμή τήν Κύπρο καί μέ τήν τότε ὑποδαύλιση τοῦ ἀγγλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, ἄνοιξε τόν ἀσκό τοῦ Αἰόλου. Ὅλες οἱ παλιές ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στίς ἀστικές τάξεις τῆς Τουρκίας καί τῆς Ἑλλάδας ἦλθαν στήν ἐπιφάνεια. Κι ἄν αὐτή ἡ νέα κατάσταση, στήν ἀρχή, στρεφότανε καί ἐνάντια στήν ἀμερικανοκρατία, βαθμιαῖα, μέ τό χαντάκωμα τῆς κυπριακῆς ὑπόθεσης, μετατράπηκε σέ ὅπλο της. Ὁ βορειοαμερικάνικος ἰμπεριαλισμός, ὑποδαυλίζοντας τόν παντουρκισμό, κατάφερε (μέ δική του πρωτοβουλία, ὅπως ἀποδείχτηκε) (15), νά διαμελίσει τήν Κυπριακή Δημοκρατία, τό σύμβολο τῆς ἀμφισβήτησης τῆς ἀμερικανοκρατίας ἀπό τήν ἑλληνική ἀστική τάξη. Τώρα, οἱ Η.Π.Α. ἐνθαρρύνουν τίς τουρκικές ἐπεκτατικές διεκδικήσεις στό Αἰγαῖο, πού ἀποτελεῖ ζωτικό χῶρο γιά τό ἑλληνικό κεφάλαιο (ἀφοῦ εἶναι ὁ βασικός τροφοδότης τῆς ναυτεργατικῆς δύναμης). Θίγοντας τό καθεστώς τοῦ Αἰγαίου, ἡ Ἄγκυρα βάζει στήν ἡμερήσια διάταξη τό πρόβλημα τοῦ καθεστῶτος τῶν Στενῶν καί τῆς διώρυγας τοῦ Σουέζ (μιά καί ἀμφισβητοῦνται στήν πράξη οἱ συνθῆκες τῆς Λωζάννης καί τοῦ Μοντρέ). Ἡ Οὐάσιγκτον ἔτσι περνάει σ' ὁλομέτωπη ἐπίθεση καί ἐνάντια στούς ἄλλους ἑταίρους ἀνταγωνιστές της (Ε.Ο.Κ. – Σοβιετική Ἕνωση). Κι ἐκεῖνοι, φυσικά, ἀντεπιτίθενται. Ἡ κατάσταση εἶναι πιά ἐκρηκτική. Μιά ἑλληνοτουρκική πολεμική ἀναμέτρηση δέν ἀποκλείεται (16).

Αὐτόματα μπαίνει ὀξύτατο πρόβλημα ὑπεράσπισης τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Καί τό πρόβλημα αὐτό, πέρα ἀπό τό ποιός τό προκαλεῖ, ἀφορᾶ τή μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἀφορᾶ τήν ἐργατιά καί τήν ἀγροτιά. Αὐτόματα μπαίνει ὀξύτατο πρόβλημα ὑπεράσπισης τῆς εἰρήνης στήν Ἀνατολική Μεσόγειο καί σ' ὅλο τόν κόσμο. Κι' αὐτό ἐπίσης εἶναι πρόβλημα πού ἀφορᾶ τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς Ἑλλάδας, τῆς Τουρκίας κ.λ.π., ἀφοῦ αὐτές εἶναι ἐκεῖνες πού θά ματώσουν καί πού θά ἀκριβοπληρώσουν τούς τυχοδιωκτισμούς τῶν ἰμπεριαλιστῶν.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Στίς κρίσιμες στιγμές τό ἔθνος πρέπει νά εἶναι ἑνωμένο. Ἔτσι μονάχα διασφαλίζεται ἡ μαχητική ἀποφασιστικότητά του, ἡ ἀκατάβλητη θέλησή του γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἀνεξαρτησίας του καί τῆς λευτεριᾶς του. Ὅσοι, στ' ὄνομα τάχα μου τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ, ἀρνοῦνται αὐτή τήν ἀλήθεια καί προβάλλουν τό ψευτοσύνθημα: «ἄς βγάλουν οἱ ἰμπεριαλιστές τά μάτια τους», στήν πραγματικότητα εἶναι κράχτες τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ἐπιδρομῶν. Γιατί, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν βγάζουν μεταξύ τους τά μάτια τους οἱ ἰμπεριαλιστές, οἱ συνέπειες τῶν καυγάδων τους καί τῶν πολέμων τους ἄμεσα σχετίζονται μέ τήν τύχη τῶν ἐργαζομένων μαζῶν, τῶν λαῶν (17). Τό νά εἶναι κανείς εἰλικρινά ἐνάντια στούς ἰμπεριαλιστές, σημαίνει πώς παλεύει ὑπέρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐθνῶν, ὑπέρ τῆς αὐτοτέλειάς τους.

Οἱ πόλεμοι στήν ἐποχή μας προκαλοῦνται ἀπό τίς ἀντιθέσεις τοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ. Μά ποτέ δέν ἔχουν τήν ἴδια σημασία γιά ὅλους τούς λαούς, στή μιά ἤ στήν ἄλλη στιγμή. Ὅταν μιά ἰμπεριαλιστική χώρα ἐπιτίθεται, χρέος τῶν ἐργαζομένων μαζῶν της εἶναι νά βάλουν τέρμα στήν ἐπιδρομή. Ἡ χώρα πού δέχεται τήν ἐπιδρομή, ἀνεξάρτητα ἄν εἶναι ἤ δέν εἶναι ἰμπεριαλιστική, εἶναι τό θύμα. Ὁ λαός της πρέπει νά πολεμήσει τόν ἐπιδρομέα, πρέπει νά ὑπερασπίσει τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα τοῦ τόπου του. Αὐτό ὅμως καθόλου δέν σημαίνει a priori ὑπεράσπιση τῆς ντόπιας ἄρχουσας τάξης πραγμάτων, τῶν ντόπιων ἰμπεριαλιστῶν καί ἀντιδραστικῶν. Κάτι τέτοιο μονάχα οἱ ἐχθροί τῶν ἐργαζομένων μποροῦνε νά τό κάνουν. Ὅταν οἱ πρωσσικές στρατιές εἶχαν εἰσβάλει στή Γαλλία τό 1870, ὁ παλαίμαχος ἐπαναστάτης Μπλανκί ἔριξε τό σύνθημα: «Ἡ πατρίδα βρίσκεται σέ κίνδυνο». Μά ταυτόχρονα καλοῦσε τήν ἐργατιά σέ ἐπαγρύπνηση καί κατηγορηματικά δήλωνε: «Δέν εἶναι δυνατό νά ὑποστηριχτεῖ μιά κυβέρνηση πού θά προδώσει τό ἔθνος». Τό ζήτημα, λοιπόν, εἶναι ὄχι ἄν θά ὑπερασπιστεῖ ὁ λαός τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα τῆς χώρας του, καί τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία του, ἀλλά μέ ποιό τρόπο θά πετύχει κάτι τέτοιο. Μέ ἄλλα λόγια τό ὅλο ζήτημα σχετίζεται μέ τό πρόβλημα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας.

Ἀπ' ὅσα ἀναφέραμε, μά κι ἀπό τήν ἴδια τήν πρόσφατη πλούσια ἱστορική πεῖρα τοῦ τόπου μας, εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἡ ἀστική τάξη ἐκεῖνο πού θέλει νά ὑπερασπίζεται εἶναι τά ταξικά της συμφέροντα, ἄρα καί τό καθεστώς τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Τό ἀπόδειξε ὅταν τό 1941, τρομαγμένη ἀπό τήν ἀντιφασιστική ἑνότητα καί πάλη τοῦ λαοῦ, ἄνοιξε τίς πόρτες στίς χιτλερικές ὀρδές καί κήρυξε τόν τερματισμό τοῦ πολέμου (ἀκόμα καί τά ἀνώτατα πνευματικά ἱδρύματα κήρυξαν τότε τήν ἀποστράτευση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ). Τό ἀπόδειξε ὅταν ἡ ἡγεσία τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης, στ' ὄνομα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας καί προδίνοντας ἀπροσχημάτιστα τό ρόλο της, παράδινε τήν ἡγεσία τοῦ ἔθνους στήν ἀστική τάξη (συμφωνία τοῦ Λιβάνου). Ἀκολούθησε ἡ ἔνοπλη συντριβή τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης, ὁ ἐμφύλιος σπαραγμός καί ἡ ἐπαναφορά τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας. Τό ἀπόδειξε στήν περίπτωση τῆς Κύπρου. Ὅταν ἡ ἡγεσία τῆς ἀριστερᾶς (ΑΚΕΛ, ΚΚΕ, ΕΔΑ) –καί πάλι στ' ὄνομα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας– παράδωσαν τήν ἡγεσία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στήν ἀστική τάξη, αὐτή ὁδήγησε τό ρωμαλέο κίνημα στή συνθηκολόγηση (συμφωνίες Ζυρίχης καί Λονδίνου) καί τήν Κύπρο στόν ἀφανισμό (ἐθνικός διχασμός καί τουρκική κατοχή). Ἡ ἐθνική συμφορά τοῦ Ἰούλη 1974 πηγαίνει τώρα νά ὁλοκληρωθεῖ.

Ἡ διαπίστωση πώς ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη δέν εἶναι σέ θέση οὔτε τήν ἐθνική ἑνότητα νά πραγματώσει, οὔτε τά ἐθνικά συμφέροντα νά ὑπερασπίσει, δέν λύνει αὐτόματα τό πρόβλημα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας. Ἡ διαπίστωση εἶναι σίγουρα σημαντική γιατί μᾶς δείχνει, ἀπό ἄποψη ταξική, ποιός μπορεῖ νά εἶναι ὁ φυσικός ἡγέτης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Γιατί μᾶς δείχνει ποιός εἶναι ἐκεῖνος πού μπορεῖ νά πραγματώσει τήν τόσο ἀπαραίτητη ἐθνική ἑνότητα. Εἶναι ἐκεῖνος πού βρίσκεται στήν ἀντίπερα ὄχτη, δηλαδή ἡ ἐργατική τάξη. Μά ἄν ἡ ἐργατική τάξη εἶναι ὁ φυσικός ἡγέτης τοῦ ἔθνους, στήν πράξη, ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ μεγάλος καταπιεσμένος τῆς κοινωνίας μας. Δέν εἶναι ἡ ἄρχουσα τάξη. Κατά συνέπεια καλεῖται νά παίξει τόν ἐθνικό ἡγετικό ρόλο της μέσα σέ συνθῆκες πού καθόλου δέν τήν εὐνοοῦν.

Ὄντας ἡ κύρια καταπιεσμένη τάξη τῆς κοινωνίας, δέν ὑπερέχει. Ἀντίθετα δέχεται τήν ὁλόπλευρη καταπίεση τῆς ἀστικῆς τάξης (οἰκονομική, ἰδεολογική, πολιτική). Τά ξεχωριστά ἄτομα συγκροτοῦνται σέ τάξη μονάχα στήν περίπτωση πού εἶναι ὑποχρεωμένα νά διεξάγουν κοινούς ἀγῶνες ἐνάντια σέ κάποια ἄλλη τάξη. Διαφορετικά, παρ' ὅλο πού ἀνήκουν στήν ἴδια τάξη, ἀνταγωνίζονται μεταξύ τους σάν νά εἶναι ἐχθροί (18). Αὐτή ἡ ἀλήθεια ἰσχύει γιά ὅλες τίς τάξεις, ἄρα καί γιά τήν ἐργατική. Ἡ ἐργατική τάξη, λοιπόν, χρειάζεται τά μέλη της νά διεξάγουν κοινούς ἀγῶνες ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, ἀγῶνες οἰκονομικούς, ἰδεολογικούς, καί προπαντός πολιτικούς. Ἡ ἐργατική τάξη χρειάζεται νά ἔχει τή δική της ἰδεολογία πού νά δημιουργεῖ τήν ἀπαραίτητη συνεκτικότητα στίς γραμμές τῆς ἐργατιᾶς. Ὅλα τά μέλη τῆς ἐργατικῆς τάξης πρέπει νά αἰσθάνονται πώς ἀνήκουν στήν ἴδια τάξη. Ἡ ἐργατική τάξη χρειάζεται τήν ἰδεολογία της, αὐτή πού νά πείθει τούς ἐργάτες γιά τόν πρωτοποριακό ρόλο τῆς τάξης τους στή γενικότερη κοινωνική ἐξέλιξη. Ἡ ἐργατική ἰδεολογία πρέπει ἀκόμα νά τραβάει μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς τάξης τήν πλειοψηφία τοῦ ἔθνους, δηλαδή τίς ἐργαζόμενες μάζες τῆς ὑπαίθρου καί τῆς πόλης. Ἡ ἐργατική ἰδεολογία πρέπει νά πείθει

ὅτι ἡ ἐργατική τάξη ἀγωνίζεται γιά τή λευτεριά, τό καλό καί τήν εὐτυχία ὅλων τῶν ἐργαζομένων. Καί γιά νά τό πετύχει αὐτό πρέπει ν' ἀποδείξει τό σάπισμα καί τήν ἀντιδραστικότητα τῆς ἀστικῆς τάξης (19). Ἔτσι μονάχα μπορεῖ νά ἐνεργοποιηθεῖ ἡ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.

Καί τίς ἱστορικές αὐτές εὐθύνες καί ὑποχρεώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀπέναντι στόν ἑαυτό της καί στό ἔθνος, δέν μποροῦν νά τίς ἐπωμιστοῦν ἄλλοι «σωτῆρες» της καί «πατεράδες» της (λ.χ. διάφοροι ἀστοί καί μικροαστοί διανοούμενοι πού τίς ἡμέρες μας εἶναι τοῦ συρμοῦ νά συγκροτοῦν ὀργανώσεις μέ βαρύγδουπα ὀνόματα). Εἶναι ἀλήθεια πώς τό προλεταριάτο ὑποχρεωτικά παίρνει ἀπ' ἔξω τή θεωρία του. Μά ἡ θεωρία αὐτή ὑλοποιεῖται, γίνεται δύναμη, ἐκεῖ ὅπου ἡ γεμονεύει ἡ ἐργατική τάξη. Καθόλου δέν εἶναι ἀλήθεια πώς μπορεῖ ὁποιαδήποτε ὁμάδα, ἀκόμα καί τῶν πιό θαρραλέων καί πραγματικῶν θεωρητικῶν τοῦ προλεταριάτου, νά ἀντικαταστήσει τήν ἐργατική τάξη ἤ νά τίς ἐπιβάλει τά καθήκοντά της. Ὅπου δέν ἡγεμονεύει τό προλεταριάτο, ἐκεῖ ἀπουσιάζει καί ἡ ἐπανάσταση (Λένιν). Ὅλοι οἱ πιό πάνω ὅροι εἶναι ἀπαραίτητοι καί γιά τήν πραγμάτωση τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας μέ ἡγέτη τήν ἐργατική τάξη.

Στίς σημερινές συνθῆκες τοῦ τόπου μας, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Α. Σιαπκαρᾶς, «αὐτό τό ὁποῖον δέν θέλει νά δεχθῆ ἡ κυβέρνησις, εἰς τήν πρᾶξιν γίνεται. Εἰς τήν πρᾶξιν ἔχομεν πόλεμον...» (20). Ἔχουμε τόν ἀκήρυκτο πόλεμο τῆς Τουρκίας κι ὅλων ἐκείνων πού φανερά ἤ κρυφά τήν παρακινοῦν. Καί σ' αὐτό τό σημεῖο παρουσιάζεται κοινότητα σκοποῦ ὅλων τῶν τάξεων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας: ὅλες θέλουν ν' ἀποκρουστεῖ ἡ ἐπιδρομή, ν' ἀνακοπεῖ ἡ ἐπιθετικότητα τῶν ξένων. Μά ἡ κάθε τάξη βλέπει μέ διαφορετικό μάτι τήν κοινή ἐπιδίωξη. Ἄλλο πράγμα σημαίνει γιά τήν ἀστική τάξη ἀπόκρουση τοῦ ἐξωτερικοῦ κινδύνου κι ἄλλο γιά τήν ἐργατική τάξη καί τά λαϊκά στρώματα.

Ὁ κοινός σκοπός τῆς ἀπόκρουσης τῆς ξενικῆς ἐπιθετικότητας δέν καταργεῖ τά συμφέροντα τῶν τάξεων. Ἔτσι, ἄν μέ μέσο τήν ἐθνική ἑνότητα, ἡ ἀστική τάξη πραγματώσει τούς σκοπούς της, τότε κλείνει τό δρόμο γιά τήν πραγμάτωση τῶν σκοπῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καί τό ἀντίθετο μπορεῖ φυσικά νά συμβεῖ. Ὅπως καταλαβαίνουμε, ἡ ἐθνική ἑνότητα δέν εἶναι αὐτοσκοπός. Εἶναι συγκεκριμένη ἀνάγκη πού ξεπηδάει μέσα ἀπό συγκεκριμένες συνθῆκες καί ἔχει διττό χαρακτήρα: μπορεῖ νά εἶναι τόσο ἐπαναστατική, ὅσο καί ἀντεπαναστατική. Αὐτός πού τῆς δίνει τόν χαρακτήρα της εἶναι ποιά τάξη ἡγεῖται στήν ἑνότητα τοῦ ἔθνους καί ποιοί εἶναι οἱ σκοποί τῆς τάξης αὐτῆς.

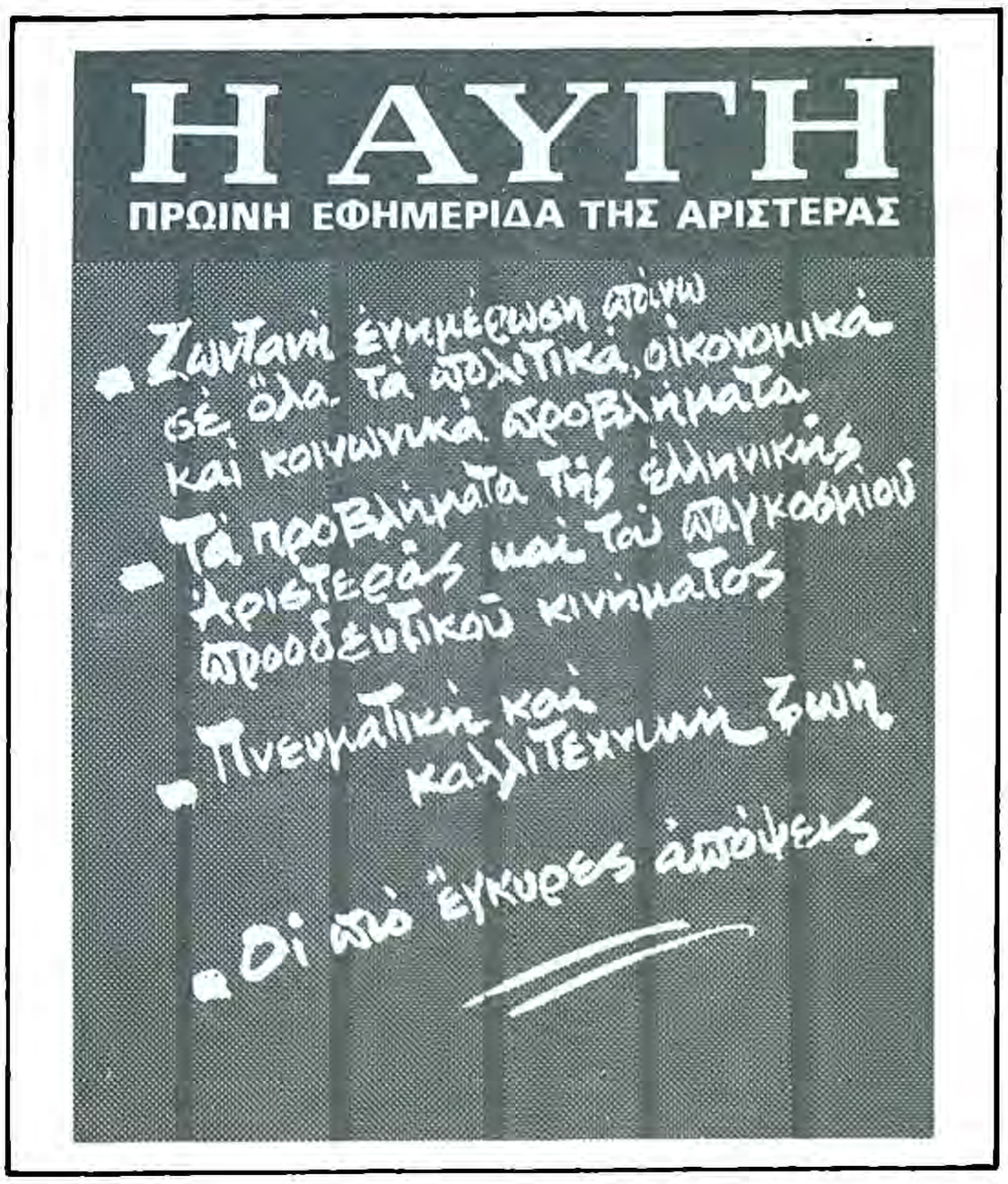
Ὅπως τονίσαμε, ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη, αὐτή τή στιγμή, ὅπως ἔχει κάνει καί παλιότερα, γυρεύει μιά καλύτερη θέση στόν παγκόσμιο ἀποικιοκρατικό καταμερισμό τῆς ἐργασίας, ἕνα καλύτερο μερτικό ἀπό τήν καταλήστεψη τῆς περιφέρειας. Δέν κάνει κανένα ἀντιιμπεριαλιστικό ἀγώνα, ὅπως διαλαλοῦν οἱ «προοδευτικοί» κ.λ.π. ἰδεολόγοι της. Οἱ ἐπιδιώξεις της δέν ταυτίζονται οὔτε μέ τά ἐθνικά συμφέροντα, οὔτε μ' ἐκεῖνα τῆς κοινωνικῆς προόδου. Τό γεγονός ὅτι ἀμφισβητεῖ τήν ἀμερικανοκρατία καί πώς ὑποστηρίζει πολλές θέσεις τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ ἰμπεριαλισμοῦ (τοῦ δεύτερου κόσμου, ὅπως τόν ὀνομάζουν οἱ σύγχρονοι πολιτειολόγοι) δέν ἀλλάζει τήν πραγματικότητα αὐτή. Ὁ ἑλληνικός μονοπωλιακός καπιταλισμός κι ὁ φορέας του –ἡ ἀστική τάξη– δέν μποροῦνε νά εἶναι καί φορεῖς τῶν πόθων καί τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζομένων μαζῶν. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ νά πραγματώσει τήν ἀληθινή ἐθνική ἑνότητα, οὔτε καί νά ἐξασφαλίσει τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία καί τή λευτεριά τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τό λόγο καί ἡ πολιτική της γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς «ἐθνικῆς ἐπιβίωσης» δέν μπορεῖ νά ὁδηγήσει παρά μονάχα σ' ἀποτυχία.

Ἡ πολιτική της εἶναι κράμα ἀλαζονείας καί ὑποτέλειας (ξενοδουλείας). Ἡ ἀλαζονεία της πηγάζει ἀπό τήν ἡγεμονική–ἐκμεταλλεύτρια φύση της, ἀπό τό ρόλο της πού διαδραματίζει τοπικά καί διεθνικά. Ἡ συνθηκολόγα–ξενόδουλη συμπεριφορά της προέρχεται ἀπό τό φόβο της μπροστά στόν ταξικό ἐχθρό, τήν ἐργατική τάξη, κι ἀπό τήν ὑποταγή της στούς μεγάλους κυριάρχους τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό καί εἶναι τυχοδιωκτική. Γι' αὐτό καί δέν μπορεῖ νά ὑπερασπίσει τό ἔθνος.

Ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἑλλάδας, ἀπό τόν ἴδιο τόν κοινωνικό της ρόλο, εἶναι ἀνιδιοτελής. Θέλει νά ὑπερασπίσει τό ἔθνος ἀπό τούς κινδύνους πού διατρέχει. Καί σ' αὐτό ταυτίζονται τα ταξικά της καί τά ἐθνικά συμφέροντα. Γιατί ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἔθνους σημαίνει ταυτόχρονα καταπολέμηση τοῦ καθεστῶτος τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας, τοῦ καθεστῶτος πού καταδικάζει τήν ἐργατική τάξη καί τούς ἄλλους ἐργαζόμενους νά ζοῦν στά περιθώρια τῆς κοινωνίας. Σάν τάξη καταπιεσμένη, δέν μπορεῖ νά δημιουργήσει τήν ἐθνική ἑνότητα παρά μονάχα στή βάση τῆς δημοκρατικῆς ἑνότητας τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Τήν ἐθνική ἑνότητα τή βλέπει καί τήν κατανοεῖ σάν ἔργο τῶν ἴδιων τῶν πλατιῶν λαϊκῶν μαζῶν. Σάν ἡ τάξη πού ἡ τύχη της εἶναι ἀδιάρρηκτα δεμένη μέ τήν κοινωνική πρόοδο, ἀγωνίζεται γιά τήν προκοπή ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτό καί εἶναι ὁ φορέας ὅλων τῶν καλύτερων παραδόσεων τοῦ ἔθνους. Γι' αὐτό ἀκριβῶς τό λόγο δέν πάσχει οὔτε ἀπό ἀλαζονεία, οὔτε ἀπό ξενοδουλεία. Ἀντίθετα, ἡ ὑπερηφάνεια της καί τό φιλότιμό της εἶναι στοιχεῖα ἔξαρσης τοῦ λαοῦ, πίστης στίς δυνάμεις του. Γι' αὐτούς ὅλους τούς λόγους μπορεῖ καί νά ὁδηγήσει σέ ἐπιτυχία τόν ἀγώνα γιά τήν ἐθνική ἐπιβίωση καί γιά τήν ἐθνική ἀναγέννηση.

Φυσικά, ἀνάμεσα στίς γενικές διαπιστώσεις καί στήν ὑλοποίηση τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐθνικοῦ ρόλου τῆς ἐργατικῆς τάξης ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Τό πρόβλημα σήμερα πιά δέν εἶναι ποιά ἀπό τίς βασικές τάξεις τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας –ἡ ἀστική ἤ ἡ ἐργατική– εἶναι ἡ καλύτερη. Ἡ πρώτη εἶναι νύχτα. Ἡ δεύτερη εἶναι ἡμέρα. Αὐτό ἀποδείχτηκε ἀπό τήν ἴδια τήν ζωή. Τό οὐσιαστικό πρόβλημα εἶναι μέ ποιό τρόπο ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά πραγματώσει τήν ἐθνική ἑνότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ γιά ν' ἀποκρουστοῦν οἱ κίνδυνοι, γιά νά ἀνοιχτεῖ ὁ δρόμος γιά ἕνα πραγματικά ἐλεύθερο μέλλον.

Παρά τά ἄφθονα κηρύγματα γιά τό σοσιαλισμό, παρά τήν πληθώρα ἀριστερῶν κομμάτων καί ὀργανώσεων, ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς σήμερα ἡ ἑλληνική ἐργατική τάξη ὑστερεῖ ἐπικίνδυνα στόν

τομέα τῆς ταξικῆς της πάλης. Ἡ δικιά της ἀνεξάρτητη πολιτική δραστηριότητα εἶναι σχεδόν ἀνύπαρκτη. Τά δύο Κ.Κ.Ε. μποροῦν νά μιλᾶνε στ' ὄνομα τῆς ἐργατικῆς τάξης (δέν εἶναι στό χέρι κανενός νά ἀποτρέψει κάτι τέτοιο). Τό ἴδιο κάνουν κι ἄλλες νέες ὀργανώσεις. Μά κανένας τους δέν ἡγεμονεύεται ἀπό τό προλεταριάτο. Κατά συνέπεια εἶναι ἀδύνατο νά μιλᾶμε γιά ὕπαρξη ἐργατικῆς πολιτικῆς πρωτοπορίας. Ὑπάρχουν κι ἐκεῖνοι πού θέλουν νά χτίσουν τό σοσιαλισμό χωρίς ἤ καί ἐνάντια στήν ἐργατική τάξη!! Δέν τό κρύβουν. Χωρίς δικιά της πολιτική πρωτοπορία, ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ νά πραγματώσει τήν ἀπαιτούμενη ἀπό τίς περιστάσεις ἐθνική ἑνότητα; Σίγουρα ὄχι. Ἄρα μποροῦμε νά ποῦμε πώς δέν γίνεται τίποτα; Σίγουρα ὄχι.

Ἕνα ἀπό τά μεγάλα προτερήματα τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι πώς σφιχτοδένει τή θεωρία μέ τήν πράξη. Ὄντας ἡ ἴδια ἡ ἀστείρευτη πηγή τῆς θεωρίας –χάρη στήν πράξη της– ἔχει τή δυνατότητα μέσα στή συγκεκριμένη πάλη γιά τήν ἐπίτευξη τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας νά οἰκοδομήσει καί τόν πρωτοποριακό πολιτικό φορέα της. Σήμερα δίνεται ἡ μεγάλη εὐκαιρία νά δοκιμαστεῖ ἡ εἰλικρίνεια ὅλων ἐκείνων πού ἀναγνωρίζουν, τουλάχιστον στά λόγια, τόν πρωτοπόρο ρόλο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δέν ἔχουν παρά νά τή βοηθήσουν ν' ἀναλάβει μέ ἀποτελεσματικότητα τό ἔργο τῆς ἐθνικῆς ἑνότητας. Πραγματικά εἶναι ἡ ἐποχή τῶν πράξεων κι ὄχι τῶν λόγων.

Ἡ πλούσια ἱστορική ἐμπειρία τῆς χώρας μας ἀπόδειξε στό λαό πώς ἡ ἐθνική ἑνότητα δέν μπορεῖ νά εἶναι πραγματικότητα ὅταν χτίζεται κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἀκόμα ἀπόδειξε πώς ἡ ἐθνική ἑνότητα εἶναι ὁλότελα πλασματική ὅταν γίνεται στ' ὄνομα ἑνός ἀτόμου (λ.χ. στ' ὄνομα τοῦ διχτάτορα Ι. Μεταξᾶ). Ἡ ἀληθινή ἐθνική ἑνότητα πραγματώνεται ἀπό τόν ἴδιο τό λαό, ἀπό τούς ἐργαζόμενους. Αὐτοί πρέπει νά κινητοποιηθοῦν. Κι' αὐτοί μονάχα ἀπό τήν ἐργατική τάξη μποροῦνε νά ἐνεργοποιηθοῦν. Μέσα στήν καθημερινή πράξη, μέσα στόν καθημερινό ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Κύπρου ἀπό τόν τουρκικό ζυγό, γιά τήν αὐτοδιάθεση τῶν Κυπρίων, γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητας τῆς Ἑλλάδας, γιά τήν ἐλευθερία καί τή δημοκρατία τοῦ λαοῦ, μπορεῖ ἡ ἐργατική τάξη νά οἰκοδομήσει τό ἀκαταμάχητο στρατόπεδο τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς δημοκρατίας καί τῆς λευτεριᾶς. Μονάχα ὅταν γίνει ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα τό στρατόπεδο αὐτό, μονάχα τότε θά μποροῦμε νά ποῦμε πώς τό ἑλληνικό ἔθνος θ' ἀντιμετωπίσει νικηφόρα ὅλες τίς νέες δοκιμασίες πού τοῦ μαγειρεύουν οἱ ἱμπεριαλιστές καί οἱ ἀντιδραστικοί. Μονάχα τότε θά μποροῦμε νά εἴμαστε σίγουροι πώς δέν θά ἀνανεωθεῖ τό καθεστώς τῆς ξένης ἐξάρτησης καί κηδεμονίας κάτω ἀπό κάποια καινούργια μορφή ξενοκρατίας καί ὕστερα ἀπό μιά νέα ἐθνική καταστροφή.

1–Β.Ι. Λένιν: Ἱμπεριαλισμός... Κλασικά Κείμενα, σ. 105
2–Ν. Ψυρούκη: Ἱστορία τῆς Σύγχρονης Ἑλλάδας, τόμ. Β΄ 1975
3–Στοιχεῖα παρμένα ἀπό τό LLOYD'S REGISTER OF SHIPPING
4–Στρ. Ἀνδρεάδη: Στό ἴδιο, σ. 32
5–Ἀνδρ. Λαιμοῦ: Ὁ μεγάλος ἄγνωστος, Βῆμα 31/1/1976
6–Στό ἴδιο
7–Πηγή: Γιά τό 1950–1963, Ξ. Ζολώτα: Νομισματική Ἰσορροπία καί Οἰκονομική Ἀνάπτυξις, 1963, σ. 34. Γιά τό 1975, Κ. Τσαλόγλου, «Κατά κεφαλήν» ἀλήθεια, Καθημερινή 7/12/1975
8–Βῆμα, 8/9/1965
9–Τό Ἀτλαντικό Σύμφωνο, Καθημερινή, 13/7/1975
10–Βῆμα, 1/2/1976
11–Βῆμα, 8/2/1976
12–Στό ἴδιο
13–Καθημερινή, 13/4/1966
14–Βῆμα, 25/6/1975
15–Στοιχεῖα δόθηκαν στόν ἑλληνικό Τύπο στήν περίοδο Αὔγουστος 1974–Φεβρουάριος 1976.
16–Χαρακτηριστικά βλέπε τήν ἐπίσημη κυβερνητική ἀνακοίνωση τῆς Ἀθήνας τῆς 5/3/1976. Δημοσιεύτηκε τήν ἑπομένη στόν Τύπο.
17–Σχετικά μέ τό θέμα, βλέπε Β.Ι. Λένιν: Τά δικαιώματα τῶν ἐθνῶν γιά τήν αὐτοδιάθεσή τους.
18–Κ. Μάρξ – Φ. Ἔνγκελς: Γερμανική Ἰδεολογία, Ἅπαντα, τόμ. 3ος, τσεχ. ἔκδοση 1958. σ. 57
19–Γιά τή λειτουργία τῆς ἰδεολογίας στήν ταξική πάλη, βλέπε τό περίφημο ἔργο τοῦ Κ. Μάρξ: Εἰσαγωγή στήν κριτική τῆς ἐγελιανῆς φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου.
20–Περιοδικό «Ἀντί», ἀριθ. 40, 6/3/1976, σ. 11.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ
Νικηταρᾶ 2, τηλ. 609.150, 622.496

Ἐκδοτικό γεγονός
700 αὐθεντίες ἁπάντων
σέ ἑκατοντάδες
ζωτικά θέματα

10 ΤΟΜΟΙ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΒΟΗΘΗΜΑ
γιά τόν ἀναγνώστη πού ἀσχολεῖται μέ τήν Ἱστορία, τήν πολιτική καί τή σύγχρονη σκέψη

Η ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
παρουσιάζει, ἀναλύει καί προωθεῖ τό
ΔΙΑΛΟΓΟ ΑΝΑΤΟΛΗΣ - ΔΥΣΗΣ

●

ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ:

Βιολογία, Δίκαιο, Ἐθνολογία, Ἐκπαίδευση, Θρησκεία, Ἱστορία, Κοινωνιολογία, Λογοτεχνία, Οἰκονομία, Πολιτική, Τέχνη, Φιλοσοφία, Φυσική, Ψυχολογία.

Τό καθένα ἀπό τά 400 λήμματα τῆς ἐγκυκλοπαίδειας ἀποτελεῖται ἀπό 3 βασικά μέρη:
1) παρουσίαση τῆς ἔρευνας γιά τό συγκεκριμένο θέμα ἀπό μή μαρξιστές ἐπιστήμονες,
2) παρουσίαση τῆς ἔρευνας γιά τό συγκεκριμένο θέμα ἀπό μαρξιστές ἐπιστήμονες τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσης καί
3) κριτική σύγκριση καί ἐκτίμηση τῶν δύο ἀπόψεων.

Τή **ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ**
πού κυκλοφορεῖ ἐντός τοῦ Ἀπριλίου τήν προσφέρει στό ἑλληνικό ἀναγνωστικό κοινό - ὑπεύθυνα μεταφρασμένη ἀπό ἕνα ἐπιτελεῖο εἰδικῶν - ὁ

«ΚΟΡΑΗΣ»

Ἑταιρεία Μορφωτικῶν - Ἐπιστημονικῶν Ἐκδόσεων,
σέ συνεργασία μέ τόν ἐκδοτικό οἶκο

ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ
ΑΠΡΙΛΗΣ 1976

ΔΩΡΑ
ΠΟΥ ΣΕ ΚΑΜΜΙΑ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΟΡΕΙΤΕ
ΝΑ ΒΡΗΤΕ ΑΛΛΟΥ

Διαλεγμένα βιβλία
δίσκοι
τὰ πὰζλ τοῦ adc
κοσμήματα
αὐθεντικὰ ἔργα τέχνης
(τὶ τὴν ἔχουμε τὴν γκαλερί;)
παιχνίδια
ἀντίγραφα
λαϊκῶν παραδοσιακῶν κομματιῶν
ΚΕΡΑΜΙΚΕΣ ΦΟΡΜΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΒΕΡΝΑΔΑΚΙ
ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΓΑΪΤΗ
ἀριθμημένες-ὑπογεγραμμένες
μεταξοτυπίες
τῶν ΑΛΕΞΗ ΑΚΡΙΘΑΚΗ
ΓΙΑΝΝΗ ΓΑΪΤΗ
ΟΠΥΣ ΖΟΥΝΗ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΡΑ
ΜΙΧΑΛΗ ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗ
ΒΑΣΩΣ ΚΑΤΡΑΚΗ
Αὐθεντικὰ ἔργα τέχνης
τῶν ΑΛΕΞΗ ΑΚΡΙΘΑΚΗ
ΕΛΕΝΗΣ ΒΕΡΝΑΔΑΚΙ
ΓΙΑΝΝΗ ΓΑΪΤΗ
ΘΟΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
ΚΩΣΤΑ ΤΣΟΚΛΗ
καὶ ἄλλων
ὀνομαστῶν καλλιτεχνῶν
Ἐντάξει
Ὅλα αὐτὰ δὲν σὰς ἀρέσουν
Τὶ θέλετε;
ΚΡΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΗΜΑΤΑ;
ΦΤΗΝΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ;
ΦΤΗΝΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ;
Ε, ΛΟΙΠΟΝ!
ΤΑ ΕΧΟΥΜΕ ΟΛΑ
Καὶ μαζὶ μ' ὅλα τ' ἄλλα
ἔχουμε
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Κι ἅμα λέμε
παιχνίδια γιὰ παιδιὰ
ἐννοοῦμε κατασκευὲς
μὲ συγκεκριμένες προδιαγραφὲς
βασισμένες πάνω
στὴν παιδικὴ ψυχολογία.
Ἤτοι ποὺ μὲ κανένα τρόπο
νὰ μὴ μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας
ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτὸ ποὺ κάνουμε
καὶ
σ' αὐτὸ ποὺ παρουσιάζουμε
ὑπάρχει ἕνα **κε**νό.
Μέσα σ' αὐτὸ τὸ σύνολο
ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΤΗΣ ΤΖΕΛΑΣ ΣΚΟΥΡΑ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΣΤΑΜΟΥΛΗ
ΚΑΙ
ΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΓΙΑ
ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ
εἶναι τοὐλάχιστον
ἡ δική μας ἱκανοποίηση.

Ἕνα σωρὸ ἀπομιμητὲς
βρῆκαν τούτη τὴ περίοδο
πρόσφορη
γιὰ νὰ μᾶς μιμηθοῦν.
Ψάξανε νὰ βροῦνε
τὶ δὲν ἔχουμε
Νομίζανε
ὅτι δὲν ἔχουμε
ὑφάσματα ἢ ροῦχα.
Ροῦχα φτιάχνουν οἱ μοδίστρες
ΕΜΕΙΣ ΦΤΙΑΞΑΜΕ ΤΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ.
ΓΙΑ ΤΟ
Π Ο Λ Υ Π Λ Α Ν Ο
ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΑΝ ΥΦΑΣΜΑΤΑ

ΤΩΡΑ ΣΤΟ
Π Ο Λ Υ Π Λ Α Ν Ο
ΜΠΟΡΕΙΤΕ
Ν' ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΥΦΑΣΜΑΤΑ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΑ
ΑΠΟ ΔΙΑΣΗΜΟΥΣ Ἢ ΝΕΟΥΣ
ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

ΕΛΑΤΕ
ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΧΑΣΕΤΕ

Γιὰ ταπετσαρίες
Γιὰ κουρτίνες
Γιὰ τραπεζομάντηλα
Γιὰ ροῦχα
ἢ ὅ,τι ἄλλο θέλετε.

Ο ΑΛΕΞΗΣ ΑΚΡΙΘΑΚΗΣ
Η ΕΛΕΝΗ ΒΕΡΝΑΔΑΚΙ
Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΗΣ
Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΟΡΑΛΗΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΑΝ ΥΦΑΣΜΑΤΑ
ΠΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΕ
Ο ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΑΪΚΟΣ
ΓΙΑ ΣΑΣ
Ἢ
ΓΙΑ ΤΑ ΔΩΡΑ ΣΑΣ

ΤΩΡΑ ΣΤΟ
Π Ο Λ Υ Π Λ Α Ν Ο
ΘΑ ΤΑ ΒΡΗΤΕ ΟΛΑ
ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΙΟ ΚΟΙΝΑ
ΟΤΑΝ ΛΕΜΕ ΚΟΙΝΑ
ΔΕΝ ΕΝΝΟΟΥΜΕ
ΟΤΙ ΘΑ ΤΑ ΒΡΗΤΕ ΚΙ ΑΛΛΟΥ —

ΠΡΙΝ
ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ
ΤΟ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ
ΔΩΡΟ
ΕΛΑΤΕ
ΣΤΟ ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ
ΜΗ ΤΡΕΧΕΤΕ
ΑΠΟ ΔΩ ΚΙ ΑΠΟ ΚΕΙ
ΕΜΕΙΣ ΤΑ ΕΧΟΥΜΕ ΟΛΑ.

ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 20
ΑΠΕΝΑΝΤΙ
ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΔΙΟΝΥΣΗ

Λαϊκὸς Πολιτισμὸς

ΕΡΕΥΝΑ

Χρησιμοποιεῖτε τὸν ὅρο «ὁ λαϊκός μας πολιτισμός»; Ἂν ὄχι, γιατί; Ἂν ναί, ποιὸ εἶναι τὸ συγκεκριμένο περιεχόμενο ποὺ τοῦ δίνετε;

Τὸ ΑΝΤΙ, μὲ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ —ποὺ ἔθεσε σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ εἰδικούς— ἐλπίζει πὼς θὰ προωθήσει τὸν διάλογο γιὰ τὸν καθορισμὸ ἑνὸς ὅρου ποὺ χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα ἀλλὰ καὶ μὲ διαφορετικὸ περιεχόμενο.

Στὰ προηγούμενα τεύχη εἴχαμε δημοσιεύσει τὶς ἀπαντήσεις τῶν Κ. Μοσκώφ, Σπ. Ἀσδραχᾶ, Ἄλκης Κυριακίδου-Νέστορος, Χρ. Γιανναρᾶ καὶ Γ. Ἰωάννου. Σήμερα ἀπαντᾶ ὁ Ἀλέξης Πολίτης. Στὸ ἑπόμενο: Ἐριφύλη Σαμουηλίδου-Βλάχου καὶ Βέτα Μπέσιλα-Στάγκου. Κριτικὴ παρεμβολή.

6. ΑΛΕΞΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

«Προσπαθῶ νὰ μὴ χρησιμοποιῶ τὸν ὅρο, γιατὶ πιστεύω πὼς δημιουργεῖ λανθασμένες ἐντυπώσεις. Πρῶτα γιὰ τὴν ἀσάφεια τοῦ ἐπιθέτου, ποὺ ἡ πολλαπλή του χρήση τὸ ἐγύμνωσε ἀπὸ κάποια προσδιοριστικὴ ἔννοια· ἔπειτα, γιατὶ τὸ οὐσιαστικό, τόσο στὸ γαλλικὸ πρωτότυπο (civilisation), ἢ στὴ σκέψη τοῦ Κοραῆ, ποὺ πρῶτος θέσπισε τὴ λέξη στὰ ἑλληνικά, ὅσο καὶ στὴ σημερινὴ κοινὴ χρήση, ὑπονοεῖ μία διαφοροποίηση ἑνὸς συνόλου ὡς πρὸς κάποια ἄλλα σύνολα, μὴ πολιτισμένων, ἐνῶ στὴν κοινωνία στὴν ὁποία ἀποδίδεται, ἡ γνώση εἶναι κοινή, συλλογικὴ καὶ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς διακρίσεις δὲν ὑπάρχουν.

Ὡστόσο ὁ ὅρος ἐπικράτησε καὶ χρησιμοποιεῖται· ἂν καὶ καλύπτει μιὰ κάπως ἀκαθόριστη ἔννοια. Στ' ἀλήθεια δὲν ξέρουμε ποιὰ εἶναι τὰ γνωρίσματα τοῦ «λαϊκοῦ πολιτισμοῦ», ξέρουμε μονάχα ὁρισμένα φανερώματά του, ὅσα κατὰ καιροὺς ἕλκουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐκπροσώπων τοῦ μὴ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Αὐτὰ γιὰ τὸν ὅρο. Γιὰ τὴν οὐσία νομίζω πὼς ἡ ἀπάντηση τοῦ Σπ. Ι. Ἀσδραχᾶ ὁριοθέτησε ὀρθὰ τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο στὸ ὁποῖο πρέπει νὰ κινηθοῦμε. Τὸν διαχωρισμὸ ἀνάμεσα στὸν «λαϊκὸ πολιτισμὸ» ἑνὸς λαοῦ μὲ ἑνιαία παιδεία καὶ τρόπο ζωῆς (ποὺ στὴν Ἑλλάδα διαρκεῖ ἕως τὴ δημιουργία τοῦ ἀνεξάρτητου κράτους καὶ τὴν παράλληλη ἐνηλικίωση μιᾶς ἀστικῆς τάξης στὶς ἐξωελλαδικὲς πόλεις) καὶ τὸν «λαϊκὸ πολιτισμὸ» μιᾶς «κοινωνικῆς τάξης ποὺ δὲν συμμετέχει παρὰ μέσω προσαρμογῶν καὶ ὑποκαταστάσεων στὸν πολιτισμὸ τῆς τάξης ποὺ εἶναι ὁ φορέας» τοῦ χωρὶς προσδιοριστικοῦ ἐπιθέτου πολιτισμοῦ. Ἡ διχοτομικὴ αὐτὴ διάκριση διευκολύνει νὰ γνωρίσουμε καὶ τοὺς δύο. Πιστεύω πὼς βασικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ πρώτου (ὅπου ἡ παιδεία καὶ ὁ τρόπος ζωῆς παρουσιάζονται ἑνιαῖα) εἶναι ἡ προφορικὴ καὶ μνημονικὴ ἀναμετάδοση καὶ ἀναδημιουργία του, δίχως τὴν παρεμβολὴ γραπτῶν συμβόλων (εἴτε ὡς γραφή, εἴτε ὡς σχέδιο εἴτε ὡς ἐγγραφὴ στὸν χῶρο). Ὅσο γιὰ τὸν δεύτερο «λαϊκὸ πολιτισμό», νομίζω ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο δυνάμεις ποὺ ἡ σχέση τους μετατρέπεται συνεχῶς. Ἡ μία εἶναι ἡ ἐπιβίωση στοιχείων τοῦ «ἄγραφου πολιτισμοῦ», ἐνῶ ἡ δεύτερη εἶναι οἱ προσαρμογὲς καὶ τὰ ὑποκατάστατα τοῦ ἐπίσημου πολιτισμοῦ. Τὸ δεύτερο σκέλος τῆς συνισταμένης βαραίνει ὁλοένα καὶ περισσότερο. Ὁ «ἄγραφος πολιτισμὸς» τείνει νὰ ἐκλείψει, ὡστόσο ἀντικαθίσταται ὄχι ἀπὸ τὸν γραπτὸ ἢ τὸν ἐπίσημο, δηλαδὴ τὸν πολιτισμὸ τῆς κυρίαρχης τάξης, παρὰ ἀπὸ φτηνὰ ὑποκατάστατά του. Πῶς συντελεῖται ἡ διαδικασία αὐτή, ἂν καὶ ποιὰ ἀπὸ τὶς δύο δυνάμεις παρουσιάζει ἀντιστάσεις, ἐὰν οἱ ἀντιστάσεις ὀφείλονται σὲ δράση ἢ σὲ ἀδράνεια, εἶναι κάτι ποὺ δὲν ἔχει ἀπασχολήσει ἀκόμα τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα στὸν τόπο μας.

Παράλληλα ὅμως συντελεῖται καὶ μία ἀντίστροφη διαδικασία. Ἡ ἐπίσημη παιδεία ἐπιλέγει ὁρισμένα φανερώματα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰ ἐνσωματώσει στὸν κορμό της. Ἡ διαδικασία αὐτὴ ὀνομάζεται «διάσωση τῆς παράδοσης». Οἱ γνώσεις μας γιὰ τὸν λαϊκὸ πολιτισμὸ στηρίζονται κυρίως στὰ μπόλια ποὺ ἔχει δεχτεῖ ἡ ἐπίσημη παιδεία· καὶ θά 'θελα νὰ διερευνήσω περισσότερο τὸν τρόπο τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ μπόλι.

Ἡ σταδιακὴ ἔνταξη ἢ ἐνσωμάτωση στοιχείων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ στὴν ἐπίσημη παιδεία ἀρχίζει ἀφοῦ ἔχει πιὰ διακοπεῖ ἡ ἐνιαία παράδοση· δηλαδὴ στὴν Ἑλλάδα ὕστερα ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ ἐλεύθερου κράτους. Μόλις ὅμως ἀναπτύχθηκε ἀρκετὰ ὁ ἀστικὸς πολιτισμός, καὶ καθὼς ἁπλώνεται ὁλοένα καὶ πλατύτερα, δημιουργεῖται μέσα στοὺς κόλπους τῆς ἀστικῆς παιδείας ἕνα ἐνδιαφέρον γιὰ μερικὰ φαινόμενα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα «ἐθνικὸ» ἀντίβαρο στὶς κοσμοπολιτικὲς τάσεις τῆς ἀστικῆς παιδείας, γι' αὐτὸ καὶ ἐκδηλώνεται κάθε φορὰ ποὺ ἡ ἀστικὴ τάξη χρειάζεται νὰ συσπειρώσει γύρω της τὶς λαϊκὲς μάζες. Ἔτσι στὴν Ἑλλάδα δημιουργεῖται στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 19ου αἰ. ἡ ἐπιστήμη τῆς λαογραφίας. Συνάμα στοιχεῖα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐμπλουτίζουν τὴν ἀστικὴ παιδεία. Τὰ κριτήρια γιὰ τὴν ἐπιλογὴ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια· καὶ ὑπακούουν σὲ δύο κανόνες. Ὁ πρῶτος εἶναι ὅτι τὸ φαινόμενο ποὺ ἐνσωματώνεται ἔχει περάσει σὲ μερικὴ ἢ ἀπόλυτη ἀχρηστία, δὲν κυκλοφορεῖ πολύ, δὲν βρίσκεται εὔκολα, δὲν εἶναι δηλαδὴ πιὰ λαϊκό. Οἱ περίφημες «ρίζες» ἀνακαλύπτονται πάντα ἀφοῦ ξεραθοῦν. Ἔτσι δεῖγμα ἢ καθρέφτης τοῦ «γνήσιου» λαϊκοῦ δὲν εἶναι ὅ,τι χρησιμοποιεῖ αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὁ λαός, ἀλλὰ ὅ,τι ἔπαψε πιὰ νὰ χρησιμοποιεῖ. Ὅταν

ἔβλεπε καραγκιόζη, γνήσια λαϊκὴ διασκέδαση ἦταν τὸ πανηγύρι· τώρα ποὺ βλέπει τηλεόραση, γνήσιο λαϊκὸ θέαμα εἶναι ὁ καραγκιόζης. Τὸ ἴδιο μὲ τὸ τραγούδι· ὅταν ἄκουγε ὁ λαὸς τὰ λαϊκά, γνήσια ἐθεωροῦνταν τὰ δημοτικά· ὅταν ἄκουγε τὰ ἐλαφρά, γνήσια ἦταν τὰ λαϊκά. Τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἐπιθεώρηση, καὶ πάει λέγοντας. Φυσικὰ ὅλα αὐτὰ καλύπτονται ἀπὸ ἕνα εὐρύτερο φάσμα, τὴ νοσταλγία γιὰ τὰ περασμένα· καὶ ἡ «ἐπιστροφὴ στὴν παράδοση» ἀποτελεῖ ἕνα τμῆμα της.

Ὁ δεύτερος κανόνας εἶναι ὅτι τὸ φαινόμενο ποὺ ἐπιλέγεται γιὰ νὰ ἐνσωματωθεῖ ἀπομονώνεται ἀπὸ τὸ σύνολο στὸ ὁποῖο ἀνῆκε. Ἔτσι τὸ δημοτικὸ τραγούδι ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὸ τραγούδισμα καὶ τὸν χορὸ καὶ ἔγινε κείμενο· τὸ κέντημα ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὸν συμβολισμό του καὶ ἔγινε διακοσμητικό· ἡ λαϊκὴ σοφία ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὴ δεισιδαιμονία της. Ἄλλοι ἐπιλέγουν τὴν ὀργὴ τοῦ Μακρυγιάννη γιὰ τοὺς κρατοῦντες, ἄλλοι τὴν ὀργή του γιὰ τοὺς ἄθεους. Κάθε προ-ἀστικὴ ἐκδήλωση πέρασε ἀπὸ ἀστικὸ φίλτρο. Παράλληλα τὸ φαινόμενο ἰδώθηκε σὰν ἀποτέλεσμα χωρὶς νὰ σχετιστεῖ μὲ τὶς συνθῆκες ποὺ τὸ δημιουργοῦν. Ἔτσι τὸ προ-ἀστικὸ δίκαιο θεωρήθηκε «ἐθνικὸ» (σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἀστικὸ ποὺ ἦταν εὐρωπαϊκὸ) ἐνῶ ἦταν ἁπλῶς φεουδαλικό· ἡ πολυδουλεμένη φορεσιὰ καὶ οἰκοσκευὴ θεωρήθηκε δεῖγμα τῆς καλαισθησίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἦταν ἀποτέλεσμα μιᾶς αὐξημένης αὐτοεκμετάλλευσης (τὰ περίφημα νυχτέρια) σὲ μιὰ κλειστὴ οἰκονομία ὅπου μόνη διέξοδος ἀπόμενε ἡ χειροτεχνία.

Γύρω στὸ 1960 οἱ ἐνσωματώσεις πυκνώνουν σημαντικά, συνάμα τὰ κριτήρια ἐπιλογῆς παύουν νὰ εἶναι ἀποκλειστικὰ αἰσθητικὰ ἢ ἐθνικά· τείνουν νὰ μετατραποῦν καὶ σὲ λαϊκιστικά: φανερὸ ὅτι βρισκόμαστε σὲ μιὰ καινούρια φάση. Αὐτὸ γιατὶ ἡ ἐπίσημη παιδεία ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ 1960 (δηλαδὴ περίπου μὲ τὸ τέλος τοῦ ψυχροῦ πολέμου) νὰ περνᾶ μία κρίση, καὶ ὅσοι συνειδητοποιοῦν τὸ ἀδιέξοδο ἀναζητοῦν τὶς πιθανὲς λύσεις. ἀναζήτησης μία θὰ ἦταν ἡ ὑπέρβαση τῆς ἐπίσημης παιδείας καὶ ἡ δημιουργία μιᾶς καινούριας, πράγμα ποὺ σκοντάφτει στὴν ἀπαραίτητη προϋπόθεση ριζικῆς ἀλλαγῆς τῶν κοινωνικῶν σταθερῶν. Ἡ ἄλλη εἶναι ἡ πρόχειρη λύση κάθε κρίσης, ἡ ἐπιστροφὴ στὰ προηγούμενα δεδομένα, δηλαδὴ ἡ ἀναζήτηση τῆς προ-ἀστικῆς παιδείας, τοῦ χαμένου παραδείσου ποὺ βρίσκεται πλάι μας, ξεχασμένος καὶ ποὺ μπορεῖ ἴσως νὰ ἀντικαταστήσει μερικὰ ἂν ὄχι ὁλικὰ τὴν ἐπίσημη παιδεία. Μὲ τὴν ἴδια μέθοδο ποὺ προβλήθηκαν παλαιότερα τὰ «ἐθνικὰ» χαρακτηριστικὰ τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ προβάλλονται τώρα τὰ λαϊκιστικά.

Πλάι στὴν κρίση τῆς ἀστικῆς παιδείας γενικά, ὁρισμένοι παράγοντες, πιὸ εἰδικοί, βοηθοῦν ὥστε νὰ συγκλίνουν τὰ αἴτια τῆς ἀναζήτησις τῶν λαϊκιστικῶν φαινομένων παράλληλα μὲ τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ αἰσθητικά, ποὺ δὲν ἀπολείπουν.

Ἡ ἀποτυχία τῆς καθαρεύουσας στὸ κοινωνικὸ ἐπίπεδο. Ὕστερα ἀπὸ τὸ 1960 οἱ ἐκδοτικοὶ οἶκοι προτιμοῦν πιὰ τὴ δημοτική, καὶ ὁλοένα λιγότερες διαφημίσεις ἐπιμένουν στὴν καθαρεύουσα.

Ἡ αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ τῶν μὴ ἀστῶν φοιτητῶν σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀδυναμία τῆς κοινωνίας νὰ ἀπορροφήσει τὸ σύνολο τῶν πτυχιούχων, πράγμα ποὺ καθιστᾶ πιὸ φανερὴ τὴν ἀδυναμία τῆς ἐπίσημης παιδείας.

Ἡ καταφατικὴ θέση τῆς ἐπίσημης ἀριστερᾶς ἀπέναντι στὸν λαϊκὸ πολιτισμό. Μία γενικότερη, παγκόσμια στροφὴ πρὸς ἕναν ἀντικαταναλωτικὸ τρόπο ζωῆς, ποὺ συνοδεύεται μὲ μιὰν ἐπανεκτίμηση τῆς μὴ ἀστικῆς παιδείας.

Ἡ δικτατορία, ποὺ ἐμπόδιζε κάθε δημιουργικὴ προσπάθεια καὶ ἄφησε διέξοδο στὸ παρελθὸν καὶ στὴν ἱστορία.

Ἔτσι τὰ στοιχεῖα τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἐνσωματώνονται στὸν ἐπίσημο πυκνώνουν· ὁρισμένα ἀποκτοῦν τέτοιες διαστάσεις ποὺ ἀπὸ ἀποτελέσματα μετατρέπονται σὲ δευτερογενεῖς αἰτίες καὶ διευρύνουν τὸ κύκλωμα τῆς ἐπιρροῆς τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ λαϊκὰ τραγούδια. Ἡ μερίδα ποὺ ἀπὸ τὴν προηγούμενη δεκαετία ὑποστήριζε τὴν ὑψηλὴ ποιότητα τῶν «γνήσιων» τραγουδιῶν (τοῦ Τσιτσάνη λ.χ., γιατὶ ὁ Καζαντζίδης δὲν ἐκπροσωποῦσε τότε τὸ «γνήσιο») ἐπέβαλε ὕστερα ἀπὸ τὸ 1960 τὴν ἄποψή της. Τὰ λαϊκά, ἢ πιὸ καλύτερα τὰ «ρεμπέτικα», ἐνσωματώθηκαν.

Τὸ μαζικὸ τουριστικὸ ρεῦμα τρέπεται πιὰ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα μας κάλλη πρὸς τὴ ρετσίνα καὶ τὸ συρτάκι.

Ὁ καραγκιόζης. Σημειώνω ἐνδεικτικὰ πὼς τὸ βιβλίο τοῦ Καΐμη (ἐκδομένο στὰ 1935) βρισκόταν στὸκ στὴν ἀγορὰ ὡς τὸ 1965 τουλάχιστον. Στὴν ἴδια δεκαετία πυκνώνει ἡ βιβλιογραφία (τὸ περιοδικὸ Θέατρο ἀφιερώνει τεῦχος) καὶ οἱ σχετικὲς εἰδήσεις περνᾶν στὰ καλλιτεχνικὰ τῶν ἐφημερίδων.

Ὁρισμένες εἰδικὲς οἰκονομικὲς ἀλλαγές, ὅπως ἡ μετακόμιση ἀπὸ τὸ μονόροφο στὴν πολυκατοικία καὶ ἡ ἐρήμωση τῆς ὑπαίθρου, ποὺ συνοδεύονται καὶ οἱ δύο μὲ τὸ ξεπούλημα τῆς παλιᾶς παραδοσιακῆς οἰκοσκευῆς, διευκολύνουν τὴ δημιουργία παλιατζίδικων καὶ μαγαζιῶν λαϊκῆς τέχνης.

Ἡ πλήρης ἐκβιομηχάνιση τῶν ἀγαθῶν χρήσεως ποὺ συνεπιφέρει τὴν πτώση τῆς ποιότητας κατασκευῆς καὶ ὑλικῶν (διάδοση νάυλον, τσιμέντου κλπ.).

Τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ (ὅπου περιλαμβάνεται κάθε πρό-βιομηχανικὸ κτίσμα, ἀκόμα καὶ τὰ νεοκλασικά).

Τὴ στροφὴ πρὸς τὸν λαϊκὸ πολιτισμὸ τὴν ἀκολούθησαν καὶ ὅσοι ἐλέγχουν τὴν παραγωγὴ ἀγαθῶν· κοντὰ στὸ ἐμπόριο εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης συναριθμοῦνται οἱ ἑταιρίες δίσκων ποὺ κατακλύζουν τὴν ἀγορὰ μὲ ὁλοένα καὶ πιὸ «γνήσια» ρεμπέτικα, οἱ ἐκδοτικοὶ οἶκοι καὶ οἱ Τράπεζες μὲ λευκώματα μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸ κύκλωμα καὶ ἡμερολόγια γιὰ τὸ εὐρὺ κοινό. Τελευταῖα προστέθηκε ἡ βιομηχανία· ἕνα εἶδος ποὺ ἀνθεῖ, τὰ φωτιστικά, ἔπαψαν πιὰ νὰ εἶναι μοντέρνα καὶ μιμοῦνται στὴν πλειοψηφία τους τὰ «παραδοσιακά».

Περισσότερο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν «λαϊκὸ πολιτισμό», ἢ ὅπως ἀλλιῶς ὀνομάσουμε τὸν κάθε κλάδο, ὕστερα ἀπὸ τὴ διχοτομικὴ διαίρεση τοῦ Σπ. Ι. Ἀσδραχᾶ, ἐπέμεινα στὴ χρήση του ἀπὸ τὴ σημερινή μας παιδεία. Χρήση ἐκλεκτική, ὄχι ἱστορική. Ἂν ἡ στάση μας ἀπέναντι στὸν «λαϊκὸ πολιτισμὸ» δὲν ὠφελεῖ νὰ εἶναι οὔτε κατάφαση οὔτε ἄρνηση, ἡ στάση ἀπέναντι στὴν ἐκλεκτικὴ χρήση καὶ τὴν τμηματικὴ ἐνσωμάτωση ὁρισμένων στοιχείων του, μπορεῖ θαρρῶ νὰ εἶναι ἀρνητική. Μονάχα κοιταγμένα μὲ τὸ πρίσμα τῆς ἱστορίας μποροῦν τὰ δημιουργήματα τοῦ «λαϊκοῦ πολιτισμοῦ» —καθὼς καὶ ὁποιου ἄλλου πολιτισμοῦ, δικοῦ μας ἢ ξένου— νὰ μᾶς βοηθήσουν στὸν δρόμο μας. Εἶναι πιθανὸ νὰ ἀνακαλύψουμε φαινόμενα ἄξια νὰ διασωθοῦν. Ὅταν ὅμως ἀποσκοποῦμε σὲ μιὰ ὑπέρβαση τῶν σημερινῶν ἐπίσημων ἀξιῶν, ἡ λαογραφία καὶ οἱ συναφεῖς γνώσεις πιστεύω ὅτι θὰ μᾶς βοηθήσουν κυρίως σὲ ἕναν διαφορετικὸ τομέα. Θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ πιστοποιήσουμε καὶ νὰ ἀξιολογήσουμε τὶς ἀντιστάσεις ποὺ θὰ προβάλλει στὶς προσπάθειές μας ἡ «παράδοση» καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ «λαϊκοῦ πολιτισμοῦ» καὶ ἡ φεουδαλικὴ κοινωνία ποὺ τὸν ἐξέθρεψε.»

Ὁ Σεβασμιώτατος Μελέτιος, ὁ κ. Ἀβέρωφ, τὸ μπουζούκι. Συμβαίνουν καὶ εἰς Παρισίους...

Ἑλληνικοὶ Χοροὶ σὲ παριζιάνικο σαλόνι.

επισημαινουμε

«ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ» ΝΙΚΕΣ

Δίκαιος κι ἅγιος ὁ ἀγώνας τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν. Αὐτονόητα καὶ στοιχειώδη τὰ αἰτήματά τους (ἅπτονται σχεδὸν τῶν βασικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου). Γεγονὸς χαροποιὸ κι ἱστορικό, ἴσως ἡ νίκη τους. Τρία ἀπὸ τὰ βασικὰ αἰτήματά τους: 9.000 βασικός, 2 περίπου μηνῶν πρόβες πληρωμένες, καταβολὴ τοῦ δώρου τῶν γιορτῶν μὲ δωρόσημο. Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὴ ἡ νίκη δὲν πρέπει νὰ μείνει μόνο γιὰ τὴ νίκη ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὰ θεατρικά μας πράγματα, ἐπισημαίνουμε τὴν ἄμεση ἀνάγκη ἐξασφάλισης μεγαλύτερης κατοχύρωσης τοῦ ἠθοποιοῦ ἀπέναντι στὴν ἐκμετάλλευσή του ἀπὸ τὸν θιασάρχη.

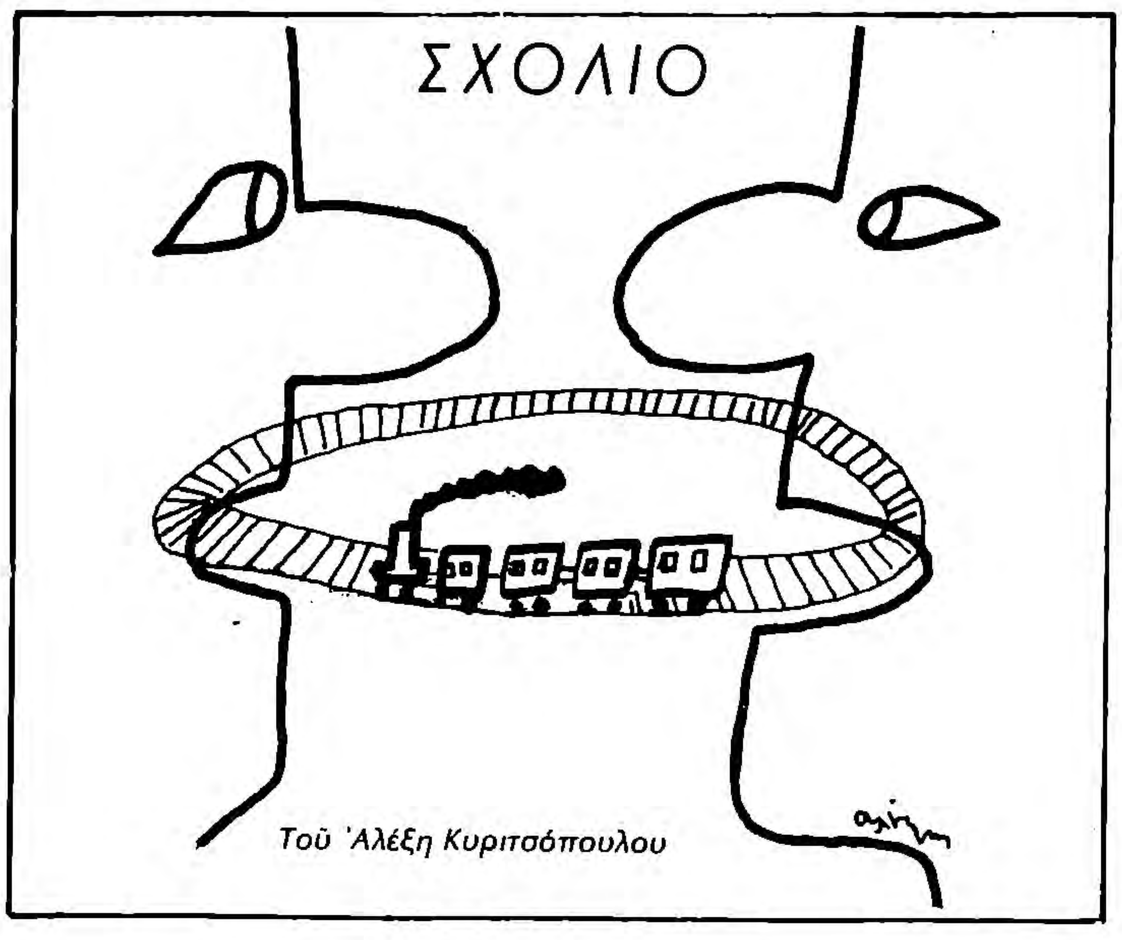
Ἡ πολὺ βιαστικὴ ἵδρυση μιᾶς ἑταιρίας ἀπὸ 15 πρωταγωνιστὲς - θιασάρχες (ἐλάχιστες μόλις μέρες ἀπὸ τὴ νίκη τῶν ἠθοποιῶν) καθὼς κι ἀνεπίσημα σχόλια — ἐναντίον ὁρισμένων ἀπὸ αὐτοὺς — γιὰ ἀπόπειρα «εἰδικῶν κινήσεων», μαρτυροῦν μιὰν ἀναταραχὴ στὴν τάξη τῶν θιασαρχῶν καὶ προειδοποιοῦν γιὰ μιὰ ὁμαδικὴ ἐπίθεση ἐνάντια στὶς νόμιμες διεκδικήσεις τῶν ἠθοποιῶν.

Οἱ καινούργιες νίκες τοῦ κλάδου, πρέπει νὰ βροῦνε τρόπο νὰ κτυπήσουν τὸ πλέγμα τῆς ἀνοχο-ἐνοχικῆς συνεργασίας ἀνάμεσα σὲ θιασάρχες, ραδιοτηλεόραση-κράτος καὶ ἐπαγγελματικὴ ἀσυνειδησία μερικῶν ἠθοποιῶν. Εἶναι ἀνώφελο νὰ περιμένουμε μόνο ἀπὸ τὶς ἐξαιρέσεις ἡρωισμοῦ κι αὐταπάρνησης. Εἶναι ἀνάγκη, οἱ ἠθοποιοί, ἀκουμπώντας ὄχι στὴν προσωπική τους τόλμη, ἀλλὰ στὸ ἴδιο τους τὸ συμφέρον, νὰ μποροῦν νὰ καταγγέλλουν ὅσους καὶ ὅποιους θιασάρχες στὸ ἐγγὺς μέλλον (ἂν δὲν τό 'χουν ἤδη κάνει), καταπατήσουν τὴ συλλογικὴ σύμβαση τοῦ Σ.Ε.Η. Πρέπει νὰ μποροῦν νὰ καταγγέλλουν καὶ ν' ἀρνοῦνται, δίχως τὸ φάσμα τῆς ἀνεργίας, τοῦ τηλεοπτικοῦ τους μπούκοτάζ ἢ μιᾶς «μαύρης λίστας». Μήπως μάλιστα, σὲ τέτοιου εἴδους καταγγελίες θά 'πρεπε καὶ ἡ Ἐργατικὴ Ἑστία νὰ μποϋκοτάρει τοὺς θιασάρχες αὐτοὺς μὲ στέρηση ἐργατικῶν εἰσιτηρίων;

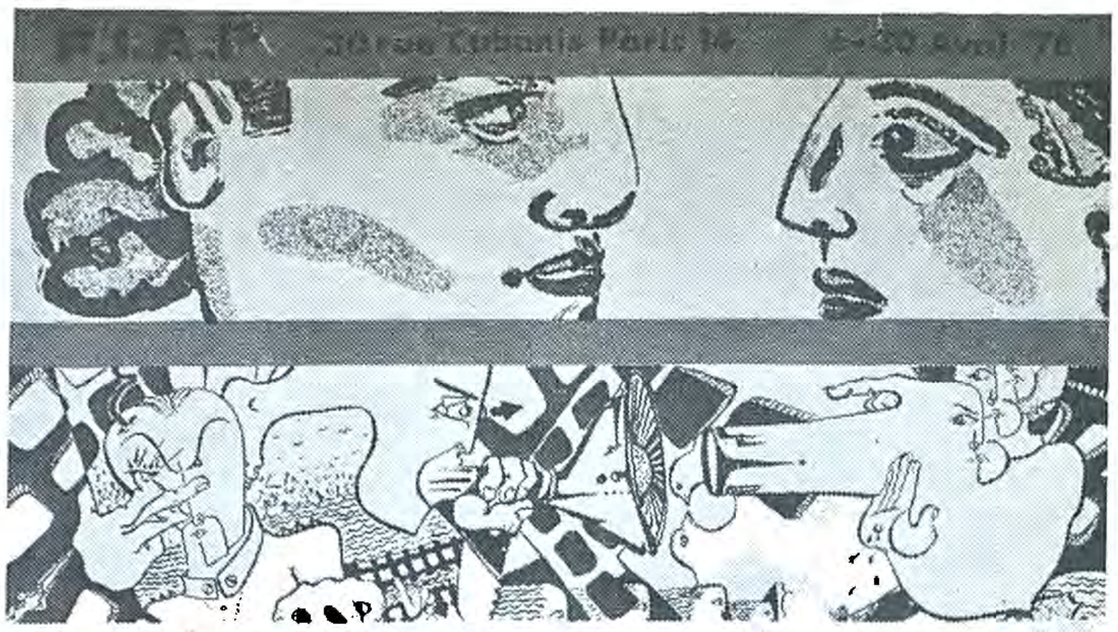
Περὶ Θεάτρου

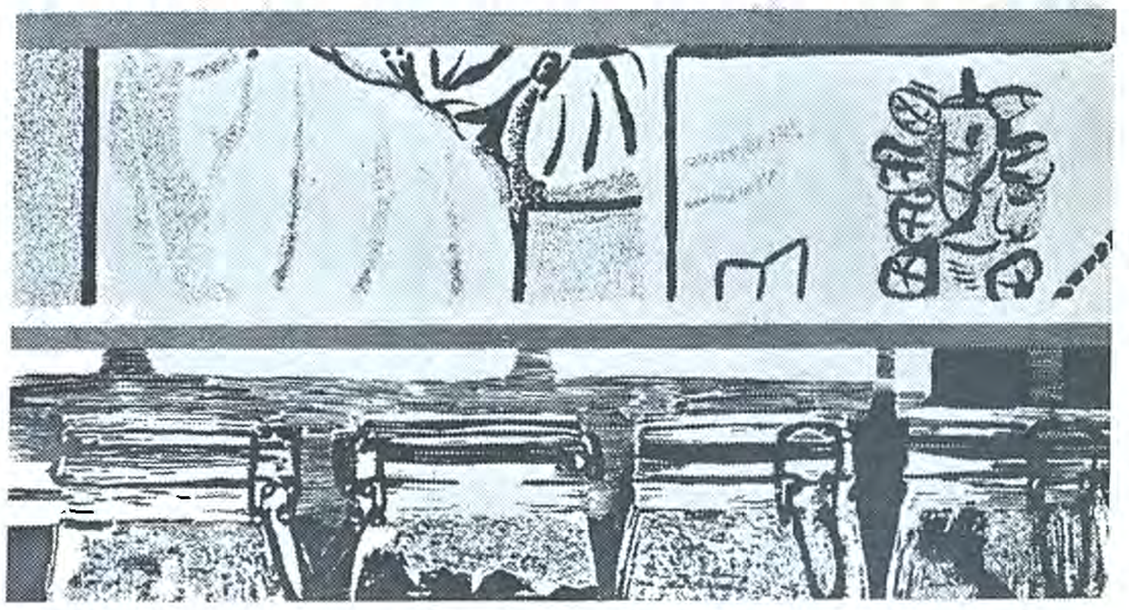
Μὲ δεδομένη «τὴν κρίση ποὺ ἐπικρατεῖ στὸν πνευματικὸ χῶρο» καὶ μὲ σκοπὸ «νὰ προβληματίσει, ν' ἀνεβάσει τὸ ἐπίπεδο τῶν συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν καὶ νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ δοῦν τὰ ἔργα τους νὰ κυκλοφοροῦν καὶ νὰ παίζονται», μιὰ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ, ποὺ πρόσφατα δημιουργήθηκε, ἑτοίμασε ἕνα «σχέδιο προγράμματος» γιὰ «νέους θεατρικοὺς συγγραφεῖς, πεζογράφους καὶ ποιητές». Καὶ καλεῖ «ὅσους δὲν ἔχουν αὐταπάτες» νὰ πλαισιώσουν τὴν κίνηση».

Πρώτη ἐκδήλωση-διάλεξη, αὔριο, 11 π.μ., Πατησίων 87, β' ὄροφος. Γιὰ περισσότερα: Γιῶργος Γκίκας, Πατησίων 109 ΤΤ 103 ἢ αὔριο ἐπὶ τόπου...

Τοῦ Ἀλέξη Κυριτσόπουλου

Στὶς 6 τοῦ Ἀπρίλη, ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια ὁμαδικῆς ἔκθεσης τεσσάρων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν στὸ Παρίσι. Στὴν ἔκθεση, ποὺ θὰ μείνει ἀνοιχτὴ ὡς τὶς 30 τοῦ μηνός, ἡ Μανόλια Σκουλούδη καὶ ὁ Σταῦρος Μπονάτσος ἐκθέτουν τὴ δουλειά τους στὴ ζωγραφική, ἡ Ρουμπίνα Σαρελάκου στὴ χαρακτικὴ σὲ ξύλο καὶ ὁ Κυριάκος Ρόκος στὴ γλυπτική. Ἡ φωτογραφία εἶναι ἀπὸ τὴν ἀφίσα τῆς ἔκθεσης.

«ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ»

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἑξάντας» θὰ κυκλοφορήσει σύντομα τὸ τελευταῖο βιβλίο τοῦ συγγραφέα καὶ δημοσιογράφου (ταχτικοῦ συνεργάτη τοῦ «ΑΝΤΙ») Ἄρη ΦΑΚΙΝΟΥ, μὲ τίτλο «Οἱ Παράνομοι». Ὁ ξένος τύπος, καὶ εἰδικὰ ὁ γαλλόφωνος, ὅπως ἐπίσης ἡ Τηλεόραση καὶ τὸ Ραδιόφωνο, ἀφιέρωσαν κιόλας ἀρκετὰ καὶ θερμὰ σχόλια στὸ μυθιστόρημα αὐτὸ ποὺ σημειώνει ἀξιόλογη ἐπιτυχία στὸ ἐξωτερικό. Ἐκδόθηκε στὸ Παρίσι, πρὶν λίγο καιρό, ἀπὸ τὸν γνωστὸ ἐκδοτικὸ οἶκο «EDITIONS DU SEUIL»).

«Λίγοι συγγραφεῖς, ὑπογραμμίζει ἡ μεγάλη καθημερινὴ ἐφημερίδα τῶν Βρυξελλῶν LE SOIR, μᾶς ἔχουν ἀποκαλύψει μὲ τέτοια δύναμη ἀλλὰ καὶ μὲ τόση δημοσιογραφικὴ μεθοδικότητα τὰ φοβερὰ μυστικὰ ποὺ κρύβει ὁ κόσμος τοῦ διεθνοῦς ὑποπρολεταριάτου στὴ Δ. Γερμανία».Γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κόσμος τοῦ βιβλίου τοῦ Ἄρη Φακίνου καὶ μέσα σ' αὐτὸν κινοῦνται, ἀγωνίζονται, ζοῦν καὶ πεθαίνουν, ὁ Μέμος Γυαλούρης, ὁ ναυτικός, ὁ Γιωακείμ, ὁ σπανιόλος ἀναρχικός, ὁ Γιασὲρ κι ἡ Τζαμήλα, οἱ ξεριζωμένοι Παλαιστίνιοι. Αὐτὸς εἶναι ὁ κόσμος τοῦ καμερουνέζου ἐργάτη Μαμαντού, ποὺ «γλιτώνει» ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς δυτικογερμανικῆς φάμπρικας βάζοντας τὸ κεφάλι του κάτω ἀπὸ τὸ μηχανικὸ σφυρὶ ποὺ κατεβαίνει ἀνήλεα, ὅπως καὶ τ' ἀστυνομικὸ ρόπαλο.

Ἂν ἡ παρισινὴ «MONDE» βλέπει, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, στὸ βιβλίο τοῦ Ἄρη Φακίνου «τὸ μυθιστόρημα τῆς νύχτας, τῆς δεύτερης, τῆς ἄγνωστης πολιτείας», εἶναι γιατὶ μέσα στὴ νύχτα τῶν μεγάλων δυτικογερμανικῶν πόλεων ποὺ «φιλοξενοῦν» τοὺς «γκάσταρμπάιτερ», Ἕλληνες, Τούρκους, Σπανιόλους, Ἀλτζεριάνους καὶ Πορτογάλους, ἀντρώνονται νέες μορφὲς βίας καὶ πάλης. «Ὁ Φακίνος μᾶς δείχνει τὴν κόλαση, ἀλλὰ γιὰ νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ βροῦμε τὴ συλλογική μας ταυτότητα», καταλήγει ἡ MONDE.

Σὲ μιὰν ἐκπομπή του γιὰ τὸ ἴδιο βιβλίο τὸ γαλλικὸ Ραδιόφωνο σημείωσε: «Ἔχουν γραφτεῖ πολλὰ βιβλία γιὰ τὴ ζωὴ τῆς ξένης ἐργατιᾶς στὴ Δ. Γερμανία. Λίγα ὅμως ἔχουν καταφέρει νὰ ξεπεράσουν τὰ γνωστὰ ἰδεολογικὰ «κλισὲ» καὶ ν' ἀσχοληθοῦν, ὅπως οἱ «Παράνομοι» μὲ τοῦ ἀνθρώπου τὸ βάσανο».

Ἂς σημειωθεῖ, ὅτι τὰ βιβλία τοῦ Ἄρη Φακίνου ἔχουν κυκλοφορήσει μέχρι σήμερα σὲ ἐννιὰ γλῶσσες.

ΠΑΣΟΚ καὶ ΕΟΚ

«Ἑλλάδα καὶ Κοινὴ Ἀγορὰ — ὁ ἀντίλογος». Μὲ τὸν τίτλο αὐτό, τὸ ΠΑΣΟΚ κυκλοφόρησε σὲ καλαίσθητο βιβλιαράκι ὁλοκληρωμένες τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὸ ΟΧΙ στὴν ΕΟΚ. Πρόκειται γιὰ δουλειὰ ὁμάδας ἐπιστημόνων τοῦ Κέντρου Μελετῶν καὶ Διαφώτισης, ποὺ ἀναφέρεται στὸ πολιτικοοικονομικὸ πλαίσιο τῆς ΕΟΚ. Προλογίζει ὁ καθηγητὴς Κ. Σημίτης. Τὴ μελέτη κλείνει μιὰ συνέντευξη καὶ μιὰ ὁμιλία τοῦ Ἀντρέα Παπανδρέου πάνω στὸ θέμα.

•θέατρο•

Τῆς Ἄννυς Θ. Κολτσιδοπούλου

ΕΚΛΑΜΨΕΙΣ

«Γιάννης Γαβριὴλ Μπόρκμαν» τοῦ Ἴψεν στὸ Ἐθνικό.

Μέσα σὲ τέσσερα σκηνικὰ θαυμάσια (κυρίως ἐκεῖνα τῶν ἐσωτερικῶν χώρων), μέσα σὲ κοστούμια ποὺ δὲν ἔντυναν μόνο ἀλλὰ «ἔπαιζαν», καὶ μέσα σὲ μιὰ — κάπως μπαρόκ — ἀλλὰ θεατρικότατη ἐναλλαγὴ τῆς ἀτμόσφαιρας, μὲ ἀκέραιους τοὺς συμβολισμοὺς καὶ τὶς ψυχολογικὲς ἀντιστοιχίες, κινήθηκαν ὀκτὼ ἠθοποιοὶ τοῦ Ἐθνικοῦ, πέντε «βετεράνοι» καὶ τρεῖς νεώτεροι, μὲ σπάνια γιὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἀκρίβεια, ὡριμότητα, μέτρο καὶ ρυθμούς.

Λυκοῦργος Καλλέργης

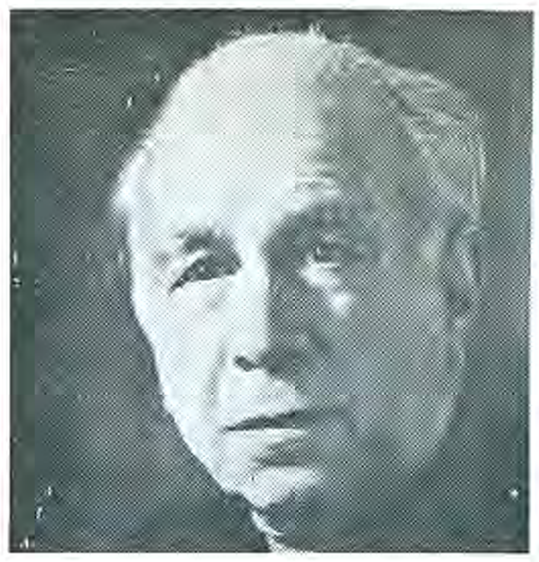
Ὅλη ἡ πικρὴ ἀλλὰ καταφατικὴ ἀνασκόπηση τοῦ Ἴψεν, ἡ τάση γιὰ ἀλληγορικὲς αὐτοβιογραφίες καὶ συμβολικὲς ἐνδοσκοπήσεις, ποὺ χαρακτηρίζει τὰ ἔργα τῆς ἐπιστροφῆς στὴ Χριστιάνα (τὸ Στράντφορντ ὃν Ἔϊβον τοῦ Ἴψεν), κατάφερε νὰ βγεῖ στὴ σκηνὴ τοῦ Ἐθνικοῦ, βοηθημένη ἀπὸ μιὰ λιτή, ἀβίαστη καὶ γι' αὐτὸ ὥριμη σκηνοθεσία κι ἑρμηνεία τοῦ Ἀλέξη Μινωτῆ.

Μιὰ «εὐτυχισμένη στιγμὴ» τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, θὰ ἔλεγε ἡ ἀκαδημαϊκὴ γλώσσα τῆς κριτικῆς. Ὅπως καὶ νὰ τὸ ποῦμε ὅμως, μόνο μιά. Τὸ πρόσφατο παρελθὸν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Θεάτρου (συγκεκριμένα, μετὰ τὸ καλοκαίρι τοῦ '74), μᾶς ἀναγκάζει δυστυχῶς νὰ καταλήξουμε, πὼς περισσότερο μιὰ τυχαία ἕνωση «ὑλικῶν», «δόσεων» καὶ συνθηκῶν (ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἴδιος ὁ Ἴψεν), παρὰ μιὰ συνέπεια καὶ συνέχεια προσφορᾶς, ἔδωσε τὴν ὥριμη, ἰψενικὴ παράσταση καὶ τὸν θαυμάσιο Μπόρκμαν τοῦ Ἀλέξη Μινωτῆ.

Μετὰ ἀπὸ ἕναν ἀγνώριστο κι ἀκατανόητο Μπύχνερ («Θάνατος τοῦ Δαντών»), ἕναν ὑποβιβασμένο καὶ πεζὸ Ζαρρὺ («βασιλιὰς Οὐμπού»), ἕναν ἀνεκδιήγητο Σίλλερ («Ντὸν Κάρλος»), ἕναν «φτωχούλη» Τσέχωφ («Γλάρος») κι ἕναν ἄτυχο Σαίξπηρ («Δωδεκάτη Νύχτα»), φτάνει ἐπὶ τέλους ἕνας ἰψενικὸς Ἴψεν, νὰ κλείσει τὴ δεύτερη χειμερινὴ περίοδο τοῦ νέου διοικητικοῦ «σχήματος». Μιὰ ἀναλογία 6 ἀποτυχίες πρὸς 1 ἐπιτυχία γιὰ ἕνα Ἐθνικὸ Θέατρο, εἶναι περισσότερο ἀπὸ πολυτέλεια, ὅταν μάλιστα τὸ «βαρὺ πυροβολικό» του βρίσκεται συχνότατα ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἐπὶ τῶ ἔργω.

Τὸν Σεπτέμβρη, πληροφορούμαστε ἀπὸ τὸν ἡμερήσιο τύπο, θὰ γίνει «ἀποσυμφόρηση», μὲ ἀπομάκρυνση ὑπεράριθμων, καὶ θὰ ἐπιχειρηθεῖ ἀνανέωση μὲ προσλήψεις ἀπὸ τὸ ἐλεύθερο θέατρο. Τὸ γνωστὸ νέο κρασί, στὸ γνωστὸ παλιὸ βαρέλι. Ἀπ' ὅ,τι καταλαβαίνουμε, θὰ ἀλλάξουν ἁπλῶς οἱ κομπάρσοι καὶ τὰ μικρομεσαῖα στελέχη μὲ ἄλλα καὶ θὰ μειωθεῖ ἴσως ὁ ἀριθμός τους. Πέρα ἀπὸ κάποιες ἔκτακτες συμπράξεις πρωταγωνιστῶν, «τὸ βαρὺ πυροβολικὸ» θὰ μείνει τὸ ἴδιο (ὅσο νὰ συμπληρώσουν ὅλοι τους μισὸ αἰώνα στὸ σανίδι), τὸ σχῆμα θὰ μείνει ἀμετακίνητο καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὁλόιδιο. Ἂν ὁ κύριος Μινωτῆς δὲ θέλει νὰ γίνει τὸ Ἐθνικό του «κατάστημα νεωτερισμῶν» ὡς πρὸς τὸ ρεπερτόριο (Βῆμα 19/2/76), ἂς μὴν τὸ κάνει τουλάχιστον μουσεῖο πολεμικὸ μὲ τὸ «βαρὺ» καὶ ἀμετακίνητο «πυροβολικό» του. Ἂν ὑπῆρχε μιὰ στοιχειώδης τουλάχιστον ἐναλλαγὴ στοὺς πρωταγωνιστικοὺς ρόλους, θὰ χαιρετίζαμε ὅλοι κάποιες ἔκτατες ἐμφανίσεις-μαθήματα «μεγάλων».

Ἔτσι ὅμως, θὰ συνεχίζουμε μέσα σὲ δύο ἢ τρεῖς θεατρικὲς περιόδους, νὰ ἐλπίζουμε στὸ θαῦμα μιᾶς σύμπτωσης παραγόντων κι «εὐτυχισμένων στιγμῶν» γιὰ νὰ ζήσουμε μιὰ ἐπιτυχία καὶ μιὰ προσφορὰ σὰν αὐτὴ τοῦ «Γιάννη Γαβριὴλ Μπόρκμαν».

Π. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

ἑξήντα χρόνια ἐνεργοῦ δημοσιογραφίας

ΜΕ εἰδική ἐκδήλωση, ἡ Ἕνωση Συντακτῶν, τίμησε, τήν περασμένη Δευτέρα, ἕνα ἐκλεκτό μέλος της πού συμπλήρωσε, ἤδη, 60 χρόνια ἐνεργοῦ δημοσιογραφίας: τόν Παῦλο Παλαιολόγο.

ΑΝΑΜΕΣΑ στ' ἄλλα, ὁ Παλαιολόγος ἔχει κι ἕνα μοναδικό ρεκόρ: ἀπό τό 1936 γράφει στό «ΒΗΜΑ» τό χρονογράφημα–τό «χρονογράφημά του».

ΤΟ «ΑΝΤΙ», δημοσιεύει σήμερα ἕνα παλιό, ἱστορικό πιά, χρονογράφημα πού ὁ Παῦλος Παλαιολόγος εἶχε τήν καλοσύνη νά μᾶς δώσει. Εἶναι γραμμένο πρίν 35 χρόνια–στίς 8 Ἀπριλίου 1941, ὅταν μᾶς κτύπησαν οἱ γερμανοί–καί περιλαμβάνεται στό βιβλίο του «Ἄπτερη Νίκη» (ἐκδ. «Ἄλφα», Ἀθήνα 1947).

«...ΑΜΥΝΟΝΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ»

Καί δεύτερο μέτωπο. Μᾶς τό ἄνοιξαν ὅπως καί τό πρῶτο. Ὅπως τότε ἀπαντήσαμε καί τώρα: «Ὄχι». Χωρίς παλικαρισμούς, χωρίς θεατρινισμούς, χωρίς προκλήσεις. Μέ τή σοβαρότητα ἑνός περήφανου λαοῦ πού δέ συνήθισε νά δέχεται ραπίσματα.

Νικητές στόν πόλεμο ἐναντίον τῆς Ρώμης ἀναδειχτήκαμε τή στιγμή πού τό ἔθνος ὁλόκληρο ἀρνήθηκε τήν ἀτίμωση. Νικητές στό νέο πόλεμο – γιατί καί τώρα νικήσαμε – ἀναδειχτήκαμε τή χαραυγή τῆς ἕκτης Ἀπριλίου πού δώσαμε στόν ἐπιδρομέα τοῦ Βορρᾶ τήν ἴδια ἀπάντηση. Ἡ ἠθική νίκη δέ μετριέται ἀπό τά ὑλικά της ἀποτελέσματα. Μετριέται ἀπό τή θέληση τῶν ἀτόμων καί τῶν λαῶν ν' ἀγωνιστοῦν γιά τά ἰδανικά τους. Στήν Ἱστορία ἡττημένοι δέν ἔμειναν οἱ Τριακόσιοι νεκροί τῶν Θερμοπυλῶν. Ἔμεινε ὁ βάρβαρος πού θέλησε νά τούς ὑποδουλώσει. Ἀπό τή στιγμή πού ὁ Δαβίδ παίρνει ἀδίστακτα στό χέρι τή σφενδόνη γιά ν' ἀναμετρηθεῖ μέ τόν Γολιάθ, πού ἐπιχειρεῖ νά τοῦ στραπατσάρει τήν ἀξιοπρέπεια, εἶναι κιόλας νικητής.

Ἀλλά καί ἡ ὑλική νίκη θά εἶναι δική μας. Δική μας ἦταν στήν Ἀλβανία, ὅπου μόνοι ἀρχίσαμε τόν ἀγώνα. Δική μας θά εἶναι κ' ἐδῶ.

Παλιές τους δόξες θυμήθηκαν ἀπό προχτές τά μακεδονικά βουνά. Ἐδῶ καί λίγα χρόνια στά ἴδια βουνά τόν ἴδιο ἐχθρό ἀντιμετωπίσαμε. Τά βουνά τῆς Μακεδονίας, πάλι, εἶναι τό ἔρεισμα ἅπου ὁ κόσμος τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων δίνει τή μάχη του.

Θά καμφθεῖ τό βουνό; Ἀνεξερεύνητες οἱ βουλές τῆς Μοίρας. Δύσκολες εἶναι οἱ στιγμές πού περνᾶ. Φλογισμένα ἀπό τήν ἀγωνία τά μάτια στρέφονται πρός τίς πλαγιές του καί ρωτοῦν... Μέ τό «ὄχι» τούς ἀπαντοῦν τά νιάτα πού προασπίζουν τήν ἐλευθερία τῆς ἀνθρωπότητας. Τό «ὄχι» τους σφυρίζουν ὀργισμένα τά ἔλατα, τά πλατάνια, τά ρόμπολα. Τό «ὄχι» τους ψιθυρίζουν τ' ἀγριολούλουδα καθώς κινοῦν τά κεφάλια τους μέ τήν πνοή τῶν ἀνέμων. Τό «ὄχι» ἀναβλύζει ἀπό τά στήθη τῶν Ἑλλήνων. Τό «ὄχι» αὐτό ὀφείλουν νά εὐλαβηθοῦν τά μετόπισθεν καί ν' ἀρθοῦν στό ὕψος τῶν ἐνθουσιασμῶν καί τῆς πίστεως τῶν μαχομένων.

Τούς εἴδατε: «Αἱ δυνάμεις μας ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους», ἀνήγγειλε τό πρῶτο πολεμικό ἀνακοινωθέν.

Θεία λιτότης! Ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους. Τί ἄλλο κάνουμε αἰῶνες αἰώνων τώρα; Εἴμαστε πολύ κοντά στά γεγονότα γιά νά νιώσουμε σέ ὅλη τήν ἔκταση τή σημασία τῶν τεσσάρων αὐτῶν λέξεων. Θά τίς ἐπαναλαμβάνουν οἱ μέλλουσες γενεές μέ τήν εὐλάβεια πού ἐπαναλαμβάνουμε ἐμεῖς τό «μολών λαβέ» τῶν πατέρων μας. Δίχως φαμφαρονισμούς, μέ παλικαρίσια σεμνότητα τό πρῶτο ἀνακοινωθέν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατηγείου σέ μιά φράση μέσα ἔδωσε τό περιεχόμενο τοῦ ἀγώνα, ποὺ μέ τή βοήθεια τῶν θεῶν τῆς Ἑλλάδας ἀρχίσαμε ἀπό τό πρωί τῆς Κυριακῆς. Μέ τήν ἴδια λιτότητα θά ἐξαγγείλει καί τό τέρμα του. Τό τέρμα πού θά σημάνει τό νενικήκαμεν. Κραυγή θριάμβου γνώριμη στούς ἑλληνικούς οὐρανούς, γνώριμη σέ κάθε λαό πού σέβεται τήν τιμή του, εὐλαβεῖται τήν ἱστορία του καί ἀγωνίζεται γιά τά ἅγια τῶν ἁγίων του.

•μουσική•

Τοῦ Γκώργου Λεωτσάκου

Ἐκδηλώσεις Μαρτίου (περισσότερα ρεσιτάλ...)

Ἀπὸ τὴ μηνιαία αὐτὴ κριτικὴ ἐπισκόπηση τῆς ἀθηναϊκῆς μουσικῆς κίνησης ἀπουσιάζει οὐσιαστικὰ (πλὴν μιᾶς συναυλίας) ἡ Κρατικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν, λόγω τῆς ἀπεργίας τῶν μουσικῶν. Ὁ Μάρτης, ἂν ἐξαιρέσει κανένας τὸ Β′ Διεθνὴ Διαγωνισμὸ Τραγουδιοῦ τοῦ «Ἀθήναιου», δὲν παρουσίασε τίποτε ἰδιαίτερο: μιὰ «πρώτη συνδρομητῶν» τῆς Λυρικῆς καὶ μιὰ μικρὴ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἄξιων σχολιασμοῦ ρεσιτάλ. Τόσο μικρὴ ὥστε τὸ πράγμα νὰ ἐνδιαφέρει μόνο στατιστικά. Τελευταῖο ἀλλὰ διόλου καὶ ἔσχατο, τὸ Σάββατο 20.3.1976 πέθανε σὲ βαθύτατο γῆρας (88 ἐτῶν!) ὁ συνθέτης Γεώργιος Σκλάβος, ἀρχαιότερος ἐπιζῶν τῶν συνθετῶν τῆς Ἐθνικῆς Σχολῆς: Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς δημιουργίας του (ὄπερες, κυρίως, καὶ συμφωνικὰ ἔργα) παραμένει ἀνεκτέλεστο ἢ ἐλάχιστα γνωστό...

α) ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ
Συναυλία 1.3.76. Ἀρχιμουσικός: Εὐθύμιος Καβαλλιεράτος. Σολίστ: Ρομπέρτο Σιντόν, πιάνο.

Ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα συναυλία ὡς πρὸς τὸ β′ μέρος ποὺ τόσο σὰν πρόγραμμα ὅσο καὶ σὰν ποιότητα ἐκτέλεσης βρισκόταν σὲ πλήρη ἀποσχέτιση μὲ τὸ α′. Τὸ β′ αὐτὸ μέρος περιλάμβανε μιὰ ἐκτέλεση τῶν «4 Ἐποχῶν» τοῦ Βιβάλντι, «γεμάτη καθαρότητα, παλμό, σωστὰ συγκρατημένο ρυθμικὸ σφρίγος καὶ πιστότητα καὶ ποιότητα ὕφους ποὺ ἐπιχειροῦσε ἔντιμα νὰ σταθεῖ πλάι σ' ἀνάλογες ἀρετὲς γνωστῶν ἠχογραφήσεων τοῦ ἔργου». Ἀποφασιστικὸς παράγοντας μιᾶς ἐπιτυχίας ποὺ σίγουρα πρέπει νὰ κάμει τὴν Κ.Ο.Α. ν' ἀναθεωρήσει τὴν ὡς τώρα πολιτική της ἀπέναντι στὴ μουσικὴ τοῦ 18ου αἰώνα (ἐπιμένει νὰ τὴν ἀγνοεῖ...) στάθηκε ἡ φωτεινόηχη βιολιστικὴ παρουσία τοῦ Τάτση Ἀποστολίδη, μὲ κάποιες ὑποψίες ρομαντικῆς ἔκφρασης καὶ τάσεις τονικῶν παρεκκλίσεων.

Τὸ α′ μέρος τῆς συναυλίας περιλάμβανε μιὰ ἀνάγνωση τοῦ συμφωνικοῦ ποιήματος τοῦ Σμέτανα «Ἀπὸ τοὺς κάμπους καὶ τὰ δάση τῆς Βοημίας» καὶ τὸ Δεύτερο Κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Λίστ, μὲ σολίστ τὸ Ρομπέρτο Σιντόν, ποὺ ὁ μαλακός, φωτεινός, βαθὺς καὶ πλούσιος σὲ λεπτὲς ἀποχρώσεις ἦχος του θαυμάστηκε ἰδιαίτερα.

β) ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
Γιόχαν Στράους: «Νυχτερίδα» (1874). «Πρώτη Συνδρομητῶν» 19.3.76

Ἡ Ε.Λ.Σ. παραγνώρισε τὸ ὅτι ἡ ὀπερέτα χρειάζεται ἔμψυχο ὑλικὸ μὲ ξεχωριστὴ πεῖρα στὸ εἶδος: ποὺ σημαίνει ὄχι μόνο καλοὺς τραγουδιστὲς ἀλλὰ καὶ καλοὺς ἠθοποιούς, ἀκόμη καὶ σὲ βάρος τοῦ τραγουδιοῦ. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ ὅτι πλῆθος ἐκλεκτῶν ἠθοποιῶν μας τῆς πρόζας (Μαρία Ἀλκαίου, Χρῆστος Εὐθυμίου, Ἄρης Μαλλιαγρὸς), γιὰ ν' ἀναφέρουμε μερικούς, στὴν ὀπερέτα σημείωσαν μερικὲς ἀπὸ τὶς πιὸ ἀξιοσημείωτες ἐπιτυχίες τῆς σταδιοδρομίας τους. Ἡ Λυρικὴ ἔστησε λοιπὸν μιὰ παράσταση πολυτελέστατη, φροντισμένη στὶς λεπτομέρειες (σκηνικά: Ν.Πετρόπουλος, κοστούμια: Ἰωάννα Παπαντωνίου, δ/ση ὀρχήστρας: Δημ. Χωραφᾶς) καὶ μὲ στελέχη ποὺ ναὶ μὲν τραγουδοῦσαν ὡραῖα ἀλλὰ ἦταν τελείως ἄπειρα στὴν πρόζα: κάθε φορὰ ποὺ σταματοῦσε ἡ μουσικὴ τὰ πάντα γκρεμίζονταν καὶ ὁ θεατὴς ἀνιοῦσε...

γ) ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
1. Ρεσιτὰλ κιθάρας Κώστα Κοτσιώλη: «Παρνασσὸς» 9.3.76

Ἡ πρώτη γνωριμιά μας (τὴν ἀποφεύγαμε γιὰ λόγους παιδαγωγικοὺς ὅσο ἐμφανιζόταν σὰν παιδὶ-θαῦμα) μὲ τὸ 19χρονο καλλιτέχνη μᾶς ἄφησε σὰν κυρίαρχη ἐντύπωση τὴν ἀξιοθαύμαστη φθογγικὴ ἀκρίβεια τῆς δεξιοτεχνίας του καὶ μιὰ βαθιὰ μουσικότητα πού, περιέργως, ἐκδηλώθηκε περισσότερο στὰ δεξιοτεχνικὰ κομμάτια τοῦ προγράμματός του καὶ λιγότερο στὶς μεταγραφὲς γιὰ κιθάρα παλιῶν σελίδων γιὰ «βιχουέλα» ἢ λαοῦτο, ἀπὸ τοὺς Ἱσπανοὺς ὡς τὸν Μπάχ: ἐδῶ τὸ χτίσιμο τῆς μορφῆς ἦταν κάπως ἄτολμο. Ἀπὸ τὸ νέο περιμένομε πολλά.

2. Πιέτρο Στέλλα (βιολοντσέλο) Ἀλμπέρτο Πόμεραντς (πιάνο) Ἰταλικὸ Ἰνστιτοῦτο, 12.3.1976

Ἀξιοπρεπὴς βραδιὰ μουσικῆς δωματίου ἀπὸ ἕνα τσέλο μὲ ἦχο πλούσιο καὶ ἁδρὸ (ἀλλὰ καὶ τάσεις τονικῶν παρεκκλίσεων) καὶ ἕνα σεμνό, ἄψογης τεχνικῆς καὶ πρόθυμα ὑποταγμένο στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς δωματίου πιάνο. Στὸ πρόγραμμα, μιὰ Σονάτα σὲ λα μείζ. τοῦ Μποκκερίνι, ἡ Σονάτα σὲ μι ἐλ. ἔργο 38 τοῦ Μπράμς (ἡ ὡραιότερη στιγμὴ τῆς βραδιᾶς) καὶ ἡ φλύαρου ἐπιγονικοῦ ρομαντισμοῦ Σονάτα ἔργο 19 τοῦ Ραχμάνινωφ.

GAST

Φοιτητές ταξιδέγτε μαζί μας

- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΠΤΗΣΕΕΙΣ**
- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ**
- **ΦΘΗΝΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ σέ**
  ἀεροπλάνα
  πλοῖα
  τραῖνα
- **EXPRESS ΠΟΥΛΜΑΝ ΓΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟ**
- **ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΟΔΗΓΟ**
  δωρεάν ἀπό τά γραφεῖα μας
- **Ἐκδίδουμε τήν**
  ΔΙΕΘΝΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

GAST HELLAS

- ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 2 ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΓΩΝΙΑ 6′ ὄροφος. Τηλ. 600.233 - 604.777
- ΣΟΛΩΝΟΣ 68, ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΤΗΛ. 613.087 - 629.095.

για σοβαρὲς ἐπενδύσεις

γραμματόσημα νομίσματα

ΠΥΛΑΡΙΝΟΣ

Σοφοκλέους 7-9 ☎ 32.10.577

3. Ὁ Νορβηγὸς πιανίστας Κγέλλ Μπαίκκελουντ. «Γκλόρια», 18.3.1976

Σ' ἕνα πρόγραμμα ὅπου τὴ μερίδα τοῦ λέοντος εἶχαν οἱ Σκανδιναυοὶ συνθέτες, ἀπὸ ἕναν ἀνούσιο Γκρὴγκ ὡς τὸ ἐνδιαφέρον «Κομμάτι γιὰ πιάνο» τοῦ Σουηδοῦ Μπλόμνταλ (1916-68) χαρήκαμε ἕναν καλλιτέχνη ποὺ ἡ θαυμαστῆς στερεότητας τεχνική του «ἐπέβαλλε (...) ἔλεγχο ὡς τὴν τελευταία ἀπόχρωση καὶ λεπτομέρεια στὰ ἐκφραστικά του μέσα», δαμάζοντας κι αὐτὸν ἀκόμη τὸν προβληματικὸ ἦχο ἑνὸς ἀπόμαχου πληκτροφόρου.

4. Ἡ πιανίστα Χάρις Κλαδάκη. Ὠδεῖο Ἀθηνῶν, 16.3.1976

Μὲ κόσμια ἀφομοίωση διδαγμένων ἑρμηνειῶν ἔμοιαζαν οἱ ἐπιδόσεις της: δὲν ξέρομε ὡστόσο ἂν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς μέρος ἀποτελοῦσε καὶ ἡ κατάχρηση τοῦ πεντάλ. Ὅλα τὰ κομμάτια (Μπράμς, Ντεμπυσσύ, Σούμαν) ἦταν ἀσφαλῶς καλοστημένα. Ὅμως ἐνοχλοῦσαν λιγότερο κάποια ὀλισθήματα καὶ περισσότερο ἕνας ἐκφραστικὸς «καθωσπρεπισμὸς» ποὺ ἄγγιζε τὰ ὅρια τῆς μονοτονίας.

5. Β' Διεθνὴς Διαγωνισμὸς Τραγουδιοῦ τοῦ «Ἀθήναιου», γ' (τελικὸς) κύκλος. «Ρέξ», 28.3.1976

Ἀντιμετωπίζουμε μὲ κάθε συμπάθεια τὸ νέο αὐτὸ θεσμό, πολλαπλὰ ὠφέλιμο, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔχει ἄπειρες δυνανότητες νὰ μείνει ἔξω ἀπὸ τὰ φθοροποιὰ κι ἐφθαρμένα κυκλώματα τῆς μουσικῆς μας ζωῆς. Ἔχοντας παρακολουθήσει μόνο τὸ γ' (τελικὸ) κύκλο, συνιστοῦμε τὴν καθιέρωση δύο βραβείων: α) ὀρατόριου - «λὴντ» καὶ β) ὄπερας. Μένομε μὲ τὴν ἔντονη ἐντύπωση ὅτι ἀδικήθηκαν δυὸ τουλάχιστον ἀπὸ τοὺς διακριθέντες: Ὁ θαυμάσιος Γερμανὸς Ματτίας Χύττενχοφερ, ὑπέροχης ὁμοιογένειας σὲ χρῶμα καὶ ἁπαλὴ φωνή, ποὺ τραγούδησε μὲ σχεδὸν μοναδικὴ ἐσωτερικότητα τὴν ἄρια τοῦ Φιλίππου Β' ἀπὸ τὸ «Ντὸν Κάρλος» τοῦ Βέρντι (ἀρκέστηκε σ' ἕνα γ' βραβεῖο), καὶ ἡ ρουμανίδα Μικαέλα Ἀγκάτσι ποὺ ἔπρεπε νὰ πάρει ὁλόκληρο τὸ β' βραβεῖο (ἀντὶ νὰ τὸ μοιραστεῖ μὲ τὴν Ἀλὶς Μπαγκντασσαριάν, ἀπὸ τὴ Βουλγαρία) καὶ ποὺ ἐκμεταλλεύτηκε μουσικότατα κι αὐτὲς ἀκόμη τὶς μικροαδυναμίες τῆς φωνῆς της στὴ «Χαμπανέρα» ἀπὸ τὴν «Κάρμεν». Οἱ καλλιτέχνες, στὸν γ' αὐτὸ κύκλο, τραγούδησαν συνοδεία ὀρχήστρας ὑπὸ τὸν Βύρωνα Κολάση πού, τὶς περισσότερες φορές, τὴν ἔκανε νὰ συμπνεέει κατ' εὐχὴν μὲ τὶς φωνές.

6. Τάτσης Ἀποστολίδης (βιολί), Ἄρης Γαρουφαλῆς (πιάνο), «Παρνασσός», 31.3.1976

Φωτεινὸς ἦχος διαυγέστατη φθογγικὴ ἄρθρωση, παρὰ τὴν κάποια τονικὴ ἀστάθεια (ἐνοχλοῦσε περισσότερο σὲ μερικὰ σημεῖα μιᾶς Σονάτας τοῦ Ταρτίνι καὶ τῆς σονάτας τῆς «Ἄνοιξης» τοῦ Μπετόβεν καὶ λιγότερο σὲ μερικὲς δεξιοτεχνικὲς ἀσημαντότητες τοῦ προγράμματος) καὶ ἄνετη, πλαστικὴ ἀρχιτεκτόνηση τῶν μορφῶν σὲ συνδυασμὸ μὲ ἐκφραστικὴ γνησιότητα: νά οἱ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ ρεσιτάλ, ὅπου, πρὸς ἔπαινό του, ὁ καλλιτέχνης ἀφιέρωσε τὸν καλύτερο ἑαυτό του σὲ δυὸ ἑλληνικὰ ἔργα: τὶς «Ἠχομορφὲς» (1976), σὲ α' ζωντανὴ ἐκτέλεση, τοῦ Γιάννη Ἀνδρ. Παπαϊωάννου, σπουδή, γιὰ σόλο βιολί, μεγάλων διαστημάτων καὶ διαφόρων ἠχητικῶν «ἐφφέ», καὶ τὴ «Δωδεκανησιακὴ Σουΐτα» τοῦ Γιάννη Κωσταντινίδη. Στὸ πιάνο, ἄψογος ὁ Ἄρης Γαρουφαλῆς, σὲ στιγμὲς μόνο κάποιου ἠχητικοῦ βάρους ἢ μονοτονίας (Ταρτίνι, ἀργὸ μέρος Μπετόβεν).

εἰκαστικά

Γ. Πετρῆς

Ἐκθέσεις στό Κ.Ε.Τ.

Τό Κέντρο Εἰκαστικῶν Τεχνῶν (ΚΕΤ), πού βρίσκεται στή γωνία Τοσίτσα καί Ζαΐμη, εἶναι μιά εἰδικά ὀργανωμένη καλλιτεχνική ἐκδήλωση, πού ἀποσκοπεῖ στό νά κάνει τούς ὅποιους καλλιτέχνες προσιτότερους στό κοινό, ἤ νά φέρει κάποιο κοινό κοντύτερα στίς σύγχρονες μορφές τῆς τέχνης, πράμα πού εἶναι περίπου τό ἴδιο. Γιά τήν εἰδικότητα τῆς περίπτωσης, πού ἀποτελεῖ αὐτό τό ἐγχείρημα, θά ἀσχοληθοῦμε διεξοδικότερα μ' ἕνα ἄλλο εἰδικό κι αὐτοτελές σημείωμα. Τή φορά τούτη περιοριζόμαστε νά παρουσιάσουμε, μέ συντομία, δύο ἀπ' τίς πρόσφατες ἐκθέσεις ζωγραφικῆς, πού ὀργανώθηκαν σ' αὐτή τήν εἰδική αἴθουσα, πού πάει, στή συνείδηση τῶν καλλιτεχνῶν καί τοῦ κοινοῦ, νά πάρει τή θέση ἑνός παγιωμένου θεσμοῦ.

Π.Γράββαλος «20 σχέδια μέ πολιτική προέκταση»

Τά σχέδια πού παρουσίασε ὁ καλλιτέχνης εἶναι ρεαλιστικά, κι ἔχουν, ὅπως δηλώνει ὁ ἴδιος, «πολιτικές προεκτάσεις». Δέν θά μποροῦσε φυσικά ἕνας λόγος, καί μάλιστα εἰπωμένος ἀπό τόν ἴδιο τόν δημιουργό, νά καθορίσει τή θέση τοῦ ἔργου του, μά στήν περίπτωση τούτη ἡ πρόθεση-ἀποτέλεσμα, ταυτίζεται ἀπόλυτα μέ τό χαρακτηρισμό πού πρόβαλε ὁ ἴδιος ὁ ζωγράφος, καί μάλιστα ἡ εἰδίκευση «προεκτάσεις» φαίνεται νά εἶναι περιττή. Τά σχέδια τοῦ Γράββαλου παίρνουν μιά στά ἴσια πολιτική θέση, καί μάλιστα χωρίς ἐνδιάμεσες ἀναγωγές ἤ ἄλλες συμβολικές σχέσεις, μέ τούς δυό τρόπους

Ενδοσεις Παπαζηση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΖΙΓΔΗ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΜΗΝΕΣ ΑΓΩΝΑ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Ἡ ἔκθεση μιᾶς πολύπλευρης προσπάθειας γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τῶν καταστροφικῶν ἐξελίξεων στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κύπρο — ἐξελίξεων ποὺ ὀφείλονταν στὴν πολιτικὴ τῶν ΗΠΑ. Μιὰ νέα θεώρηση τῆς μεταπολίτευσης τῆς 23ης Ἰουλίου.

γ.κ. βλαχος

κοινωνιολογια των δικαιωματων του ανθρωπου

κοινωνιολογια των δικαιωματων του ανθρωπου

εκδοσεις παπαζηση αθηναι - 76-

Σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο ὁ καθ. Γ. Κ. Βλάχος ἀναπτύσσει τὴν ἰδέα ἑνὸς συστήματος προστασίας τῶν «δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου» σὲ συσχετισμὸ μὲ τὰ κοινωνιολογικὰ δεδομένα καὶ τοὺς ἰδεολογικοὺς προσανατολισμοὺς ποὺ συνέβαλαν στὴ διάπλαση αὐτοῦ τοῦ συστήματος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Βασίλη Βασιλικοῦ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

25

ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

Χρήστου Γιανναρᾶ

κεφάλαια πολιτικῆς θεολογίας

Τὸ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸ ἔργο τοῦ Β. Βασιλικοῦ: Ἐδῶ, πέρα ἀπὸ τὴν πορεία ἑνὸς συγγραφέα, ἀντικατοπτρίζεται ἡ μοίρα μιᾶς γενιᾶς, τῆς πρώτης μετεμφυλιακῆς γενιᾶς.

Ἡ ἀναζήτηση τῆς λαϊκῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ τῆς ταυτότητας τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ στὶς ρίζες τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης, εἶναι τὸ «πολιτικὸ» πρόβλημα ποὺ θέτει αὐτὸ τὸ βιβλίο.

Νικηταρᾶ 2, τηλ. 609.150, 622.496

πού διαθέτει ὁ ζωγράφος γιά νά ἐκπληρώσει τήν τέτοια διάθεσή του. Τό πρῶτο εἶναι ἡ τεχνοτροπία του, ἄν μέ τόν ὅρο αὐτό δέν περιοριστοῦμε στό νά δηλώσουμε τό ὕφος τῆς ἐργασίας του, ἕνα ἁπλό «στύλ», ἀλλά περιλάβουμε σ' αὐτό εὐρύτερα ὁλόκληρη τήν τεχνολογία του, ἄς ποῦμε τήν «ἐκφραστική» του, δηλ. ὅλα τά μέσα πού χρησιμοποιεῖ γιά νά διατυπώνει καθαρά ἕνα νόημα. Δέν πρέπει νά φοβηθοῦμε τή λέξη, ἄλλωστε σήμερα μερικές ἀπ' αὐτές πᾶνε νά καταλάβουν κάποια πολύ πιό περιορισμένη θέση, ἀπό κείνην πού κατεῖχαν ἄλλοτε στή συνείδησή μας. Ὁ Γράββαλος χρησιμοποιεῖ μέσα ἀπόλυτα ρεαλιστικά, γιά τήν ἀναπαραγωγή τῆς πραγματικότητας, δηλ. φωτογραφικά. Τό μέσο αὐτό ἀποτελεῖ τό ἄκρο σημεῖο σέ κάθε προσπάθεια πού βάζει στόχο τήν πιστότερη ἀπεικόνιση τῆς πραγματικότητας, μέ ζωγραφικά μέσα. Ἄν θελήσει κανείς νά προχωρήσει ἀκόμα παρακάτω, δέν ἔχει ἄλλο τίποτε στή διάθεσή του, ἀπ' τό νά ἀντικαταστήσει τίς μορφές πού ὀργανώνει στήν ἐπιφάνεια τοῦ πίνακα, μέ τά πραγματικά, τά φυσικά ἀντικείμενα. Νομίζουμε πώς τοποθετώντας τέτοια ἀντικειμενικά ὅρια καθιστοῦμε πιό σαφή τή συλλογιστική μας, κι αὐξαίνουμε τήν κατανοητικότητα τῶν ἀπόψεών μας, δηλ. κάνουμε τίς ἀπόψεις μας προσιτές σ' ἕνα εὐρύτερο κοινό, πέρα ἀπό τούς εἰδικούς, πού καταλήγει στό νά συνεννοῦνται ἀνάμεσά τους, μέ μιά κουβέντα καί μισή χειρονομία. Ἡ στάση αὐτή ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία ὅταν πρόκειται εἰδικά γιά τό ζωγράφο πού μᾶς ἀπασχολεῖ. Γιατί ὁ Γράββαλος βάζει τό στόχο αὐτό ἀπό πρόθεση. Πρέπει ὡστόσο νά θυμηθοῦμε καί τόν ἄλλο τρόπο πού χρησιμοποιεῖ στή διαλεκτική τῆς παράστασής του. Τό στοιχεῖο αὐτό θελήσαμε νά τό ξεχωρίσουμε, ἀπ' τή γενικότερη τεχνολογική του πανοπλία, ἁπλά καί μόνο γιά λόγους μεθόδου, δηλ. γιά νά μπορέσουμε νά τό καταστήσουμε σαφές καί νά τοῦ ἀποδώσουμε τήν εὐθύνη πού ἐπωμίζεται–θέλουμε νά ποῦμε τή θεματική του. Ὁ καλλιτέχνης χρησιμοποιεῖ τήν πιό ἀντικειμενικά ἐφικτή μορφολογία, γιά νά διατυπώσει ἀντικειμενικά ὑπάρχουσες καταστάσεις, τήν ἀντίσταση τῆς μάζας ἐνάντια στή δικτατορία, καί οἱ πολιτικές θέσεις, κι ὄχι προεκτάσεις πού ἀπό πρόθεση ἀποδίνει μέ τήν ἐργασία του, δέν προέρχονται μονάχα ἀπ' αὐτήν. Εἶναι τό παράγωγο ὁλόκληρης τῆς διαδικασίας τῆς κατασκευῆς τοῦ πίνακα. Μπορεῖ ὅλα αὐτά νά ἀποτελοῦν ἀντικειμενικές διαπιστώσεις, μά δέν ὑποχρεώνουν τό ἔργο πρός μιά καί μόνη κατεύθυνση. Ὁ καλλιτέχνης διαλέγει τή δική του, φτάνει μάλιστα στό ἄκρο τῆς δραστικῆς ἐπέμβασης πού μπορεῖ νά προέλθει ἀπό τή δημιουργική του προσωπικότητα. Γιατί στό ρώτημα ἄν διαθέτει ἤ ὄχι δική του ὀπτική, ὀφείλουμε νά ἀπαντήσουμε θετικά. Διαλέγει τό δικό του ὕφος, τό ἐπιλέγει μέ προσωπική ἐπέμβαση, εἶναι τό ὕφος πού ἔχουν φυσικές καταστάσεις. Καί ἡ διαλογή αὐτή μαρτυρεῖ ὑπευθυνότερη στάση, παρόσο ἄν εἶχε μείνει μέσα στήν ἐκφραστική πού συνιστοῦν τά κοινά ζωγραφικά δοσμένα μιᾶς ἐποχῆς, ἀκόμα κι ἄν ἦταν τυπολογικά νεορεαλιστική. Τό θέμα του τοῦ ὑποβάλλει συνήθως τήν παρουσία πολλῶν ἀτόμων πάνω στήν ἴδια ἐπιφάνεια. Δέν θέλουμε νά σταθοῦμε στό τί διαλέγει, αὐτό εἶναι μιά κοινότατη ὑπόθεση. Ἀκόμη καί οἱ πιό ἐκφραστικοί τύποι πού ἀρθρώνει μέσα στό ἔργο του, γενικεύονται σέ καταστάσεις πού τίς ζήσαμε ὅλοι πρόσφατα. Κάποτε μπορεῖ τό μάτι μας νά σκαλώσει σέ κάτι εἰδικότερο, λ.χ. σέ μιά χειρονομία, ὄχι τοῦ ζωγράφου, αὐτή εἶναι σταθερά ἐξαρτημένη ἀπό τήν τεχνολογία του, μά τή χειρονομία τῆς φιγούρας του. Μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ δράση μεταφέρεται ἀπό τόν ζωγράφο στήν παράσταση. Κι ὅταν ἡ ὀπτική του περιορίζεται σέ θετικές συμμετοχές, πού ἐνεργοποιοῦν τή φόρμα του, μά κι ὅταν στέκεται μπροστά σέ κάποια παθητική στάση, σ' αὐτές πού δροῦν χωρίς νά μποροῦν νά κρύψουν τίς ὅποιες ἀναστολές τους, ὅσο σπάνιες κι ἄν εἶναι, προκύπτουν ἀπό κεῖ οἱ τραγικότερες «φωτογραφικές» συλλήψεις του. Ἀπό κεῖ μποροῦμε νά βροῦμε τήν ἀληθινή γωνία ὅρασης τοῦ καλλιτέχνη: δέν ἀρκεῖται νά παρατηρεῖ ἀπ' ἔξω, μά συμμετέχει στή δράση πού ἀναπαριστᾶ, κι ἄν ὑπάρχει κάποια πολιτική προέκταση στήν τέχνη του, εἶναι ἀκριβῶς αὐτή ἡ εἰδικότητα τῆς στάσης του, πού ἀποδίνει ἕνα αὐτοπαθές «τέλος» στίς μορφές του. Ἔτσι ἡ πραγματικότητα, πάλι ἡ δική του πραγματικότητα, εἶναι πολύ πιό πλούσια σέ ἐξειδικεύσεις ἀπ' τήν ὅποια φανταστική κατάσταση. Ἄν ἡ διάσταση αὐτή μπορεῖ νά προκύψει ἀπό τήν ἀντικειμενική θεώρηση κάθε περιοχῆς μέσα στήν ἀνθρώπινη δράση, στά σχέδια τοῦ Γράββαλου βρίσκει ὀξύτατη τήν πλαστική της ἀπομνημείωση. Παρόμοιες ζωγραφικές ἐκδηλώσεις δέν μποροῦν νά ζυγιαστοῦν, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν πρόθεση καί τήν πραγματοποίησή της μέ ἁπλά αἰσθητικά μετρίδια. Κύριο μετρίδι τους εἶναι ἡ πραγματικότητα. Θά ψευτίζαμε τήν κρίση μας ἄν καταλήγαμε σέ πλαστικές κατακτήσεις. Ἡ ζωγραφική τούτη, πέρα ἀπό τήν ὅποιου βαθμοῦ καλλιτεχνική προσφορά της, εἶναι μιά ὑπεύθυνη κοινωνική πράξη.

Βαγγέλης Δημητρέας

(Ζωγραφική στό ΚΕΤ).

Ἀναμφισβήτητα ὁ καλλιτέχνης πλουτίζει μέ μιά ρωμαλεότητα τίς πλαστικές του συλλήψεις. Κι αὐτό, εἴτε τό ἀποτέλεσμα ὅπου τήν ἀσκεῖ, κρινόμενο ἀπό τυπικούς χαρακτῆρες, εἶναι πίνακας, δηλ. ἐπιφάνεια δυό διαστάσεων, εἴτε προχωρεῖ σέ περιοχή ὅπου καταργεῖ τήν αὐτοτέλεια τῶν δύο διαστάσεων καί καταφεύγει σέ κατασκευές. Ὁ στόχος, στό ἐρευνητικό του δυναμικό, εἶναι καί στίς δυό περιπτώσεις κοινός, μά δέν πρέπει νά τόν ἀναζητήσουμε, παρά σέ κάποιο μηδαμινό βαθμό, στήν παραβολή τῶν μορφῶν του μέ τό πραγματικό. Περισσότερο πρέπει νά τ' ἀναζητήσουμε στήν πλαστική του προβληματική.

Ἀσφαλῶς τό ἀτίθασο, γωνιῶδες κι ἀγωνιῶδες ὑλικό του προέρχεται ἀπό ἄμεση καθημερινή παρατήρηση, ἐνισχυμένη καί βαθαιμένη ἀπ' τή φαντασία τοῦ δέκτη. Ἡ καθημερινή παρατήρηση στόν κόσμο πού τόν περιβάλλει, ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρία μόνο στή σύλληψη τῶν μορφῶν του. Δέν μπορεῖ νά μᾶς ξεφύγει ὅμως μιά ἁπλή ἐπιφανειακά λογική τῆς φόρμας του, καί ἡ ἀλχημεία της στίς μετουσιώσεις πού προτείνει στήν δρασή μας, λ.χ. ἡ παλλόμενη χορδή – γραμμή στό ἔργο του, ἀκόμα κι ἄν ὑποθέσουμε πώς εἶναι τραβηγμένη μέ τό χάρακα. Τήν ἴδια διαπίστωση μποροῦμε νά κάνουμε καί στίς κατασκευές του. Ὑπάρχει πάντα μιά φανερή σύγκρουση μέσα σ' αὐτό τό ἔργο. Τό ἥσυχο γεωμετρικό σχῆμα, ἀντιζυγιάζεται μέ τήν ὀξύτητα στό νεῦρο τοῦ ἐλισσόμενου περιστατικοῦ, καί τά ὅρια τῶν ὄγκων του ἀνήκουν σέ μιά ὁλοζώντανη πραγματικότητα, πού θέτει σέ ἐνεργητικές σχέσεις τό ζωγράφο μέ τόν κόσμο πού τόν περιβάλλει. Ἡ νοηματική ἀφετηρία του εἶναι κοινή, σχεδόν σ' ὁλό-

Στίς ρίζες τῶν Ἰδεῶν καί τῆς δράσης γιά τό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό τῆς κοινωνίας

ΤΖΩΡΤΖ ΛΙΧΤΧΑΪΜ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Ἀπό τήν Γαλλική Ἐπανάσταση μέχρι σήμερα

Ἕνα συγγραφικό ἐπίτευγμα

Ὅλη ἡ κολοσσιαία κληρονομιά τῆς σοσιαλιστικῆς παράδοσης σ' ἕνα μοναδικό βιβλίο

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Ἡ πρώτη πού κυκλοφορεῖ σ' ὅλο τόν κόσμο

Σέ ὅλα τά βιβλιοπωλεῖα καί τούς πλασιέ.

ἐκδόσεις «ΓΛΑΡΟΣ»
ΤΗΛ. 636574

κληρη τήν κλίμακα τῆς πλαστικῆς του ἔρευνας: πρόκειται γιά τήν τερατώδη ἀνάπτυξη μιᾶς βιομηχανικῆς τεχνικῆς, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀπό δημιουργός της γίνεται θλιβερό της ἐξάρτημα. Ὁ ζωγράφος μεταθέτει τά ὅρια τοῦ πραγματικοῦ μέ τό πλασματικό, καί ψάχνει ν' ἀνακαλύψει, ὅσο μπορεῖ νά τό ἐπιχειρεῖ ἀκόμα κανείς, τό μοντέλο γιά τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς δυό αὐτές ὀντότητες. Κάποια πρότασή του διαγράφεται ἔντονα σ' ὁλόκληρο τό ἔργο τοῦτο τοῦ ζωγράφου. Δέν ἀπουσιάζει καί ἡ ἀνθρώπινη μορφή: Εἶναι ἕνα ρομπότ, σάν κάποιο βιομηχανικό παράγωγο, πού ἔχει χάσει τή φυσιολογική ἀρτιμέλειά του, καί στηρίζεται στά δεκανίκια, ἕνα ἀκόμα βιομηχανικό παράγωγο. Καμιά φορά ἡ ἔρευνα τοῦ ζωγράφου καταλήγει σέ μιά συμβολική παράσταση, κάτι ἀνάμεσα σέ ζῶο κι ἄνθρωπο, χωρίς νά εἶναι, φυσιολογικά, οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο. Κεῖνο πού τελικά ἀπομένει, τό πικρό καταστάλαγμα τῆς ἐμπειρίας τοῦ καλλιτέχνη, εἶναι ἡ μοναξιά τοῦ ἀνθρώπου, μά ὄχι δοσμένη μοιρολατρικά. Εἶναι μιά ἀντικειμενική διαπίστωση πού βγαίνει ἀπό κάποια ἐνεργητική θέαση τοῦ πραγματικοῦ καί ἡ συμβολική της προέκταση. Ὁ ἄνθρωπος προορίζεται νά μπεῖ στούς ὁμοιόμορφους ραγισμένους κύλινδρους, εἴτε σέ κάτι κουτιά-καμπίνες σάν κι αὐτές πού διαθέτουν οἱ τεχνικές ἑταιρίες γιά νά ξεντύνονται οἱ ἐργάτες. Μά ἐκεῖ μέσα θά μείνει μοναχός, μέ μόνο ἐφιαλτικό ἴσως σύντροφο τή γύμνια του. Μοιάζουν σάν φέρετρα τῆς προσωπικότητάς του. Κι ὅταν πάρει στά χέρια τό βαρύ ὅπλο ἤ τό βαρύ τρυπάνι, καί φορέσει τήν κάσκα του, ἄσχετο ἄν πολεμᾶ στό μέτωπο ἤ στίς ὑπόγειες σήραγγες τοῦ τεχνικοῦ ἔργου, εἶναι δεμένος ἀκόμα μέ χίλιους τρόπους, ὄχι μόνο μέ τή ζωή ἀλλά καί τήν ἄρνησή της. Ὅλ' αὐτά εἶναι σύμβολα τῆς ἀλλοτρίωσής του, ἄν ὄχι καί τῆς ἐπαπειλούμενης καταστροφῆς του. Ποτέ τ' ἀντικείμενά του δέν ξεφεύγουν ἀπ' τήν τελεολογική αὐτή σχέση, ἄμεσα ἀναγνωρίσιμη ἀπ' τόν καθένα. Δέν ἔχουμε ἴσως, πέρ' ἀπ' αὐτό, κανένα ἄλλο μέσο γιά νά πλησιάσουμε τίς κατασκευές τοῦ καλλιτέχνη. Κάθαρση γιά τό θεατή εἶναι ἡ ἐκτόνωση στήν ἰσχυρή ἠλεκτρική κένωση πού νιώθεις μπροστά σέ τοῦτο τό «δάσος τῶν μορφῶν του». Ἔχουμε νά κάνουμε μέ μιάν ὀξύτατη καταγγελία, πού ἀφορᾶ ὅλο τό σημερινό κόσμο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Πανεπιστημίου 44 – Τηλ. 615.783

Ἐπανεκδόσεις

ΕΡΓΑ
ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

ΜΑΡΑΜΠΟΥ

Βάρδια

Μυθιστόρημα
Δεύτερη ἔκδοση

Μὲ προμετωπίδα καὶ τέσσερα σχέδια τοῦ Γιάννη Τσαρούχη.

●

Μαραμποὺ καὶ Πούσι

Ποιήματα
Δεκάτη ἔκδοση

Μὲ κόσμημα ἐξωφύλλου τοῦ Γιάννη Μόραλη

●

Τραβέρσο

Ποιήματα

Μὲ προμετωπίδα καὶ κόσμημα ἐξωφύλλου τοῦ Γιάννη Μόραλη

•Βιβλίο•

Ἐπιμέλεια βιβλιοπαρουσίασης:
Ἄντεια Φραντζῆ

Ἀνθολογία ἐπιστημονικῆς φαντασίας/1
ASIMOV/BATES/CLARKE/HEINLEIN/KUTTNER/MACKENNA/SHECKLEY/SIMAK/STUART/VAN VOGT.
Ἐκδόσεις: Ἑξάντας, Ἀθήνα 1976
Μετ.: Χατζηαναστασία, Μαστοράκη, Τσόγκα, Σπυρόπουλος, Ρουμπῆ, Καλλιπολίτης, Κονδύλη.

Ἡ λογοτεχνία τῆς ἐπιστημονικῆς φαντασίας, εἶδος πού οὐσιαστικά καθιερώθηκε ἀπό τόν Ἰούλιο Βέρν καί τόν Οὐέλς, δέ ρίζωσε ποτέ στή χώρα μας. Γι' αὐτό ἡ παρουσίαση μιᾶς ἀνθολογίας ἀπό τά ἀντιπροσωπευτικότερα ἔργα τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς,ὅπως τάζει ὁ ἀνθολόγος καί γιά τούς ἑπόμενους ἀνέκδοτους τόμους, παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον.

Οἱ συγγραφεῖς τοῦ πρώτου τόμου, παρόλο πού ἀνήκουν σέ μιά πάνω κάτω κοινή ὁμάδα, τοπικά καί χρονικά, ἀντιμετωπίζουν μέ ἀρκετά διαφορετική ὀπτική τά θέματά τους, στά ὁποῖα ὅμως πάντα ἡ ἀνθρώπινη δυναμική, ἀτομική καί συλλογική, ἀναδεικνύεται. Τά ἔργα ἔχουν ἐπιλεγεῖ μέ ἰδιαίτερη προσοχή γιά τήν ἀντιπροσωπευτικότητά τους. Ὁ ἀνθολόγος θέλει νά μᾶς παρουσιάσει μερικά δείγματα «καθαρῆς» ἐπιστημονικῆς φαντασίας καί πιστεύουμε ὅτι τό κατορθώνει. Ἡ ἔκδοση, φροντισμένη καί σοβαρή, διακρίνεται γιά τήν ποιότητα τῶν μεταφράσεων, ἰδιαίτερα τῶν διηγημάτων τῶν Asimov καί Bates, σέ χῶρο πού παρουσιάζει ἀρκετές δυσκολίες τεχνολογικῆς ὁρολογίας.

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ
Στοιχεῖα γιά μιά νέα πολιτική
Ἐκδόσεις: GUTENBERG, *Ἀθήνα.*

Στό βιβλίο αὐτό ὁ Μίκης Θεοδωράκης συνεχίζει τό διάλογο πού ἔχει ἀρχίσει νά γίνεται στό χῶρο τῆς ἑλληνικῆς ἀριστερᾶς, μέ σκοπό τό προοδευτικό κίνημα τῆς χώρας μας νά βρεῖ τό δρόμο του. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Μανώλης Γλέζος στόν πρόλογο τοῦ βιβλίου, ὁ διάλογος αὐτός πρέπει νά παίρνει ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη δημοσιότητα, ὥστε ὁ ἑλληνικός λαός νά συμμετέχει στά κέντρα λήψης ἀποφάσεων.

Ὁ συγγραφέας ξεκινᾶ ἀπό ὁρισμένα βασικά χαρακτηριστικά τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἀπό τήν ἐξέλιξη τῶν μαζικῶν κινημάτων σέ διεθνή κλίμακα, συνεχίζει προσπαθώντας νά δώσει στά πλαίσια αὐτά μιά γενική εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς κατάστασης καί τέλος τοποθετεῖ τό πρόβλημα στή σημερινή πορεία τῆς ἀριστερᾶς. Ἔχοντας σά βάση στή σκέψη του, τήν πεῖρα πού ὁ ἴδιος ἀποκόμισε ἀπό τήν ἐξέλιξη τοῦ κινήματος στήν Ἑλλάδα, ἀπό τά ἀποτελέσματα τῆς τακτικῆς πού ἀκολούθησε ἡ ἀριστερά, ξεκινᾶ καί ἐκφράζει δικά του στοιχεῖα γιά μιά νέα πολιτική στή χώρα μας.

Ἀναλυτικά περιέχει: Μέρος Α' 1. Ὁρισμένα βασικά χαρακτηριστικά στίς σημερινές διεθνεῖς σχέσεις, 2. Γιά τό κίνημα τῶν μαζῶν: Τήν πολιτιστική ἐπανάσταση καί τή σοσιαλιστική ἀλλαγή, 3. Γιά τήν Ἑλληνική Ἀριστερά καί τήν τρέχουσα πολιτική κατάσταση, Μέρος Β΄. 1. Γιά τή δομή τῆς ἐξουσίας, 2. Γιά τήν προοπτική α. Ὁ ἐξευρωπαϊσμός καί ἡ ἑλληνική ἀστική τάξη, β. Ἡ Ἑλληνική Ἀριστερά καί ἡ Ἐθνική Ἀναγέννηση, γ. Τό Πολιτιστικό Κίνημα καί ἡ Σοσιαλιστική Ἀλλαγή, Μέρος Γ΄. Ἡ ΕΔΑ, Μέρος Δ΄. 1. Ἡ Ἀντίσταση, τό Πολυτεχνεῖο καί τά κόμματα.

ΚΑΡΕΛ ΚΟΣΙΚ
Ἡ διαλεκτική τοῦ συγκεκριμένου
Ἐκδόσεις : Ὀδυσσέας, Ἀθήνα 1975
Μετ.: Λεωνίδα Χατζηπροδρομίδη

Τό βιβλίο τοῦ Κόσικ «Ἡ διαλεκτική τοῦ συγκεκριμένου», πρωτογράφτηκε στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '60, σέ μιά ἐποχή πού ὁ προβληματισμός γύρω ἀπ' τά προβλήματα τῆς σύγχρονης κοινωνί-

Τό νέο βιβλίο τοῦ Σπ. Λιναρδάτου πού φωτίζει μιά ἀπό τίς πιό σημαντικές ὄψεις τοῦ Μεταξικοῦ καθεστῶτος. Ἔκδοση ΒΕΓΑΣ.

ας, ἔμπαινε σέ νέους δρόμους μέ βάση πάλι τή μαρξιστική σκέψη. Ἦταν ἡ ἐποχή πού γίνονταν κάποια δειλά βήματα στίς σοσιαλιστικές χῶρες γιά νά τοποθετηθοῦν ἀπ' τήν ἀρχή, σέ σωστές μαρξιστικές βάσεις, τά προβλήματα πού γεννοῦσε ἡ οἰκοδόμηση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί πού κατάληξή της ἦταν ἡ «ἄνοιξη τῆς Πράγας».

Ὁ Κόσικ ἀσκεῖ κριτική στό σχολαστικό καί στό δογματικό τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετωπίζονταν ὡς τότε ἡ μαρξιστική πρακτική, μέ ἀναφορές, καί προεκτάσεις, σέ στοιχεῖα φιλοσοφικά ἀλλά καί πραγματικά ἀπό τίς καθημερινές ἐμπειρίες τῶν σοσιαλιστικῶν χωρῶν.

Περιεχόμενα τοῦ βιβλίου: 1. Διαλεκτική τῆς συγκεκριμένης ὁλότητας, 2. Οἰκονομία καί φιλοσοφία, 3. Φιλοσοφία καί Οἰκονομία, 4. Πράξη καί ὁλότητα.

ΝΙΚΟΣ Α. ΚΟΚΑΝΤΖΗΣ
Τζιοκόντα
Θεσσαλονίκη 1975

Ἡ συγκινημένη νιότη διηγεῖται τόν ἔρωτα· ἕναν ἔρωτα μοναδικό κι ἀνεπανάληπτο, κι ἕνας συγγραφέας γεννιέται. Μιά διαδικασία ἰδιαίτερα σύνθετη ὅσο κι ἄν, εὐθύγραμμα διατυπωμένη, δείχνει ἁπλή. Ὁ συγγραφέας σημειώνει πώς ἡ ἱστορία πού καταγράφει εἶναι ἀληθινή. Αὐτό ὅμως πού γοητεύει εἶναι ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. γεμάτο ἀπό αἰσθησιασμό, τρυφερότητα καί παιδική ματιά πρώτη ματιά- καθώς κοιτᾶ τή Τζιοκόντα «μοναδική μέσα στή γύμνια της».

Ἡ ἱστορία μές στήν κατοχή· οἱ ἄνθρωποι ζοῦν τά ὅσα συμβαίνουν γύρω τους, πάσχουν καί πλήττονται, ὅμως ἡ ὑπεροχή τοῦ νεανικοῦ ἔρωτα εἶναι πού δεσπόζει· εἶναι αὐτή ἡ συγκλονιστική ὥρα πού ἐνῶ ὅλα γύρω μιλοῦν γιά τό θάνατο, ὁ ἔρωτας κορυφώνεται γιά νά ὁδηγήσει τελικά στόν «ἀπόλυτο μύθο» - συντηρητή τῆς ἐλπίδας σέ καιρούς πού δέν ὑπάρχουν περιθώρια γιά ἀθανασία, ἀλλά ἀκόμη ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη της πού γίνεται ἐπιθυμία μνήμης μέ ὅλη τή δυνατή ἀνάκληση τῆς λεπτομέρειας.

Ὑπάρχει μιά διάχυτη τάση νά πιστεύεται πώς τά ἐρωτογραφήματα σάν «εἶδος» ἔχουν πιά ξεπεραστεῖ, ὅτι τελοσπάντων ἄλλα πιό σημαντικά μᾶς κατατρέχουν καί ποῦ καιρός γιά τέτοιες ἐνασχολήσεις. Θά ἤθελα στό σημεῖο αὐτό ἁπλά καί μόνο νά ἐπισημάνω τήν παγίδα πού στήνουμε στούς ἑαυτούς μας ὅταν δεχόμαστε τέτοιες ἤ ἀνάλογες ἀπόψεις, καθώς καί κάποιο βαθμό ὑποκρισίας πού, θέλω νά πιστεύω ἀσύνειδα, κρύβουν αὐτές οἱ διατυπώσεις. Ἀντίθετα, ὅσο περισσότερο μᾶς βαραίνουν τά προβλήματα πού ἐμπίπτουν στό χῶρο τοῦ κοινωνικοῦ μας περίγυρου, - πολιτικά, ἱστορικά, οἰκονομικά-, τόσο περισσότερο φουντώνει καί ἡ ἀνάγκη νά σκύψουμε μέσα μας γιά ν' ἀνακαλύψουμε τήν ἐσωτερική μας διάσταση καί ν' ἀποθησαυρίσουμε «ὅ,τι καλό».

Ἡ «Τζιοκόντα» λοιπόν δέν εἶναι μόνο μιά γοητευτική ἐρωτική ἱστορία, ἀλλά περισσότερο εἶναι αὐτή ἡ διαδικασία αὐτοπροσδιορισμοῦ σάν ἀποτέλεσμα μιᾶς προσπάθειας ἀνοίγματος πρός τά ἔξω τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς.

ΜΗΤΣΟΣ ΛΥΓΙΖΟΣ
Τομή στό σύγχρονο θέατρο
— καί τά 13 μικρά θεατρικά μελετήματα —
Ἐκδόσεις: Δωδώνη, Ἀθήνα 1975

Ὁ συγγραφέας προσπαθεῖ νά ἐπισημάνει τήν οὐσία ἀλλά καί τή σκηνική μορφή τοῦ μεταπολεμικοῦ θεάτρου. Ξεκινᾶ ἀπό τήν ἄποψη ὅτι ἡ ἀρχή τοῦ θεάτρου τοῦ παράλογου, σάν σύλληψη τοῦ κόσμου, βρίσκεται στή λυρική ποίηση ἀπό τό 1870. Ἕναν αἰώνα πρίν ἀπ' τό θέατρο, οἱ Γάλλοι ποιητές Ρεμπώ καί Λωτρεαμόν, προφήτεψαν τό κλίμα τοῦ 20οῦ αἰώνα. Κατόπιν ἐπισημαίνει τό ρόλο πού ἔπαιξε ὁ ντανταϊσμός μέ ἐκφραστικό του ὄργανο τόν ὑπερεαλισμό· τήν ἄρνηση γιά τά πάντα, τήν ὁλοκληρωτική ἄρνηση τοῦ κατεστημένου. Περισσότερο συγκεκριμένα τό σύγχρονο θέατρο ὁριοθετεῖται μέ τό βιβλίο τοῦ Ἀντονέν Ἀρτώ, «Τό θέατρο καί τό εἴδωλό του» (1938).

Ἐπιχειρεῖ λοιπόν μιά τομή στό σύγχρονο θέατρο, μέσα ἀπό τό ἔργο τῶν περισσότερο γνωστῶν καί ἀντιπροσωπευτικῶν συγγραφέων καθώς καί μέσα ἀπό τή διερεύνηση τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου, ὅπου παρουσιάζει ὅσα ἔργα ἐνδιαφέρουν ἀπό τή σκοπιά τοῦ προβληματισμοῦ γύρω ἀπ' τό σύγχρονο θέατρο.

Τό δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου περιέχει 13 μικρά μελετήματα. Βρίσκουμε ἀκόμη ἐνδιαφέρουσες φωτογραφίες ἀπό παραστάσεις θεατρικές καθώς καί ἕνα εὑρετήριο τῶν ἔργων πού σ' αὐτά ἀναφέρεται τό βιβλίο.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ
Συγκομιδή
Σύγχρονοι ξένοι ποιητές
Μεταφράσεις
Ἐκδόσεις: Διαγώνιος,
Θεσσαλονίκη 1975

Ὁ μεταφραστής τῶν ποιημάτων Βασίλης Καραβίτης μᾶς ἐξηγεῖ πῶς «ἡ ἀγάπη του γιά τή σύγχρονη ποίηση καί ἡ ἐλπίδα του ὅτι ὁ πιθανός ἀναγνώστης θά κεντριστεῖ γιά μιά πλατύτερη γνωριμία μέ τό ἔργο τῶν ποιητῶν αὐτῶν, ἦταν τά κίνητρα πού ὁδήγησαν στήν ἔκδοση αὐτή», καί παρ' ὅλο πού ὁ ἴδιος θεωρεῖ ὅτι πρέπει νά ἀποκλειστεῖ κάθε μεταφραστική φιλοδοξία, διαβάζοντάς τα θεωροῦμε πώς ἡ μεταφραστική του ἀπόπειρα ἔχει αὐτή καθ' ἑαυτή μιά ποιότητα τέτοια πού μᾶς προϊδεάζει γιά τήν αἰσθαντικότητα τοῦ μεταφραστῆ. Βρίσκουμε ποιήματα ἀπό τήν Πολωνία (Jerzy Harasymowicz, Wislava Szymborska, Miron Biatoszewski, Tymoteusz Karpowicz, Zbigniew Herbert, Tadeusz Rozewich), ἀπ' τήν Τσεχοσλοβακία (Antonin Bartusek, Vladimir Holan, Miroslav Holub), ἀπ' τή Γιουγκοσλαβία (Vasco Popa), ἀπ' τή Γερμανία (Hans Magnus Enzenberger), ἀπ' τή Γαλλία (Guillevic), ἀπ' τίς Η.Π.Α. (Charles Bukowski, Michael Goldman, Michael Benedict), ἀπ' τή Χιλή (Nicanor Parra) καί ἀπό τό Ἰσραήλ (Yehuda Amichai).

Διαβάζουμε «Τό ὄνειρο τοῦ μολυβιοῦ» τοῦ Tymoteusz Karpowicz:

"Οταν τό μολύβι ξεντύνεται
γιά ὕπνο / παίρνει τή σταθερή
ἀπόφαση /νά κοιμηθεῖ βαριά /καί
στά μαῦρα / /σ' αὐτό βρίσκει βοήθεια /ἀπ' τήν ἔμφυτη ἀκαμψία
του /ἀπό ὅλα τά μεδούλια τοῦ
κόσμου /τό μεδούλι τῆς ράχης
τοῦ μολυβιοῦ /μπορεῖ νά σπάσει
ἀλλά δέν γίνεται νά λυγίσει / /δέν
θά ὀνειρευτεῖ ποτέ /κύματα ἤ
μαλλιά /μόνο ἕνα στρατιώτη σέ
στάση προσοχῆς /ἤ φέρετρα / /ὅ,τι
βρίσκει τό χῶρο του μέσα του /
εἶναι εὐθύ /ὅ,τι ὑπάρχει πέρα ἀπ'
αὐτό εἶναι κυρτωμένο /καληνύχτα /.

Καί τά «Ἀντικείμενα» τοῦ Zbigniew Herbert.

«Τ' ἄψυχα ἀντικείμενα εἶναι πάντοτε σωστά καί δέν γίνεται, δυστυχῶς, νά κατηγορηθοῦν γιά τίποτα. Δέν παρατήρησα ποτέ μιά καρέκλα νά μετακινεῖται ἀπ' τό ἕνα πόδι στό ἄλλο ἤ ἕνα κρεβάτι νά σηκώνεται στά πίσω πόδια του. Καί τά τραπέζια, ἀκόμα κι ὅταν εἶναι κουρασμένα, δέν τολμοῦν νά λυγίσουν τά γόνατά τους. Ὑποπτεύομαι πώς τά ἀντικείμενα φέρονται μ' αὐτό τόν τρόπο ἀπό παιδαγωγικούς λόγους, θέλοντας ἔτσι νά μᾶς μέμφονται συνεχῶς γιά τήν ἀστάθειά μας».

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

– ΦΩΤΕΙΝΟΣ ΑΗΓΙΑΝΝΗΣ
Ἀνώνυμο ποίημα
Ἐκδόσεις: Τό Καλώδιο, Ἅγιος Φραγκίσκος 1974

– ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΕΥΦΗΜΙΣΤΟΣ
Ἅπαντα τά σωζόμενα καί τά ἀντικείμενα
Ἐκδόσεις: Ἴκαρος, Ἀθήνα 1974
Β΄ ἔκδοση

– ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΛ. ΚΑΤΣΟΥΡΟΣ
Ἕνα χωριό στιχουργεῖ
Ἀθήνα 1974

Ο ΚΥΡ-ΜΑΝΩΛΗΣ

Τοῦ **Ν. ΜΑΡΟΥΛΑΚΗ**

•ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ•

ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

«Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ»

Ἀπό μία ἀνύπαρκτη Κυπριακή Δημοκρατία σοῦ γράφω γιατί θέλω νά διατυπώσω ἀτασθαλίες οἱ ὁποῖες διαλύουν τόν ὅρο ἀνεξάρτητος πού προσπαθοῦν νά ἀποδίδουν στήν Κύπρο. Μέ τή συμφωνία τοῦ 1960 ἡ Κύπρος ἀνακηρύχτηκε ἀνεξάρτητο κράτος. Γιά δεκατέσσερα ὁλόκληρα χρόνια ὅμως ἡ Κυπριακή κυβέρνηση ἦταν ὑπό τήν ἐπιρροή τῆς Ἑλληνικῆς. Ἄν ἤθελε καί ἄν μποροῦσε ἡ κυβέρνηση τῆς Κύπρου νά διαφυλαχθεῖ ἡ ὑπόστασή της σάν ἀνεξάρτητο κράτος ἔπρεπε καί εἶχε χρέος νά διακόψει κάθε σχέση μέ τή χούντα τοῦ Παπαδόπουλου τήν πρώτη κιόλας στιγμή τοῦ πραξικοπήματος του ' 67. Ἀντί τούτου κάλεσε καί τόν Παπαδόπουλο στήν Κύπρο!

Ὅμως τό πράγμα ἔφθασε μέχρι τίς 15 Ἰουλίου 1974. Ἄργησε πολύ ὁ Μακάριος νά «καρφώσει» τή χούντα. Τά ὑπόλοιπα εἶναι γνωστά. Σήμερα ὅμως ἡ Κύπρος δέν ἔχει ἀνεξαρτητοποιηθεῖ καί ἀποδεσμευτεῖ ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τό κυπριακό κράτος χρησιμοποιεῖ γιά σημαία του μπροστά στίς τουρκικές τῶν κατοχικῶν στρατευμάτων τήν ἑλληνική! Κι ἄς ἔχουμε τή δική μας. Ἀποτελεῖ ἤ ὄχι στρουθοκαμηλισμό νά ὑποστηρίζουμε τάχα ὅτι τό πρόβλημα δέν εἶναι ἑλληνοτουρκικό; Πρέπει νά ἀποφύγουμε τόν παθολογικό συναισθηματισμό, πού πάντοτε ὑπῆρξε καταστροφικός.

Ἄλλη ἀπόδειξη τῆς δέσμευσης πού ὑφίσταται ἡ κυβέρνηση Μακαρίου εἶναι ἡ πρόσφατη συμφωνία τῶν Βρυξελλῶν. Ὅσο κι ἄν κομπάζουμε γιά τό ἀντίθετο, κανένα δέν πείθουμε. Μέ ποιά ἄραγε ἁρμοδιότητα ὁ κ. Μπίτσιος συναντήθηκε καί τί συμφωνήθηκε, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ κ. Τσαγλαγιανκίλ; Καί γιατί ἡ Κυπριακή κυβέρνηση ἀνέχεται τέτοιες καταστάσεις;

Ἀκοῦμε τίς δηλώσεις Σταυροπούλου ὅτι τάχα ἡ διζωνική εἶναι ἡ μόνη λύση λόγω πραγματικότητος! Ὁ ἴδιος δέν διαψεύδει. Προσπάθεια μετά νά τόν καλύψουμε μέ δήλωση ὅτι δέν ἀπεδόθησαν καλῶς οἱ δηλώσεις του. Τώρα ἀκοῦμε ὅτι ὁ κ. Καραμανλῆς ἐδέχθη τή διζωνική. Μέ βάση ὅτι ἡ Ἑλλάς δέν ἔφυγε ἀπό τό ΝΑΤΟ, τήν ἀμερικανική κηδεμονία πού ὑφίσταται, τόν «ἀγώνα» γιά ἔνταξη στήν ΕΟΚ, ὅλα εἶναι πιθανά.

Ἀλλοίμονο ὅμως. Ἀλλοίμονο γιατί διακυβεύεται ἡ τύχη ἑνός λαοῦ. Γιατί περιφρονοῦνται οἱ θυσίες του. Γιατί καταπατοῦνται τά δικαιώματά του γιά ξένα συμφέροντα. Ποιός εἶναι αὐτός πού θά συγκρατήσει καί θά κατακρίνει τοῦτο τόν λαό ἀπό τοῦ νά ἀποδώσει δικαιοσύνη; Ποιός θά τολμήσει; Ποιοί θά εἶναι οἱ νέοι προδότες;

Εὐχαριστῶ θερμότατα
Γεώργιος Πολυκάρπου – Λευκωσία

Υ.Γ. Ἀγαπητό «ΑΝΤΙ», εἶσαι τό μόνο βῆμα πού ἀπέμεινε γιά νά ἐκφραστοῦν οἱ παραπάνω ἀπόψεις. Ἀλλοῦ... ἀπαγορεύεται!

ΕΣΣΔ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ἀγαπητό ΑΝΤΙ,

Στό προηγούμενο τεῦχος σου τῆς 6-3-76 δημοσιεύτηκε μιά ἐπιστολή τοῦ κ. Χρ. Ναθαναήλ πού δίνει, σίγουρα, λαβή γιά μιά γενικότερη συζήτηση. Δέν θά ἐνδώσω στόν πειρασμό νά ἐπεκταθῶ πάνω στίς ἀπόψεις τοῦ ἐπιστολογράφου σου, θάθελα μόνο νά ἐξωτερικεύσω ὁρισμένες ἀπορίες μου χωρίς, φυσικά, νά ἔχω τήν ἀξίωση ἀπάντησης.

Ποῦ εἶδε, ἀλήθεια, ὁ κ. Ναθαναήλ τή συμπαράσταση τῆς Σοβ. Ἕνωσης στίς Ἑλληνοκυπριακές — καί Ἑλλαδικές — θέσεις γιά τό Κυπριακό; Μήπως ἐννοεῖ σάν τέτοια τή σεμνή καί διακριτική παρουσία Σοβιετικοῦ παρατηρητῆ στίς τριμερεῖς τῆς Γενεύης; Μήπως τά διάφορα εὐχολόγια πού ἐκπορεύτηκαν ἀπ' τό Κρεμλίνο σ' ὅλο τό χρονικό διάστημα τῆς κρίσης καί πού χρειάζεται μεγάλη φαντασία καί... ριζοσπαστική ἀφέλεια γιά νά τά ἑρμηνέψει κανείς σάν θετική συμβολή τῆς Σοβ. Ἕνωσης στήν ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ;

Ποιά εἶναι ἄραγε ἡ «γνήσια» λύση τοῦ Κυπριακοῦ πού θά προέλθει ἀπ' τή βοήθεια τῆς Μόσχας, βοήθεια πού ἀφειδῶς θά μᾶς προσφερθεῖ, κατά τόν κ. Ναθαναήλ, ἀρκεῖ μόνο νά τή ζητήσουμε ἐπίσημα; Καί μέ ποιόν τρόπο θά μεθοδευτεῖ αὐτή ἡ λύση; Μέ νέες, μήπως, ἐπισκέψεις τοῦ κ. Κοσύγκιν στήν Ἄγκυρα ἤ μέ νέες Σοβιετικές χρηματοδοτήσεις τουρκικῶν ἀναπτυξιακῶν ἔργων.

Στά παραπάνω ἐρωτήματα δέν ὑπάρχει, νομίζω, πειστική ἀπάντηση. Καί θά ἐξακολουθεῖ νά μήν ὑπάρχει ὅσο ὁρισμένοι κύκλοι θά συνεχίζουν νά διακατέχονται ἀπ' τή ρομαντική ἀντίληψη πού τούς χαρακτηρίζει ὅταν κάνουν κριτική τῆς Σοβ. Ἕνωσης καί τῆς «διεθνιστικῆς» πολιτικῆς της. Στό μεταξύ ὅμως καί οἱ πράξεις καί οἱ διακηρύξεις της εἶναι δεδομένες. Καί εἶναι εὔγλωττες.

Μετά τιμῆς
Νικ. Δημητρίου
φοιτητής

ΜΙΑ ΑΝΤΙΡΡΗΣΗ

Κύριε διευθυντά,

Στό τεῦχ. Ν. 39 τοῦ περιοδικοῦ σας (Σάββατο 21-2-76) ὁ κ. Θόδωρος Ε. Θεοδώρου σέ ἄρθρο του μέ τίτλο «Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΟΥ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ» ἀναφέρει τό ἑξῆς σημαντικό: «Ἀλλά καί τό ΚΣ τῆς ΕΦΕΕ στήν Ἀθήνα συμπαραστάθηκε ἔμπρακτα στήν ἔκκληση τῶν ἀπεργῶν στίς 16/12 γι' ἀλληλεγγύη». (σ. 27)

Πιστεύω ὅτι αὐτή ἡ ἀναφορά τοῦ κ. Θεοδώρου εἶναι πολύ σπουδαία, γιατί τά πράγματα γύρω ἀπό τήν ἀπεργία ΜΕΛ-ΕΓΛ ἔχουν πολύ μπερδευτεῖ μετά ἀπό κάτι καταγγελίες ἀπό πολιτικές ὀργανώσεις καί ἀπό τήν «ἐπιτροπή συμπαράστασης στούς ἀπεργούς τῆς ΜΕΛ».

Ὅλοι αὐτοί καταγγείλανε τήν ΕΦΕΕ ὅτι ἔπαιξε τό παιχνίδι τῆς ἀντίδρασης προσπαθώντας νά σπάσει τήν ἀπεργία.

Βέβαια δέν μπορεῖ νά δίνει κανείς σημασία σ' αὐτές τίς «ἀριστερίστικες» ὀργανώσεις (ἄλλωστε οὔτε βουλευτές ἔχουν οὔτε σφραγίδες) πού κατηγορηθήκανε σάν «προβοκάτορες» ἀπό τόν Ριζοσπάστη καί τήν ΕΦΕΕ καί σάν ὕποπτα στοιχεῖα πού ἔχουν «βραχυκυκλώσει τούς ἀπεργούς» ἀπό τήν Αὐγή.

Ἔτσι τό πράγμα θά εἶχε λήξει, καί θά βλέπαμε πάλι τήν ΕΦΕΕ κάτασπρη καί ἀμόλυντη σάν περιστέρα, ἄν δέν τύχαινε οἱ ἐργάτες τῆς ΜΕΛ νά βγάλουν τήν ἐφημερίδα πού εἶχαν ὑποσχεθεῖ στή διάρκεια τῆς ἀπεργίας τους.

«Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΡΓΑΤΗ» γράφει: «Οἱ ἀπεργοί τῆς ΜΕΛ ἐξακολουθοῦν καί ἀπό τό Πολυτεχνεῖο νά ἀντέχουν στίς ἔντεχνες ἐπιθέσεις κυβερνητικῶν παραγόντων καί ΕΦΕΕ ἕως τίς 16 τοῦ Νοέμβρη, ὁπότε καί εἶχαν ἐπαφή μέ τήν ΓΣΕΕ, ὅταν φάνηκε ἥλιος στόν ἡρωϊκό ἀγώνα...» (σ. 4) Ἰανουάριος 1976 φ. Ι

Εἶναι σίγουρο ὅτι κάτι κρύβεται πίσω ἀπό αὐτή τήν ἱστορία.

Εἶναι ἀνάγκη νά μήν ἀφήνουμε νά πλαστογραφοῦνται γεγονότα πού ἔχουν τόσο μεγάλη σημασία γιά τόν ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης (εἶναι πολύ μεγαλύτερη ἡ εὐθύνη τοῦ ἐκδότη ἑνός περιοδικοῦ) καί νά μήν ἐπιτρέπουμε στόν κάθε ἀνεύθυνο νά κάνει «ὑψηλή κριτική» ἤ τέτοια τοποθέτηση πού νά προσπαθεῖ νά «κουκουλώσει» καί νά ἐξαπατήσει.

Γι' αὐτό ἀπευθύνομαι στόν κ. Θεοδώρου, πού θά πρέπει νά ἔχει ζήσει ἀπό κοντά ὅλα αὐτά τά γεγονότα, γιά νά κάνει μιά τόσο «ὡραία» κριτική, νά ἐξηγήσει καί νά δώσει περισσότερα στοιχεῖα σχετικά μ' αὐτή τήν ἔμπρακτη συμπαράσταση τῆς ΕΦΕΕ· ἔτσι θά ἐξηγηθοῦν πολλά πράγματα.

Πάντως, ἐγώ προσωπικά δέν θά μποροῦσα ποτέ νά θεωρήσω σάν «ἔμπρακτη συμπαράσταση» τό στήσημο μιᾶς ταμπέλας σέ κάποιο κτίριο τοῦ Πολυτεχνείου πού ἔγραφε «πρός ἀπεργούς ΜΕΛ», λές καί ἦταν κάποιο ἔκθεμα, ἤ τό δίσκο γιά «χρηματική βοήθεια» πού ἐπέτρεψε στούς ἀπεργούς νά γυροφέρνουν μέσα στόν κόσμο.

Ἄν καί ὑπάρχουν καί ἄλλα ὡραῖα σημεῖα πού θά ἔπρεπε κανείς νά θίξει στό ἄρθρο τοῦ κ. Θεοδώρου, σταματῶ ἐδῶ μέ τό φόβο μήπως δέν δημοσιευτεῖ ἡ ἐπιστολή μου, μιᾶς καί στά περισσότερα «μέσα» μαζικῆς ἐπικοινωνίας δέν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπό ἕνα «δημοκρατικό καί ἐλεύθερο μονόλογο».

Ἀπόστολος Μαλλιαρός
Μαυρομιχάλη 7
Καλαμάτα

Κύριε Διευθυντά,

Στό τεῦχος τῆς 21/2/76 (ἀρ. 39) τοῦ ἔγκριτου περιοδικοῦ σας, ὁ συνεργάτης σας κ. Π. Κουβελάκης κρίνει ἕνα δοκίμιό μου. Βεβαίως ὁ ἴδιος φέρνει τήν εὐθύνη τῶν κρίσεών του, καί ὁ κρίνων κρίνεται. Φτάνει, ὅμως, μέχρι τό σημεῖο νά βάζει στό στόμα μου λόγια πού δέν ἔχω εἰπεῖ. Καί τότε τό πράγμα διαφέρει. Διότι ἐξαπατᾶ τούς ἀναγνῶστες του. Καί ξαίρω πῶς ἐσεῖς αὐτό δέν τό ἐπιθυμεῖτε.

Λ.χ. μέ βάζει νά λέγω: «Μόνο μέ τά μυστικιστικά μονοπάτια ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, μέ τό ὄνειρο τό πέρασμα στήν ἀλήθεια, ὁ ὀρθολογισμός εἶναι ἀσχήμια». Καί ἐπιλέγει ὁ κριτικός: « Μαλεβίτσιος μεσσιανισμός!» Μά, ἐγώ ποτέ μου δέν ἔχω ἐκστομίσει τέτοια φράση. Καί δέν εἶναι ἡ μόνη πού μοῦ ἀποδίδει, προκειμένου νά διευκολυνθεῖ ἡ «κριτική» του.

Ὁ κ. κριτικός μᾶς ἀποκαλύπτει πῶς δραματίζεται «ἕνα μέλλον ὅπου ὁ μέσος ἄνθρωπος θά φτάσει στά ὕψη ἑνός Μάρξ ἤ ἑνός Γκαῖτε». Πάντως ἄν πάρουμε ὡς δεῖγμα τή συμπεριφορά του ἔναντι αὐτοῦ πού κρίνει καί ἔναντι τῶν ἀναγνωστῶν του, ὁ ἴδιος δέν ἀποτελεῖ πρόδρομο αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ἀλλά κάποιας ἄλλης.

Σᾶς εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία
Χρῆστος Μαλεβίτσης

ψάθινα εἴδη, ροῦχα, κοσμήματα, ξύλινα παιχνίδια,
MARABOU
κινέζικα ἔπιπλα - Baboo - Σκουφᾶ 26, - τηλ. 631.936.

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

ΣΤΟ προηγούμενο τεῦχος τοῦ ΑΝΤΙ, ὁ συνεργάτης μας Ἠλίας Καρᾶς, στὸ ρεπορτὰζ γιὰ τοὺς βουλευτὲς τῆς «Ν. Δημοκρατίας» σημείωνε, μεταξὺ ἄλλων:

«Στὴ γενικότερη κατηγορία τῶν ἀντιδραστικῶν πρέπει νὰ κατατάξουμε ἐπίσης διάφορους παλιοὺς βουλευτὲς ἢ πολιτευτὲς τῆς ΕΡΕ, ὅπως ὁ Κονίτσας (Βοιωτία), ὁ Ζαρντινίδης (Θεσ/νίκη), ποὺ ἦταν καὶ συνομιλητὴς τοῦ Παπαδόπουλου, ὁ Γαλλῆς (Φθιώτιδα), ὁ Τούμπας (Α' Ἀθηνῶν), καθὼς ἐπίσης καὶ μερικοὺς μεταμφιεσμένους χουντικοὺς (π.χ. Κακαρᾶς, βλ. «ΑΝΤΙ» τ. 40) ἢ φίλους τοῦ Λάκη Ἰωαννίδη, ὅπως ὁ Τσιουπλάκης (Χαλκιδική)».

Καὶ παρέπεμπε στὴν παρακάτω ὑποσημείωση:

«Ἡ φωτογραφία τοῦ Τσιουπλάκη ὑπάρχει σὲ μερικὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου τοῦ Α. Λεντάκη, σὰν παλιοῦ ΕΚΟφίτη, ἐνῶ ἀπὸ τὰ περισσότερα ἔχει ἐξαφανιστεῖ μὲ ἕνα «ἀνορθόδοξο» τρόπο — ὅπως τουλάχιστο μέχρι στιγμῆς ἔχει κυκλοφορήσει. Γιατί ἄραγε;»

Πραγματικά:

● Ὁ Λάκης Ἰωαννίδης, στὸ βιβλίο του «Τὸ κίνημα τῆς Ἑλληνικῆς Νεολαίας» (Θεσσαλονίκη, 1973) ποὺ ἀποσύρθηκε σχεδὸν ἀμέσως ἀπὸ τὴν κυκλοφορία (ἂν καὶ τὸ προλόγιζαν δυὸ χουντικοὶ ἀστέρες καὶ τώρα τρόφιμοι τοῦ Κορυδαλοῦ-ὁ Μακαρέζος καὶ ὁ Μαυροειδής), παρουσιάζει τὰ «στελέχη τῆς Νεολαίας», ὅπως λέει, δηλαδὴ γνωστοὺς παρακρατικούς, ΕΚΟΦίτες καὶ ἀνάμεσά τους μερικοὺς ἁπλὰ δεξιούς, μὲ φωτογραφίες καὶ σύντομα βιογραφικὰ στοιχεῖα. Γράφει μάλιστα, χαρακτηριστικά: «Ἔκανα ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ παρουσιάσω τουλάχιστον τοὺς πιὸ ἀντιπροσωπευτικοὺς ἐκπροσώπους τῶν διαφόρων ἐποχῶν». Ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ἔχει καὶ τὴ φωτογραφία τοῦ κ. Τσιουπλάκη, μὲ τὴν ἑξῆς λεζάντα: «Ἀνέπτυξε ἐθνικὴν δρᾶσιν ὡς φοιτητὴς εἰς τὰ Πολυτεχνεῖα τῆς Γερμανίας».

● Ὁ Ἀνδρέας Λεντάκης στὸ βιβλίο του «Παρακρατικὲς ὀργανώσεις καὶ 21η Ἀπριλίου» (ἐκδ. Καστανιώτη, Ἀθήνα, 1975) περιέλαβε ἀρκετὸ φωτογραφικὸ καὶ ἄλλο ὑλικὸ ἀπὸ αὐτὸ τὸ βιβλίο τοῦ Λ.Ι. καὶ ἀνάμεσα στ' ἄλλα τὴ φωτογραφία τοῦ σημερινοῦ βουλευτῆ μὲ μιὰ μικρὴ λεζάντα, στὴν ὁποία μιλᾶ γιὰ τὴν «ἐθνικὴ δρᾶσιν του» κατὰ τὴν περίοδο τῆς δικτατορίας. Ὅμως, ἀμέσως μετὰ τὴν κυκλοφορία τοῦ βιβλίου, ὁ Α.Λ. ἔβγαλε ἀπ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἀντίτυπα τὴ σχετικὴ σελίδα, γεγονὸς ποὺ προκάλεσε τὴν (εὔλογη) ἀπορία τοῦ συνεργάτη μας.

Ὁ βουλευτὴς τῆς Ν.Δ. κ. Τσιουπλάκης ἔφερε στὸ «ΑΝΤΙ», μὲ τὴν παράκληση νὰ δημοσιευθεῖ, τὴν πιὸ κάτω ἐπιστολὴ τοῦ Α.Λ. ποὺ ξεκαθαρίζει τὰ πράγματα:

«Κύριε Τσιουπλάκη

Μ' αὐτὴ τὴν ἐπιστολὴ θέλω νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴ λύπη μου, ἐπειδὴ στὸ τελευταῖο βιβλίο μου ἀναφέρω τὸ ὄνομά σας, ἐνῶ δὲν εἴχατε ὁποιαδήποτε ἀνάμιξη μὲ ὀργανώσεις ποὺ ἀναφέρω, ὅπως κατὰ τρόπο σαφῆ μοῦ ἀποδείξατε.

Δυστυχῶς, σ' αὐτὸ μὲ παρέσυρε τὸ βιβλίο τοῦ Λάκη Ἰωαννίδη ἀπ' ὅπου καὶ ἄντλησα τὸ ὑλικό.

Θέλω ἀκόμα νὰ σᾶς γνωρίσω ὅτι στὴ δεύτερη ἔκδοση φυσικὰ θὰ ἀφαιρεθῆ ἡ φωτογραφία καὶ τὸ ὄνομά σας. Μπορεῖτε νὰ κάνετε χρήση αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς ὁπουδήποτε ἐφ' ὅσον θὰ βοηθήση στὴν ἀποκατάσταση τῆς τρωθείσης τιμῆς σας. Κλείνοντας καὶ πάλι σᾶς ἐκφράζω τὴ βαθειὰ λύπη μου γιὰ τὸ ἀκούσιο κακὸ ποὺ σᾶς ἔκανα.

Μ' ἐκτίμηση
Α. ΛΕΝΤΑΚΗΣ»

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στὴ μελέτη τοῦ Σπύρου Ἀσδραχᾶ, Ζητήματα Οἰκονομικῆς Ἱστορίας τῆς Τουρκοκρατίας, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος 41, νὰ γίνει στὴ σελίδα 20, στήλη α', στιχ. 62-63, ἡ διόρθωση: Τὰ εἰσοδήματά τους καὶ ὄχι τὰ *ἐμπορεύματά τους.*

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ
SERVICE PHOTO
ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΝΗΣ
Φωτορεπόρτερ, Λέκκα 17

Ἐμφανίζονται - ἐκτυπώνονται ἔγχρωμες φωτογραφίες μὲ 7 δραχμές, ὅλα τὰ μεγέθη, 9×9, 7×10, 9×12. Φωτογραφήσεις κατ' οἶκον γάμων, βαπτίσεων κ.λ.π. Ὅλα τὰ φίλμς, Κόντακ, Φούτζι, Νέγκρα, 3m, Ἴλφορντ, Ἄγκφα κ.λ.π.

Μόνο στὸν ΓΚΙΝΗ θὰ βρεῖτε τιμὲς ἀποθήκης.

ΛΕΚΚΑ 17 - ΙΣΟΓΕΙΟΝ
ΤΗΛ. 32.35.709

Τὶς καταθέσεις σας στὴν Α.Τ.Ε. Θὰ πιάσουν τόπο....

●

....τόπο γιὰ σένα

(ἡ Α.Τ.Ε. δίνει τὸ μεγαλύτερο ἐπιτόκιο ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες Τράπεζες στὶς καταθέσεις Ταμιευτηρίου).

●

....τόπο γιὰ τὸν ἀγρότη

(Θὰ χρηματοδοτηθῆ πληρέστερα ἡ παραγωγική του προσπάθεια).

●

....τόπο γιὰ τὴ Χώρα

(Θὰ ἀναπτυχθῆ ἀκόμα περισσότερο ἡ Ἐθνική μας Οἰκονομία).

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Στὴν πρωτοπορία τῆς προσπάθειας γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ τόπου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε.

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
Δρχ. 5.000.000.000

ἀποφασιστικὸς παράγων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ:
ΕΛΕΥΘ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 18, ΑΘΗΝΑΙ 135
ΤΗΛ.: 3235.981, 3237.381. 3230.771
ΤΕΛΕΞ: 215203 DIBA GR
ΤΗΛΕΓΡ. Δ/ΝΣΙΣ: BIANABANK

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΠΑΤΡΑΣ
ΒΟΛΟΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΒΑΛΑ

α2

ΕΚΘΕΣΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ζάππειο, 9-22 Ἀπριλίου 1976

Θἄχετε τὴ δυνατότητα νὰ γνωριστῆτε μὲ ἐπιτεύγματα τῆς Βουλγαρίας ὅπως:

- **ΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ**
- **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΚΗ**
- **ΧΗΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**
- **ΕΛΑΦΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**
- **ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**
- **ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ, ΤΕΧΝΕΣ**
- **ΣΠΟΡ, ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Ἀνοικτή κάθε μέρα. Πρωΐ : 9 - 1.00
Ἀπόγευμα: 5 - 9.30

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

«ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ '76»

ΖΑΠΠΕΙΟ 9 - 22 Ἀπριλίου